T.C

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE VE YUNANİSTAN'DA YAYIMLANAN RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK ÖGELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

CHATİTZE VELİ AMET

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. YEŞİM FAZLIOĞLU

EDİRNE,2021

Tez Konusu: Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının çok kültürlülük ögeleri açısından incelenmesi.

Tezin Yazarı: Chatıtze Veli Amet

ÖZET

Bu araştırmada, Türkiye ve Yunanistan'da 2000 ile 2015 yılları arasında yayımlanmış resimli çocuk kitaplarının çok kültürlülük ögelerinden inanç, etnik köken ve ülke açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, nitel temelli bir yönteme sahip olup doküman analizi yöntemi ile desenlenmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye Edirne İl Halk Kütüphanesi ile Yunanistan Gümülcine İl Halk Kütüphanesi'nde, 2000-2015 yılları arasında, 3-6 yaş çocuklarına yönelik yayımlanan, 140 resimli çocuk kitabı oluşturmaktadır. Veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi ve dokümanların analizinde de içerik analizi kullanılmıştır. Veriler içerik analizi ve betimsel analiz şeklinde tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın sonucunda Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde çok kültürlülük ögelerinden dini inanç boyutunun fantastik ögeler alt temasına ait ifadelerin %71,4'le, etnik köken boyutunun yemek alt temasına ait ifadelerin %12,9'la ve ülke boyutunun duygular alt temasına ait ifadelerin %22,9'la en çok yer alan ifadeler olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'de yayımlanan kitapların resimlerinde yine inanç boyutunda fantastik ögeler alt temasına ait resimlerin %72,9'la, etnik köken boyutunun kültürel gelenek alt temasına ait resimlerin %21,4'le ve ülke boyutunun da tarih alt temasına ait resimlerin %11,4'le en çok yer alan resimler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonucunda Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde çok kültürlülük ögelerinden inanç boyutunun fantastik ögeler alt temasına ait ifadelerin %72,9'la, ve etnik köken boyutunun yemek alt temasına ait ifadelerin %18,6'yla ve ülke boyutunun alt temaları olan duygular ve ülkeler ifadeleri

benzer şekilde %25,7'yle en çok yer alan ifadeler olarak tespit edilmiştir. Yine Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının resimleri incelendiğinde inanç boyutunda fantastik ögeler alt temasına ilişkin resimlerin % 64,3'le, etnik köken boyutunda kültürel gelenek alt temasına ilişkin resimlerin %24,9'la ve ülke boyutunun değerler alt temasına ilişkin resimlerin %18,6'ıyla en yüksek oranda oldukları tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinleri çok kültürlülük ögeleri açısından karşılaştırıldığında, en çok inanç boyutunun fantastik ögeler alt temasının iki ülkede de yayımlanan kitaplarda oranlarının benzer olduğu tespit edilmiştir. Yine Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimleri, çok kültürlülük ögeleri açısından karşılaştırırldığında inanç boyutunun fantastik ögeler alt temasına ait resimlerin Türkiye (%72,9) ve Yunanistan'nın (% 64,3) değerlerinin birbirlerine çok yakın oranda olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Resimli Çocuk kitapları, Çok Kültürlülük, İnanç, Etnik köken ve Ülke.

Subject Of The Thesis: Examination of illustrated children's books published in Greece and Turkey in terms of multiculturalism.

Name of Author: Catitze VELİ AMET

ABSTRACT

The aim of this study was to examine the illustrated children's books published in Turkey and Greece between 2000 and 2015 from the point of view of faith, ethnicity and country from the elements of multiculturalism.

The research has a qualitative-based method and is patterned by the document analysis method. The working group of this research consists of 140 illustrated children's books published in Edirne Provincial Public Library of Turkey and Gümülcine Public Library of Greece for children aged 3 to 6 years between 2000-2015. As a method of data collection, document thinning and content analysis were also used in the analysis of documents. After the data was subjected to content analysis, the qualitative data was quantified and tabulated in the form of percentage and frequency.

As a result of the research, in the texts of illustrated children's books published in Turkey, fantastic expressions in the dimension of religious belief from elements of multiculturalism were found to be the most common expressions with 71.4%, expressions of emotion in the country with 22.9%, and expressions of food in the dimension of ethnicity were found to be 12.9%. Again, in the paintings of books published in Turkey, it was concluded that there are 72.9% of the elements of multiculturalism in the faith dimension, 21.4% of the images reflecting cultural tradition in the ethnicity dimension, and 11.4% of the images reflecting history in the country dimension.

As a result of the study, fantastic expressions in the dimension of faith from the elements of multiculturalism were found to be the most common expressions in the texts of illustrated children's books published in Greece with 72.9%, emotions and country expressions in the dimension of country with 25.7% and food in the dimension

of ethnicity with 18.6%. Again, in the paintings of children's books published in Greece, it was concluded that fantastic paintings in the dimension of faith, one of the elements of multiculturalism, with 64.3%, paintings that reflect cultural tradition in the dimension of ethnicity with 24.9%, and paintings that have the most place in the dimension of the country with 18.6%.

As a result of the research, it was found that the most popular expressions of multiculturalism in the texts of illustrated children's books published in Turkey and Greece were expressions contained in books published in Turkey (71.4%) and Greece (72.9%). Again, it was found that the pictures that are most included in the images of children's illustrated books published in Turkey and Greece belong to the fantastic article of the dimension of faith, the pictures that are included in the books published in Turkey (72.9%) and Greece (64.3%).

Keywords: Illustrated Children's books, Multiculturalism, Faith, Ethnicity and Country.

ÖNSÖZ

TEŞEKKÜRLER

Yüksek lisans eğitimim boyunca güler yüzü, pozitif enerjisi, naifliği, değerli bilgileri ve doğru yönlendirmeleriyle her zaman ilgi ve desteğini yanımda hissettiğim, özellikle tez yazım sürecinde, tezle ilgili kaygı ve endişelerimi dindirerek bana her zaman yol gösteren, rehber olan ve hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen, çok değerli danışanım ve hocam Sayın Prof. Dr. Yeşim FAZLIOĞLU'na minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca, okul öncesi alanında mesleki beceri ve deneyimlerime yenilerini ekleyerek gelişmeme ve yine okul öncesi alanında daha donanımlı bir öğretmen olmama yardımcı olan Trakya Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda görev yapan tüm değerli hocalarıma sonsuz şükranlarımı sunarım.

Lisans eğitimim boyunca çok değerli bilgiler öğrendiğim hocalarıma ve ayrıca çok kültürlülük araştırmalarını ve çocuk edebiyatını bana sevdiren, bu alanda çalışma yapmama vesile olan Democritus University of Thrace hocalarım Sayın Doç. Dr. Yıorgos MAUROMATİS (Γιώργος Μαυρομάτης) ve Doç. Dr. Soula OİKONOMİDOU (Σούλα Οικονομίδου)' ya teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatımdaki en değerlilerim annem Ayşe ve babam Ahmet VELİ AMET'e başta olmak üzere, yüksek lisans eğitimim boyunca yardım ve desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen kardeşlerim Selma, Fatma ve Abdullah VELİ AMET'e, hayat arkadaşım, yoldaşım, desteğini ve güvenini her zaman hissettiren Orhan BÜLBÜL'e sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak da hayattaki en güzel mucizem diyebileceğim ve geleceklerine ışık olabilmek için çıktığım bu yolda, sizin zamanınızdan çaldığım fakat gelecekteki zamanınıza katabileceğim güzellikler için o küçücük yüreklerinizle bana gösterdiğiniz anlayış için güzel kızım ZAHİDE NUR'a ve canım oğlum MEHMET ZAHİD'e çok teşekkür ederim.

Chatitze Veli Amet

İÇİNDEKİLER

ÖZET I
ABSTRACT III
ÖNSÖZ V
İÇİNDEKİLER VI
TABLOLAR ÇİZELGESİ IX
ŞEKİLLER ÇİZELGESİ XI
RESİMLER DİZİNİ XII
KISLATMALAR LİSTESİ XIV
BÖLÜM I: GİRİŞ 1
1.1. Problem Durumu 1
1.2. Araştırmanın Amacı 4
1.3. Araştırmanın Önemi 6
1.4. Sınırlılık 7
1.5. Sayıltılar 7
1.6. Tanımlar 7
BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE / ALAN YAZIN 10
2.1. Çok Kültürlülük 10
2.1.1. Kültür Kavramının Tanımı 10
2.1.2 Çok Kültürlülüğün Doğuşu 11
2.1.3 Çok Kültürlülüğün Tanımı 13
2.1.4. Kuramsal Açıdan Çok kültürlülük 16
2.1.5. Çok kültürlüğe Yönelik Yapılan Eleştiriler 18
2.1.6. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Çok Kültürlülük 20
2.1.7. Yunanistan'da Çok kültürlülük 25
2.2. Çocuk Edebiyatı 30
2.2.1. Çocuk Edebiyatı Tanımı Ve Kavramı 30
2.2.2. Çocuk Edebiyatının Tarihsel Süreci 32
2.2.2.1. Dünyada Çocuk Edebiyatı 32
2.2.2.2. Türkiye'de Çocuk Edebiyatı 35

2.2.3. Çocuk Edebiyatının Amacı ve İşlevi 37
2.2.4. Okul öncesi Çocuk Yayımlarında Bulunması Gereken Özellikler 41
2.3. Çocuk Edebiyatı Türleri 44
2.3.1. Masallar 44
2.3.1. Fabllar (Öykünce) 45
2.3.2. Destanlar 46
2.3.3. Efsaneler (Söylence) 47
2.3.4. Fıkralar 48
2.3.5. Bilmeceler 48
2.3.6. Tekerlemeler 49
2.3.7. Biyografiler 50
2.3.8. Bilimsel Buluşlar-Fen ve Doğa Olaylarını Anlatan Eserler 51
2.3.9. Şiirler 52
2.3.10. Çocuk Gazete ve Dergileri 53
2.3.12. Çizgi Romanlar 55
2.3.13. Tiyatro 55
2.3.14. Gezi Yazısı 56
2.3.15. Anı 56
2.3.16. Öykü ve Roman 57
2.4. Resimli Çocuk Kitapları 58
2.4.1. Resimli Çocuk Kitaplarının Tarihsel Süreci: Dünya'da ve Türkiye'de 59
2.4.2. Resimli Çocuk Kitaplarının Okul Öncesi Dönemi Çocuğuna Katkıları 61
2.4.3. Resimli Çocuk kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler 62
2.4.4. Çocuk Edebiyatında Kültürel Ögeler 64
2.5. Alan Yazınla İlgili Yurtiçi ve Yurt Dışı Bilimsel Araştırmalar 65
BÖLÜM III: YÖNTEM 77
3.1. **Araştırmanın Modeli** 77
3.2. **Çalışma Grubu** 77
3.3. **Veri Toplama Araçları** 77
3.4. **Veri Toplama Süreci** 78
3.5. **Verilerin Analizi** 78
BÖLÜM IV: BULGULAR 81
BÖLÜM V : TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER 137

5.1. TARTIŞMA 137

5.2. SONUÇ....157

5.2.1. Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resim Ve Metinlerinde Çok Kültürlülük Ögelerine Yönelik Sonuçlar....157

5.2.2. Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resim ve Metinlerinde Çok Kültürlülük Ögelerine Yönelik Sonuçlar 159

5.2.3. Türküye Ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resim Ve Metinlerinde Çok Kültürlülük Ögelerine Yönelik Karşılaştırma Sonuçları 159

5.3. ÖNERİLER....161

5.3.1. Araştırmacılara yönelik öneriler: 161

5.3.2. Eğitimcilere yönelik öneriler: 162

5.3.3. Eebeveynlere yönelik öneriler: 162

KAYNAKÇA....165

EKLER....185

EK 1: Kitabın Künye Bilgileri Formu 185

EK 2: Çok kültürlülük Ögeleri Açısından Çocuk Kitapları İnceleme Formu 185

EK 3:İncelenen Türkçe Resimli Çocuk Kitaplarının Listesi 191

EK 4: İncelenen Yunanca Resimli Çocuk Kitaplarının Listesi....194

ÖZGEÇMİŞ 200

TABLOLAR ÇİZELGESİ

Tablo 1. Türkiye'deki Çocuk Kitapların Metinleri İnanç Boyutuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları……..…….……63

Tablo 2. Türkiye'deki Çocuk Kitapların Metinleri Etnik Köken Boyutuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları……..…….64

Tablo 3. Türkiye'deki Çocuk Kitapların Metinleri Ülke Boyutuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları ……..…….65

Tablo 4. Türkiye'deki Çocuk Kitapların Resimleri İnanç Boyutuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları……..…….67

Tablo 5. Türkiye'deki Çocuk Kitapların Resimleri Etnik Köken Boyutuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları……...……70

Tablo 6. Türkiye'deki Çocuk Kitapların Resimleri Ülke Boyutuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları……..…….74

Tablo 7. Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Metinleri İnanç Boyutuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları……..…….80

Tablo 8. Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Metinleri Etnik Köken Boyutuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları……..……81

Tablo 9. Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Metinleri Ülke Boyutuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları……..…….82

Tablo 10. Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Resimleri İnanç Boyutuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları……..…….84

Tablo 11. Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Resimleri Etnik Köken Boyutuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları……..……85

Tablo 12. Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Resimleri Ülke Boyutuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları……..……..…86

Tablo 13. Türkiye ve Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Metinleri İnanç Boyutunda Karşılaştırmalarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları …….……..86

Tablo 14. Türkiye ve Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Metinleri Etnik Köken Boyutunda Karşılaştırmalarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları.…….……...88

Tablo 15. Türkiye ve Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Metinleri Ülke Boyutunda Karşılaştırmalarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları.…….……...89

Tablo 16. Türkiye ve Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Resimleri İnanç Boyutunda Karşılaştırmalarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları…….…..91

Tablo 17. Türkiye ve Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Resimleri Etnik Köken Boyutunda Karşılaştırmalarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları.……...……92

Tablo 18. Türkiye ve Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Metinleri Ülke Boyutunda Karşılaştırmalarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağı…..……..94

ŞEKİLLER ÇİZELGESİ

Şekil 1: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Metinlerin İnanç Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Grafik…….130

Şekil 2: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Metinlerin Etnik Köken Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Grafik…….132

Şekil 3: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Metinlerin Ülke Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Grafik…….133

Şekil 4: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerin İnanç Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Grafik……..135

Şekil 5: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerin Etnik Köken Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Grafik……...…137

Şekil 6: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerin Ülke Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Grafik…….……139

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. ve 2. Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Dini İnanç Resim Örneği……....71
Resim 3. Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinden Batıl İnanç Resim Örneği……..72
Resim 4. Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinden Mitoloji Resim Örneği……..72
Resim 5. ve 6. Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Fantastik Öge Resim Örnekleri…...73
Resim 7. Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Resim Örneği……..…75
Resim 8. Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Irk – Renge Resim Örneği……..75
Resim 9. Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Kültürel Gelenek Resim Örneği…..……76
Resim 10. Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Kutlama Resim Örneği ……..77
Resim 11. Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Giyim Resim Örneği……..77
Resim 12. Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Yemek Resim Örneği……..78
Resim 13:Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Ülkeye Resim Örneği……...78
Resim 14:Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Dil Resim Örneği…….……...…...79
Resim 15: Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Bayrak Resim Örneği……....80
Resim 16: Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Tarih Resim Örneği……...…80
Resim 17: Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Coğrafi Yapısı-İklimResim Örneği……81
Resim 18: Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Müzik Resim Örneği……...…..81
Resim 19: Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Göç Resim Örneği……...……..82
Resim 20: Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Değerler Resim Örneği……..82
Resim 21: Türkiye'deki Kitaplarının Resimlerinde Farklılıklar Resim Örneği……...…...83
Resim 22:Yunanistan'daki Kitaplarının Resimlerinde Dini İnanç Örneği……...…113
Resim 23:Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Resimlerinde Batıl İnanç Örneği……..…114
Resim 24:Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Mitoloji Örneği……...…….114
Resim 25:Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Fantastik Örneği……...…..115
Resim 26: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Kökene Örneği.....117
Resim 27: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Irk-Renk Örneği……....118
Resim 28: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Kültürel Gelenek Örnek.....118
Resim 29: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Kutlamalar Örneği……..…119
Resim 30: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Giyim Örneği……...……..119
Resim 31: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Yemek Örneği……....119
Resim 32: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resşmlerinde Tarihi Örneği……....120

Resim 33: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülkeler Örneği……..121
Resim 34: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Dil Örneği……122
Resim 35: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Bayrak Örneği……..123
Resim 36: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Tarih Örneği…….123
Resim 37: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Coğrafi Yapısı-İklime Ör.124
Resim 38: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde üzik Örneği……..…..125
Resim 39: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Göç Örneği…….……..125
Resim 40: Yunanistan'daki Çocuk Kitapların Resimlerinde Değerler Örneği……...126
Resim 41: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Farklılıklar Örneği……127

KISLATMALAR LİSTESİ

Türkçe Resimli Çocuk Kitabı = T (ör. T1,T2…)

Ve benzeri = vb.

Yunanca Resimli Çocuk Kitabı = Y (ör. Y1, Y2…)

Yüzyıl = yy

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Okul öncesi dönem, kişiliğin oluşumu, şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesi açısından gelecek yıllara olan etkisi nedeniyle, insan yaşamının en kritik dönemlerinden biridir (Dağlıoğlu ve Çakmak, 2009). Okul öncesi dönem çocukları, adölesan ve yetişkinler kadar nesnel düşünemezler, olaylar ve nesneler arasında somut ve bedensel bağ kuramazlar, benmerkezcidirler, rüya ile gerçeği çoğu kez birbirine karıştırırlar (Yavuzer, 1999). Okul öncesi dönemin, bütün bu özellikleri dikkate alındığında, doğumdan sonra başlayan süreçte uyarıcı çevre, sunulan oyuncaklar, eğitim materyalleri, özellikle de kitaplar onun bir yetişkin olmasının temellerini atması açısından çok önemli araçlardır (Tür ve Turla, 1999).

Çocuklar, hayatlarının ilk yıllarından itibaren, görsel ve yazılı yayınlarla karşılaşmaktadırlar. Resimli çocuk kitapları, çocukların edebiyat alanında ilk deneyimlerini yaşadıkları örneklerdir (Dağlıoğlu ve Çakmak, 2009). Bundan dolayı çocuklar için yaş, gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurularak hazırlanan nitelikli çocuk kitapları en önemli eğitim araçlarıdır (Tuğrul ve Feyman, 2006). İyi bir çocuk kitabı, çocuğun kendisini tanımasında, gerekiyorsa davranışlarını değiştirmesinde ve kişiliğini geliştirmesinde ona rehberlik ederken, çocuğun hayatın değişik yönlerini öğrenmesinde, farklı kültürden insanları tanımasında, farklı ülkeler ve farklı toplumlar hakkında bilgiler edinmesinde çok zengin bilgiler sunmaktadır (Sever, 2003).

Erdi'ye (2008) göre, çocuk eğitiminin tamamlayıcı unsuru olan çocuk kitapları, çocuğa sağlıklı bir kişilik kazandırmanın çok önemli araçlarındandır. Özkan'a (2001) göre çocuğun dinlenmesine ve bilgilenmesine destek olan çocuk kitapları, çocuğa kaygılarından uzaklaşması için güç verir, ülke ve toplumlar hakkında bilgiler edinme fırsatı sunar, kendini daha iyi tanımasına ve kişiliğini geliştirmesine rehber olurlar. Sever (2003), kitapların kişilik gelişimine olan etkisini şöyle açıklamıştır; "Çocuk kitapları yaşam içerisinde karşılaşılabilecek sorunlara

oluşturulacak yanıtları, verilecek tepkileri, sanatçı bakış açısıyla örnekler sunan bir kaynaktır. Kitaplar, çocuklara insanların farklı özelliklere sahip olabileceğini sezinletir; farklı kültürlerdeki yaşam ve insan ilişkilerini tanımalarına yardımcı olur. Çocukların, yaşam çevrelerini genişletir, o çevrelerden farklı duygu ve düşünce örneklerini tanımasını sağlar. Okuma eylemini alışkanlık haline getiren çocuklar, kendilerini tanıma, başka insanlarla karşılaştırma, onlarla benzeyen veya ayrılan yanlarını görme, denemeleri, onları kendi kişiliğini tanımaya, çevresindekilerin kişiliklerini de anlamaya yönelik bir empati ve bilinçlendirme sürecine sokar" (Sever, 2003).

Çok kültürlülük, bir bölgede farklı din ve dilden, etnik köken, farklı ırk ve kültürel grupların bir araya gelip, yaşaması, çalışması, sosyal hayata katılması ve kültürel etkileşimde bulunmasıyla meydana gelen toplumsal çeşitliliği ifade etmektedir (Banks, 2009; Varna-Joshi, 2004). Çok kültürlülüğün anlayışı ve felsefi dayanağı, her bir kültürün değerli olduğu, kültürler arasında kıyasın doğru olmadığı ve her bir kültürün kendi doğruları olduğu ve bu doğrular içerisinde değerlendirilmesi gerektiği savunulmaktadır (Özensel, 2012). Ulus ötesine artan talebin ve göçlerin sonucunda; tek devlet çatısı altında tek bir ırkın, tek bir milletin ve tek bir ulusun yaşaması neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Bu sebeple çok kültürlülük, farklı ülkelerde farklı geçmiş ve kökenlere sahip bir kavram (Aydın, 2013) olarak karşımıza çıksa da, aslında Horace Kallen tarafından ilk olarak 20.yy yetişkin eğitimi literatüründe vurgulanmış ve bu fikir zamanla gelişim göstermiştir (Kalen,1924; Bennet,2001; akt. Taştekin ve diğerleri, 2016).

Hızlı bir değişimin yaşandığı XXI.yüzyılda, toplumlar kültürel, sosyal, siyasal vb. yönlerden çeşitli değişimlere ve gelişmelere tanıklık etmektedirler. Hiç şüphe yok ki, Alver'e (2012) göre edebiyat ile içinde üretildiği toplum arasında kopmaz, yadsınamaz, reddedilemez bağlar vardır. Buna göre ne toplum edebiyattan ne de edebiyat toplumdan bağımsız algılanabilir. Edebiyat da doğduğu toplumsal gerçekliği ve toplum olaylarını anlatmasa dahi toplumsal yapı ile ilgili olmak ve ondan etkilenmektedir. Norbert Mecklenburg'a göre de edebiyat, kültürel sınırların ve farklılıkların kendisini metinlerin içeriğinde kültürel çatışmalar ve kültürel karşılaşmalar olarak, biçimsel anlamda da tür adaptasyonları, dil çeşitliliği,

metinlerarasılık ve melezlik olarak karşımıza çıkmaktadır (Mecklenburg, 2008). Çocuk edebiyatını kendine özgü ve özgün bir geçiş dönemi edebiyatı olduğunu kabul ettiğimizde (Şirin,2007), son yıllarda yayımlanan resimli çocuk kitaplarının doğmuş oldukları çok kültürlü bir toplumun yapı ve özelliklerinden etkilenmediği düşünülmemektedir.

Alan yazın tarandığında resimli çocuk kitaplarının pek çok açıdan incelendiğini görmekteyiz: Resimli çocuk kitaplarının fiziki içerik ve özellikleri açısından incelenmesi (Gönen, Uygun, Erdoğan, Katrancı 2012; Gönen, Uludağ, Fındık-Tanrıbuyurdu, Tüfekçi 2014; Yıldız, 2016; Gönen, Aydos 2013), resimleme özellikleri açısından incelenmesi (Gönen, Uygun, Erdoğan, Katrancı 2012; Körükçü 2012; Yıldız, Yazıcı, Durmuşoğlu 2016; Çabuk, Baş, Teke 2017), temel kavramlar açısından da (Kılıç, Değirmenci, Ünsal, Uyanık – Balat 2017) incelendiği görülmektedir. Resimli çocuk kitapların eğitsel özellikleri açısından Yazıcı, Yıldız ve Durmuşoğlu (2013), temel değerler açısından Dirican ve Dağlıoğlu (2014) ve dil açısından ise Pektaş ve Kangal (2015) tarafından incelenmişlerdir. Çeviri çocuk kitaplarının kültürel değişimi Karayazı (2017) ve kültürel aktarımı açısından Mert, Albayrak ve Serin (2013) tarafından incelemeleri gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmalara paralel olarak Yunanaistan ve diğer ülkelerdeki alan yazını incelediğimizde; Yunanistan'da yayımlanan çocuk hitaplarında "öteki" nin tanımlanması ve farklılıkların incelenmesi (Mattheou, 2008), kültürlerarası unsurlar açısından incelenmesi (Maloina, 2011), kültürel çeşitliliğe sahip çocuk kitaplarının kültürlerarası açısından değerlendirilmesi (Karakitsos, 2014), resimli çocuk kitaplarında "öteki" nin tasviri (Hacıvasiliou, 2016) ve resimli çocuk kitaplarının kültürlerarası ve ideolojik boyutları, mülteci ve göçmenlik açısından Koenta (2020) tarafından incelendikleri görülmektedir.

Resimli çocuk kitaplarının yukarıda da bahsettiğimiz gibi çocuğun kendisini tanımasında, farklı toplumları ve farklı kültürden insanları tanımasında, hoşgörü ve empati duygularının geliştirmesinde büyük öneme sahip oldukları bir gerçektir. Resimli çocuk kitaplarının çok kültürlülük açısından inceleme ve araştırmalarının sınırlı olduğu ve yapılacak çalışmanın bunun için önemli olduğu düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Yunanistan ve Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının çok kültürlülük ögeleri açısından incelenmesi.

Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Türkiye'de okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde, ne tür inanç ögeleri yer almaktadır?

2. Türkiye'de okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde, ne tür etnik köken ögeleri yer almaktadır?

3. Türkiye'de okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde, ne tür ülke ögeleri yer almaktadır?

4. Türkiye'de okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde, ne tür inanç ögeleri yer almaktadır?

5. Türkiye'de okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde, ne tür etnik köken ögeleri yer almaktadır?

6. Türkiye'de okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde, ne tür ülke ögeleri yer almaktadır?

7. Yunanistan' da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde, ne tür inanç ögeleri yer almaktadır?

8. Yunanistan' da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde, ne tür etnik köken ögeleri yer almaktadır?

9. Yunanistan' da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde, ne tür ülke ögeleri yer almaktadır?

10. Yunanistan' da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde, ne tür inanç ögeleri yer almaktadır?

11. Yunanistan' da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde, ne tür etnik köken ögeleri yer almaktadır?

12. Yunanistan' da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde, ne tür ülke ögeleri yer almaktadır?

13. Türkiye ve Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde, inanç ögeleri ne tür farklılık göstermektedir?

14. Türkiye ve Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde, etnik köken ögeleri ne tür farklılık göstermektedir?

15. Türkiye ve Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde, ülke ögeleri ne tür farklılık göstermektedir?

16. Türkiye ve Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde, inanç ögeleri ne tür farklılık göstermektedir?

17. Türkiye ve Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde, etnik köken ögeleri ne tür farklılık göstermektedir?

18. Türkiye ve Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde, ülke ögeleri ne tür farklılık göstermektedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönem, çocukların kişiliklerinin oluşumu, şekillenmesi, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesi açısından büyük bir öneme sahiptir, dolayısıyla bu süreçte uyarıcı çevre, sunulan oyuncaklar, özellikle de çocuk kitapları onun bir yetişkin olmasının temellerinin atılması açısından çok önemli araçlardır.

Hiç şüphesiz resimli çocuk kitapları çocukların, edebiyat alanında ilk deneyimlerini yaşadıkları örnekler ve en önemli eğitim araçlarındandır. Resimli çocuk kitaplarının, gerek resim gerekse metinleriyle çocukların kendilerini tanıma, başka insanlarla karşılaştırma, onlarla benzeyen veya ayrılan yanlarını görme denemeleri, onları kendi kişiliğini tanımaya, çevresindekilerin kişiliklerini de anlamaya yönelik bir empati ve bilinçlendirme sürecine soktukları bilinmektedir.

Çocukların bilişsel, sosyal ve psikolojik açıdan gelişimleri için bu denli önemli olan resimli çocuk kitaplarının, doğduğu toplumun yapısını, özelliklerini ve kültürünü, metinlerinde, resimlerinde, kullandığı dilinde, ifadelerinde ve biçiminde, işlemesi ve yansıtması kaçınılmaz bir gerçektir. Resimli çocuk kitaplarının hiç şüphesiz en önemli işlev ve amaçlarından biri de, doğduğu toplumun kültürünü, geleneğini ve göreneğini, adetlerini diğer bireylere, gelecek nesillere aktarmanın yanı sıra diğer farklı toplumları ve kültürleri de metin ve resimlerinde yansıtmasıdır. Bu denli büyük bir rol üstelenen resimli çocuk kitaplarının, ayrıca çocukların ilk tanıştıkları kitaplar olma özelliğine sahip olduğu da düşünüldüğünde, metin ve resimlerinin, nitelikli, anlaşılır ve çocuğa uygunluk ilkesi ile tasarlanmış olması da ayrıca önem arz etmektedir.

Türkiye ve Yunanistan'da resimli çocuk kitapları ve çok kültürlülük alanında yapılan çalışamlar incelendiğinde, resimli çocuk kitaplarının pek çok farklı özellikleri (dil, resimleme, metin, biçim, kültürlerarası, korku ve şiddet, değerler vb.) acısından

incelendiğini görmekteyiz. Fakat çok kültürlük ögeleri olan dini inanç, etnik köken ve ülke boyutları acısından inceleme konusu edinen araştırmaların neredeyse yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Resimli çocuk kitaplarının çok kültürlülük ögeleri açısında incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

"Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının çok kültürlülük ögeleri açısından incelenmesi" konulu tezin sonucunda, Türkiye ve Yunanistan' da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının, metin ve resimlerinde, ne tür çok kültürlülük ögelerinin bulunduğunun anlaşılmasına yardımcı olacağı, ayrıca bu araştırmanın, gelecekte resimli çocuk kitaplarının çok kültürlük öğelerini saptamaya yönelik yapılacak diğer araştırmalara da ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılık

Bu çalışma Türkiye ve Yunanistan'da, 2000 - 2015 yılları arasında, 3 - 6 yaş çocuklarına yönelik yayımlanan, 32 ve daha az sayfaya sahip, resim çocuk kitapları ile sınırlı olacaktır. Ayrıca hikâyeler, masallar ve dünya klasikleri araştırmamıza dâhil edilmeyecektir.

1.5. Sayıltılar

Bu araştırma doğrultusunda, incelenen resimli çocuk kitaplarının çocukların yaşlarına ve gelişim özelliklerine uygun olarak yazıldığı var sayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Kültür: İnsanın ortaya koyduğu ve içinde yine kendisinin var olduğu realite olarak tasvir etmektedir (Uygur, 1996).

Çok Kültürlülük: Çok kültürlülük; bir toprak parçası üzerinde farklı ırk, etnik köken, din dil ve kültürel gruplardan insanların bir araya gelip, yaşaması, çalışması, ticaret yapması, politik hayata katılıp sosyal ve kültürel etkileşimde bulunmasıyla oluşan toplumsal çeşitliliği ifade eder (Banks, 2009).

İnanç: Bir kişinin nihai çevreyi açık veya zımni olarak ahenkli/uyumlu bir biçimde imgelemesi/düşünmesi bağlamında benlik/diğeri ilişkilerini kurgulamasının altında yatan bilme, değer verme ve kendini adama eylemlerini açıklamaya çalışır. Kastedilen şey ise, inancın hem açıkça dine özgü ifadelerini ve davranışlarını, hem de kişinin, nihai bir çevrede dinsel niteliği olmayan bir ahenk bulma ve kendini o ahenge yönlendirme biçimlerini içerir (Fowler, 1992b, s.15).

Batıl İnanç: Batıl inanç, dinin temel esaslarına ve yapısına ters olduğu halde, dinî bir yasak ya da emirmiş gibi kabul edilen, bağlayıcılık ve kutsallık atfedilen, hak ve hakikat ölçüleriyle bağdaşmayan, nesilden nesile yanlış yönleriyle bu döneme kadar ulaşmış, bazı işlerin, sözlerin, sayıların, nesnelerin ve davranışların, istenen ve istenmeyen sonuçlar doğuracağına ilişkin, yanlış ve anlamsız inanışlar olarakta tanımlanabilir (Seyyar, 2007).

Mitoloji: Mitoloji, belirli bir din veya kültürdeki insanlık ile evrenin yaratılış ve doğasını, geleneklere özgü inanç ve uygulamaların sebebini açıklamaya yönelik söylencelerin tümü. Mit sözcüğü gerçekte doğru olmayan bir hikâye veya anlatı için tercih edilir ve çoğunlukla bir yanlışlık, doğru olmayan unsur vurgusu barındırmaktadır (Wikipedia).

Fantastik Öge: "Gerçekliğin mekân, zaman, karakter kavramlarını, canlı ya da cansız ayrımı tanımayan ve bildik dünyamızın ötesinde farklı bir dünyayı işin içine katan anlatıların tümüne verilen isim" olarak tanımını yapmıştır Moran (2016).

Etnik Köken: XIV. yy'ın ortalarından beri İngilizce'de "ethnic" olarak kullanılan sözcük Yunanca'da dinsiz kişi anlamına gelen "ethnikos" sözcüğünden türemiştir. XIX.yy'da ırksal anlamlar kazanan "etnik", XXI.yy'da ise yalnızca ırksal değil ortak dil, tarih, kültür, bağlılık, din, ırk gibi değerlerin bir araya getirdiği insanlar anlamında

kullanılmaktadır. Etniklikte biyolojik farklılık, mutlak aranan bir unsur değildir (Erkal, 2001).

Irk: Biyolojide ırk aynı tür içerisinde yer alan ve göreceli olarak küçük morfolojik ve genetik farklılıklar taşıyan her bir topluluğu ifade eder (Wikipedia).

Kültürel Gelenek: Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyle saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar, anane" (TDK,1992).

Tarih: Olayların gelişmesi, hatta madde ve eşyanın geçmişi ve bugünkü durumundan bahseden her yazı ve her hikaye tarihtir. Böylece geçmişte meydana gelmiş doğal olaylar, tarih biliminin konusu edilebilir. Diğer açıdan tarih, sosyal yapının üyesi olması nedeniyle, insanlığın eylem ve düşüncelerini takip eden bilgidir (Toga, 1987).

Çocuk: Çocuk, bebeklik ve ergenlik çağları arasındaki insan. Genellikle konuşma ve yürüme kabiliyetleri kazanıldıktan sonra çocukluğun başladığı; cinsel gelişimin başladığı ergenlik dönemi ile birlikte çocukluk döneminin bittiği kabul edilir (Wikipedia).

Çocuk kitabı: "Çocuk kitabı, çocuğun ilgi ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayan; fakat her şeyden önce çocuğun zevkle okuduğu bir eserdir" (Tuncer, 1974).

Resimli Çocuk Kitabı: Erken çocukluk dönemine hitaben hazırlanmış olan kitaplar "Resimli Kitaplar" adı altında toplanmaktadır. Şöyle ki; Resimli Çocuk Kitapları, çocuğun her baktığında başka bir ayrıntıyı görmesi, kavraması ve anlaması açısından en çok tercih edilen ve çocuklar tarafından da seçilen türlerdir (Gönen, 1986).

Edebiyat: Arapçadan dilimize geçen "iyi ahlak" anlamına gelen "edeb" kelimesinden türetilmiştir (Serdaroğlu, 2008). Edebiyat, hayatı yansıtan ve düzenleyen, insanlara deneyimleri şekillendirme gücü veren bir ifade sanatıdır (Gönen, 2017).

BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE / ALAN YAZIN

2.1. Çok Kültürlülük

Bu bölümde; kültürün ve çok kültürlülüğün tarihsel süreçte nasıl, neden ve ne şekilde ortaya çıktığı, çok kültürlülük ile ilgili ortaya konulan olumlu veya olumsuz değerlendirmelere yer verilecektir. Ayrıca Osmanlı'dan şuana dek Türkiye'de çok kültürlülük ile ilgili tartışmalara devlet politikaları bazında ele alınmıştır ve son olarak da Yunanistan'da çok kültürlülüğün tarihsel sürecine değinilmiştir.

2.1.1. Kültür Kavramının Tanımı

İnsan her an kendine ve yaşadığı dünyaya bir anlam vermeye çalışır. Yaşamının, edimlerinin ve ilişkilerinin anlamı ve önemi hakkında sorular sorar, bu sorulara oluşturduğu görüşler ve inançlar doğrultusunda bireysel ve toplu yaşamlarını yapılandırır ve adetleri biçimlendirir. Bireyin edinimiyle başlayan ve toplumsal yapıya doğru ilerleyen, inanç ve adetler sistemini kapsayan bu kavramı Parekh (2002) kültür olarak tanımlamıştır. Uygur (1996) ise kültürü, insanın ortaya koyduğu ve içinde yine kendisinin var olduğu realite olarak tasvir etmektedir. O'na göre kültür, bireyin dünyasını taşıyan, yaşamında görülen her şey olarak ifade edilmelidir. Bu yönüyle kültür, dış dünyaya bakan insanın algılarına ve algılarını yansıttığı, tanıdığı kavramlar ekranına benzetilebilir (Moles, 1983). Kültürle ilgili tanımlamalar yapılırken; kültürün sahip olduğu özelliklere göre de sınıflandırmalardan faydalanılmıştır. Buna göre kültürün: öğrenilen, toplumsal, değişebilen, aktarılan ve sürekliliği olan, bütünleştirici, ihtiyaca cevap veren, öğeleri arasında bir denge bulunan ve kurallardan oluşmuş bir sistem bütünü olduğu söylenebilir (Güney, 2009).

Kültür pek çok düzeyde ifade edilmektedir. Dil kültürü: cümle yapısını, kelime dağarcığının bölünme ve dünyayı tanımlama biçimlerinde yansıtılır. Din

kültürü: bir toplumun ibadetlerinde, ayinlerinde ve dini törenlerde kendini gösterir. Halk ve popüler kültür, yemek kültürü, sanat kültürü, gibi kültürün katmanlarıdır (Parekh, 2002). Ne kültürsüz bir toplum nede toplumsuz bir kültür düşünülemeyeceği için, kültür ve toplum bir birinden ayrılmaz/kopmaz, ne var her ki ikisinin de farklı odak noktaları ve yönelimleri vardır (Carrithers, 1992). Nasıl ki toplum, insanla ve insanlar arasındaki ilişkinin yapısı ile ilgili ise, kültür de bu ilişkilerin içeriği ve onları yönetip meşrulaştıran ilkelerle ilgilenmektedir. Bundan dolayı bireyin kişisel özellikleri kadar kültürel özelliklerini dikkate alan çok kültürlülük kavramı son zamanlarda büyük önem arz etmektedir.

2.1.2 Çok Kültürlülüğün Doğuşu

İnsanlar, kültürel toplulukların içinde doğmuş, orada yetiştirilmiş ve büyük ölçüde kültür tarafından biçimlendirilmiş olmaları bakımından kültür ile iç içedirler (Berger ve Luckman, 1966). Uzun çağlardan beri süregelen bu benzeşik toplumlar, hızlı bir değişimin yaşandığı son yüzyılda toplumlar kültürel, sosyal, siyasal vb. yönlerden çeşitli değişimlere ve gelişmelere tanıklık etmektedir. İnsan hareketliliklerinin kolaylaşmasıyla, küreselleşmenin de etkisiyle sınırların ortadan kalkması, işçi göçleri ve savaşın patlak verdiği coğrafyadaki sivil toplumun komşu ülkelere sığınması, daha iyi bir yaşam sürme umudu taşıyan insanların gelişmiş ülkelere gerek legal gerekse illegal yollarla akın etmesi gibi nedenlerle homojen yapıya sahip toplumlarda değişimlere ve farklılıklara yol açtığı bilinmektedir (Demir, 2012). Bugün, aynı devlet çatısı altında saf bir ırkın, bir milletin ve bir ulusun yaşaması nerdeyse imkânsız hale gelmiştir(Ceylan, 2016). Dünya üzerinde bulunan toplumların %10'undan daha azı homojendir ve bununla birlikte kültürel farklılıklar içeren yaklaşık beş bin etnik unsur vardır (Doytcheva, 2013). Geldiğimiz noktada dili farklı, dini farkı, rengi farklı, cinsel yönelimi farklı ve toplamda kimliği farklı insan gruplarının bir arada yaşadığına şahit olmaktayız.

Her bir toplumun bireylerinin gelenekleri, görenekleri, yaşam şekilleri ve her türlü ayırt edici özellikleri 'kimlik' kavramı olarak belirtilmektedir. Kimlik, yüzeysel

olarak kısaca kişilerin ve çeşitli büyüklük ve nitelikteki toplumsal gurupların, "kimsiniz, kimlerdensiniz" sorusuna verdikleri cevaplardır (Güvenç, 1993). Böyle olunca (kimlik) zevklerimize, isteklerimize, kanılarımıza ve umutlarımıza anlam kazandırıp artalanı sağlar (Taylor, 1996). "Bir insanın kimliği, başına buyruk aidiyetlerin birbirine eklenmeleri demek değildir, kimlik bir "yamalı bohça" değildir, gergin bir tuval üzerine çizili bir desendir; tek bir aidiyete dokunulmaya görsün, sarsılan bütün bir kişilik olacaktır" (Maalouf, 2005). Aydın'a (1998) göre kimlik insana özgü bir kavramdır ve kimliğin iki temel bileşeni vardır. Bunlardan birincisi tanımlama ve tanıma, ikincisi de aidiyettir. Kendini tanımlama ve toplum içinde belli bir sıfatla, toplumsal olarak tanıma hem insana özgüdür hem de insani bir ihtiyaçtır.

Taylor'un (1996) kültürel tanınma ve saygı istemi olarak adlandırdığı istekler yalnızca dil, din, ten rengi gibi etnik kökene dayalı farklılıklar olmadığı çok net aynı zamanda toplumdaki kadınlar, yaşlılar, çocuklar, engelliler ve düşük sosyo-ekonomik tabakadaki bireyler gibi toplumun genel yaşantısından farklı olan her türlü birey için de geçerlidir. Heterojen yapı içinde farklı olduğunu savunan grupların, farklılıklarını korumak ve sürdürmek amacı ile kimliklerinin tanınmasını istemeleri, çok kültürlülük konusunu gündeme getirmiştir (Başbay ve Bektaş, 2009). Siyaset kurumunun ve kamu felsefesinin gündemine giren farklılıkların tanınıp korunma isteklerine cevap olarak ortaya çıkan kavram çok kültürlülük olmuştur (Doytcheva, 2013). Alan yazını incelediğimizde ¨Çokkültürlülük¨ kelimesinin bazı metinlerde birleşik ve bazılarında ise ayrı yazılımı ile karşılaşmak mümkündür. Yanık (2012b) bu konuya şu şekilde açıklık getirmektedir: Çokkültürlülük kavram olarak belirli bir duruma atıfta bulunurken, çok kültürlülük ise toplumsal bir yapının farklı kültürleri, ırkları, etnik grupları ve ulusal azınlıkları barındırdığına işaret etmektedir. Bu bağlamda çalışma içerisinde özgün kullanımlara bağlı kalarak kavram 'çok kültürlülük' olarak geçecektir.

Kymlicka'ya (2012) göre çok kültürlülüğü tarihsel bir bağlama koymak büyük önem arz etmektedir. Doytcheva'nın (2009) "Çokkültürlük" kitabında bahsettiği kamu felsefesi ile siyaset kurumunun tartışma alanına giren, kültürel

çoğulculuk savunusu öncelikle farklılıkların daha belirgin bir şekilde hissedildiği Yeni Dünya (Amerika ve Avustralya) devletlerinde ortaya çıktığı belirtilmektedir. Özellikle 1960'da Kanada'da ortaya atılan çok kültürcülük Amerika Birleşik Devletleri'nde de dile getirilmeye başlanmıştır (Modood, 2014). Çokkültücülük: olduğu gibi olmak ve ya mirasına sadık kalmak ve aynı kabileden başka insanlarla sahip olunan bir ortaklığın kamu nezdinde tanınması için mücadele vermekti. Bu siyaseti tarif etmek için özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde "çokkültürcülük" terimi kullanılmaya başlanmıştı (Modood, 2014, s. 14). Çok kültürlülük kavramı ise ilk olarak 20. yüzyılda Horace Kallen(1924) tarafından yetişkin eğitimi literatüründe öne sürülmüştür ve bu fikir zaman içerisinde gelişim göstermiştir (akt. Bennett, 2001). Çok kültürlülüğün ortaya çıktığı ilk yer olarak 1960'lı yıllarda ırkçı kısıtlamalardan vazgeçip, Avrupalı göçmenlerden oluşan eski çekirdeğe karışmak üzere gelen çeşitlenmiş bir göç alan Kanada ve Avustralya'dır (Doytcheva, 2013). Kanada çok kültürlülüğü resmi bir politika olarak ilk kabul eden ülke olduğu bilinmektedir (Day, 2002, s.18). Kanada çok kültürlü olarak kayıtlara geçen ilk göçmen ülkesi olup, etnik olarak farklı grupları içerisinde barındırmaktadır (Hutcheon, 1998). Geçmişi 1971 yılına kadar uzanan bir siyasal olan Kanada Çok kültürlülük Yasası (1988), Kanada Hükümetinin, Çok kültürlülüğün Kanada yorumunun kültür ve ırk çeşitliliğe sahip yapısını yansıttığı yollu anlayışı benimseyip teşvik edeceğini ve Kanada toplumunun her üyesine kendi kültürel mirasını koruma, aktarma ve paylaşma özgürlüğü tanıdığını bildirmektedir (Modood, 2014: 3). Bu çok kültürlülük siyasetinin hedefi, aynı statüde bulunan bireylerden oluşan yeni bir Kanadalı kimliğini teşvik etmektir (Doytcheva, 2013).

2.1.3 Çok Kültürlülüğün Tanımı

Çok kültürlülük bir kavram olarak, farklı ülkelerde farklı geçmiş ve kökenlere sahip bir kavramdır (Aydın, 2013). Keza göçmen toplumların çok kültürlülüğe bakışları da kavramın ortaya çıktığı 1960'lı yıllarda farklılıklar göstermekteydi. Bu noktada Amerika Birleşik Devletleri çok kültürlülüğü ile Kanada çok kültürlülüğü arasında farklılık arz etmektedir. Amerika Birleşik Devleteri'nde üst toplumla

bütünleşme düşüncesinde toplulukların zorluklarla karşılaşabilmesi gerek siyasiler gerek de entelektüeller açıdan bu zorlukların aşılması noktasında asimilasyon kavramının yerine "erime potası" kavramının kullanılmasına yol açmıştır (Yanık, 2012b). Giddens'a (2002) göre erime potası: "göçmenlerin geleneklerinin daha önceden orada yaşayan nüfus arasında baskın olan gelenek yararına çözülmesi yerine, bunların hepsinin yeni, evrim geçiren kültür kalıpları yaratacak biçimde karışması" şeklinde açıklanmıştır. Kanada ise çok kültürlülüğü 1971'de kabul etmesiyle, ulusal birlik ve beraberliğine uyuşmayan farklı kültürler sahip gurupları dışlanmamakta ve ötekileştirmemektedir, farklı olmak ulusal birliğin yapı taşlarından biri olması algılandığı gibi çok kültürlülüğün felsefi temelini ve bu temel üzerine kurulu politikaların ideal çerçevesini bu algı oluşturmaktadır (Aydın, 2012).

Çok kültürlülük; bir toprak parçası üzerinde farklı ırk, etnik köken, din ve kültürel gruplardan insanların bir araya gelip, yaşaması, çalışması, ticaret yapması, politik hayata katılıp sosyal ve kültürel etkileşimde bulunmasıyla oluşan toplumsal çeşitliliği ifade eder (Banks, 2009; Varna-Joshi, 2004). "Çok kültürlülük; ırk, etnik yapı, dil, cinsel yönelim, cinsiyet, yaş, engelli olma, sosyal sınıf, dinsel yönelim ve diğer kültürel boyutları içeren çok yönlü bir kavramdır"(Tiedt ve Tiedt, 2005; akt. Demir, 2012). Kuzio (1998) çok kültürlülüğün, demokratik bir toplumun vatandaşlarına, çeşitliliğe ve farklılığa değer vermeyi, farklı kültürleri geçmişlerinden koparmadan topluma entegre etmeye yardımcı olmayı öğrettiğini vurgulamaktadır. Bu boyutlardan hareketle çok kültürlülük felsefesinde farklılığın çok geniş bir çerçevede ele alındığı din, etnik köken, dil, mezhep, cinsiyet, yaş, cinsel yönelim ele alındığı görülmektedir. Çok kültürlülük anlayışında her kültürün değerli olduğu ve kültürler arası kıyaslamanın yanlış olduğu ayrıca her kültürün kendi doğruları içinde değerlendirilmesi gerektiği düşüncesi yer alır. Kültürlerin değerlendirilmesi her toplumun sahip olduğu değerin bir başkası ile kıyaslanmadan bizzat kendi başına bir değer olarak kabul edilmesi çok kültürlülüğün en büyük felsefi dayanağı olduğu bilinmektedir. Her kültürün kendi özel koşulları vardır ve bu koşulları diğer kültürlerle kıyaslamak yanlıştır (Özensel, 2012). Çok kültürlülük her şeyin ötesinde insan hakları

idealleri üzerine bina edilmiş, yeni demokratik vatandaşlık modelleri geliştirmekle ilgili olduğunu savunur Kymlıcka(2012).

Bugün dünya üzerinde bulunan devlet yapıları incelendiğinde ülkelerin çoğunun ulus-devlet yapısında sahip olduğu gözlemlenmektedir. Aynı dili konuşan, aynı dine mensup ve aynı soydan gelen, aynı kültüre sahip ve aynı tarihi geçmişi paylaşan, ortak düşmanı ya da düşmanları bulunan insan topluluğu olarak "millet" in, siyasal olarak örgütlenmiş şekli olan ulus-devlet, meşruiyet kaynağı olan bir ulusun etrafında birleştiği bir kurumdur (Şener, 2014). Ulus-devlet kavramı ise, feodal nitelikler taşıyan bir yapılanma şeklinden, merkeziyetçi bir temelde gelişme gösteren sosyolojik, tarihsel bir olguyu temsil etmektedir. Bu bağlamda ulus-devlet; ortak değerler etrafında toplanan ve ulusal politikalarla şekillenen siyasi bir çerçevede yaşayan ve fikir beyan eden milletlerin bir arada yaşadığı siyasal bir düzen olarak da ifade edilebilmektedir (Özyakışır, 2006: 78).

Ulus-devletlerin doğuşunun Fransız İhtilalı ile bağlantılı olduğu kabul edilir(Wikipedia). Fransız İhtilalı, dünya düzeninde büyük değişikliklere yol açtığı bilinmektedir. Öte yandan; ulusal kimliğin ön plana çıkışı, imparatorlukları negatif yönde etkilediği ve pek çoğunun ise yok olma sürecine girmelerine neden olduğunu bilinmektedir. Oysa tarih boyunca çok kültürlü olma durumunun belki de en güzel örneklerini imparatorlukların sergilediği görülmektedir. Madood'a (2014) göre geçmişte, özellikle Avrupa'nın ulus devletlerinin dışında kalan dünyada, birçok çok kültürlü toplum var olmuştur. Örneğin dinsel hoşgörü ve intibak seviyelerinin Batı Avrupa ülkelerinde ancak yakın tarihlerde rastlayabileceğimiz hoşgörü ve intibak seviyelerinden bile daha yüksek olduğu Osmanlı İmparatorluğu bunlardan biri olduğunu "Çokkültürcülük Bir Yurttaşlık Tasarımıdır" adlı kitabında belirtmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasıyla XX. yüzyılda tarih sahnesine çıkan ulus devletler demografik özellikler açısından tek tip, benzeşik gruplardan oluşmaktaydı. Fakat bu homojenlik uzun süre sürdürülememiştir (Demir, 2019). "Bütün toplumlar giderek artan ölçüde çok kültürlü duruma gelmekte aynı zamanda da daha geçirgen

olmaktadır. Gerçekten de bu iki durum yan yana gitmektedir. Geçirgen olmaları çok kültürlü göçlere daha açık duruma gelmeleri demektir" (Taylor, 1996).

2.1.4. Kuramsal Açıdan Çok kültürlülük

Geçtiğimiz XX. yüzyıl boyunca yaşanan gelişmeler karşısında, bazı devletlerin çok kültürlü uygulamaları benimsediği ve bazılarının ise çok kültürlülük anlamında yasal değişikliklere gittiği görülmektedir. Çok kültürlülük kuramları da bu gelişmelerin bir ürünü olarak, modern devletlerin yasal bütünlüğü bağlamında, kültürel farklılıkları yeniden yorumlayan yaklaşımlar olarak ortaya çıkmıştır (Say, 2017). Çok kültürlülük kuramları hakkında genel bir bakış açısına sahip olabilmek adına Will Kymlicka ve Phikhu Parekh'ın çok kültürlülük kuramlarına kısaca değinilecektir.

Will Kymlicka, 1980'lerin ortalarına dek çok kültürlülükle ilgili yapılan çalışmaların azlığını, bu alanda çalışma yapan siyaset kuramcısının bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar az olduğunu söyleyerek belirttiği bilinmektedir. 1990 ve sonrasında ise tartışma büyümüştür ve bu sebepledir ki terimlerde de değişikliğe gidilmiştir. Buna göre Batılı demokrasilerde çok kültürlülük alanında beş tür etno-kültürel gruptan söz etmek mimkündür (Kymlicka, 2006: 465-466). Bu grupları Kymlicka, çok kültürlülüğün beş modeli diye adlandırmaktadır.

1. Çok kültürlüğün ilk modeli "*Ulusal Azınlıklar"*: Ulusal azınlıklar grubundakiler ülke içi azınlıklar ve yerli halklar olarak ikiye ayrılır. Ülke içi azınlıklar, bir devlete sahip olmayan fakat geçmişte bir devlete sahip olmuş ve ya kurmaya çalışmış topluluklardır. Yerli halklar ise, geleneksel olarak sahip oldukları topraklar yeni yerleşimciler tarafından işgal edilmiş; zorla veya anlaşmalarla ellerinden alınmış gruplardır.
2. İkinci model, "*Göçmen Gruplar"*: Göçmen gruplar ise belirli koşulları yerine getirmek sureti ile vatandaşlık hakkı tanımayı içeren bir politika içinde göç etmiş olan insanlardır. Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya ve Kanada gibi

ülkelerin göçmenliği düzenlemeleri sonrasında buralara göç etmiş olan bireyler bu gruba dâhil edilmektedir. Onlara, toplumsal kültüre entegre olmayı kabul etmiş kişiler olarak bakılmaktadır.

3. Çok kültürlüğün üçüncü modelinde "*Tecrit Edici Etno-Dinsel Gruplar*" bulunmaktadır: Bu grupta bulunanlara; sivil topluma katılmaktan kaçınanlar Hutteritler, Amishler veya Hasidik Yahudileri örnek olarak gösterilmektedirler. Bu gruplar siyaset ve toplumun yozlaşmış olduğunu düşünen ve bilinçli olarak askerlik gibi çeşitli yasalardan muafiyet isteyenlerden oluşmaktadır.
4. Dördüncü modelde "*Metikler"* yer almaktadır: Bunlar ise ülkeye illegal yollarla gelen ve bu sebeple her an sınır dışı edilme tehlikesi yaşayan kişilerdir. Fakat gelişmeler göstermektedir ki bu kişiler hayatlarını kaçak bir şekilde bulundukları ülkelerde sürdürmektedirler.
5. Çok kültürlülüğün son modelinde "*Afrikalı-Amerikalılar"* yer almaktadır: Bu grupta olanlar köle olarak zoraki bir ülkeye getirilmiş ve kendi dillerini bile unutmuş olan; fakat bir taraftan da kültürel kurumlarla bütünleşmeleri de engellenmiş kişilerdir.

Kymlicka' ya göre bütün bu üsteki grupların varlığıyla Batılı demokrasiler, güçlü azınlık haklarıyla birleşmiş ve sınırlanmış güçlü ulus oluşturma şekillerinden oluşan karışık bir paket görünümündedir. Kymlicka'ya (2006) göre, liberal bir çok kültürlülük kuramının karşı karşıya olduğu en büyük işlerden biri etno-kültürel adaletin koşullarını anlamak ve eklemlemektir.

Parekh'e (2000) göre ise çok kültürlülük ne sadece politik bir doktrin ne de insan ve dünya için bir felsefi teoridir. O sadece bir perspektiftir der. Parekh çok kültürlülüğü üç görünümünün olduğunu belirtmektedir:

1. Birincisi, insan kültürel anlamda sosyal ilişkilerini ve hayatını organize eden ve ona kültürel anlamda bir kimlik yükleyen yapılandırılmış bir dünyada büyümektedir. Bu, her insanın kültürü tarafından belirlendiği anlamına gelmez fakat derinden biçimlendiği anlamını taşımaktadır.

2. İkincisi, farklı kültürler farklı anlam sistemlerini temsil etmektedirler. Her bir kültür, belirli insan kapasitesini kavrayabileceğinden dolayı insan, varlığının bütünlüğünden yalnızca bir parçayı yakalayabilir. Bu da bireyin kendi kültürüyle hayatı iyi yakalayamayacağı anlamına gelmemektedir. Dahası, hiçbir kültürün değersiz olmadığı anlamına gelir. Hiçbir kültür mükemmel değildir ve diğer kültürler üzerine kendini empoze etme hakkına sahip değildir. Dünya üzerinde bulunan her bir kültür, sınırlı olduğundan, aralarında karşılıklı ilişkide faydalı olmakla kalmayıp bilgi ve düşünce ufuklarını genişletici olacaktır.
3. Üçüncüsü, bazı ilkel kültürlerin dışında bütün topluluklar çoğuldur. Kültürler bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde diğer kültürlerle etkileşimle gelişirler, oluşumları ve orijinalleri bakımından çok kültürlüdürler.

Her iki düşünürün da yaklaşımı farklı kültürlere sahip insanların karşılıklı olarak birbirleriyle ilişki içinde oldukları fikrinden hareket etmektedir. Her iki yaklaşım da bir toplumun homojen sayılamayacağı üzerinde birleştikleri görülmektedir. Toplumların homojen olup olmadıklarına ilişkin yaklaşımlarını belirleyen bakış açılarını da Batılı ülkelerdeki farklı ırk, ulus, din ve diğer etnik grupların varlığı belirlemektedir. Her iki düşünürde de kültürel farklılıklar bir veri olarak kabul edildiği görülmektedir.

2.1.5. Çok kültürlüğe Yönelik Yapılan Eleştiriler

Kanada ve Avustralya gibi ülkeler 1970'lerden itibaren çok kültürlülük politikasını benimsemişlerdir ve o zamandan beri çok kültürlülük kavramı gittikçe daha çok tartışılır olmuştur (Say, 2017). Çok kültürlülüğe yönelik eleştiriler incelendiğinde kategorik olarak karşımıza üç başlık çıkmaktadır. Bu başlıklar; Ulus-devletlerin parçalanma kaygıları, çok kültürlülüğün ekonomik emperyalizme olanak sağladığı ve çok kültürlülük kavramının kendi içinde bir ırkçılık taşıdığı yönündeki olumsuz eleştirilerdir (Demir, 2019).

- Çok kültürlülüğün homojen toplumlardaki birlik ve dayanışmayı bozacağı yönündeki kaygılar aynı zamanda çok kültürlülüğe yönelik en kapsamlı eleştirilerden biridir diyebiliriz. Kukatas (1993) ve Kristeva' ya göre (1993) eğer vatandaşlık farklılaştırılırsa (ayrıştırılırsa) genel ya da ortak bir yanı kalmamış olacağından, bu durum toplumsal çeşitliliğin(farklılıkların) olduğu yerlerde birleşmeye değil de ayrışmaya neden olacağını savunmuşlardır. Bu eleştirilere karşın Will Kymlicka (1995) demokrasi için yalnızca devletlerin temel kurumları değil, toplumun da bazı sivil değerlere saygı duyması gerekliliğini savunmuştur. Bu şekilde demokrasi çift yönü olan ve olması gereken bir kavram olacaktır. Bunlardan birincisi kurumlar, ikincisi ise vatandaşlardır. Vatandaşlar kendi gruplarında olmayanlara karşı hoşgörülü olmalı ve onlarla birlikte çalışabilmelidirler, kamu yararı için siyasal sürece katılma konusunda istekli olmalıdırlar, adalet duygusuna sahip ve kaynakların adil dağıtımı konusunda kararlı olmalıdırlar. Bu özelliklere sahip olmayan liberal bir toplumda başarılı olma ihtimali gittikçe azalacaktır (Kymlicka, 1995).

- Çok kültürlülüğe yönelik eleştirilerin okların hedefinde olan diğer bir başlık olan çok kültürlülüğün ekonomik emperyalizme yol açabileceği, farklı her çeşit kültürün benimsenmesinin alt ve küçük kültürlerin dışarıdan gelen büyük ve baskın evrensel kültürel değerler karşısında yok olma gibi bir tehlike taşımasıdır (Demir, 2019). Ayrıca Kymlicka (2012)'de yayınladığı makalesinde, çok kültürlüğün ekonomik ve politik eşitsizlik meselelerini görmezden gelmesi ve bu eşitsizliklerin yalnızca kültürel farklılıkları yücelterek çözülemeyeceği yönündeki eleştirilerinde dile getirmiştir.

- Çok kültürlülüğe yöneltilen bir diğer eleştiri konusu ise çok kültürlüğün kendi içinde nispeten zayıf kültürleri yabancılaştırdığı ve ötekileştirdiği yönündedir. Kymlicka'ya (2012) göre de bu model sonuç itibarıyla azınlık grupları içerisinde güç eşitsizliklerini ve kültürel sınırlamaları pekiştirebileceğini

belirtilmiştir. Hangi geleneklerin "otantik" olduğuna ve onların nasıl yorumlanıp gösterilmesi gerektiğine karar verirken, devlet genelde grup içindeki geleneksel elitlere danışır ve bu geleneksel pratiklere (ve geleneksel elitlere)farklı fikirleri olan içsel reformcuların nasıl meydan okuduklarını göz ardı eder. Çok kültürlülüğü eleştirenlerden Slavoj Zizek (2001) de çok kültürcülüğü çok uluslu küresel kapitalizmin ideal ideoloji formu olarak görür. Zizek'e göre çok kültürcülük tersine çevrilmiş, göndermesi kendinde bir ırkçılık biçimidir, "mesafeli bir ırkçılık" olduğunu dile getirmiştir.

2.1.6. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Çok Kültürlülük

Bugün Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde uygulanmakta olan çok kültürlülük politikalarına değerlendirecek olursak, tarihsel süreç içerisinde bütüncül bir değerlendirme yapılmasının daha doğru olacağı düşünülmektedir. Şöyle ki bütüncül değerlendirme denildiğinde, Orta Asya'dan Anadolu'ya, Selçuklulardan, Osmanlı Devleti'nin kuruluşu olan 1299 yılından bugüne kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Osmanlı Devleti kurulduğu dönemin siyasi ve ekonomik koşulları ile kurulduğu coğrafyanın jeopolitik konumundan dolayı çok kısa bir sürede hâkimiyet alanını genişletmiş ve kuruluşundan yaklaşık 150 yıl sonra imparatorluk unvanını almıştır. Söğüt ve Domaniç çevresinde küçük bir yapı olarak yola çıkan Osmanlıların 150 yıl sonra hâkimiyeti altına kendilerinden farklı etnik özellikler taşıyan, farklı dilleri, farklı dinleri, farklı yaşayış tarzları ve kültürleri olan insan topluluklarını aldıklarını söyleyebiliriz. Osmanlı Devleti 600 yılı aşkın siyasi hayatında dünyayı derinden etkileyen birçok değişime ve büyük toplumsal olaylara tanıklık edip ve bir şekilde hepsine ayak uydurmaya çalışarak 1900'lü yılların başına kadar varlığını devam ettirmeyi başarmıştır. Bu başarının altında hiç şüphesiz Osmanlı Devleti'nin yönetim biçimi büyük bir öneme sahip olduğu bilinmektedir.

Osmanlı devleti çok kültürlülüğün henüz tanımlanmadığı ve dünya siyasetinin literatürüne girmediği dönemde, Anadolu topraklarında birçok kültüre beşiklik etmiş

bir bölge olduğu, bu yüzden pek çok kavmin ve etnik grubun yaşadığı bir yer olmuştur (Aydın, 2013). Osmanlı Devleti, çok kültürlü yapısı ve bu yapıya uygun düzenlenmiş devlet organizasyonuyla tüm etnik grupların birlikte yaşayabildiği bir coğrafyaydı. Çünkü Osmanlı Devleti'nde toplumların birlik temeli olarak, ortak hanedan bağlılığı ile pekiştirilmiş bir iman kardeşliğinden ibaretti (Lewis, 1991). Bundan dolayı Zizek'in de belirttiği gibi Osmanlı, çok farklı etnisite veya dinleri, bir arada, birini diğerine kırdırmadan veya birini diğerine tercih edip yok etmeden, razı ederek yönetebilme kabiliyetlerine sahip olabilmiştir (Aktay, 2003).

Azınlık kavramı Osmanlı Devleti'nin halkı, Müslüman ve Gayrimüslim olmak üzere iki ana gruba ayırmasıyla daha işlevsel bir anlam kazanmıştır. Osmanlı'da, Ermeniler, Rumlar ve Yahudiler gayrimüslim azınlığın en kalabalık gruplarını oluşturuyorlardı. Bu toplumlar kendi dillerini kullanma ve kendi dillerinde eğitim öğretim yapma, din ve inançların da serbest olma, ibadetlerini rahatça yerine getirebilme, kiliselerini, hastanelerini rahatça idare edebilme, kendi mahkemelerini kurma ve kendi vergi toplama düzenlerini kurma gibi daha birçok hak ve hürriyete sahiptiler (Eryılmaz, 1990; Ortaylı 2007). Azınlık sosyolojik ifade ile toplumdan ırk, dil, din ve kültür gibi özellikleri ile ayrılan ve nüfusu genel nüfusa oranla daha küçük olan topluluklara denir (Ertuğrul, 1998). Daha ziyade, azınlık bir devlet otoritesi altında yaşayan, aralarında dil, din, ırk fark bulunan ve özel olarak verilen haklardan yararlanan gruplardır (Türkiye Ansiklopedisi, 1993). Ortaylı'ya (2007) göre, Osmanlı Devleti'nin toplumsal, hukuki, siyasi ve idari yapısı ırk esasına göre değil, 'Millet Sistemi' temeli denilen inanç temeline göre şekillenmiştir. Osmanlı Devleti fethettiği topraklardaki, gayrimüslimlerle bir zimmet antlaşması imzalamış, gayrimüslimler haraç ve cizye ödeyerek can ve mal güvenliklerini devlet eliyle emniyet altına almışlardır (Ortaylı, 2007).

Türkiye açısından "azınlık" kavramının kapsamı, Türkiye'nin de kabul ettiği Lozan antlaşmasında yer alan, Museviler, Ermeniler ve Rumlarla sınırlıdır. Bu gruplarda dil, din ve soy bakımından Türklerden tamamen farklı özelliklere sahiptir. Lozan antlaşması gereği, bu grupların dışında, Türkiye'de hukuk karşısında "azınlık"

grup olmadığı ifade edilmektedir (Özönder, 2005). Osmanlı azınlık politikasında asıl olan dindir. Osmanlıdan Türkiye'ye miras kalan azınlıkların Osmanlının "millet sistemi" sonucunda dinlerini muhafaza eden azınlıklar olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Halkların soy ve dillerinin farklı olması Osmanlıda Devleti'nde bir ayrılık sebebi olarak görülmemiştir. Aslında Türkiye Cumhiriyeti'nin azınlık konusundaki tavrı için, Osmanlı'nın uygulamış olduğu politikaların devamı demek yanlış olmasa gerektir (Ceylan,2015).

Bu bağlamda Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin azınlıklara bakış açılarının farklı olduğu ve bu farklılığı "millet" kavramı üzerinden değerlendirildiğinde daha anlaşılır olacaktır. Çünkü Osmanlı Devleti'nde millet kavramı dinî bir referansa karşılık gelirken Cumhuriyet'in millet algılaması ise bu referanstan farklı olarak ırk temelinde üretilmeye çalışılmıştır. Osmanlı Devletindeki millet sistemini çok kültürlülüğün ileri bir uygulaması olarak değerlendiren Arshi Khan ise bunun da altında İslam hümanizması ve hoşgörüsünün yattığını söyler (Khan, 2001). Her milletin kendi dilini kullanmak, dini, kültürel ve eğitim kurumlarını geliştirmek, vergi toplamak ve kamu güvenliği ve suçu dışındaki vakaları yargılamak gibi yasal haklarının bulunduğu millet sisteminin özellikle Hıristiyan cemaatlerin temsilinde sağladığı avantajlara değinen yazar, bu çerçevede Osmanlı'nın dönemin Hıristiyan devletlerinden ileride olduğu fikrini de geliştirir(Khan. 2001). Ancak Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte millet kavramı, dinî özelliklerinden arındırılarak daha çok dil, kültür, ülkü birliği, ortak tarih gibi olgularla açıklanmaya başlandığı bilinmektedir (Sevil, 1999).

Fransız İhtilalı'nın başlamasıyla milliyetçilik akımları özellikle de çok uluslu bir devlet olan Osmanlı'da etkisini gösterdi. Osmanlı devlet erkânı ve aydınları bu durumdan Osmanlı'nın kurtuluşu adına batılı tarzda bir fikrî harekette bulundular. Bu fikir "Osmanlıcılık" olarak ifade edilmekteydi. Bu tespit daha önceki devlet adamlarında ve padişahlarda Osmanlıcı fikirler olmadığı şeklinde anlaşılmamalı, belki Osmanlı Devleti'nin tebaası olmak sebebiyle aynı milletin ferdi olunması fikrinin Tanzimat'la birlikte sistemleştirdiğini ifade etmektedir (Türkmenoğlu, 2019).

Osmanlıcılık fikrinin doğuşundaki sebep etnik temele dayalı milliyetçilik akımlarının başlamasıdır. Milliyetçilik akımlarının başlamasının en önemli sebebi ise Avrupa kaynaklı hürriyet, eşitlik, milliyet fikirlerinin imparatorluğa girmesidir. Çeşitli fikri ve fiili hareketlere bir tepki olarak gelişen Osmanlıcılık önce fikri çerçevesi ile ortaya konulmuş ondan sonra fiili meyvelerini vermişti. Osmanlılık ilk defa 1839 Tanzimat Fermanı ile ortaya konulmuştur. Çünkü Tanzimat fermanında ilk defa Müslüman olmayan toplulukların da haklarından söz ediliyordu. Yani Osmanlılık ilk defa bir resmi ideoloji olarak ortaya konulmuştur. Bu devlet yöneticileri çeşitli halkların maddi taleplerine cevap verebilmek için nasıl maddi ıslahatlar yapmışlar ve bunları Tanzimat ve Islahat Fermanları gibi hukuki belgelerle ortaya koymuşlar ise devletin menfaati için yaptıklarına inandıkları buna benzer hareketlerin ideolojik boyutunu da geliştirmişlerdir. İşte Osmanlıcılık bu tür bir çabanın ürünüdür (Lewis,1992).

Yeni kurulan Türkiye Devleti' nin, en önemli özelliği ulus-devlet oluşu ve birer ütopya olarak değerlendirilebilecek evrensel hâkimiyet taleplerinden uzak, politik bir anlayışı ve belirli bir coğrafya özelinde gerçekleştirilebilecek bir siyaseti, siyasi alanda hâkim kılabilmesidir (Yanık, 2012a). Ekinci'nin (1999) "Demokrasi, Çok kültürlülük ve Yargısal Bir Serüven" adlı kitabında; Türkiye Cumhuriyet'inin kuruluşundan itibaren homojen tek kültürlü bir ulus politikası benimsemiş olduğunu ve bunu bir devlet politikasına dönüştürerek sürdürdüğünü belirterek bu durumun kaçınılmaz olarak baskıcı ve otoriter bir yönetime neden olduğunu bildirmektedir. Çok kültürlülüğü çağdaş demokrasinin bir koşulu olarak belirten yazar, Türkiye'nin dış ve iç politik nedenlerin yanı sıra tarihsel sebeplerden dolayı da çok kültürlülüğü benimsemesinin bir zorunluluk olduğu saptamasını yapmaktadır. "Cumhuriyetin ilk yıllarında bu kavram ciddi ırksal yüklemelerle kullanılmışsa da nihai ve anayasal anlamda Türklük ırksal olmaktan ziyade bir çeşit teritoryal (ülkesel), belli bir bölgeye ait, vatandaşlık kavramı olarak geliştirilmeye çalışılmıştır (Özhan, 2006). Bostancı'nın (2005) da ifade ettiği gibi, kültür kavramının kendisinde; çok katmanlılık, dini ya da etnik farklılıklar vurgulanmasa dahi bir çok kültürlülük anlamı taşımaktadır. Tabi

Türkiye'de çok kültürlülüğün bir dönem tabu olarak görüldüğü de bir gerçektir ve bu tabulaşmanın temelinde yaklaşık kırk yıl gibi bir zaman dilimine dayanan ülkenin güneydoğusunda yaşanan çatışmalar ve komşu ülkelerin toprak bütünlüklerinin dışarıdan müdahaleler ile yok edildiğinin kamuoyu tarafından yakinen takip edilmesi vardır. Özellikle çok kültürlülük deyince yalnızca "Kürtlere verilen veya verilmesi gereken hakların akla gelmesi, birçok kültürel farklılıklara yönelik politikaları es geçmeye sebep olmuştur. Aynı şekilde bu yaklaşım farklılıkların bir zenginlik olarak görülmesini de engellemektedir" (Ceylan, 2015).

Öte yandan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün farklı bir biçimde ifade ettiği ve devrimleriyle kökleştirdiği bir ulusçuluk tanımı ortaya çıkmıştır. Etnik ve dinsel farklılıkları içinde barındırmayı ve bütününe eşit haklar tanımayı amaçlayan bir ulus tanımı olarak görülmektedir. Atatürk, Türk milletini oluşturan faktörler arsında "ırk ve menşe (köken)" birliğine de değinmiş olmakla birlikte, bundan saf bir ırk teorisini ve ırkçı millet anlayışını kastetmediği, şu açıklamalarından da net bir şekilde anlaşılmaktadır: "*Türk milletinin her kişisi, bir takım farklarla ve fakat umumi surette birbirine benzer. Bazı yapılış farklarını ise tabii bulmak lazımdır. Çünkü Mezopotamya, Mısır vadilerinden başlayan malum tarihten evvel Orta Asya, Rusya, Kafkasya, Anadolu, dünkü ve bugünkü Yunanistan, Girit, Romalılardan evvel Orta İtalya, velhasıl Akdeniz sahillerine kadar yayılmış ve yerleşmiş ve bu başka iklimlerin tesiri altında, başka başka cinslerle binlerce sene yaşamış, kaynaşmış bu kadar eski ve bu kadar büyük bir insan cemiyetinin bugünkü çocuklarının tamamı tamamına birbirine benzemeleri mümkün müdür? Türk kavmini yalnız bir noktada, iklimi aynı dar bir mıntıkada belirmiş zannetmek doğru değildir* " (Özbudun, 1997).

Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren imparatorluk sonrası reflekslerle politikalarını üreten hükümetlerin uyguladığı güvenlikçi siyaset anlayışında, XXI.yüzyılla gelindiğinde önemli değişiklikler gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, o dönemin iktidar partisi tarafından, çok kültürlü politikaları anlamlandırılmaya ve yorumlanmaya çalışıldığı, medya aracılığı ile bilinmektedir. Bunların başında gerek

siyaset bilimi literatüründe gerekse politik ve toplumsal arenada liberal demokrasinin krizi ve bu krizin aşılması için ileri sürülen çözüm önerileri bağlamında 1960'lı yılların sonlarından bu yana gündeme getirilen ve özellikle de radikal demokrasi tartışmaları içinde yeni bir bağlama taşınan, "katılımcılık", "çok kültürlülük" ve "müzakere" kavramlarıdır (Doğanay, 2007). Devletin bu kavramları merkeze alan bir siyaset geliştirmesi, çok kültürlülük politikalarının da temel parametrelerini oluşturmuştur. Türkiye'nin farklılıklarını bir zenginliğin aksine bir tehdit alanı olarak gören yaklaşıma karşın XXI. yüzyıla gelindiğinde farklılıkların bir zenginlik olduğu anlayışı benimsenmeye başlandığı görülmektedir. Farklı inanç gruplarının ve etnik kimliklerin yaşadığı sorunların ısrarla üzerine gidilmesi, birlik ve bütünlük çerçevesinde kardeşlik projesi amaçlamaktadır. Bu sorunların başlıcası olan Kürt sorunuyla birlikte Alevi, gayrimüslim ve Roman kökenli vatandaşların mağduriyetleri için de çözüm üretilmeye çalışılmıştır (Koç, 2011).

Sonuç itibariyle Türkiye'nin, gerek Osmanlı mirasını devralması nedeniyle ve gerekse de son yıllarda bölgede toplumsal yapısına göçler yoluyla eklenen farklı kültürden insanlardan dolayı çok kültürlü bir toplumsal yapıya sahip olduğu görülmektedir. Toplumsal yapının çeşitliliği bir çokları tarafından olumsuz bir durum olarak algılansa da bu durum değiştirilemez bir olgudur. Çeşitliliğin olumlu yanlarını görmek ve onu geliştirmek sağlam bir toplumsal hayat oluşturmada son derece önemlidir. Tüm farklılıkların aynı ve eşit değerde görülmesi toplumsal problemleri çözmede önemli bir rol oynayacaktır. Aynı zamanda çok kültürlülük yaklaşımlarına yönelik söylemlerin içi boş yargılardan ziyade eyleme dönüşmesi, bireylerin ufkunu açacak karşılaştırmalı kültür araştırmaları yapılması faydalı olacaktır (Taylor, 1996).

2.1.7. Yunanistan'da Çok kültürlülük

Her ne kadar Yunan toplumu hiçbir zaman tamamen homojen bir yapıya sahip olmamasına rağmen, farklı kültürel geleneklere sahip grupların her zaman bir arada

yaşadığı kaydedilmiştir. Özellikle de son yıllarda farklı dini inançlara ve değerler sahip, çok uluslu ve çok kültürlü bir topluma dönüştüğü söylenebilir. Çok kültürlülük tartışmaları, ilk önce ABD, Kanada ve Avustralya gibi sanayi toplumlarında ve göç alan ülkelerde gelişerek, sosyal ve siyasal anlamda çok kültürlülük söylemleri Yunanistan'da 1980 ve 1990'lar da başladığı ve ayrıca 1990'larda çok kültürlülük tartışmaları bir göçmenlik politikası tasarlama ihtiyacından doğduğu bilinmektedir (Zampa, 2018). Angelopoulos'a (2013) göre, Yunanistan 1990'lara kadar geniş çaplı bir göç dalgası ile karşılaşmadı. Yunan Devleti, gelen göç dalgasını, ilk etapta kısa vadeli planlarla yönetebilmek için Ulusal-Devlet modeline adapte etmeye çalışttıysada, tarihsel süreci incelediğimizde, Yunan Devleti'nin, bir ulus-devlet olduğu ve ulusal bilinçte yapılandırıldığı, vatandaşları arasında kan bağının (hematopoietik) önemli bir unsur olduğu ve bu güçlü özelliklere sahip bir devlet olduğunu görülmektedir.

Stamkos'a (2011) göre, modern Yunan Devleti'nin amacı başlangıçtan itibaren ulusal topluluktu, daha özel olarak amaç bir devlet, bir ulus, bir dindi. 1923'te Yunanistan ile Türkiye arasında yaşanan mübadele, Yunanistan'ı etnik açıdan homojenliğe sahip bir ülke haline getirmiştir. Bu düşünce Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sırasında da geliştirilmiştir, o zamana kadar Yunanistan'ın resmi politikası, Yunan Devleti sınırları içerisinde azınlığın olmadığı yönündeydi, azınlıkları tanımanın ulusal Yunan halkı için bir tehdit oluşturacağı düşünülmekteydi.

Çok kültürlülük, sosyal bir olgu olarak ve "öteki" nin (farklı olanı) kabulü olarak, bizi daha insancıl ve daha duyarlı bir bakış açısı geliştirmeye ittiği, düne kadar yabancı (bizim gibi olmayanı, farklı olanı) ve muhtemelen düşman olduğunu düşündüğümüz farklılıklara karşı yeni bir bakış açısı geliştirmemizi sağlamıştır (Angelopoulos, 2013). Toplumumuzun bu anlayışı benimsemesi, antropologların da dediği gibi, 1980'lerin ortalarından bu yana gelişmekte olan Yunan toplumu ile ilgili olduğu argümanını doğrulamaktadır: yeni bir heterojenliğin 'istilası'. Bu heterojenliği şu üç değişken ile yakından bağlantılı olduğu düşünülmektedir: a) 1990'larda Balkanlar ve Doğu Avrupa ülkelerinden Yunanistan'a göçmen ve mültecilerin

gelişiyle, b) 2000'li yıllarda Ortadoğu ülkelerinden gelen göçmenlerin ve mültecilerin gelişi ve c) bunlara paralel olarak da ülkede yaşayan azınlıkların sosyal ve siyasal haklar konusunda yeni bir döneme girilmesi. Özellikle dikkat çekici olan ise, yukarıdaki sosyal değişikliklerin, Yunanistan'da da çok kültürlülük söylemlerinin başlamasına yol açmasıdır (Papataksiarhis,2006).

Çok kültürlülük tanımı ve türevleri, uluslararası düzeyde önemli sosyal değişimler ve teorik araştırmalar tarafından incelenip detaylandırıldıktan sonra Yunanca ya aktarıldığı bilinmektedir. Çok kültürlülüğü ifade edebilmek için Yunanca'da iki terimin kullanıldığı "πολυπολιτισμικότητα" (Polipolitismikotita) ve "διαπολιτισμικότητα"(diapolitismikotita) görülmektedir. Markou'ya (1996) göre, "çok kültürlülük" ve "kültürler arasılık" terimlerinin kavramsal sınırları her zaman açık olmasa da, ilk terimin(multiculturalism) belirli bir toplumsal gerçekliği ve evrimsel sürecini tanımlamak için kullanıldığını savunmaktadır. İkincisi terimin (interculturalism) ise diyalektik bir ilişkiyi, dinamik bir etkileşim sürecini ve farklı grupların bireyleri arasındaki karşılıklı tanıma ve işbirliğini ifade ettiği söylemektedir.

Sanayileşmiş modern toplumlarda, çok kültürlülük deyimi, "yerli" ve "göçmenler" arasındaki ilişkilerin yeniden düzenlenmesi, yeniden örgütlenmesi, o güne kadar egemen olan ulus devlet modelinin çelişkileri ve çıkmazları nedeniyle 1960'larda ve 1970'lerde ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu değişiklikler, o güne kadar izlenen politikaların etkisizliği olarak ortaya çıktığı görülürken: 'eritme potası' (ABD'de), 'konuk işçiler' politikası (Almanya ve İskandinav ülkeleri) ve ulusun dağılmasından kaynaklanan nüfusların kabulü. (İngiltere, Fransa ve Hollanda'da). Aynı zamanda, geleneksel siyasi vizyonun parçalanması, büyük ölçekli siyasetin terk edilmesi (sosyal eşitlik projesi) ve bir insan farkındalığı biçimi olarak bireyciliğin egemenliği, 'kimlik politikaları' pekiştirilmesine yol açmıştır (Παπαρηγόπουλος 1999; Χριστόπουλος 2002; Δουζίνας 2012). Kısaca ifade etmek gerekirse, çok kültürlülük politikaları, önemli bir kriter olarak kültüre vurgu yaparken, farklı (etnik, ulusal, yaş, cinsiyet, vb.) sosyal grupların kendilerini gerçekleştirmelerine olanak sağlamaktadır (Αγγελόπουλος, 2013).

Yunanistan örneği yukarıdaki gelişmelerden kısmen farklıdır, çok kültürlülük tartışmaları iki aşamadaki politik ve sosyal düşüncenin bir parçasıdır: 1980-90'larda ve 2000'lerde. Birinci aşamada, Yunanistan'da 1990'larda çok kültürlülük tartışmaları ortaya çıktı. Bu tartışmaların nedenleri şu şekilde sıralanabilir: a) bir göçmen politikası tasarlama ihtiyacından, b) göçmen ailelerden gelen çocukların ilk ve orta öğretime entegrasyonu için bir eğitim politikası tasarlama ihtiyacı ve c) bireysel sosyal ve siyasi haklara olan ihtiyaçtan dolayı. Çok kültürlülük tartışmaları içine, Batı Trakya'daki ve Yunanistan'ın Makedonya bölgesinde bulunan azınlıkların dâhil edilmediği ve ayrıca Yunanistan'ın 1990'lara kadar tutarlı bir göç politikasından yoksun olduğunu bilinmektedir. İkinci aşamada, 1990'ların sonlarından itibaren, çok kültürlülük tartışmaları, 1980-90'lara yukarıda belirtilen değişikliklere ek olarak, a) 2000'li yıllarda Orta Doğu ülkelerinden gelen göçmen ve mültecilerin - özellikle de Müslüman göçmenlerin - önemli bir artış gösterdiğinden ve b) Balkan ülkelerine sınır bölgelerde yaşayan azınlıklar hakkında yeni bir tartışma ortamının oluşmasıdır (Αγγελόπουλος, 2013).

Bu gelişmeler çok kültürlülüğün çok sayıda sivil toplum kuruluşu (göçmen dernekleri, yerel dernekler ve azınlık dernekler - örgütleri vb.) tarafından benimsenmesiyle, aynı zamanda neredeyse tüm siyasi yelpazede politikacılar ve gazeteciler tarafından da benimsenmiştir. Trakya ve Yunanistan'ın Batı Makedonya bölgesindeki azınlık gruplarına ilişkin talep ve tartışmalar da hem çoğunluk hem de azınlık nüfusu temsilcileri tarafından 'çok kültürlülüğün sağlanması' açısından girişimlerde bulunulmuştur (Aggelopoulos, 2013).

Yunan devleti, bu algı bağlamında, birbirinden farklı olduğu düşünülen kültürel grupların üreme politikaları oluşturmaya başladığı ve kurumsal düzeyde Yunan toplumunda kültürel olarak farklı nüfus gruplarının varlığını tanımaya yönelik çalışmalara başlandığı bilinmektedir. Zamanın hükümeti tarafından eğitim politikasında yeni düzenlemeler (örn. Kültürlerarası eğitim organizasyonu, Trakya'daki Müslüman azınlık çocuklarının eğitimine müdahaleler) gerçekleştirildiği,

ayrıca göçmen kolektiflerinin desteklenmesi alanındaki siyasi kültürel programlar oluşturulmuştur. Daha da önemlisi, sosyal haklar çerçevresinde: “uzun süre Yunanistan'da ikamet eden” diğer ülke vatandaşlarının belediye seçimlerinde oy kullanma hakkının verilmesi, göçmenlik yasallaştırma mevzuatının iyileştirilmesi ve 2010 yılında yeni bir vatandaşlık yasasının çıkarılması da çok kültürlülük kapsamında uygulanan gelişmeler arasındadır (Αγγελόπουλος, 2013).

Aynı dönemde, yerel topluluklar düzeyinde de çok kültürlülük ifadelerinin kullanıldığı gözlemlenmektedir. Önemli örneklerden bazıları 2000'lerden 202’e dek OTA Geliştirme Şirketi tarafından geliştirilen 'Kültürel Eylem Programları', bu programlar çerçevesinde, özellikle Makedonya bölgesi, Trakya ve Epirüs (Ήπειρος)'ta çok kültürlü bir toplumun bir arada yaşamanın mantığı benimsendiği görülmektedir (Καραλίδου, 2007). Trakya örneğinde, çok kültürlülük kavramın, genellikle Müslümanların ve Hıristiyanların aralarındaki bağı ve iletişimi anlatmak için bir köprü olarak kullanıldığı görülmektedir. Özellikle, Gümülcine’ deki kültürel etkinliklerde, Müslümanların ve Hıristiyanların yemek kültürünün karşılaştırılmasında, keza bölgedeki Hıristiyanların, Müslümanların ve Yahudilerin dini anıtların ve törenlerine ilişkin analizlerde kullanılması (Μαυρομάτης, 2007; Yiakoum, 2006). Bununla birlikte, Mavromatis'in (2007) belirttiği gibi, çok kültürlülük söylemleri, baskın milliyetçiler ile "ulus-devlet tarafından bunalmış hisseden bireyler ve milliyetçilik öncesi dünyanın son çığlıkları" arasında ezilmektedir.

Takip eden yıllarda, sivil toplum örgütleri tarafından göçmenleri destek hareketleri ve genelde çok kültürlülük söylemleri altında gerçekleştirilir olmuştur. Vasilaki'nin (2007), belirttiği gibi bunun nedeni, genelde üçüncü ülke vatandaşları olan göçmenlere siyasi haklar (oy kullanma-vatandaşlık gibi) verilmesi, milliyetçi ve etnosentrizmin (etnik merkezcilik) yapılar tarafından göçmenlere verilen (vatandaşlık ve sosyal) haklara karşı çıkma söylemleri dahi kabul görmemiştir.

Bununla birlikte, çok kültürlülük bir söylem düzeyinde kalmadığı ve çok kültürlülüğü destekleyecek yapılar oluşturarak uygulama geliştirilmiştir. Adli yardım

grupları, finansal destek ağları, mülteci ve göçmen konaklama merkezleri, çok kültürlü kutlamalar ve pazarlar, Yunan dilini öğrenebilmeleri için dil merkezleri, kamusal alanda bilgi ve bilgilendirme mekanizmaları (web siteleri, bloklar, radyo yayınları), göçmen aileler için illegal çocuk bakım yapıları gibi pek çok yapı oluşturulduğu görülmektedir (Petronoti, 2001) .

Sonuç olarak, Yunanistan'da 1950 ile 1970'ler arasında hâkim olan ulus devlet bilincinin, 1990 ve sonralarında gerek devlet kurumlarında gerekse ideolojik bazda giderek bu hakimiyetin zayıfladığını söylemek mümkündür. Yunanistan'da uygulanmakta olan çok kültürlülüğün farklı modellerinin ortak bir unsuru olduğu ve bu unsurun Yunan toplumunun 'bileşenlerinin' yani bireylerinin farklı (etnik, dil, din, cinsiyet) özelliklere sahip ve farkı kültürel gruplardan oluştuğu düşüncesidir (Aggelopoulos, 2013).

2.2. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı, hitap ettiği kitle gereği üzerinde hassasiyet gösterilmesi gereken bir alandır. Çalışmanın bu bölümünde, çocuk edebiyatı kavramı, tanımı ve amacının ne olduğu, çocuk kitaplarında bulunması gereken özelliğin neler olduğu üzerinde durulacaktır. Ayrıca çocuk edebiyatını daha iyi anlayabilme adına tarihsel süreci içerisinde değerlendirilecek ve çocuk edebiyatı türlerine kısaca değinilecektir.

2.2.1. Çocuk Edebiyatı Tanımı Ve Kavramı

Çocuk edebiyatı kavramını tanımlamazdan önce çocuk ve edebiyat kavramları ayrı ayrı ele alınırsa tanımın daha iyi anlaşılması sağlayacağı düşünülmektedir. Nitekim Arıcı'nın (2016) da belirttiği gibi, çocuk edebiyatına ait iki önemli özne vardır. Bunların bir tanesi çocuk, bir diğeri ise edebiyattır. Çocuk; olgunluğa kadar, yaş ayırt etmeksizin tüm cinsiyetleri içeren bir nitelemedir (Kıbrıs, 2010). Diğer bir tanıma göre ise çocuk, zamanla büyüyen ve eğitilmesi gereken bir insandır (Ciravoğlu, 1997).

Edebiyat ise; Serdaroğlu (2008)'e göre, Arapçadan dilimize geçen "iyi ahlak" anlamına gelen "edeb" kelimesinden türediğini, "edeb" kelimesine eklenen "i" harfinin ise aidiyet eki olduğunu ve "yat" kelimesinin de eklendiği kelimeye "bilim" anlamı katan bir yapım eki olduğunu belirtmektedir. Öyle ki edebiyatın; "iyi ahlaka ait ilim ve iyi ahlak ilmi" anlamına geldiğini belirtir. Edebiyat, hayatı yansıtan ve düzenleyen, insanlara deneyimleri şekillendirme gücü veren bir ifade sanatıdır (Gönen, 2017). Kabaklı (1971) da edebiyatın bir sanat dalı olarak tanımlanmasının yanı sıra edebiyatın "bir ilim ve öğretim dalı" olduğunu belirtmektedir.

"Çocuk edebiyatı" kavramı, çocuk ve edebiyatı bir araya getiren bir kavramdır. Edebiyat kavramından ayrı bir çocuk edebiyatından söz edilemez (Baş, 2015). Şirin'ne (1994) göre çocuk edebiyatı, çocuğun; hayallerini, fikirlerini, duygularını ve duyarlılıklarını, sevdiklerini ve sevmediklerini çocuksu bir yöntemle eğlendirerek öğreten ve geliştirip büyüten bir destek sistemi olarak tanımlar. Sever (2007)'in ise, "Çocuk edebiyatı, çocukların dil gelişimlerine ve anlama düzeylerine uygun, gereksinimlerini de önceleyen bir yaklaşımla, çocuklara yaşam ve insan gerçekliğini sanatsal nitelikli görsel ve dilsel iletilerle sunan, onların düşünce ve duygu dünyalarında eklenimler uyandıran yapıtların genel adı." şeklinde tanımladığı görülmektedir. Temizyürek, Şahbaz ve Gürel (2016) çocuk edebiyatını; "Çocuğun hayal dünyasına hitap eden, üstün nitelikleri olan ve estetik bir boyut taşıyan, kelime hazinesine uygun, ana dilini geliştirebilecek, evrensel ve ulusal değerleri içeren, psiko-sosyal gelişimine katkı sağlayan, severek okuduğu ve dinlediği, zevk aldığı yazılı ve sözlü edebiyat mahsullerine 'çocuk edebiyatı diyoruz" şeklinde tanımlamıştır.

Üsteki tanımlara ek olarak Dursunoğlu (2015) ise "Çocuk edebiyatı, çocukların dil gelişimine katkıda bulunan ve onların edebî ihtiyaçlarını karşılayan; çocuklar için ve çocuklara göre yaratılmış edebiyattır". Yağcı (2007) "Çocukların ve gençlerin akıl ve beden gelişimlerine uygun, onların iç dünyasına yönelebilen, basitlikten ve sıradanlıktan uzak olan, yine onların "anlama-kavrama-yorumlama" becerilerine hitap eden, çocukları eğiten ve eğlendiren ürünlerin tamamı" şeklinde tanımlamışlardır. Arıcı'ya (2016) göre de çocuk edebiyatı, çocuklar yönelik yazılmış, yazınsal ürünlerin genel adıdır şeklindeki tanımı ile çocuğa görelik ilkesi taşıyan yazınsal ürünlerin tümünü çocuk edebiyatı kapsamına aldığı görülmektedir.

Tanımların pek çoğunun baktığımızda ortak noktalarının çocuğa görelik, sanatçı bakış açısı, anadili gelişimi ve hayatı tanımak kavramları karşımıza çıkmaktadır.

Ciravoğlu da (1997) araştırmasında belirttiği üzere, henüz olgunlaşmamış ve yetişkinlik mertebesine ulaşmamış olan ve bu nedenden ötürü de eğitime muhtaç durumda olan ve eğitilmesi gereken, toplumun en küçük bireylerinin düşünce, duygu ve hayal dünyasına yönelik sözlü ve yazılı tüm ürünler çocuk edebiyatı kapsamına girmektedir. Çocuk edebiyatını, edebiyattan ayıran ve farklı kılan, hitap ettiği yaş grubunun bütün özelliklerini, yetişkinlere göre daha çok göz önünde bulundurması gereken bir yapıda olmasıdır (Yalçın ve Aytaş, 2012). Ayrıca çocuk edebiyatı, çocuğu okumaya duyarlı hale getiren ve nitelikli bir okur olma yolunda ilerlemesini sağlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır. Bu nedenden dolayı da bütün yönleri ile çocuğa yönelik olmalı ve çocuğu bütün gerçekliği ile yansıtmalıdır (Şirin, 2007).

Hem çocuklara hem de yetişkinlere de hitap eden kitaplar yazan pek çok yazara göre; çocuklar için yazmak, yetişkinler için yazmaktan biraz daha zordur. Çocuk edebiyatının zorluğu; çocukları anlamak, çocukların gerçekliğini iyi bilmek, onlara düşünceyi eksiksiz aktarmak, onların dikkatini çekmek, onları sıkmamak, düşündürmek ve eğlendirmek gibi zor süreçleri içermesinden kaynaklanmaktadır (Sever, 2008a). Jalongo (2004) da çocuğun, çocuk kitaplarıyla vakit geçirmesi için gerekli en temel unsuru "eğlence" olarak tanımlamış, "eğlence" kavramının çocuk kitaplarında "eğitici" ve "düşündürücü" kavramlarıyla harmanlanması halinde nitelikli çocuk kitaplarının ortaya çıktığını belirtmektedir.

2.2.2. Çocuk Edebiyatının Tarihsel Süreci

Çocuk edebiyatı, tarihsel süreçte dünyada ve Türkiye'de yaşanan gelişimler olmak üzere iki ana başlık altında incelenecektir.

2.2.2.1. Dünyada Çocuk Edebiyatı

‘Çocuk edebiyatı’ kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için tarihsel süreç içerisinde gelişiminin bakılmasının daha doğru olacağını düşünülmektedir. Dünya tarihinde baktığımızda çocuk kavramı, tarihte köle olarak kullanılmış, zaman içerisinde özgürleşmeye başlamış ve en nihayetinde de bir birey olarak kabul edilmiştir (Baş, 2015). Çocuk edebiyatı da aynen çocuk kavramı gibi oldukça uzun bir süreç içerisinde gelişim göstermiştir. Çocuk edebiyatı; geçmişte klâsikleşmiş yapıtların çocuklar tarafından daha çok okunması ile gündeme gelen bir edebiyat türüdür. Bundan dolayı da edebiyat kadar köklü bir geçmişi olmamakla birlikte edebiyat kadar birikim sağlamış bir dönemi de yoktur (Kıbrıs, 2010).

Ortaçağ yıllarında ve öncesinde, çağımızda olduğu gibi bir çocukluk kavramı, hatta çocuğu tanımlayan ve anlatan kelimeler bile bulunmamaktaydı. O dönemde çocuklar, daha çok yetişkin birer birey olarak düşünülüyordu (Erdal, 2008). Sözlü halk edebiyatı ürünleri çocuklar tarafından sevilerek dinlenmeye başlanır. Bu sebeple de dünyada, sözlü edebiyat ürünleri, çocuk edebiyatının başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Amerika ve Avrupa başta olmak üzere, tüm dünyada çocuk edebiyatının gerekliliği hakkındaki düşünce çok erken yıllarda benimsenir. Bu nedendendir ki, çocuk edebiyatı eserlerinin ortaya çıkışı, ülkemizdekine göre çok daha erken dönemlere denk gelmektedir (Öztürk Çelik, 1987). Dünyadaki çocuk edebiyatı, çocukların yetişkinlerden dinlemeyi sevdikleri sözlü edebiyat ürünleri olan, masallar ve ninnilerle başlar (Aytaş ve Karakuş Aktan, 2012). Zamanla bu sözlü halk edebiyatı ürünleri derlenerek çocuk edebiyatının ana kollarını oluşturmuştur (Arıcı, 2016).

XVI. yüzyıla kadar, dünyada ve Türkiye’de hedef kitlesi çocuklar olan herhangi bir edebiyat ürünü yoktu (Şirin, 1994). Çocuğun, yetişkinlikten sıyrılıp bir birey olarak kabul edilmesi, XVI. yüzyıl Rönesans döneminden itibaren yavaş yavaş başladı ve matbaanın keşfinin de etkisiyle çocuk eğitimine yönelik yazılarının yazılıp çocuk kitaplarının basımı hız kazanmıştır (Erdal, 2008). Bu konudaki ilk örnekler İngiltere başta olmak üzere Fransa, Almanya, Amerika ve İskandinav ülkelerinde görülmeye başlanmıştır (Şirin, 1998).

Fransa'da Charles Pearault XVII. Yüzyılda, halk arasında dilden dile dolaşan tüm masalları toplayıp derleyerek ve çocuklar için kısaltıp uygun hale getirerek, 1697

yılında basılmasını sağlar (Mercan, 2015). Fakat XVIII. yüzyıla kadar çocuklar için yazılan ve basılan metinler kilisenin etkisi altında kalmaktan kurtulamamışlardır. Aynı zamanda da öğretici olma kaygısı sebebiyle de bu özelliklerinden sıyrılamamışlardır (Kıbrıs, 2010).

XIX. yüzyıla gelindiğinde, çocuk edebiyatına yönelik eserlerin sayısı artmaya başlayıp, tür yönünden de çeşitlilik göstermeye başlamıştır. XIX. yüzyılda çağdaş çocuk edebiyatının temellerinin atıldığı ve bu alana ait önemli eserlerin ortaya çıkmaya başladığı söylenebilir. Lewis Carrol'ın kaleme aldığı Alice Harikalar Diyarında (1832-1898), Thomas Hughes'in yazdığı Charles Dickens (1812-1870) çağdaş çocuk edebiyatı alanında yazılan eserlere örnek teşkil edebilir.

XX. yüzyıl başlarına gelindiğinde çocuk edebiyatı daha da geliştirilerek, 'The Here and Now Story Book' isimli eserde daha önceleri bir yetişkin gözüyle görülen çocukların, ilk defa farklı varlıklar olduğu düşüncesi Lucy Sprague Mitchell tarafından ortaya atılmıştır (Kılıç, 2010).

Yörükoğlu da (1995) çocukluğu, tarihin karabasanına benzetmiştir, bu karabasandan ancak XX. yüzyıla gelindiğinde uyanılabilindiğini ifade etmiştir. Çocuk kavramının da gelişmesiyle çağdaş çocuk edebiyatının temelleri atılmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrası İngiltere'ye giden yazarlar, bu alanı geliştirmişlerdir (Güleryüz, 2002). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da yine özellikle Alman, Fransız ve Amerikan çocuk edebiyatında yeni gelişmeler olmuştur (Yalçın ve Aytaş, 2012). Almanya İkinci Dünya Savaşı sonrası çağdaş eğitim ilkelerinin benimsenmiş; çocuk edebiyatının gelişmesine büyük katkı sağlanmış, keza Fransa'da İkinci Dünya Savaşı bitimine kadar değerli eserlerin yayımlanmasına devam edilmiştir, Amerika'da ise daha çok fantezi ve masallara yönelik denemeler ile çocuk edebiyatı gelişme gösterilmiştir (Arıcı, 2016).

XXI. yüzyıla girildiğimizde ise tüm dünyada kaleme alınan eserler, hem nicelik hem nitelik açısından gelişme göstermeye başlamıştır. Hızla bir şekilde gelişmeye devam eden çocuk edebiyatı, aynı zamanda bu alanda uzman kişilerin yetiştirilmesi açısından da büyük bir önem taşımaya başlamıştır (Kılıç, 2010).

Bazı dönemlerde duraksamalar yaşanmış olsa da, bulunduğumuz dönemde çocuk edebiyatı, gelişiminin en hızlı noktalarına çıkmış olup, çocuğu tüm yönleriyle geliştirmeyi amaçlayan birçok eser ortaya konarak, aynı hızda gelişimini devam ettirmektedir (Erdal,2008). XXI.yy ve sonrasında ise çocuk edebiyatı yayınlarının epeyce yol kat ettiği, çocuk edebiyatı alanının artık bir sektör haline geldiği açık olarak görülmektedir (Yalçın ve Aytaş, 2012).

2.2.2.2. Türkiye'de Çocuk Edebiyatı

Türkiye'deki çocuk edebiyatı, dünya çocuk edebiyatıyla paralellik göstermiştir. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de çocuk edebiyatı günümüze kadar büyük bir gelişme göstermiş, çocuk edebiyatı alanında çalışan araştırmacılar tarafından bir milat olarak kabul edilen Tanzimat Dönemi çocuk edebiyatının başlangıcı sayılmıştır (Levent, 2010). Keza tüm dünyada olduğu gibi de çocuk edebiyatı ürünleri, sözlü halk edebiyatından doğmuştur (Ciravoğlu, 1997). Eski Türklerde, ölüler için yapılmakta olan yuğ törenlerinde, şaman ayinlerinde çalınıp söylenenler ve Oğuz, Manas, Yaratılış ve Türeyiş, Ergenekon gibi destanlar, sagular ve Dede Korkut Öyküleri o dönemin sözlü çocuk edebiyatı ürünü olarak ifade edilebilir (Güleryüz, 2002).

Osmanlı dönemi boyunca da çocuklar, halk edebiyatının bir parçası olan masal, bilmece, tekerleme gibi ürünlerle iç içe olmuştur (Ciravoğlu, 1997). 18. Yüzyılın başlarında, çocuk edebiyatının ilk örnekleri sayılabilecek, genellikle çocuklara nasıl davranmaları gerektiğini öğreten, terbiye edici, ders verici çoğu nazım biçiminde kaleme alınmış eserlerdir. Nabi'nin oğluna öğüt verme amacıyla yazdığı ve 1702'de yayımlanan ¨Hayriye¨ ve Vehbi'nin 1791 de yazdığı ¨Lütfiye¨ gibi. Nabi'nin eseri Arap harfleriyle ve elle yazılıp Mısır'da yayımlandığı bilinmektedir(Gönen, 2017).

Tanzimat dönemine kadar yalnızca sözlü olarak var olan çocuk edebiyatı, Tanzimat Dönemi'nde çeviri ürünlerle ilk olarak yazılı bir halede karşımıza çıkmaktadır (Kıbrıs, 2010). O dönemde özellikle Fransızcadan çeviriler yapılmıştır. Bu dönemde, çevirileri ilk yapanlar arasında Recaizade Mahmut Ekrem, Şinasi,

Muallim Naci ve Ahmet Mithat Efendi sayılabilir. Bu isimler ilk olarak fabl çevirileri yapmışlardır (Güleryüz, 2002). Fabl dışında çocuk için yazılmış olan dergi ve gazetelere de rastlanmaktadır. İlk yayın ise Mümeyyiz gazetesi tarafından 1860 ve 1870 yılları arasında çıkarılan "Çocuklar için Mümeyyiz"dir ve bu gazete kullandığı yalın dili ile dikkat çekmektedir (Ciravoğlu, 1997). Siracettin Hasırcıoğlu(1877-1937), Fuat Köprülü (1890-1966), Ziya Gökalp (1876 -1924), Ali Ekrem Bolayır(1867-1937) gibi yazarların şiir kitapları, çocuklara yönelik olarak yazılmıştır (Kıbrıs, 2010). Yine Batı'da büyük yankı uyandıran Guliver'in Gezileri (1872), Robinson Kruzo (1864), Merkez-i Arza Seyahat (1887), Seksen Günde Devr-i Âlem (1880), Küçük Kadınlar (1878) gibi eserler de Türkçeye çevrilen çocuk kitapları olarak sayılabilir (Güleryüz, 2002).

20. yüzyılın başlarında ise çocuklar için şiir ve öykü yazarların sayısının artmaya başladığı görülür. Ali Ulvi Elöve' nin "Çocuklara Neşideler", Tevfik Fikret' in yazdığı "Ağustos Böceği ve Karınca" ile "Şermin Çocuk Şiirleri", İbrahim Alaaddin Gövsa'nın "Çocuk Şiirleri" adlı eserleri buna örnek teşkil etmektedir (Gönen, 2017). Yine 20. yüzyıl başlarında özellikle Ahmet Rasim, Ömer Seyfettin, Ahmet Mithat, Tevfik Fikret, Ziya Gökalp, Ali Ekrem Bolayır gibi isimler de çocuk edebiyatı yazarları arasında sayılabilir (Yalçın ve Aytaş, 2012).

Türk çocuk edebiyatında 1911 yılı ve sonrasında yaşanan gelişmeler 'Milli Edebiyat' adı ile anılmaktadır, bu dönemde yalnızca çocuk edebiyatında değil bütün edebiyat alanlarında Anadolu'nun değerleri işlenmeye başlanmış, edebiyatın sadece yetişkinler için değil, aynı zamanda çocuklar için de bir eğitim aracı olması gerektiği vurgulanmıştır (Kıbrıs, 2010).

1928 yılında yeni Türk harflerinin kabulü ile başlayan okuma-yazma seferberliği basın-yayın alanını da olumlu etkilenmiştir.1930'lardan sonra tanınmış ozan ve yazarların çocuklar için yazmaya başlamaları çocuk edebiyatı için büyük bir kazançtır. 1940'tan sonra bazı yazarların masal ve halk öykülerini çocuklar için derleyip yeniden yazdığı görülür (Dede Korkut masalları, Eflatun C. Güney) bu eserler genç nesillere masal zevkini aşılanması önemli yere sahiptir (Gönen,2017). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ülkemizde çocuk edebiyatı alanında daha somut

adımlar atılmıştır. Bunun başlıca sebeplerinden ise milli eğitimde yapılan gelişmelerin bu yıllarda hazırlanmış olması ve ülkedeki öğretmenlerin, eski döneme göre çocukları kitap okumaya daha fazla teşvik etmeleri sayılabilir (Oğuzkan, 2006). 1948-49 yıllarında tanınmış şair Orhan Veli Kanık'ın şiir diline uyarladığı La Fontaine masalları ile Nasreddin Hoca hikâyeleri çocuk edebiyatımız yönünden önemli eserlerdir (Gönen, 2017).

Keza, 1960'dan sonra ise çocuğa yönelik şiir, roman ve öykü eserleri sayısında artış görülür. Yayın evleri artık çocuk kitaplarına önem verilir. Türk Dil Kurumu, Kültür Bakanlığı, Doğa Kardeş Yayınları yarışmalar düzenlerler. 1973-74 yıllarında Arkın yayınevlerinin çeşitli dallarda açtığı çocuk edebiyatı yarışmaları, alana canlılık getirir. Bu canlılık çocuk edebiyatı sorunlarında gündeme oturtur. 1970'ten sonra çocuk yazını roman, öykü, masal, resimli kitap, şiir türünde büyük bir gelişme başlamış, kitaplar sayıca çoğaldığı, fiziksel ve içerik özellikleri yönünden de zenginleştiği görülmüştür (Şenalp ve Şan 1981). Yirminci yüzyılın son çeyreğinde diğer dönemlerde olduğu gibi derleme değil, yazarların kendilerinin ortaya çıkardıkları masallar göze çarpmaktadır ve bu dönemde eğitim ve çocuk edebiyatındaki gelişmeler göz önüne alındığında çocuklar için özel olarak geliştirilmiş edebiyatın ve resimlemelerinin tek başına uzmanlık alanı olarak kabul edildiği görülmektedir (Bilgin, 2011).

Günümüzde birlikte çocuk edebiyatının Türkiye'de çok büyük gelişmeler gösterdiği görülmektedir. Gerek biçimsel gerekse resimleme ve içerik anlamında, hem epeyce çok sayıda çocuk edebiyatı ürününün piyasada yer alması, hem de bu ürünlere olan talebin yoğun olması sevindirici gelişmeler arasında yer almaktadır.

2.2.3. Çocuk Edebiyatının Amacı ve İşlevi

"Çocuğu anlayan edebiyat" ı "diğer edebî ve sanatsal türlerden ayıran özellik, çocukluğun kendine özgü dünyasını anlatmasıdır. Fakat onun çocuk edebiyatı olabilmesi için çocukluğu anlatması yetmez, çocukluğu, çocukluğun dili ve mantığı ile anlatması da gerekmektedir" (Taşdelen, 2005). Taşdelen'in ifadesinden de

anlaşılacağı üzere ‘çocuğa göre’lik ilkesi, çocuk edebiyatı ürünlerinde önemli bir noktayı işaret etmektedir. Şöyle ki çocuk edebiyatının tarihsel sürecine baktığımızda, başlangıçta edebiyatın çocuğa göre eserler olarak yazılmadığı daha sonra bu ilkenin göze önüne alınmasıyla bir çocuk yazınının ortaya çıktığı görülebilmektedir. Dursunoğlu (2015), çocuk edebiyatı eserlerinde çocuğa görelik ilkesiyle vurgulanmak istenen düşüncenin; çocuk edebiyatı ürünlerinde, çocuğu düşünce ve duygu olarak olumlu etkilemenin, çocuğun sıkılmadan ve zevkle okuyabileceği bir üslubun kullanılmasının, olay örgüsünün karmaşık olmayan bir yapıda olmasının, çocuğun ilgisini çekebilecek ve hayal gücünü harekete geçirebilecek konuların işlemenin olduğunu belirtmektedir. Çocuğa göre’lik ilkesini Çer (2016) ise şöyle açıklamaktadır:

> Sanatçı, çocuk kitaplarında kurmaca bir dünya içerisinde estetik kaygıyı önceleyerek renk, çizgi ve sözcüklerle yapılandırdığı imgelerle çocuğun düşsel bir serüven içerisinde olmasını sağlamalı, onun görme, işitme ve dokunma duyusunu geliştirecek düzeyde iyi-kötü, güzel-çirkin, doğru-yanlış gibi estetik beğeni oluşturmalı, çocukta yaratıcı tavrı ortaya çıkaracak sanatsal etkiyi bırakabilmeli, çocuğun kitapla karşı karşıya geldiği anda onun güzele yönelik duyarlığını geliştirmeli, bilgi iletmek ya da öğretmek yerine duyumsatıcı ve sezinletici olarak çocuğa düş kurma ve düşünme sorumluluğu vermelidir (Çer, 2016, s. 1399-1410).

Şirin (2016) de, ‘Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı, Edebiyatın Amacı ve İşlevi’ isimli makalesinde belirttiği üzere, çocuklar için edebiyat, çocuk bakışı, ‘çocuğa göre’lik ilkesi ve çocuk gerçekliğine uygun bir edebiyat olmak zorundadır.

Üst kısımda geçen çocuk edebiyatı tanımlarına baktığımızda, ortaya çıkan bir diğer ortak kavram ‘sanatçı bakış açısı’ olduğu görülmektedir. Dursunoğlu’nun (2015) da belirttiği üzere, “duyarlı bir ruh, ince bir duyuş, özgün bakış açısı gibi özellikler edebiyat aracılığıyla çocuğa verilebilir”. Sanatsal uyaranların okulöncesi dönemden başlayarak çocuğun karşılaştığı metinlerde bulunması, çocuklarda sanatı benimsetecek ve daha ileriki aşamalarda onun sanatsal işlevlerinden yararlanmayı etkin kılacaktır (Sever, 2002). Çocuk edebiyatı, çocuğun güzellik-estetik ihtiyacını gidermeyi

sağlayan en önemli araçlardan biridir. Çünkü edebiyat, çocuğu eğlendirirken onu bilgilendirmekle birlikte çocuğun vaktini güzel bir şekilde geçirmesini sağlar. Çocuğun yaşama azmini artırarak onun ruhunda güzel izler bırakır (Toz, 2015).

Nitelikli çocuk kitaplarında vurgulanan bir başka özellik ise dil gelişimi konusunda çocukları olumlu yönde etkilemesidir. Alıcı ve ifade edici dil gelişimi, okuma ve yazma öğrenimi, konuşmada akıcılık ve algı gelişimi gibi gelişimsel becerilerin yanında kitaplarda yer alan bilgilerle yaşanılan çevre, kültür ve dünya hakkında bilgi sahibi olma gibi akademik öğrenmelere zemin oluşturmaktadır (Gönen ve Veziroğlu, 2017).

Hiç şüphesiz çocuk kitapları, çocuklarla anne-babalar arasında iletişim kurmalarını sağlayan araçlardan birtanesidir. Anne-babalar çocukları ile birlikte oldukları bu saatlerde zengin bir dil çevresinin oluşmasında sağlamaktadır. İçerdikleri geniş kelime dağarcığı nedeniyle, çocuk kitapları çocukların dil gelişimini etkileyebilmektedir. Öykü kitabı yazarları konularıyla ilgili çok çeşitli kelimeler kullanırlar. Yazar, genellikle kelime seçiminde sınır koymaz, çünkü çocuklar konuştuklarından daha çok kelime anlayabilmektediler (Glazer, 1986).

Okul öncesi dönem boyunca tüm çocukların dil becerilerinin olağanüstü bir gelişim gösterdiği bilinmektedir. Edebiyat da çok açık bir şekilde dil gelişiminin her boyutunda önemli bir rol oynamaktadır (Gönen ve Veziroğlu, 2017). Okul öncesi çocukları ile yapılan bir araştırmaya göre kitaplarla ilgili deneyimleri çok olan çocuklarda dil becerilerini daha ileri olduğu gözlemlenmiştir (Arbuthnot and Sutherland, 1991). Ayrıca kitaplar çocuğun dinleme, taklit etme ve dil ile ilgili araştırmalar yapma becerilerini geliştirdiği gibi kelime hazinelerini de zenginleştirir. Sıfatları, zamirleri, çoğulları, olumlu ve olumsuz ifadeleri doğru ve yerli kullanmayı öğretir. Hayal gücünü geliştirir ve hayal gücünü kullanarak kendi ürününü oluşturma hazzını verir (Tür ve Turla, 1999). “Kitaplar, anadilinin anlatım gücünü ve güzelliğini duyumsatma, duyuları eğitme; çocuklara okuma kültürü edindirme, onların okul türü öğrenmelerine katkı sağlama gibi işlevler üstlenir” (Sever, 2002). Okuma öğrenimi sürecinde sesli okunan kitap dinlemek çocuklar için güçlü bir motivasyon kaynağıdır

çocuklar okumanın zevkli bir etkinlik olduğunu anlayarak kendi kendilerini okuma isteği geliştirirler (Kiefer, Hepler ve Hickman, 2007)

Çocuk edebiyatının işlevlerinden biri de çocuk kitaplarının, çocuklara yaşantı deneyimi kazandırmasıdır. "İnsan yaşamı sınırlı bir süredir. İnsanın yaşam boyunca tecrübe edebileceği durumlar da sınırlıdır. Oysaki insan bir okur olarak edebi eserlerde pek çok olayla karşılaşmakta, kahramanlar aracılığıyla bu olayların içine girebilmekte ve bir tür deneyim yaşamaktadır" (Karataş, 2014). Edebiyat çocuklara zaman ve mekan fark etmeksizin, diğer insanların yaşam deneyimlerine yönelik bilgiler verir. Çocuklar başkalarının yaşamlarına ilişkin bilgilerini arttırarak dolaylı yoldan hayattaki diğer rolleri dener, kendilerini ve etrafındaki kişileri daha iyi anlar. Edebiyat çocukların yaşama dair algılarını geliştir, çocuklar bir hikayeyi diğerleri ile kıyaslar toplumda yaygın olan insan ilişkilerini anlama fırsatı yakalarlar. Edebiyat yaşamı aydınlatır güzel olan bütün deneyimler paylaşılırken, kötü ve üzüntü verici olanlar da ışık tutar, iyi ve kötü hayatı yaşama fırsatı sunar ve insana ait evrensel değerlerin anlaşılması yardımcı olur (Gönen ve Vezirroğlu, 2017).

Çocuk edebiyatını, edebiyat kavramından ayrıştırmak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Çocuk edebiyatı çocuğa göreliği, dili, eğiticiliği, teması ve hedef kitlesi olarak farklılaşmaktadır. Edebiyatın güzelliği, sanatçı bakış açısı, özgünlüğü kesinlikle çocuk edebiyatında da korunmalıdır (Temizyürek ve diğerleri, 2016).

Lakin çocuk edebiyatının, edebiyattan işlevleri, amaçları ve nitelikleri konusunda farklı olduğu görülmektedir. Genel olarak okul öncesi çocuk edebiyatının amaçları (hedefleri) şu şekilde sıralamaktadır:

- ✓ Çocukların ruhsal ihtiyaçlarını (güven duygusu, başarma ve başarılı olmak, sevme ve sevilme, bir gruba kabul edilme, oyun ve değişiklik, estetik ve öğrenme gibi) karşılama,
- ✓ Çocuklara kitap seçerken değişik yaşlarda ilgi duydukları konuları göz önüne alma,
- ✓ Çocuklara, hayatta karşılaşacakları bilgiler sunarak onları yaşam gerçeklerine hazırlama,

- ✓ Çocuklara benlik algısı geliştirme, hayata ve insanlara dair bakış açısı geliştirmeye yardımcı olma ve sosyal değerleri aktarma,
- ✓ Çocuklara yaşadığı kültürün birikimlerini aktarma ve farklı kültürleri tanıtma,
- ✓ Dil kullanımında sözel ifade kullanımından yazılı ifade kullanımına geçişi destekleme,
- ✓ Dikkat odaklama, merak, tahmin, hafızayı harekete geçirerek düşünme becerisini destekleme ve çocuğun kavram gelişimine yardımcı olarak bilişsel gelişimine katkıda bulunma,
- ✓ Çocukların yaratıcı hayal güçlerini işletme ve uyarma,
- ✓ Çocuğa kitap sevgisi aşılama, edebi ve estetik değerler kazandırma,
- ✓ Çocukların gelişmekte olan kişisel ve kişilerarası dünyalarına katkıda bulunma,
- ✓ Dinleme yeteneğini geliştirebilme,
- ✓ Eleştiri yeteneğini geliştirebilme,
- ✓ Çocukları eğlendirme,
- ✓ Kitabı nasıl ve ne için kullanılacağını öğretme (Gönen, 2009; Jalongo, 2003; Machado, 2002).

2.2.4. Okul öncesi Çocuk Yayımlarında Bulunması Gereken Özellikler

Okul öncesi çocuk yayınlarında bulunması gereken özellikler, 'biçimsel özellikler', 'resimlendirme özellikleri' ve 'içerik özellikleri' şeklinde üç başlık altında ele alınacaktır.

Biçimsel özellikler: Resimli çocuk kitaplarının biçimsel özellikleri yedi başlık altında toplayabiliriz:

1. Şekil: Okul öncesi çocukları için hazırlanan kitaplarda kullanılan yaygın şekillerden biri dikdörtgen diğeri de karedir. Bununla birlikte farklı şekillere

sahip kitaplarda hazırlanmaktadır. Bunlar oyuncak türündeki kitaplardır. Ör. Kedi, köpek, telefon ve çiçek şeklinde kitaplar (Güleç ve Geçgel, 2014).

2. Boyut: Okul öncesi çocukları için hazırlanan kitaplar çeşitli boylara yani büyüklüğe sahiptir, çok küçük olan minyatür kitaplar veya çok büyük olan kitaplar bulunmaktadır. Çocuk kitaplarının en az 16 x 23 cm büyüklüğünde olması normal sayılır (Öncül 1989). Kitabın boyutu çocuğun yaş düzeyine göre farklılık göstermektedir.
3. Ciltleme: Resimli çocuk kitaplarının fiziksel olarak sağlamlığını belirleyen unsur ciltleme şeklidir. Sağlam ciltleme, kitabının dayanıklılığı açısından son derece önemlidir. Kitabın sağlamlığı ciltlemenin sağlamlığına bağlıdır. Okul öncesi ve ilkokul çağları için hazırlanan kitaplar da iplik dikiş tercih edilmesi gereken bir metottur (Tuncer, 1974).
4. Kapak: Kitap kapağı tasarlanırken kitabın çekici olmasına özen gösterilmelidir. Öyle ki Harms and Lettow'a (1989) göre de kapak, kitabın reklamını yapan onu çekici hale getiren bir posterdir. Çocuğun kitapla tanışmasının ilk anının kapağı gördüğü an olduğu unutulmamalıdır. Çocukta heves uyandıran bir kapak, çocuğun kitabı sevmesini ve varsa önyargılarının azalmasını sağlar.
5. Kağıt: Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıt cinsinin mutlaka hem sağlık açısından kontrol edilmiş hem de görünüm açısından yüksek kalitede olmasına dikkat edilmektedir (Güleç ve Geçgel, 2014).
6. Sayfa düzeni: Sayfa düzeninde resimli çocuk kitabının hedef kitlesinin beklentileri karşılayacak şekilde düzenlenmelidir. Okulöncesi dönem, ilkokul ve ortaokul çocuklarının gelişimsel özellikleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır (Güleç ve Geçgel, 2014).
7. Harfler karakter-Punto: Metinde kullanılan harf puntoları içeriğe göre zaman zaman büyüklük açısından değiştirilebilir. Okul öncesi yaşlardaki çocuklara okunacak kitaplar için önerilen harf büyüklüğü 18 ile 22 ya da 14 ile 16 punto, okumaya başlayan çocuklar için ise16- 18 puntodur (Ural, 2017). Harf karakterlerinin seçimi de çocukların yaş düzeylerine göre olmalıdır(Özcivelek, 1991). Okul öncesi çocukları için hazırlanan kitaplarda olabildiğince sade harfler kullanılmalı ve süslemelerden uzak durulmalıdır(Ural,2017).

Çocuk kitaplarında resimleme hem biçim hem de içerik açısından önemli bir araçtır. Sever (1995) Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler adlı çalışmasında, çocuk edebiyatına ait eserlerde bulunan resimler ile ilgili görüş ve düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır: "Kitaplardaki resimler konuya uygun, sayfa düzeninde de birlik ve bütünlüğü sağlamalıdır. Resimler anlatılan konuya göre; yorumlayıcı, açıklayıcı, eğlendirici, güldürücü ve sevimli olmalıdır. Bazen de güldürürken düşündürmelidir. Resimlerin taşıması gereken en temel özelliği ise, "estetik değeri"dir. Resimler, çocuğun estetik duygularının gelişmesine katkı sağlamalıdır. Estetik kaygı ön planda tutulmak koşuluyla; okulöncesi döneme ve okumaya yeni başlayan çocuklara yönelik kitaplardaki resimlerin renkli olması beklenir" (Sever, 1995). Bassa' ya (2017) göre de bir resim, çizgi, şekil, doku, renk ve varöl gibi unsurlardan meydana gelir. Tüm bu unsurların tutarlı ve düzenli bir şekilde düzenlendiği resimleri daha iyi anlarız ve göze daha hoş görünmektedir. Çocuk kitaplarının resimlendirme özelliklerini, Çakmak-Güleç ve Geçgel (2014) Çocuk Edebiyatı adlı eserlerinde ise çocuk kitaplarında bulunan resimlerde ki özellikleri şu şekilde sıralamışlardır: Renk, Çizgi, Şekil, Alan ve Kompozisyon, Stil, Ayrıntı ve Oran.

Sever (1995) çocuk kitaplarında içerik unsuları olarak tema, konu, kahraman, plan, üslup ve dil karşımıza çıktığını belirtmektedir. Üzerinde söz söylenen, yazı yazılan, eserleri meydana getiren düşünceye, olay veya duruma konu denmektedir (TDK, 2011). Çocuk edebiyatında konu genellikle doğrudan ve açıktır. Tema ise herhangi bir sanat eserinde işlenen ana konudur, olayların yer aldığı kısımdır. Eserlerin konusunu oluşturan düşünce, olay ve durum öğeleri ile tema arasında sıkı bir ilişki vardır (Çakmak-Güleç ve Geçgel, 2014). Çocuk edebiyatı yapıtlarında karakter(kahraman) seçimini yapmak büyük bir özen gerektirmektedir. Çocuklar kendilerini kahramanın yerine koyduğu ve kahramanı örnek aldığı bilinmektedir. Her karakter çocuğun kendini ve başkalarını anlamasını, sosyalleşmesine katkıda bulunur. Çocuk kitaplarında insanlar kadar hayvanlar, bitkiler, eşyalar hatta hayali varlıklar bile öykü ya da masal karakteri olabilir. Yaşamın ilk yıllarındaki çocuk, en çok kendisi gibi küçük çocuk ve hayvan karakterlere ilgi duyar. Çocuk kitaplarındaki karakterler

erişilmez ve kusursuz olmamalılar gerçek yaşamdaki gibi eksikleri ve zaafları olan kişiler olmalıdır (Ural, 2017). Çocuk kitaplarının içeriği de belirli bir plan dâhilinde verilmelidir; bu plan karmaşık olmamalı, plan yapılırken hedef kitlenin bilişsel gelişim düzeyleri ve yaş grubu özellikleri dikkate alınmalıdır. Yapıtlarda kullanılan üslup ve dil ise özellikle yazarın seçtiği cümle yapısı, kelimeler, konuşma biçimleri, ritmik örüntüleri, senaryo, karakter ve kurgunun geliştirilmesinde kullanılmalıdır. Stil(üslup) de hedef kitlenin yaşı ile ilişkilidir (Işıtan, 2017). Yazar, çocuğun çevresinde duyduğu ve duyacağı sözcükler ile hem kolay algılayabileceği hem de ilgisini çekecek nitelikte açık sade bir dil kullanarak, edebiyat tadı ve olumlu duygular verebilmelidir. Dünyayı çocuk gözüyle görüp çocuk düzeyinde aktarabilmektir (Ural, 2017).

2.3. Çocuk Edebiyatı Türleri

Çocuk edebiyatı çok çeşitli türleri içinde barındıran bir edebiyat alanıdır. Bu türlerin başlıcaları ise masallar, fabllar (öykünce), destanlar, efsaneler (söylence), fıkralar, bilmeceler, tekerlemeler, biyografiler, bilimsel buluşları-fen ve doğa olaylarını anlatan eserler, şiirler, çocuk gazete ve dergileri, çizgi romanlar olarak sayılabilir.

2.3.1. Masallar

Masal kelimesi dilimize Arapça'dan girmiş bir kelimedir ve 'mesel' kelimesinin Türkçe'deki söyleniş biçimidir (Kıbrıs, 2010). Sakaoğlu'na (1999) göre masalı; kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen sözlü anlatım türü şeklinde tanımlamaktadır. Tezel (1997) ise masalı şu şekilde tarif etmektedir, "masal; olayların geçtiği yer ve zamanı belli olmayan, peri, dev, cin, ejderha, Arap bacı vb. kahramanları belirli kişileri temsil etmeyen hikâye" olarak tanımlamıştır. Çocuğun karşılaştığı ilk edebi tür olan masallar hemen hemen bütün milletler ve çocuk edebiyatında ilk ve en önemli kaynağı olarak kabul edilmektedir (Tanju, 2017).

Masallar yapıları yönüyle olduğu kadar konuları ve temaları bakımından da kendi içinde gruplara ayrılmaktadırlar. Batı Avrupa masalları üç gruba ayrılarak incelenmektedir: a)Hayvan masalları, b) Asıl Masallar ve c) Fıkralar (Yalçın ve Aytaş,2005). Thompson'un bugün de kabul edilip uygulanan beşli sınıflaması ise şöyledir (Sakaoğlu, 1999). 1)Hayvan masalları, 2) Asıl halk masalları 3)Güldürücü hikâyeler, nükteli fıkralar 4) Zincirlemeli masallar ve 5) Sınıflamaya girmeyen masallar (Demirel, Uludağ, Tozlu, Seven ve Çeçen, 2011).

Masalların, sağladığı faydalar arasında; iyi insan olma eğiliminin artması, estetik duygusunun gelişmesi, kullandığı dili geliştirmesi, hayal gücünü fazlasıyla zenginleştirmesi, değerleri kazanması, merak duygusunu gidermesi ya da arttırması, dinlemeyi öğrenmesi, ait olduğu toplumun kültürünü kazanması ve farklı kültürler tanıması sayılabilir (Arıcı, Ungan ve Şimşek, 2016). Dilidüzgün'e (1996) göre, tanzimattan sonra, Batıya oluşan yönelim ile birlikte modern anlamdaki çocuk edebiyatı, dolayısıyla masallar büyük bir yol kat etmiştir, fakat istenen düzeye gelebilmesi için daha fazla çaba gerekliliği bulunmaktadır.

2.3.1. Fabllar (Öykünce)

Dilimize Latince'den geçmiş olan fabl, oyun, öykü, piyes ve masal anlamlarına gelmektedir (Güleryüz, 2002). Fabllar, kısa öykülerdir. Amacı, bir konuyu en kısa yoldan anlatmak olduğu için yalın ve kısa tutulmaktadır (Düğdü, 2010). Öğretici kaygı taşımaktadır. Toplum içerisindeki yanlışlar ve sorunlar ele alınır. Ahlak dersi verme, eleştiri ve yanlışı yansıtma amacıyla yazılır (Karabacak, 2015). Bu tür özelliklerinden dolayı çocukların yanı sıra yetişkinlere de hitap etmektedir. Fakat çocuklar için soyut kaçabildiğinden dolayı, on yaş ve üzeri olan çocuklara daha uygun olduğu söylenebilir (Yalçın ve Aytaş, 2012).

Eski Hint ve Akdeniz kültürlerinde birbirlerinden bağımsız ortaya çıkan fabl türünün kaynağı çok eskiye dayanır. Bilinen en eski örneklerine M.Ö. VII. ve VIII. yy.larda Asur Babil masallarında ve Heseidos da rastlanır (Şimşek, 2004). Batıda ilk fabl yazarı olarak Frikyalı Aisopos gösterilmektedir. Aisopos'un M.Ö. 620-650 yılları

arasında yaşadığı ve baskıcı bir yönetim yüzünden düşüncelerini küçük hayvan hikâyeleri ile anlattığı söylenmektedir (Oğuzkan,2001). Aisopos' un yanı sıra Eski Yunanlı şair Heseidos'un (M.Ö.8. Yy.) Atmaca ile Bülbül'ü, yine M.Ö. VII.yy.ın savaşçı şairi Arkhilokhos'un bu türde ürettiği benzer masallar bize ulaşmıştır (Kıbrıs,2002).

Oğuzkan (2001) fabl türünü, kahramanların ve olayın tanıtıldığı giriş bölümü, olayın entrikalarla düğümlendiği gelişme bölümü, düğümün çözüldüğü sonuç bölümü ve olay veya olayların arkasında yatan fikrin açıklandığı ders bölümü olmak üzere dört bölüme ayırmıştır. Fabllar, çocuklara hayvanları tanıtma ve sevdirme açısından fayda sağlamakta, onların özveri, yardımseverlik, iyi insan olma, başkalarına saygı ve sevgi besleme, sadakat, iyilik, tatlı dil, güler yüz, adalet, dostluk, doğruluk, bağışlamak, cömertlik, alçak gönüllülük, kanaat ve kendini bilme ve benzeri kazanımları elde etmelerine de yardımcı olmaktadır (Tanju, 2017).

2.3.2. Destanlar

Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan Türkçe Sözlük'te destan; Tarih öncesi tanrı, tanrıça, yarı tanrı ve kahramanlarla ilgili olağanüstü olayları konu alan şiirler olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2005). Bilinen en eski edebiyat türlerinden biri olan destan, Batı dilleri ve edebiyatında "epos" "epope" ve "mit" kelimeleri ile karşılanmaktadır (Demirel ve Ark. 2011). Destanlar, kahramanlarının olağanüstü eylemlerini coşkulu, törensel bir üslupla anlatan ve genellikle birkaç bölümden oluşan manzum yapıtlardır (Tanju, 2017).

Oluş biçimi açısından bakıldığında destanlar ikiye ayrılır Doğa (sözlü) destanlar ve yapma (edebi) destanlar:

Doğal (sözlü) destanlar: Sözlü destanlar, ulusların yazı öncesi çağlarında oluşmuş ve daha sonra yazıya geçirilmiştir (Ciravoğlu, 1997). Anonim nitelikli bu destanların kulaktan kulağa, kuşaktan kuşağa dolaşırken, içinde doğduğu ulusun ozanları tarafından tarihim daha ileri dönemlerinde yazıya geçirilmişlerdir. Eski çağlarda bir ulusun ortak vicdanında derin izler bırakan herhangi bir tarih ya da toplum olayının kahramanlık yönünü anlatan masalımsı öykülerdir (Kıbrıs, 2002). Türklere

ait olan Ergenekon, Göç ve Gılgamış gibi destanlar; Almanlara ait olan Nibelungen Destanı, Hintlilere ait olan Mahabarata Destanı doğal destanlar arasında sayılabilir (Güleryüz, 2002).

Yapma (edebi) destanlar: Doğal destanların oluşum sürecinden geçmeksizin, doğal destanlardaki nitelikleri de yer yansıtacak biçimde, tarihsel veya toplumsal bir olayın usta ozanlarca destanlaştırılmasıyla oluşan ürünlerdir (Kıbrıs, 2002). Bu destanlara örnek olabilecek Firdevsi'nin Şehname'si, Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Üç Şehitler Destanı, Yıldırım Gençosmanoğlu'nun Bozkurtların Destanı ve Malazgirt Destanı, Homeros'un İlliada ve Odysse Destanı bu destanlara örnek olarak gösterilebilir (Yalçın ve Aytaş, 2012).

2.3.3. Efsaneler (Söylence)

Tarihin ilk dönemlerinden itibaren, ortaya çıkan inandırıcılık özelliği olan, kutsal, gerçek ve olağanüstü unsurları barındıran kısa halk anlatıları şeklinde tanımlanan efsaneler, bağlı oldukları toplulukların en önemli kültürel varlıklarından birini oluştururlar. Sözlü geleneğin ürünü olan efsaneler, temelinde insan unsuru bulunan, bu bağlamda dini, kısa, inandırıcı, nesir şeklinde öykülerdir (Demirel ve ark., 2011).

Kaynaklarını mitolojiden, tarihten, dinden ve günlük olaylardan alan efsaneler, zamanla mitolojik olay ve kahramanların tarihi devirler içine yerleşmesi ile de oluşabilir (Erdal, Celepoğlu, Kılıç, Arıcı ve Kara, 2007). Efsane, içeriğinde olağanüstü olaylara ve kişilere yer verilmiş olan, konuşma diliyle yazılmış hayali öykülerdir (Özdemir, 1990). Efsaneler, çoğu kez soyut kavramları anlatabilme adına çocuk edebiyatında kullanılabilir, fakat bazıları da insanları batıl inanışlara yönlendirebilir. Bu sebepten ötürü tamamının çocuk edebiyatı kapsamı içerisinde değerlendirilmesi yanlış olacaktır (Yalçın ve Aytaş, 2012).

Demirel ve Arkadaşları'na (2011) göre, konuları açısından efsaneleri dört başlık altında incelemek mümkündür. Buna göre: 1)Dünyanın yaratılışı ve sonu ile ilgili efsaneler, 2)Tarihsel efsaneler ve uygarlık tarihi ile ilgili efsaneler, 3) Doğaüstü

varlıklar ve güçlükler/mitik efsaneler ve 4) Dinsel Efsaneler /Tanrı ve kahramanlarla ilgili efsaneler.

2.3.4. Fıkralar

Arapçadan dilimize geçmiş olan fıkra kelimesi, kısa ve özlü anlatımı olan, nükteli güldürücü hikâyecik, anekdot; gazete veya dergilerde, gündelik konuları bir görüş veya düşünce ile bağlayarak yorumlayan ciddi veya eğlendirici yazı türü; kanun maddelerinin kendi içlerinde satır başlarıyla ayrıldıkları ufak bölümlerden her biri olarak çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır (TDK, 2005). Çocuk edebiyatının konusu olan fıkra türü ince anlamlar güldürücü ögeler taşıyan kısa öykülerden oluşur (Şimşek, 2004).

Fıkra, içeriğinde mizah ve hiciv bulunduran, tenkit amacı güdebilen, günlük olayları barındıran kısa öykülerdir (Kaya, 2007). Fıkralar, olay, tez-antitez, muhakeme ve yargı olarak 4 bölümden oluşmaktadır (Yıldırım,1999). Türk edebiyatında fıkra denilince ilk akla gelen Nasrettin Hoca'dır. Türk fıkraları içinde en çok derlenip yazıya geçirilen fıkralar, Nasrettin Hoca fıkralarıdır. Bu fıkralar 17. yüzyıldan itibaren Batı'ya taşınmaya başlamış ve büyük bir yayılma göstermiştir. Nasrettin Hoca değerli bir halk sanatçısı, sanatının felsefesini fıkraları ile açıklayan bir filozof ve kültürümüzün dünyaca tanınmış tek kişisidir. Nasrettin Hoca'dan başka yurdumuzda Karadeniz veya Temel fıkraları olarak bilinen fıkralar ile Bektaşi fıkraları ve Kayserili fıkralari da yaygındır (Tanju, 2017).

Fıkralar halk edebiyatında olduğu kadar, çocuk edebiyatında da önemli bir yere sahiptir. Gerilimli anları yumuşatmak ve hayata mizah katmak, hayatı zenginleştirmek amacı ile yazılan çocuk edebiyatı türlerinden biridir (Güleryüz, 2002).

2.3.5. Bilmeceler

Bir şeyin adını söylemeden, bazı özelliklerini üstü kapalı bir biçimde anlatarak, onun ne olduğunu bilmeyi dinleyene veya okuyana bırakan oyun eğlence olarak tanımlanan bilmece, Türk halk edebiyatı içerisinde önemli bir yere sahip edebi ürünlerden biridir (Yalçın ve Aytaş, 2005). Somut ya da soyut kavramları üstü kapalı cümleler ile anlatıp cevabını buldurmaya çalışan halk ürünleridir (Tarçın, 2015). Bilmeceler kendi içlerinde, anonim bilmeceler ve ferdi bilmeceler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Anonim bilmeceler; söyleyeni belli olmayan, bütün topluma mal olmuş bilmecelerdir. Ferdi bilmeceler ise, söyleyeni ve yazanı bellidir. Bilmeceler şekil bakımından ise şiir halinde yazılan bilmeceler ve düz yazı halinde yazılan bilmeceler olmak üzere iki grupta incelenmektedir (Yalçın ve Aytaş, 2005).

Bilmeceler, çocuklar için büyük bir öneme sahiptir. Çocuğa dil becerileri kazandırılmasında ve dilin mantığını kavramasında, buluş becerilerinin gelişmesinde ve problem çözmesinde, bilinenden yola çıkarak bilinmeyene yönelme ve çağrışımlardan yararlanma gibi yollar kullanılarak sayısal zekânın gelişmesinde önemli bir rol üstlenmektedir (Yalçın ve Aytaş, 2012).

2.3.6. Tekerlemeler

Tekerleme, kimi sözcüklerin ya da seslerin yinelenmesi ve ölçü, uyak gibi ögelere bağlı kalınması yolu ile oluşturulan, anlamlı veya anlamsız, belirli bir konusu olmayan söz dizilerine verilen addır(Erdal ve Ark. 2007). Tekerleme, çocukların ilgilerini ve alakalarını cezbeden bir tür olarak gösterilir. Bunun nedeni ise içeriğindeki ve yapısındaki çocuksu yapısı söylenebilmektedir (Boratav, 2003). Keza tekerlemelerin serbest bir yapıya sahip olmaları da çocuklardaki dil öğrenimlerine olumlu açıdan katkı sağlamaktadır (Önal, 2002).

Tekerlemelerin kökeni ve teşekkülü konusunda epeyce araştırma araştırmalar yapılmıştır. Şükrü Elçin (1986)'ya göre, tekerlemelerin kaynağını aklın kanunları dışında hayali, uydurma söz ve vakalar ile geçmiş maceralar teşkil eder. Ayrıca bazı şaman dualarının kutsi değerleri ile sihir güçlerini kaybederek tekerlemelere bir

bakıma zemin teşkil ettiği söylenebilir, diyerek Yunus Emre ve Kaygusuz Abdal'dan örnekler verir.

Duymaz (2002) tarafından tekerlemeler sınıflandırılmasını:1) belirli bir oyun, tören veya metne bağlı olan tekerlemeler, 2) yazılı veya gelişmiş edebiyat tekerlemeleri ve 3) diğer tekerlemeler olmak üzere üç ana başlık altında toplamıştır. Erdal ve arkadaşları (2007) ise tekerlemeleri dört grupta incelemişlerdir. Bunlar: 1) masal tekerlemeleri, 2) sayışmacalar ve oyun tekerlemeleri, 3)tören tekerlemeleri ve 4) yanıltmaca tekerlemelerdir.

Yapı olarak manzum, yarı manzum ve mensur olmak üzere üç şekilde biçimlenmiştir (Yardımcı, 2004). Hayatın içerisinden konular işlemeleriyle beraber mizahi bir özelik de göstermektedirler, bunun yanı sıra ait olduğu toplumların karakterlerini de yansıtarak benzetmelere yer vermektedirler (Kaya, 2004).

2.3.7. Biyografiler

Biyografi kelime olarak dilimize Batı dillerinden girip, hayat öyküsü anlamına gelmektedir (Kıbrıs, 2010). Biyografi yazıları, hem edebiyat alanında ve hem de tarih alanında kullanıldığından dolayı birçok tanımlaması yapılmıştır (Turgut, 2007). Edebiyat, sanat, siyaset, ticaret ve benzeri alanlarda haklı bir üne kavuşmuş, tanınmış insanların hayatlarını, eserlerini başarılarını, okuyucuya duyurmak amacı ile yalın bir dil ve tarafsız bir görüş ile dile getirilen inceleme yazılarına biyografi adı verilir (Demirel ve Ark. 2011).

Çok uzun yıllardan beri süregelmiş olan ve aynı zamanda en eski türlerden biri olan biyografi, halen kullanılmaktadır (Oruç ve Erdem, 2010). Bu popülerliğinin nedenlerinden biri de kişinin tanımak istediği, hayranlık beslediği veya sevdiği birinin hayatını öğrenmek arzusudur. Çocuk edebiyatında ise biyografi, genellikle çocuklara örnek olarak gösterilebilecek kişilerin hayatlarından oluşmaktadır (Kıbrıs, 2010).

Biyografik türleri: 'Antoloji ve ansiklopedi gibi eserlerde yer alan ve söz konusu kişiyi tanıtmayı amaç edinen, bilgilerde doğum, ölüm yılları, öğrenim ve

mesleki durum gibi kalıplaşmış bir yol takip eden klasik/bilimsel biyografi. Bir kişinin hayatını canlandırarak anlatan veya sahneye taşıyan, dramatize biyografi veya biyografik roman. Birinin ölümünden hemen sonra, onun hatıralarını dile getirmek amacıyla yazılan nekroloji ve kişinin kendi hayatını anlatan otobiyografi, herhangi bir kimsenin yaşamını başkaları tarafından benimsenmesinde bir sakınca görülmeyen özel taraflarını, bir sanat anlayışını, bir eserin veya ürünün yalnızca bir yönünü anlatan Monografi ve insanı konu olarak onun dış görünüşünü, ruhi yapısını anlatan, tasvirin büyük yer tuttuğu portre gibi alt dallara ayrılır (Kara, 2009).

2.3.8. Bilimsel Buluşlar-Fen ve Doğa Olaylarını Anlatan Eserler

Çocuklar içinde yaşadıkları doğal çevreyi tanımak, bu çevrede yaşayan hayvan ve bitki gibi canlı varlıklar ile türlü cansız varlıkların özelliklerini öğrenmek isterler. Rüzgâr, yağmur, mevsim değişimi, çiçeklerim ve ağaçların büyümesi, kuşların göçmesi gibi sayısız doğa olaylarına karşı daha pek erken yaşlarda ilgi duymaya başlarlar. Çocuklar ayrıca yeni buluşlara, fen alanındaki son gelişmelere ve bu buluşların ve gelişmeleri ürünü olan makinelere ve ulaşım araçlarına, iletişim gereçlerine karşı da yakın ilgi gösterirler. Çocukların bu konulardaki ilgili ve meraklarını gidermek amacıyla birçok eserler bulunmaktadır (Oğuzkan, 1987; Çakmak-Güleç ve Geçgel,2014).

Bilimsel buluşlar fen ve doğa ile ilgili çocuk kitaplarında başlıca şu niteliklerin bulunması istenmektedir: 1) Sade ve mantıklı bir düzen, 2) Basitleştirilmiş olaylar, 3) Uygun bir ad ve 4) Konuyu uygun açıklayıcı resimler (Oğuzkan, 2001).

Bilimsel buluşlar fen ve doğa olaylarını anlatan eserler konularına göre kendi içinde dört gruba ayrılmakladırlar: 1) Bitkiler dünyasını anlatan eserler, 2) Hayvanları dünyasını anlatan eserler, 3) Doğaya, doğayı gözleme dayalı eserler ve 4) Bilimsel keşif ve icatları anlatan eserler (Kıbrıs, 2002).

Fen ve doğa olaylarını anlatan eserler, çocuğun, canlı ve cansız varlıklarla dolu dünyamızı erken yaşlarda gerçekçi bir gözle tanımasına, doğanın türlü görünümlerini

ve zenginliklerini kendi yaşantısı ile bağ kurarak öğrenmesine ve giderek onu sevmesine yardım etmektedir. Doğal güzellikleri ve zenginlikleri kavrayan ve sezen, sürekli bir gözlemle canlıların hayatını izleyen çocuklarda doğayı koruma bilinci çok daha kolay gelişir. Dolayısıyla bu kitaplar sayesinde çocuklar içinde yaşadıkları dünyanın bilmedikleri yönlerini gerçekçi bir bakış açısı ile öğrenebilmekte ve teknolojik buluşların hayatımızda ne gibi kolaylıklar yaratığın farkında daha rahat varabilmektedirler (Oğuzkan, 2001).

2.3.9. Şiirler

Şiir, birçok tanımı yapılmış bir kavramdır. Türk Dil Kurumunda şiir; zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebi anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk ve düş gücüne, hayale, imgeye, gönle seslenen, anı, duygu, coşku uyandıran, etkileyen şey olarak tanımlanmıştır (TDK, 2005). Şiirler duygular ile sesleri satırlarda birleştiren etkileyici ürünlerdir. Dilin çok özel kullanımının gerektiren ve adeta kelimeler ile musiki yaratan şiir, insanın kelimeler ile ahenk oluşturduğu birçok düşünceyi kısa ve özlü bir ifade ile suna bildiği bir anlatım şeklidir. Şiir gerek içerik ve öz, gerekse söze dönüştürme ve sunuluş açısından özgün, etkilemeye, duygulandırmaya yönelik bir söz sanatı ürünüdür. Duygu estetik yönü ile manevi olarak besleyen şiir, insanda yeni hayat görüşlerin oluşmasını sağlayan ve en önemli edebiyat ürünlerinden biridir (Acık Önkaş, 2009). Yalçın ve Aytaş'a (2005) göre ise şiir, duygulara hitap eden, orada kök salıp yerleşen, meyvesini hayaller ile süsleyip ahenkle sergileyen bir sanattır. Şiirin pek çok tanımı olmasının nedeni de en eski edebi türler arasında olmasıdır. Ozanların dahi kendilerine özgü şiir tanımları bulunmaktadır ve bu tanımlar bazen birbirlerine zıt da düşebilmektedir (Sarıyüce, 2012).

Mustafa Ruhi Şirin'e (1998) göre, çocuk şiiri çocuk edebiyatının en incelikli bir türüdür. Çocuğun dünyası, çocuk ruhu, çocuk kalbini duyarlılıkları çocuk şiirinin kaynağıdır. Şiirin estetiğine ilişkin bütün ölçüler çocuk şiiri için de geçerlidir: Çocuk düşüncesi, çocuk bakışı, çocuk ilgileri çocuk şiirine yansımalıdır. İçindeki çocuğu

yaşatan şair, çocuklarla, kendi çocukluğundan yola çıkarak özdeşleşebileceği bir duyarlılıkla şiirin çocuklara sunabilir. Çocuğun gelişme ve büyüme süreci, çocuğun dil ve algılama düzeyi, çocuk şiirinin oluşumunu belirler. Çocuk şiiri dilin çocuksu şölene dönüşmesiyle var olabilir.

Fazıl Hüsnü Dağlarca (1998) şiiri ilk açılımı olarak çocuk şiirini şu şekilde yorumlamıştır: Çocuk şiirinde yapıyı, nesnelliği, konuları çocuğun açısına göre, daha ince seçmek ilk duyarlılıklar, ilk özgürlükler ve ilk ölçüler içinde yazmak gerekir. Çocuk şiirleri, şiirin en çocuksu anaforudur. Lakin iyi çocuk şiirinin okurunu sınırlandırmamak gerekir. Çocuk şiiri, çocuksu olanı yansıttığı oranda ve öncelikle çocuğa göre olmalıdır. Her yaş grubundan okura ulaşma başarısı gösteren şiir, iyi çocuk şiiri sayılır. Çocuklar için yazılmadığı halde çocuksu olan şiirler bu türden şiirlerdir.

Çocuk edebiyatında şiir, çocukların becerilerini geliştirmelerinde, sözlüklerin sihrini ve dilin matematiğini kavramlarında önemli bir araç olarak kullanılabilir. Çünkü sözcükler değişik biçimde bir araya getirilerek çok zengin bir dünya oluşturulabilir. Dilin bu gücünden yararlanabilen çocuk, yaratıcı düşüncesini de geliştirebilir (Güleryüz, 2002).

2.3.10. Çocuk Gazete ve Dergileri

Çocukların okumaya özendirilmelerinde, yazınsal ve kültürel beğenilerinin oluşmasında, çocuk gazete ve dergilerinin önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Özellikle çocukların güncel olaylarla ilgilenmelerini ve günlük olarak okumalarını sağlamak için kullanılabilecek en etkili materyaller arasında bulunan gazete ve dergilerde yer alan öğretici ve eğlendirici yazılar, fıkralar, bilmeceler, masallar, resimler, fotoğraflar ve karikatürler onların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bir biçimde hazırlanmalıdır. Bu sebeple hemen hemen bütün ülkelerde son dönemde farklı yaş gruplarındaki çocuklara hitap eden gazete ve dergilerin yayınlanmasına özel bir önem verilmektedır (Kıbrıs, 2002).

Çocuklar için yayımlanan gazete ve dergiler, ders kitabıyla güncel olayların ve yeni ortaya çıkmış gerçeklerin arasında var olan kaçınılmaz boşluğu doldurmaya yarar. Yeterli ve dikkatli yayıncıların çatısı altında hazırlanan, çekici bir biçimde basılan ve uygun bir fiyatla satılan bu gazete ve dergiler, gündelik olay ve haberleri değerli bir okuma materyali haline getirebilirler. Dolayısıyla çocuk gazete ve dergileri, çocukların güncel olayları öğrenme ihtiyaçlarını karşıladığı gibi birtakım kalıcı yazıları ve resimleri ile onların bilgi ve kültür seviyelerinin yükselmesi ne de yardımcı olmaktadır(Oğuzkan, 2001).

Fransa ve İngiltere gibi ülkelerde XVIII.yy.dan bu yana yayımlanmakta olan çocuk gazetelerinin Türk Edebiyatı'ndaki ilk örneğine XIX. yy. da rastlanmaktadır. İlk çocuk gazetesi, 1869 yılında çıkmaya başlayan Mümeyyiz Çocuk Gazetesi'dir. Bunu izleyen ikinci çocuk gazetesi ise günlük siyasal gazete olan Sadakat gazetesi tarafından yayımlanan haftalık Sadakat'tir (1875). Bu isimle ancak 6 sayı çıkarabilen gazete yedinci sayısından başlayarak Eftal adını almış ve yayımını bu isim ile sürdürmüştür. Çocuk dergilerinden uzun ömürlü olanlarından biri ise 9 Mayıs 1896'da yayınlanmaya başlayan Çocuklara Mahsus Gazete ve Dergidir. İlk çocuk dergilerinden bir diğeri de çocukların ahlakını süslemeye ve düşüncelerini aydınlatmaya hizmet etmek üzere çıkarılmış olan Çocuk Bahçesi (1904)'dir (Tanju, 2017).

Eğitim amaçlı çocuk gazete ve dergilerini de kendi içinde iki grup halinde değerlendirmek mümkündür. Bunlardan birincisi, doğrudan eğitime katkı amacıyla hazırlanan gazete ve dergiler, ikinci ise eğitime yardımcı olmak amacıyla hazırlananlardır (Yalçın ve Aytaş, 2005).

Yalçın ve Aytaş (2005) tarafından yapılan çalışmada, çocuk gazete ve dergilerinin çocuklara sağlayacağı faydaları kısaca şu şekilde sıralamışlardır:

1. Çocuklar, dergilerdeki ilgi çekici resimler sayesinde hem hoşça vakit geçirirler hem de okuma ve düşünme, okuduğunu anlama gibi faaliyetlere istekleri artar, bu sayede okuma zevki ve alışkanlığını geliştirmelerine yardımcı olurlar,
2. Çocuğun yaşamı tanımasına yardımcı olurlar, ruhuna canlılık verir ve yaşama sevinci kazandırırlar,

3. Türkçeyi en iyi şekilde konuşup yazmayı öğretirken, aynı zamanda dilin bütün inceliklerini kullanma becerisini kazandırırlar,
4. Yazmaya, çizmeye, yorum yapmaya yardımcı olarak, çocuğun yaratıcı, yapıcı etkinliklerde bulunmasına ve estetik düşüncesini geliştirmesine katkı sağlar,
5. Çocukların kelime dağarcığının artmasına, kendi yaş grupları arasında kuracakları iletişim ile sosyal açıdan gelişmelerine yardımcı olur,
6. Farklı konulara ilgi duymasını sağlayarak merak duygusunu kamçılar, çocukları sanata ve edebiyata yaklaştırır.

2.3.12. Çizgi Romanlar

Çizgi roman, ardışık resimlerden yararlanılarak, kahramanlarının baloncuklar ya da kabarcıklar içinde sözlerini, duygularını ve düşüncelerini, ortaya koyduğu bir sanat çeşididir. Diğer bir ifade ile çizgi roman, bir anın sanatıdır. Bir eylemin ard arda gelen görüntüler ile temsil edilmesi tarih öncesindeki mağara resimleri ne kadar uzanır, Eski Mısır'da Ölüler kitabı, Trajanus sütunundaki kabartmalar, Bayeux halılarındaki motifler, Ortaçağ el yazmalarındaki tezhipler, XVIII. Yy. İngiliz hiçiz gravürleri ile devam etmektedir (Güleryüz, 2006).

Türkiye'de çizgi roman Cumhuriyet döneminde gelişme göstermiştir, Cemal Nadir Güler 1930'lu yıllarda Dalkavuk, Akla Kara, Dede ile Torun ve Yeni Zengin gibi dizilerle bu türün dikkat çekici örneklerini verir ve yine o dönemde yarattığı Amca bey dizisi ile de türün öncülüğünü yapar (Tanju, 2017).

2.3.13. Tiyatro

Türk Dil Kurumu (2005) göre tiyatro, komedi, dram, vodvil vb. edebiyat türlerinin oynandığı yer olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca küçük çocukların oynamış

oldukları evcilik oyunları da tiyatro olarak sayılabilir (Fuat, 2010). Tüm edebiyat türlerindeki gibi tiyatro da, ilk önce yetişkinlere yönelik ortaya çıkmış, daha sonraları da çocuklar için çok önemli bir tür olarak görülmeye başlanmıştır (Yalçın ve Aytaş, 2012). Bir tiyatro oyununun canlandırılmasının/dramatizasyonun, çocuk oyunları ile büyük benzerlikleri bulunmaktadır, bu nedenden ötürü tiyatronun, çocuğun gelişimi açısından büyük katkılar sağladığı daha iyi anlaşılmaktadır (Yalçın ve Aytaş, 2012).

2.3.14. Gezi Yazısı

Gezi yazıları, toplumların evlenme, yemek, giyim, kuşam, eğlence, sanat, ev ve tarım, eğitim gibi pek çok alanla alakalı bilgiler içerdiği için, çocuklara toplumların yaşam şekilleri ve tarihleri ile alakalı geçmişe yönelik bilgiler verilebilir (Güleryüz, 2002).

Kıbrıs'a (2010) göre gezi yazılarının belirli nitelikleri taşımaları gerekmektedir. Bu nitelikler: Gezi yazılarının dili yalın ve akıcı olmalı, anlatım yönünden kusursuz olmalı ve çocukların meraklarını doyurabilmeli, yazılar, metinle uyumlu olup fotoğraflar içermelidir. Yanlış, eksik ve öznel nitelikte olmamalıdır, ayrıca gereksiz ayrıntılardan kaçınılmalı ve çocuğun genel kültürünü arttırıcı nitelikte ayrıntılar barındırmalı ve anlatılan yerle alakalı karakteristik özellikler taşımalıdır. Türk edebiyatının en önemli gezi yazılarından biri Evliya Çelebi Seyahatnamesi'dir. Bunun yanı sıra İbn-i Batuta'nın Seyahatnamesi, Claviso'nun Semerkant Seyahatname'leri de gezi yazılarına örnek olarak gösterilebilinir.

2.3.15. Anı

Anı, kişinin kendi başından ve ya yaşadığı dönemde gerçekleşen olayların ve gözlemlerin anlatıldığı yazı türüdür (Karakoç, 1999). Her ne kadar öykülerle benzerlik gösteriyor olsa da farklılıkları da vardır. Bu farklılıklarından en önemlisi, öykülerde

anlatılan olay gerçek ya da hayali olabilmektedir, anılarda ise yazarın yaşadığı bir olay olması ya da şahit olduğu bir olay olması şartı bulunmaktadır (Kıbrıs, 2010).

Çocuklar için yazılmış anılarda şu hususlara dikkat edilmelidir: içtenlikle ve sade bir dille kaleme alınmalı, canlı olaylara yer verilmeli, uzun ve sıkıcı ruh çözümlemelerinden, tasvirlerden ve bilgi aktarımlardan kaçınılmalıdır (Oğuzkan, 1987).

Anı tüm dünya edebiyatında eskiden beri büyük ilgi gören bir türdür. Cevdet Kudret'e (1980) göre eski Yunan edebiyatında Ksenophon (m.ö. 427-355)'un Anavasis adlı eseri bu türün ilk örneklerindendir. Türk edebiyatında da anı türüne büyük bir ilgi gösterilmiştir. Bu isimle isimlendirilmese de Göktürk Yazıtları'ndan Şecere-i Türk'e kadar değişik eserlerde bu durum özelliklerinden yararlanıldığı görülmektedir (Çamak-Güleç ve Geçgel, 2014).

2.3.16. Öykü ve Roman

Gerçeğe uygun ve ya gerçek olayların anlatıldığı mensur yazılara öykü denmektedir. Öykülerin daha uzun olanlarına da roman denir (Kıbrıs, 2010). Bir diğer adı da hikâye olan öykü, modern edebiyatta, romandan farklı bir tür olarak düşünülmeye başlandığından dolayı henüz net bir tanım yapılamamıştır (Hakverdi, 2014). Öykü kelimesi, Türk edebiyatında köklü geçmişi olan hikâyenin uzun zamandır kullanılan ve giderek yaygınlaşan karşılığıdır (Gökçe, 2008). Doğan (2005) 'a, göre ise, yaşanmış ya da yaşanması mümkün olan olayların anlatımıyla oluşmuş edebi türe öykü denir.

Anlatım yolu olarak düzyazı kullanan hikâye ve roman; insanların başlarından geçen olayları, iç dünyalarını veya insan-insan, insan-toplum, insan-doğa ilişkilerini, yer, zaman, kişi, olay ve durum anlatıcı, ögelerine bağlayarak ayrıntılarıyla öykülemeye amaçlamaktadır (Çamak-Güleç ve Geçgel, 2014).

Batı edebiyatında XIII. Yüzyıla; Türk Edebiyatı'nda ise XIX. yüzyıllara dayanan öykü ve romanlar, çağdaş anlamda çocuklara hitap ederek ancak Cumhuriyet

döneminden sonraki dönemlerde yazılmıştır (Gökçe, 2008). Hikâye türünü Decameron (1348) isimli eseriyle Boccacio kurmuştur. Türk edebiyatında batılı anlamındaki ilk hikâyeler Tanzimat Döneminde yazılmıştır Ahmet Mithat Efendi'nin 25 cilt halinde yayınladı Letaif-i Rivayet serisi bu tarzda yazılan ilk örneklerdir (Çamak-Güleç ve Geçgel, 2014).

2.4. Resimli Çocuk Kitapları

Resim, sanat olarak çok uzun yıllara dayanmaktadır. İnsanlar, resimleri yüzyıllar önce bazı duygu, istek ve korkularını görünür bir biçimde ortaya çıkarmak için kullanılmışlardır. Duvarlar, kemikler, mezar duvarları vb. üzerine resimler yapmışlardır. Bu resimler bizlere birçok hikâyeyi anlatabilmektedirler. Diğer yandan, bu resimler eski insanların hayallerini ve yaşayışlarını göstermektedir (Marantz and Marantz, 1988). Resimli çocuk kitapları kısaca; bir hikâyeyi anlatabilmek için sözcükleri resimlerle harmanlayan ve genellikle çocuklar görsele bakarken çocuklara sesli olarak okunan kitaplar olarak tanımlanmaktadır (Reese, 2008). Resimli çocuk kitapları, çocuğun zevk alabileceği, eğlenirken öğrenebileceği ve çocuğa hayal dünyasının kapılarını aralamasına yardımcı olan görsel öğelerden ve dilsel metinlerden oluşmuş kitaplardır. Resimli çocuk kitapları vermek istediği iletiyi bazen az bazen de hiç kelime kullanmadan ard arda sıralanmış bir dizi resimler aracılığı ile ileten kitaplardır (Şahin, 2014). Şirin'e (2007) göre, çocuk edebiyatının en iyi tanımı çocuk kitaplarıdır. Çocuk edebiyatının önemli bir öğesi olan çocuk kitapları, çocukların hayal dünyalarına hitap eden, metin ve resim kısımlarından oluşan, çocukların dikkatlerini çekerek okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlayan eserlerdir (Cianciolo, 1997).

Resimli çocuk edebiyatı eserleri ile ilgili birçok yorumlar yapılsa da araştırmacıların hemfikir oldukları konu; çocuk edebiyatı ürünlerinin, 0-7 yaş arası çocuklar için hazırlanmış oldukları ve belirgin bir temaya sahip, içinde çözülmesi gereken problemler barındıran, hem metnin hem de resimlerin eşit oranda öneme sahip olduğu ve ayrıca ortalama iki yüz kelimeden oluşan eserler olmalarıdır (Uzmen, 2001). Fakat Norton'a (1999) göre ise; çocuk kitaplarının neredeyse tümünün resimli olduğu, fakat içinde resim barındıran her kitabın resimli çocuk kitabı olmayacağıdır.

Çocuk kitaplarında resimleme konusu ayrı bir önem taşımaktadır. Okumayı henüz öğrenme aşamasında çocuklar için kitabın resimleri çok önemlidir. Çünkü çocuklar genellikle hikâyeyi bu resimler aracılığıyla izlemektedir. Bu aynı zamanda çocuğun resim ile buluşması olarak da kabul edilmektedir (Çakmak-Gülek ve Geçgel, 2014).

Resimlendirilmiş hikâye kitapları ile resimli çocuk kitaplarını karıştırmamak gerekir. Shulevitz'e (1997) göre fark; kelimelerin ya da resimlerin miktarı veya düzeyi değildir, resimlendirilmiş hikâye kitabı ile resimli çocuk kitabı kavramlarının tamamen birbirinden farklı olmasıdır. Resimlendirilmiş hikâye kitapları, hikâyeyi resimler yardımı ile anlatan kitaplar olarak tanımlamaktadır. Resimlendirilmiş hikâye kitaplarında resimler her ne kadar çokça göze çarpıyor olsa da, hikâye resimler olmadan da anlaşılabilmektedir, çünkü bu kitaplarda resimler yalnızca yardımcı roldedirler, asıl rolü kelimeler üstlenmektedir. Resimli çocuk kitaplarında ise bunun tam aksine hikâyeyi temelde ve bütün olarak resimler ile anlatılmaktadır. Birkaç istisnai durum dışında, kullanılan kelimeler yalnızca yardımcı roldedirler. Resimli çocuk kitaplarında, kelimeler (sözcükler) resimler ile anlatımın imkânsız olduğu bölümlerde kullanılmaktadırlar. Resimler kelimelerin anlamını açıklar, onları tamamlar, destekler ve hatta yerini alırlar.

Resimli çocuk kitaplarında resmin görevi, resmin gerektirdiği veya izin verdiği ölçüde, olayları ve durumları daha belirgin hale getirmek, olanaklar ölçüsünde metni zenginleştirmek, canlandırmak ve daha geniş bir boyuta götürmektir. Resimler her şeyden önce, çocuğun yaşantılara katılma ve çevresi ile ilişki kurma yeteneğini arttırmaktadır (Baral, 1989). Yazının görsel yönünü oluşturan resimlerin amacı, çocuğa hem soyutlamada hem de soyuttan somuta geçmede bazı alışkanlıklar kazandırmak olmalıdır (Kaya, 1984).

2.4.1. Resimli Çocuk Kitaplarının Tarihsel Süreci: Dünya'da ve Türkiye'de

Resimli çocuk kitaplarının tarihsel sürecine bakılacak olursa; ortaçağda okuma-yazma bilmeyen çocuklara dini kavramların ağaç baskı tekniği ile veya resimli kitaplarla öğretilmesi resimli çocuk kitaplarının ilk örneği olarak kabul edilebilmektedir (Ergen, 2009).

Resimli çocuk kitaplarının ilk örnekleri, Jost Amman'ın yazdığı ve resimlediği 1580 yılında Almanya'da basılan "Kunst und Lehrbüchlein" (Salisbury, 2004) ve Çek John Amos Comenius'un yazdığı, 1658 yılında Nuremberg'de basılan "Orbis Sensualium Pictus'tur (Temple, Martinez , Naylor ve Junko, 1998).

Çocuk kitabı yayıncılığının gelişim sürecine girmesi 1744 yılında John Newberry tarafından yazılan ve resimlenen, içinde hikâyeler, şarkılar ve tekerlemeler bulunan "A Little Pretty Pocket Book" kitabıyla gerçekleşmiştir. Bu kitabı 1580 yılında Amman ve 1658 yılında Comenius tarafından yazılan ve resmedilen kitaplardan ayıran en temel özellik ise din ve ahlak eğitimi verme amacı gütmemesidir (Temple vd., 1998).

Ülkemizde ise çocuk edebiyatı kategorisinde tanımlanabilecek eserleri 3 döneme ayırmak mümkündür. Bu dönemler; Tanzimat'tan önce, Tanzimat Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi olarak kategorilere ayrılabilir. Tanzimat'tan önce çocuklara öğüt verme amacıyla yazılmış, şair Nabi'nin "Hayriyye" ve Sümbülzade Vehbi'nin "Lütfiye" gibi eserleri her ne kadar çocukların okuyup anlayabileceği nitelikte olmasa da çocuk edebiyatına atılan ilk adım olarak kabul edilebilir (Işıtan, 2005).

Tanzimat'tan sonra çocuk kitaplarının sayıları kademeli olarak artış gösterdiği gözlemlenmektedir. Tanzimat Dönemi'nde Dünya Çocuk Klasikleri Türkçeye çevrilmiş, 1870'li yıllarda ise gazetelerde ve dergilerde çocuklara ulaşmayı amaçlayan sayfalara yer verilmiş, son olarak çocuklara yönelik dergiler basılmıştır. Cumhuriyet döneminde ise bu artış devam etmiş ve "çocuk edebiyatı" kavramına verilen önem farklı bir boyut kazanmıştır. Cumhuriyet'e kadar yalnızca çocuklar için yayın yapmanın önemi üzerinde durulmuştur. Ancak cumhuriyet döneminde "çocuk edebiyatı" alanının eğitim boyutu üzerinde araştırmalar yapılmış ve bu konu üzerinde kitaplar yazılmıştır (Çıkla, 2005; Işıtan, 2005).

2.4.2. Resimli Çocuk Kitaplarının Okul Öncesi Dönemi Çocuğuna Katkıları

Aslıer'e (1986) göre, çocuklar kitaplardaki resimleri henüz on bir aylıkken çevrelerindeki nesnelerle ilişkilendirmeye başlamaktadırlar. Çocuklar, ilk okuma evresinde resimli, ikinci evrede ise resim ağırlıklı ve az yazılı, üçüncü evrede de bol yazılı az resimli öykülerle karşılaşırlar (Şirin, 2007). Resimli kitaplar, çocukların ilk yıllarından itibaren yaşamlarına giren ve ilk iletişim araçları arasında yer alır. Bu kitaplar metni ve resimleriyle çocuğun düşünce ve duygularını harekete geçirir. Resimli öykü kitaplarında bulunan resimlerin aydınlatıcı gücü, sözcükleri anlamlandırmalarında çocuklara rehberlik ederler. Dili yalın bir şekilde hazırlanmış bu kitaplar çocuk ile doğrudan bir iletişim sağlamaktadır. Okul öncesi dönemde çocuklar, henüz kendi kendilerine okuyamadıkları için resimlerin kendileri ile konuşmasını beklemektedirler. Eğer ki resimli öykü kitaplarındaki resimler çocuğun ilgisini çeker ve bir merak uyandırırsa bu durum ilerleyen dönemlerde okuma eylemine karşı bir ilgi duymasını sağlayacaktır. Güzel bir resim ve dil birleşimi, çocukların estetik bir değer kazanmalarına da destek olacaktır (Güleç ve Gönen, 1997).

Sever'e (2008b) göre, çocuk kitaplarında görsel bir uyaran olarak kullanılan resimlerin, çocukların gelişim sürecine katkıları şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ Çocuk kitaplarındaki resimler, çocukların belleklerinde nesne ve varlıkların imgelerini oluşturarak çocukların kavramsal gelişimlerini destekler,
- ✓ Kitaplardaki resimlerle yaşanılan iletişim süreci, çocukların duyusal algılarını geliştirir ve ayrıca soyut kavramları kolayca algılamasını sağlar.
- ✓ Kitap okuma veya okunanı dinleme gibi işlevlerinden dolayı, çocuğun bu sürecte düşünme ve hayal gücünü geliştirmelerini destekler.
- ✓ Çocuk kitaplarındaki resimler, çocuğa sanatı sevdirerek düşünce ve duygularını bu yollarla da ifade edilebileceğini anlatmaktadır.
- ✓ Resim ile alakalı yapılan konuşmalar sayesinde çocuklar, dinleme ve konuşma gibi becerilerini geliştirirler.

- ✓ Çocuklara kitapları sevdirerek okumaya özendirir.
- ✓ Çocuğun yaşadığı çevreye, insana ve doğaya daha duyarlı olmasını sağlar.

Yine Sever'in (2005)'de yayımlanan "Çocuk, Yazın ve Yaşam" adlı kitabında, yazın yapıtlarının temel sorumluluğunun, çocuğu dil ve çizginin anlatım olanaklarıyla diğer insanlara ulaştırmak, onlarla iletişim kurmasını sağlamak olduğunu dile getirir. Çocuk, kitaplar aracılığıyla insan ve yaşam gerçekliğinin sanatçı duyarlığı ile biçimlendirilmiş yeni bir gerçekliği ile tanışmaktadır. Bu süreç çocuğu, kendini tanımaya başlamasıyla beraber çevresindeki diğer insanlarla karşılaştırmasına, onlarla benzeyen ya da benzemeyen yanlarını görmesine yöneltir. Yazın yapıtları aracılığıyla sezdirerek ve duyumsatarak başka kişilikleri tanımaya, onlara saygılı olmaya yönelten bu bilinçlenme süreci çocukta duyarlık oluşturmayı da beraberinde getirir.

2.4.3. Resimli Çocuk kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler

Üst kısımda saydığımız katkılar göz önüne alındığında çocukların ilgisini çekmesi, hayal gücünü geliştirmesi ve gelişimini destekleyebilmesi ve benzeri pek çok katkılar sağlayan resimli çocuk kitaplarının da bazı özelliklere sahip olması gerektiği düşünülmektedir. Shulevitz'e (1997) göre, çocuğun kitapta ilk dikkatini çeken yerlerden biri olan resimlerin, mümkün olduğunca renkli, ilgi çekici ve estetik olması gerektiğini belirtmiştir.

Çocuk kitapları için resim çizen çizerlerin uyması gereken temel ilke "çocuk kitabı" kavramının öncelikle bir sanat yapıtı olduğudur. Bundan ötürü resimli çocuk kitabı çizerlerinin, çocukların ilgi ve gereksinimlerini, onların dünyalarını iyi bilen sanatçılar olması gerekmektedir. Çünkü duyarlı bir sanatçı tarafından ortaya çıkarılmış bir eser, resim dili aracılığı ile iletişim kurma arzusunu tetikleyecek ve çocuk ile kitaplar arasında sevgi bağı oluşturacaktır. Hatta bu resimler yazarın kitabında metin ile çocuğa aktaramadığı düşünce ve duyguları çocuğun anlayabilmesi için başat bir rol üstelenebilir (Sever, 2002).

Gönen'e (1989) göre ise bu okul öncesi dönemde okumayı bilmeyen çocuklara öykü anlatmak gerektiğinden, bu kitaplardaki resimlerin kolay yorumlanabilmesi, sanat değeri taşıması, çizimlerinin çocukların dünyaları, ruhsal yapı ve zihinsel gelişimleri göz önüne alınarak yapılması gerekmektedir. Ayrıca bir resim kompozisyonunda, uyum, zıtlık, denge, birlik, simetri, ahenk ve hareket bulunmalı, renkler ve detaylar da metinle uyum içinde olmalıdır.

Çocuk kitaplarını resimlerken kullanılan biçimlerin ve tiplerin yaşadığımız toplumun bir parçası olmasına dikkat edilmelidir. Ressam, resimde neleri göstereceği konusunda seçici olabilir. Metinde anlatılan her şeyi resimleyebilir. Temel kriter metin ve resim arasında bir zıtlık olmamasıdır (Çakmak-Güleç ve Geçgel, 2014). Bir düzen içinde olmayan resim ve metnin okuyucu tarafından takip edilmesi oldukça zordur. Resim ve metin, görsel ve sözel objeler olarak verilen mesajın bütünlüğü için birbirini tamamlamak zorundadır (Golden, 1990). Ayrıca çocuk kitaplarındaki görsel niteliklerin çocuğun bulunduğu yaş seviyesine uygun olması gerekmektedir (Çakmak-Güleç ve Geçgel, 2014).

Pekmezci (1996)'ye göre de nitelikli çocuk kitap resimlemeleri ilgi uyandırabilen, çocuğu yaratıcı sürece çekebilen ve duyarlık kazandırabilen; onun sevme, üretme, çalışma, eylemlerine katılmasına zemin hazırlayabilen uyarıcılardır.

Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanmış eserler belli bazı başlıklar altında toplanabilir. Bunları: a) ilk bebeklik kitapları ve ya oyuncak kitaplar, b) bez kitaplar, c) banyo kitapları, ç) kalın karton kitaplar, d) kavram kitapları, e)ABC kitapları, f) sayma kitapları, g) etkinlik kitapları, ğ) tekrarlı kitaplar, h) sözcüksüz resimli kitaplar ve ı) ilk okuma kitapları şeklinde sıralamak mümkündür (Ural, 2013; Bassa, 2013; Anderson, 2010). Fakat bu kitapları resimleme özellikleri açısından ele aldığımızda iki farklı grupta toplayabiliriz (Bassa, 2013: 181). Bunlardan, ilki öğretici nitelikteki resimli çocuk kitapları (ABC kitapları, kavram kitapları, etkinlik kitapları gibi), ikincisi ise yazınsal nitelikteki öykü kitapları diyebileceğimiz sözcüklü ve ya sözcüksüz resimli öykü kitaplarıdır. Kaliteli ve iyi bir resimli çocuk kitabının ortaya çıkarılmasında bu iki grubun özelliklerini bilmek önemlidir (Bassa, 2017).

2.4.4. Çocuk Edebiyatında Kültürel Ögeler

Çağımızda yapılan tartışmaların, anlaşmazlıkların ve ön yargıların en büyük sebebi toplumların, bireylerin birbirlerini tam anlamıyla anlamamasından, bilmemesinden ve aynı zamanda çoklu bakış açılarına sahip olmamalarından kanaklandığı düşünülmektedir. Bir anlatım sanatı olarak edebiyat ve özellikle de çocuk edebiyatı eserleri, insanlar, kültürler ya da ülkeler arasında evrensel ve barışçıl bir köprü kurabilmektedir (Destebaşı ve Karabuğa, 2013).

Çocuk edebiyatının hiç şüphesiz en önemli işlev ve amaçlarından biri de toplumun yeni bireylerine o toplumun kültürünü tanıtmak ve aktarımını sağlamak olduğu düşünülmektedir. Waldmann'a (1999) göre, yazınsal metinler, kültürün bireylere sunduğu büyük bir zenginliktir. Böylelikle şu ana kadar bilinmeyen duygu ve fantezi dünyaları yakından tanınır, yeni duygusal ve aynı zamanda estetik deneyimlerle karşılaşılır, denenmemiş toplumsal ve bireysel imkânlar sorgulanır, deneyimlerimiz gelişip zenginleşir. Bu sebeple yazınsal metinler kültür aktarımında önemli öğelerden biri olarak kabul edilebilir. Atabek (1997)'e göre de, çocuğun kültürünün gelişmesini etkileyen başlıca etkenler arasında çocuğun çocuk edebiyatı ürünleriyle, çocuk tiyatrosuyla ve ya nitelikli çocuk sinemasıyla buluşturulması sayılmaktadır.

Mendoza ve Reese (2001) tarafından ise, kitapların çocuklar için kendi inanç, tutum ve davranışlarını gözden geçirmelerini sağlayacak psiko-sosyal bir referans noktası olduğu vurgulanmaktadır. Mendoza ve Reese'e göre kitaplardaki karakterler ve kitaptaki olaylar bir yandan çocukların dünyayı başkalarının gözünden anlamalarını sağlarken, diğer taraftan da dünyaya ve kendilerine ait bir bakış açısı geliştirebilmelerine de yardımcı olmaktadır. Çocuklara yönelik hazırlanmış olan edebi eserler, çocukların, insanları ayırt etmeksizin sevmelerine yardımcı olur, farklı karakterleri ve insan tiplerini tanımasını sağlar, başka toplumlar ve ülkeler hakkında bilgi edinmelerine olanak tanır (Işıtan ve Gönen, 2006). Dünya ve toplum hakkında daha çok bilgi edinen bu çocuklar, kendilerini tanıyan ve keşfeden bireyler olarak yetişirler(Veziroğlu & Gönen, 2013).

2.5. Alan Yazınla İlgili Yurtiçi ve Yurt Dışı Bilimsel Araştırmalar

Resimli çocuk kitapları ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmaların yıllara göre yapılan araştırmaları incelenmiştir. Yapılan araştımalar sonucunda resimli çocuk kitapları ile ilgili yurt içinde yapılan ilk araştırmaların 1993 yılında başladığı görülmektedir. Genel anlamda yurt dışına da bakıldığında çocuk edebiyatı alanında yapılan çalışmaların aynı dönemlerde başladığı gözlemlenmiştir.

Uzmen (1993); "1970-1993 yılları arasında basılmış Türkçe ve İngilizce Resimli Hikaye Kitaplarının Konu Yönünden İncelenmesi" isimli araştırmasında: Türkçe ve İngilizce olarak yayımlanan resimli hikaye kitaplarını, konuları açısından inceleyerek karşılaştırmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda örneklemini 1970 ile 1993 yılları arasında yayınlanmış, anaokullarında, kütüphanelerde, özel koleksiyonlarda ve piyasada bulunan, rastgele yöntemle seçilmiş olan 125 adet Türkçe ve 125 adet İngilizce olmak üzere toplam 250 adet resimli çocuk kitabı oluşturmuştur. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre, Türkiye'de yayımlanan resimli hikaye kitaplarının konu çeşitliliğinin yetersiz ve az olduğunu tespit etmiştir.

Uzmen (2001); "Okul öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Prososyal Davranışlarının Resimli Çocuk Kitapları ile Desteklenmesi" isimli çalışmasında: Okul öncesi çocuklara yönelik olup onların prososyal davranışlardan olan paylaşımda bulunma ve yardım etme davranışlarının konu alan resimli çocuk kitaplarıyla desteklenip desteklenmediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Deneysel bir çalışma olup çalışmanın örneklemini ise resmi ve özel bağımsız ana okullarına giden altı yaş çocuklarından 40 öğrenci oluşturmuştur. Yapılan ön test ve son testlerle çocukların paylaşma ve yardım etme davranışlarını değerlendirilen gözlemlerde bulunulup kayıt altına alınmıştır. Çocukların öğretmenlerine ve ailelerine paylaşma ve yardım etme davranışlarını içeren formlar verilmiştir. İki hafta boyunca hem deney hemde kontrol grubuna 8'er tane resimli çocuk kitabı okunmuştur. Deney

grubuna dörderli olarak yardım etme ve paylaşmayla ilgili kitaplar okunmuş ve hikayelerle ilgili sorular sorulmuştur, kontrol gurubuna ise prososyal davranışları içeren kitaplar okunmuş ve sorular sorulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, deney gurubuna okunan kiatapların çocuklar üzerinde paylaşma ve yardımlaşma davranışlarına olumlu etkisi olduğu ve aynı zamanda verilen eğitimin kız çocuklarına yardım etme davranışları, erkek çocuklarında ise paylaşma davranışları üzerinde daha etkili olduğu tespit edilmiştir.

Işıtan (2005); "Resimli çocuk kitaplarının benlik kavramıyla ilgili konuları içermesi yönünden incelenmesi" konulu bu çalışma: Türkiye'de yayımlanan, yerli ve yabancı resimli çocuk kitaplarının benlik kavramıyla ilgili mesajları içerip içermediklerini analiz etmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmanın örneklemini 1980 ile 2003 yılları arasında yayınlanmış olan, özel koleksiyonlarda, kütüphanelerde ve piyasada bulunan ve rastgele seçme yöntemiyle seçilmiş, 195 adet yerli ve 45 adet çeviri çocuk kitabı olmak üzere toplamda 250 adet kitap incelenmiştir. Kitaplar, araştırmacı tarafından geliştirilip hazırlanan "Benlik Kavramı Konuları Kontrol Listesi" ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda ise, resimli çocuk kitaplarında en çok işlenen konunun çevre ve akran ilişkileri olduğu; en az işlenen konunun ise akademik durum ve fiziksel görünüm olduğu tespit edilmiştir.

Erdi (2008); "Türkiye'de 1980-1985 ve 2000-2005 Yılları Arasındaki Çocuk Kitaplarında Eğitsel İletiler (Karşılaştırmalı Bir Çalışma)" isimli çalışmada; Toplumsal değişimi temel alarak sosyoloji, eğitim ve çocuk edebiyatı alanlarını kapsayan bu disiplinler arası araştırmada, 1980-1985 ve 2000-2005 yıllarında Türkiye'de siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan yaşanan değişimlerin, çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan eğitsel iletilere ne derecede yansıdığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen materyaller; Türkiye'de yayımlanan, Türk yazarlar tararfından ilk basımı 1980 ile 1985 ve 2000 ile 2005 yılları arasında yapılan toplam 180 adet çocuk kitabı oluşturmaktadır. Bu araştırma hem nitel hem de nicel yöntemlerle desteklenmiştir. Her iki döneme ait verilerin kodlanmasında; duygusal gelişim, fiziksel gelişim, bilişsel gelişim, sosyal gelişim ve ahlak gelişimi olarak beş ana kategori kullanılmış. Bu ana kategoriler çeşitli alt kategorilere de ayrılmaktadır.

İçerik analizi kullanılarak çözümlenen nitel verilerin sayısallaştırılması ile de her iki dönem için kategorilere göre iletilerin sıklığı tespit edilmiş ve her iki dönem arasında bir karşılaştırma yapma imkanı sağlanmıştır. Araştırma sonucunda, her iki dönemde yaşanan ekonomik, siyasi ve sosyal olayların, çocuk edebiyatı yapıtlarına verilen eğitsel iletilere yansıdığı, dönemin özelliklerine göre bu iletilerin içeriklerinin ve önceliklerinin de değiştiği saptanmıştır.

Özgider (2010); "Türkiye ve İngiltere'de çok satılan çocuk kitaplarının biçimsel ve içerik özellikleri açısından karşılaştırılması" isimli bu çalışmada; 2008 yılında Türk ve İngiliz çocuk edebiyatından en çok satılan üçer eserin biçimsel, içeriksel ve görsel özellikleri bakımından değerlendirilmeleri ve karşılaştırılmalarını amaçlamıştır. İncelenen eserler arasındaki benzerlik ve farklılıkların belirlenmesiyle, her iki ülkedeki "çocuk edebiyatı" anlayışına açıklık kazandırmaya yönelik bulguların ortaya konması amaçlanmışltır. Türk çocuk yazınından Mavisel Yener "Evinden Kaçan Masal", Muzaffer İzgü "Anneannem Cankurtaran", Sevim Ak "Puf, Pufpuf, Cuf, Cufcuf ve Cino" ; İngiliz çocuk yazınından, Anthony Browne, "Parktaki Sesler" (Voices in the Park), Dick King – Smith "Leydi Lolipop" (Lady Lolipop), Jeff Kinney "Haylaz Bir Çocuğun Günlüğü" (Diary of a Wimpy Kid) adlı eserler biçimsel, içeriksel ve görsel özellikleri bakımından incelenmiştir. Araştırma sonucunda, elde edilen bulgular iki farklı (Türk ve İngiliz) kültürün de çocuk kitaplarındaki iç yapı ve dış yapı özelliklerinin benzer nitelikte olduklarını tespit edilmiştir.

Çınar (2011); "Çocuk Kitaplarındaki Kahramanların Giyim Biçimlerinin İncelenmesi" konulu bu çalışma: 0-6 yaş çocuk kitaplarında görsel metinlerdeki kahramanların giyim biçimleri, Milli Eğitim Temel Yasası ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin Alt Temalari göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Çözümleme ve betimleme niteliğinde olan bu araştırmanın evrenini, 2009 yılında yayımlanan 0-6 yaş dönemi resimli öykü kitapları oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleminde, 8 yayınevi tarafından yayımlanan 30 adet kitap yer almıştır. Rastgele seçilen kitapların her birinde yer alan resimlerin %20 'sini temsil eden toplam 90 resim seçilmiştir ve bu resimler gösterge bilimsel yöntem kullanılarak çözümlenmiştir. Çalışmada kullanılan kitaplar, 0-2, 3-4, 5-6 yaş gruplarına ayrılarak sınıflandırılmıştır. Çözümlemeler ışığında görsel metinlerdeki kahramanlar, kahramanların giyimleri ve

rolleri, uzam, izlekler saptanmış, elde edilen bulgular ise her bir yaş grubuna ait kitaplar için uygun tablolar hazırlanarak sunulmuştur. Araştırma sonucunda, kitaplardaki resimlerde kadın kahramanların toplumsal cinsiyet ayrımcılığını önceleyen bir yaklaşımla, erkek kahramanların ise daha çok geleneksel bir anlayışla oluşturuldukları görülmüştür. Resimlerdeki yetişkin ve çocuk kahraman giyimlerinin model, desen ve renk çeşitliliği yönünden sığ oldukları ve uzamla örtüşmeyen giyim öğelerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Yaş gruplarına göre incelenen kitaplardan 5-6 yaş dönemine ait olanlarda sayısı azımsanmayacak bir bölümünde kahramanların giyim ve eylemleriyle düşünce ve inanç sistemlerine dönük iletileri aktardıkları saptanmıştır.

Gönen, Uygun, Erdoğan ve Katrancı (2012); "Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi" isimli çalışmalarında; ilk öğretim birinci sınıf öğrencilerine yönelik resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından durumunun belirlenmesi amaçlanmışlardır. Araştırmanın evrenini ilköğretim birinci sınıf öğrencilerine yönelik ve ilk baskısı 2005-2010 yılları arasında yapılan resimli çocuk kitapları (hikâye ve masal), örneklemini ise evrenden random örnekleme yöntemiyle seçilen 120 resimli çocuk kitabı oluşturmaktadır. Verilerin toplanması amacıyla doküman incelemesi yapılmıştır. Elde edilen verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır.

Bu araştırma sonucunda, incelenen kitaplarda dayanıklı cilt kullanılmadığı, konu çeşitliliğinin bulunmadığı, resimlerin dörtte üçünün hayali ögelerden oluştuğu, metin/resim oranının istenilen düzeyde olmadığı fakat buna karşın kitapların çoğunda dilbilgisi kurallarına uyulduğu ve resim/metin ilişkisine dikkat edildiği saptanmıştır.

Gönen, Aydos, Şentürk, Karacan, Kahraman ve Tuna (2013) yapmış oldukları resimli çocuk kitaplarının içerik ve fiziki özelliklerinin inceledikleri çalışmalarında; 3 ile 6 yaş grubu çocuklar için hazırlanmış resimli çocuk kitaplarını içerik ve fiziksel özellik, resimleme özellikleri ve yazar-kitap bilgileri açısından incelemek ve yetersizlikleri ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini

anaokullarından, kitapçılardan ve kütüphanelerden rastgele örnekleme tekniğiyle seçilmiş 228 adet resimli çocuk kitabı oluşturmaktadır. Kitapları incelemek için araştırmacılar tarafından geliştirilen 'Kitap İnceleme Anketi' kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, kitaplarda ele alınan konuların çocukların bilgi dağarcığını geliştirici yönde olduğu lakin kitaplarda yer alan konuların çeşitliliğinin sınırlı olduğu tespit edilmiştir.

Mert, Albayrak ve Serin (2013); "Çeviri Çocuk Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi" isimli çalışmalarında: İlkokul seviyesindeki çocuklara yönelik olarak hazırlanan çeviri çocuk kitaplarında ait oldukları kültür ile birlikte evrensel kültür ögelerine ne ölçüde yer verildiğinin araştırmayı amaçlamışlardır. Bu doğrultuda betimsel nitelikte yapılmış bir araştırmanın ürünü olup tarama modelinde hazırlanmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemiyle çocuk edebiyatı uzmanlarınca yapılan çalışmalarda belirtilen ve çocuk kitaplarında bulunması gerektiği ifade edilen ölçütler dikkate alınarak farklı yayın evleri tarafaından hazırlanan hikâye türündeki kitaplar arasından seçilen 5 kitap çalışma kapsamına alınmıştır. Doküman analizi tekniği kullanılarak, çeviri çocuk kitaplarının ait olduğu kültürel ögeler, bu ögelerin aktarılma ve ait oldukları kültürü yansıtma dereceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda, genel olarak bakıldığında kitaplarda, evrensel değerlere ağırlıklı olarak yer verildiği tespit edilmiştir. Çocukların eğitimi ve toplum yaşantısına hazırlanması ve topluma ters düşmeyecek, nitelikli bireylerin yetiştirilmesi açısından önemli olan değerler, kahraman/karakterlerin yaşantısı aracılığıyla çocuklara kazandırılmaya çalışıldığı saptanmıştır.

Dirican ve Dağlıoğlu (2014), "3-6 Yaş Grubu Çocuklarına Yönelik Yayımlanan Resimli Hikaye Kitaplarının Bazı Temel Değerler Açısından İncelenmesi" isimli çalışma; 3 ile 6 yaş grubu çocukların değer edimlerine yönelik, Türk yazarlar tarafından yazılmış, resimli hikâye kitaplarında yer almakta olan temel insani değerlerin, neler olduğunu ve yer verilme oranlarını tespit etmek amacı taşımaktadır. Bu araştırmada araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini ise, 3 ile 6 yaş grubu çocuklar için değerlere yönelik ve Türk yazarlar tarafından yazılıp yayımlanan resimli çocuk kitapları oluşturmaktadır. Örneklemi ise ölçüt örneklem yöntemiyle seçilmiş olan 135 adet kitap oluşturmuştur.

Araştırma sonucunda, 3 ile 6 yaş grubu çocuklar için değerlere yönelik Türk yazarlar tarafından yazılmış resimli çocuk kitaplarında paylaşmak, sevgi, arkadaşlık, mutluluk, yardımseverlik, nezaket, temizlik, adalet, estetik, saygı, tutumluluk, hoşgörü, empati, çalışkanlık, dürüstlük, özgüven, sorumluluk, liderlik ve barış değerlerine yer verildiği tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, çocuk kitaplarında geçen değerler arasında arkadaşlık, sevgi, paylaşmak, mutluluk ve nezaketin en çok rastlanan değerler olduğu, bununla beraber cesaret, barış ve liderliğin en az yer verilen değerler olduğu tespit edilmiştir.

Pektaş (2015); "Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitaplarındaki Dil Sanatlarının İncelenmesi" konulu çalışmada: Bu araştırma okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarının içerisindeki dil sanatlarının incelenmesini amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş 'Kitap Kayıt Formu' kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Ankara'da bulunan bir üniversiteye bağlı anaokulunun kitaplığında yer almakta olan 180 adet resimli çocuk kitabı oluşturmuştur. 'Kitap Kayıt Formundan' elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimleyici istatistik ve parametrik testler kullanılmıştır. Bu araştırma sonucunda, incelenen resimli çocuk kitaplarında kullanılan dil sanatları kullanım ortalamalarının yıllara göre değişiminde anlamlı bir fark bulunmamışdır. Bu bulguların yanı sıra, her bir dil sanatının kullanım sıklığının birbiriyle ilişkili olduğu sonucuna varmıştır.

Gönen, Karakuş, Uysal, Kehci, Ulutaş Ve Kahve'nin (2016), "Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik ve Resimleme Özelliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" isimi çalışmalarında: 2000 ile 2010 yılları arasında Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının içerik ve illüstrasyon özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştırı. Araştırmada tarama tanımlayıcı yöntem kullanılmıştır. 2000 ile 2010 yılları arasında yayımlanan, okul öncesi öykü kitaplarından oluşan 150 adet kitaba, kitap inceleme formu uygulanmıştır. Kitap incelemesi ile kitapların fiziksel, içerik, çizim ve karakter özellikleri incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu uygun örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Çalışma grubu, Ankara'da bulunan çeşitli kütüphane ve kitapçılardan temin edilen, 2000 ile 2010 yılları arasında Türkçe olarak yayımlanan ve okul öncesi yaş gurubu çocuklarına hitap eden 150 adet kitaptan

oluşmaktadır. Elde ettikleri sonuçlara göre, resimleme özellikleri açısından, incelenen kitapların büyük bir çoğunluğu; renkli, resim alanı çerçeveyle metinden ayrılmayan ve aynı zamanda yalın hatlı resimler olduğu belirlenmiştir. Resimli çocuk kitaplarına genel olarak bakıldığında resimli çocuk kitaplarda yalın hatlı resimleri tercih edildiği görülmektedir.

Yazıcı, Yıldız ve Durmuşoğlu (2017), "Erken Çocukluk Dönemi Resimli Çocuk Kitaplarının Eğitsel Özelliklerinin İncelenmesi" isimli çalışmada: 8 yaş aralığındaki çocuklar için hazırlanmış resimli çocuk kitaplarının eğitsel özelliklerinin incelenmesini amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan resimli "Çocuk Kitabı Bilgi Formu" ve "Resimli Çocuk Kitabı Eğitsel Özellikler Formu" kullanılmıştır. Puanlayıcılar arasındaki güvenirliği sağlamak için üç araştırmacı 40 kitabı birlikte incelemişlerdir. Bu araştırma sonucunda, kitapların çoğunluğunda güncel Türkçe kullanılmış, yarıdan fazlasının çocuğun düşünce, duygu ve hayal gücünü geliştirici biçimde kaleme alındığı saptanmıştır. Ayrıca incelenen kitapların dörtte üçünün önyargılardan arındırıldığı tespit edilmiştir. Bununla yanı sıra kitapların yarıya yakında ise çocuğa insanın karakterini zayıf veya güçlü tüm yönleriyle tanıtmadığı tespit edilmiştir. Buna karşınincelenen kitapların çoğunda şiddet öğesi içeren herhangi bir ifadeye rastlanmaması sevindirici bir bulgu olduğu düşünülmektedir.

Yıldız, Yazıcı Ve Durmuşoğlu (2017); "2010-2015 Yılları Arasında Yayımlanmış Resimli Çocuk Kitaplarının Resimleme Özelliklerinin İncelenmesi" konulu çalışmalarında: 2010-2015 yılları arasında 3-8 yaş çocukları için yayımlanmış resimli çocuk kitaplarını, resimleme özellikleri bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 2010 ile 2015 yılları arasında, 3 ile 8 yaş grubu çocuklar için, 37 farklı yayınevinden yayımlanmış, seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilmiş 300 resimli çocuk kitabı incelenmişler. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanmış "Resimli Çocuk Kitabı Bilgi Formu" ve "Resimli Çocuk Kitabı Resimleme Özellikleri Kontrol Listesi" ile toplanmıştır. Bu araştırma sonucunda, resimli çocuk kitaplarının çoğunluğunun kapak resimlemelerinin ilgi çekici olduğu,

resimlemelerin konuyu güçlü bir biçimde anlattığı ve resimlerin konuya uygun, anlaşılabilir ve basit olduğu saptanmıştır. Kitapların pek çoğunun metin-resim uyumu taşıdığı ve sayfalarda yer alan resimlemelerin tamamına yakınının sayfadaki metin ile ilişkili olduğu saptanmıştır. İncelenen kitaplarda en sık kullanılan resimleme tekniklerinin karışık teknik, basit bilgisayar tekniği, pastel boya, guaj boya ve sulu boya tekniği olduğu görülmüştür. Ayrıca kitapların çoğu nitelikli bir resimli çocuk kitabında bulunması gereken özellikleri taşırken, sanatsal ve estetik açıdan nitelikli olmayan kitapların da yer aldığı tespit edilmiştir.

Taşdemir (2018); "Türkiye'de Yayımlanan Yerli Ve Çeviri Resimli Çocuk Kitaplarının Kültür Bağlamında Değerlendirilmesi" konulu çalışmada: Türkiye'de yayımlanan yerli yazarlar ve ressamlar tarafından oluşturulan resimli çocuk kitaplarıyla yabancı yazarlar ve ressamlar tarafından oluşturulan resimli çocuk kitapları arasında kültürel anlamda benzerlikler ve farklılıklar varmıdır veya olmalımıdır sorularına cevap aramayı amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini, 2013 ile 2017 yılları arası yayımlananmış, 28 yerli ve 27'i çeviri olmak üzere toplam 55 adet resimli çocuk kitabı oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen kültürlenmeyle ve kültürleşmeyle ilişkili olan 40 maddelik ölçütler tablosu kullanılmıştır. Bu araştırma sonucunda, yerli ve çeviri resimli çocuk kitaplarının çoğunda evrensel değerlere veya kültürel ögelere rastlanılmıştır. Genel anlamda bakıldığında yerli kitaplardaki bu oranın çeviri kitaplara göre daha fazla olduğu saptanmıştır.

Demir (2019); "Mavisel Yener'in Öykü ve Romanlarındaki Çok Kültürlülük Öğelerinin İncelenmesi" konulu çalışmasında: Çocuk edebiyatı yazarlarından Mavisel Yener'in öykü ve romanlarının çok kültürlülük bağlamında incelenmesini amaçlamaktadır. Yazarın farklı yayın evlerinden çıkan roman ve öykü türündeki 28 kitabı nitel araştırma yöntemlerine bağlı kalarak içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma çerçevesinde Mavisel Yener'in öykü ve romanları çok kültürlülük bağlamında beş farklı üst tema ışığında değerlendirmiştir. Bu temalar; 'Etnik Unsurlar' 'Dezavantajlı Gruplar' 'Kültürel Değerler' 'Diğer Varlıklara Saygı've 'İletişim' olarak belirlemiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre,

Mavisel Yener'in öykü ve romanlarının çok kültürlülük öğelerini içerdiğini, ayrıca yazarın eserlerinde yer alan iletilerin çocuğun dünyasında farklılıklara yönelik olumlu olumlu düşünceler uyandıracak şekilde yapılandırıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, yazarın etnik unsurlara yönelik kullanımlarında genel olarak farklı din, dil, ırk ve cinsiyet öğelerine yönelik olumlu iletiler kullandığı saptanmıştır.

Mattheou (2008); "Yunanistan'da 1990-2005 yılları arasında yayımlanan, 4-10 yaş çocuklarına hitap eden kitaplarda "öteki" nin tanımlanması ve farklılıkların incelenmesi" isimli çalışmada; Yunan çocuk kitaplarında farklı din, ırk ve dile sahip "öteki"nin resim ve metinlerinde geçen ifadeleri incelemeyi amaçladığı görülmektedir. AraştırmAnın örneklemini, 1990 ile 2005 yılları arasında Yunanistan da yayımlanan, 4-10 yaş arası çocuklara hitap eden, 28 adet yerlı ve yabancı edebi resimli çocuk kitabı oluşturmaktadır. Çocuk kitaplarının incelenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmiştir. Araştırmacı tarafından seçilen kitaplar hitap ettiği yaş gurubunu göre iki gruba ayrıldığı görülmüştür. Birinci grup, 4 ile 7 yaş çocuklara hitap eden kitaplar ve ikinci gurup 7 ile 10 yaş çocuklara yönelik yayımlanan kitaplar. Araştırma sonucunda, 'Öteki'nin bir bitki, bir hayvan veya hayali (fantastik) bir varlık, mekân ve obje biçiminde ifade edildiği belirlenmiştir. Hayali bir yaratık olan "ötekinin" kimliği, dini, etnik kökeni vb. gibi özelliklere sahip olmayacağı ve bu nedenle kimliğinin şekillenmesine (oluşumuna) ve öne çıkmasına toplum tarafından izin verilemeyeceği belirtilmektedir. Ayrıca kitaplarındaki dini inanç kategorisindeki sonuçlarına baktığımızda ise: Yazarların büyük çoğunluğunluğu, 4 ila 7 yaş dönem çocuklarına hitap eden kitapların metinlerde "öteki"nin dini ile ilgili ifadelere yer vermediği saptanmıltır. Fakat 7 ile 10 yaş gurubu çocuklarına hitap eden kitaplarda dini inanca ait ifadelere yer verildiği tespit edilmiştir. Ancak, bu kitaplarda yer alan dini inanç ifadeleri dahi çoğunluğun (yerel) dini olan Hıristiyanlık olarak yer almaktadır.

Maloina (2011); "V. Iliopoulos ve M. Kontoleon'un Kitaplarında Kültürlerarası Unsurların İncelenmesi" isimli çalışmasında: incelenen kitaplarda kültürlerarası unsurları analiz etmeye ve daha sonra da bunları çağdaş çocuk ve ergen edebiyatı kitaplarında konumlandırmayı amaçlamıştır. Araştırma nitel araştırma

yöntemlerinden içerik analizini kullanmıştır. Çalışmanın örneklemini oluşturan, çocuklar ve ergenler için modern edebiyatın iki romanını ele almıştır. Bunlar V. Iliopoulos'un Kahve'nin İğrenç Topu esas olarak çocuklara hitap ederken, M. Kontoleon'un Fiodor'un Bir Hikayesi gençlere hitap eden kitaplardandır. Çocuk ve ergen edebiyatının sınırları büyük ölçüde birbirinden ayırt edilemez ve özellikle roman alanında çok kısaca bu iki alana değinmeye çalışılmıştır. Kültürlerarası unsurlar açısından incelenmesi sonucunda kitaplarda milli kimlik, vatan ve ülke kavramlarının sıkça yer aldığı görülmektedir.

Karakitsos (2014); "Kültürel çeşitliliğe sahip çocuk kitaplarının kültürlerarasılık açısından değerlendirilmesi" adlı calışmanında: okul öncesi çocuklara yönelik yayımlanan kitapları ideolojik ve farklılıklar açısından değerlendirmeyi amaçlanmaktadır. Yunanistan'da yayımlanan en ünlü resimli çocuk kitaplarında kültürlerarası eğitimin beş temel modelinin metin ve resimlerde ne tür bulunduğu saptanmaya çalışılmıştır. İncelenen resimli çocuk kitaplarının çoğunda özel farklılıkları olan kahramanlara yer verdikleri gözlemlenenmiştir. Ayrıca, genellikle daha eski basim tarihe sahip çocuk kitaplarının birçoğunda, kültürlerarası asimilasyon modelinin, doğrudan veya dolaylı olarak hakim olduğu görülürken, son dönemde yayınlana çocuk kitaplarında ise kültürlerarasının diğer modellerin felsefi ekolünün hakim olduğu görülmüştür. Farklı kültürel geçmişlere, kökenlere, dinlere ve dillere sahip insanların dayanışmasını ve bir arada yaşamasını savunan bir felsefeyi açıkça ifade eden çok az kitaba raslanmıştır.

Hatzıvasiliou (2016); "Resimli çocuk kitaplarında "öteki" nin tasviri," isimli çalışmasında: resimli çocuk kitaplarında ötekinin tasvirini incelemeyi ve yazarlarının ötekinin imgesi hakkındaki stereotipleri kurgu yoluyla nasıl yıkmaya çalıştıklarını bulmayı amaçlamıştır. Araştırmanaın örneklemini, Yunanistanda yayınlana 12 adet çeviri ve yerli resimli çocuk kitapları oluşturmaktadır. İncelenen kitapların yanı sıra daha bütüncül ve eksiksiz sonuça ulaşabilmek için içcelenen kitapların, metinlerinin içeriğinin çocukların çeşitli ötekiliğe yönelik algı ve tutumları üzerindeki etkisinin de incelenebilmesi adına bu çalışma okul öncesi çocuklarına yönelik gerçekleştirilen bir

deneysel bir müdahale ile tamamlanmıştır. Sonuçları benzer anketlerin sonuçlarıyla birlikte dikkate alınmıştır. Çalışmada, metinlerin ideolojisinin parametrelerini tespit etmek ve bunların oluşum sıklığına bakılmaksızın eşit bir temelde yorumlamak olduğu için çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden tematik analiz kullanılmıştır.Okul öncesi çockları deney ve kontrol grubu olarak iki gruba ayırıp, ön test ve son tesleri gerçekleştirilmiştir. İlk guruba kahramanları hayvanlar olan resimli çocuk kitapları okunurken diğer guruba kahramanları farklı özelleiklere sahip olan çocuk kitapları okunmuştur. Araştırma sonucunda, resimli çocuk kitaplarının, okul öncesi dönem çocuklarının ötekilik hakkındaki ön yargılarının yeniden yapılandırılmasına ve farkındalığın artırılmasına önemli bir katkı sağlayabileceği saptanmıştır. Öğretim müdahalesi sonucu, diğer çocukların okul aktiviteleri veya sosyal hayatlarıyla ilgili olanlar gibi belirli tematik alanlara ilişkin çocukların önceden var olan algılarında önemli bir değişiklik olduğunu tespit etmiştir. Dikkate değer bir diğer parametre de öğretim müdahalesi sonrasında bir kişinin dış görünümde farklılığı algılayan çocuk sayısında artış gözlemlenmiştir. Genel anlamda bulgulara baktığımızda, barış içinde bir arada yaşama, dayanışma ve "Öteki"nin kabulü, ön yargılardan kurtulma gibi değerlerin ön plana çıktığı görülmüştür.

Kalkakitsos (2019); “Çağdaş Çocuk Edebiyatında İllüstrasyon” isimli çalışmasında: Bu çalışma, modern masallardaki illüstrasyonu ele alıyor ve daha spesifik olarak modern masallardaki rolünü ve işlevini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Daha sonra, Araştırmacı tarafındna rastgele olarak seçilen, Yunanistan’da yayımlanan 10 adeç resimli çocuk kitabının resimlemeleri farklı değişkenler (örneğin renkler, metin rolü, vb.) açıcından analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda "illüstrasyonun bir çocuk kitabını şekillendirmede anahtar bir rol oynadığı" şeklindeki ilk hipotezin doğrulandığı sonucuna varılmıştır. İncelenen tüm masallarda resmin başrol oynadığı görülmüştür. Buna ek olarak da, daha basit bir illüstrasyona sahip kitapların, hikayenin gelişimine fazla dikkat etmedikleri saptanmıştır. Aksine, bol resimli kitapların ve hatta hareketlilik unsurları içeren resimlerin, hikayenin gelişimini zenginleştirdiğine ve ayrıca hem çocuklar hem de yetişkinler için hoş bir his bıraktığına düşünülmektedir. Özellikle 5-6 yaş okul öncesi çağındaki çocukların, resim ve canlı renkler,

çevrelerindeki şeyleri nasıl algılamaları gerektiği konusundaki algılarını şekillendirmede, hatta karakterlerinin evriminde bile belirleyici bir rol oynayabileceği düşünülmektedir.

Koenta (2020); "Çocuk edebiyatı ve ötekilik: Resimli çocuk kitaplarının kültürlerarası ve ideolojik boyutları, mülteci ve göçmenlik üzerine" isimli çalışmasında: Araştırmanın örenklemini, 2009 ile 2018 yılları arasında yayınlanmış, Yunan yazarlar tarafından yazılmış, göçmen ve mültecileri konu alan 10 adet resimli çocuk kitabından oluşmaktadır. Araştıma nitel olup içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İncelenen kitaplarda kahramanlarının duyguları gerek resimlerde kullanılan renklerle gerekse metinlerde ifadeler aracılığıyla verilmeye çalışıldığı görülmüştür. Keza göçmen ve mültecilerin ülkelerinden ve ülkelerindeki kutlamalardan, geleneksel çocuk oyunların yanı sıra ülkelerinde yaşanan savaş ve göç yolculuklarına ait ifadelere detaylı bir şekilde yer verildiği saptanmıştır. İkinci araştırma sorusu olan, ötekiliğe yönelik her ideolojik yaklaşımın metin ve resimlerinde nasıl yer aldığı, araştırma kitaplarının örnekleminin aktif ve açık ideolojinin hakim olduğu sonucuna varılmıştır. Daha analitik olarak, örneklemimizdeki kitapların çoğunda, hem metnin unsurları hem de illüstrasyon yoluyla, okuyucuyu etkilemeyi veya ikna etmeyi amaçlayan öngörülen ve net bir ideolojik görüş ortaya konulmaya çalışıldığı görülmüştür.

BÖLÜM III: YÖNTEM

Araştırmanın bu kısmında, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplanma süreci ve veri analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel temelli bir yönteme sahip olup doküman analizi yöntemi ile desenlenmiştir. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olguların hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin derinlemesine incelenmesi kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Doküman analizi tek başına bir veri toplama yöntemi olarak kullanılabilmektedir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma gurubunu, Türkiye ve Yunanistan'da, 2000-2015 yılları arasında yayınlanmış olan 140 resimli çocuk kitabı oluşturmaktadır. Bu kitapların 70'i Türkiye'de ve 70'i Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarından meydana gelmektedir. Bu araştırmada masallar, hikâyeler ve dünya klasikleri çalışma grubunun dışında bırakılmıştır. Ayrıca çalışma grubunu oluşturan kitaplar 32 sayfa ile sınırlandırılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Çok Kültürlülük Ögeleri Açısından Çocuk Kitapları İnceleme Formu" (EK 2) kullanılmıştır. Form 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kitaba ait bilgiler yer almaktadır.

İkinci bölümde kitabın metin incelemesine yönelik alt temalar bulunmaktadır. Metin incelemesi bölümünde "inanç, etnik köken ve ülke" olmak üzere üç boyuta yer verilmiştir. Metinlerin incelenmesi inanç boyutunda; dini inanç, batıl inançlar, mitoloji ve fantastik ögeler alt temaları yer almıştır. Metinlerin incelenmesi etnik köken boyutunda; etnik köken, ırk-renk, kültürel gelenek, kutlamalar, giyim, yemek, tarih

(ulusun tarihi) alt temaları bulunmaktadır. Metinlerin incelenmesi ülke boyutu; ülkeler, dili, bayrağı, tarihi (tarihi yapılar, kişiler, olaylar, değerler, objeler) coğrafi yapısı-iklimi, müzik, göçler, değerler, duygular ve farklılıklar alt temalarından oluşmaktadır.

Üçüncü bölümde kitabın resimlerinin incelemesine yönelik alt temalar bulunmaktadır. Bu bölümde de "inanç, etnik köken ve ülke" boyutlarına yer verilmiştir. Resimlerin incelenmesinde inanç boyutunda; dini inanç, batıl inançlar, mitoloji ve fantastik ögeler alt temaları bulunmaktadır. Resimlerin incelenmesi etnik köken boyutu; etnik köken, ırk-renk, kültürel gelenek, kutlamalar, giyim, yemek, tarih (ulusun tarihi) alt temalarından oluşmaktadır. Resimlerin incelenmesi ülke boyutunda; ülkeler, dili, bayrağı, tarihi (tarihi yapılar, kişiler, olaylar, değerler, objeler) coğrafi yapısı-iklimi, müzik, göçler, değerler, duygular ve farklılıklar alt temalarına yer verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Gerekli izinler alındıktan sonra Edirne İl Halk Kütüphanesi ile Yunanistan Gümülcüne İl Halk Kütüphanesi'nde bulunun resimli çocuk kitapları incelenmiştir. Öncelikli olarak tüm kitapların bilgileri formlara yazılmıştır. Kitapların ilk önce metin bölümü incelenmiş ve her kitap için formun metin inceleme bölümü tek tek ayrıntılı olarak doldurulmuştur. Kitaplara ait metin incelemesi yapıldıktan sonra kitapların resimleri incelenmiştir. Resimler tek tek detaylı olarak taranmış ve formun resim incelemesi bölümüne kaydedilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan verilerin kavramlaştırılması, daha sonra ortaya çıkacak kavramların mantıklı bir şekilde düzenlenmesini temaların saptanmasını sağlamaktadır. Strauss ve Corbin (1990) kavramı incelememiz gerektiğini ve o kavramla alakalı sorular sormamıza ve kavramlar arası ilişkiler kurmamıza yardımcı olacağı belirtilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Betimsel analizde; araştırma kapsamında elde edilmiş olan veriler toplanır, düzenlenir, yorumlanır ve ayrıca

anlaşılır bir şekilde betimlenerek okuyucuya sunulmaktadır. Tekrar yorumlanan bu betimlemeler neden-sonuç ilişkileri sorgulanarak sonuçlara ulaşılır. Buna ek olarak elde edilen verilerin dikkat çekmesi amacı ile sürekli doğrudan alıntılar verilerek yorumlanma çalışmaları yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Veriler içerik ve betimsel analize tabi tutulduktan sonra nitel veriler nicelleştirilerek yüzde ve frekans şeklinde tablolaştırılmıştır.

Dokümanların analizi yapılırken kitapların her birine kodlar verilmiştir. Örneğin Türkiye'de yayımlanan bir kitaba T1, Yunanistan'da yayımlanan bir kitaba Y1 şeklinde kodlar verilmiştir. Toplanan verilerin bu şekilde kodlanması bulgular yazılırken yapılacak olan doğrudan alıntılarda, alıntıların hangi kitaba ait olacağını ortaya koyacaktır. Doğrudan alıntılar yapılırken hangi alt temalara ait oldukları da yanlarında belirtilmiştir. Doğrudan alıntıların yapılması araştırmanın güvenirliğini artırmaya yardımcı olacaktır. Ayrıca veriler tablolaştırılırken bu kodlardan yararlanılmıştır.

Nitel araştırmanın sahip olduğu niteliklerden dolayı araştırmacının görüşlerinden arındırılmış bir analiz yapmanın güçlüğü, ikincil araştırmacı ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle araştırmada tutarlılığı sağlamak için uzman kişilere başvurulmuştur. Araştırmacı tarafından formlar doldurulduktan sonra Türkiye'de yayımlanan kitaplar için iki tane Türk dili uzmanı ve bir resim analizi uzmanında formları doldurması istenmiştir. Uzman kişilerin yapmış olduğu incelemeden sonra Miles ve Huberman (2015) tarafından geliştirilen formül (görüş birliği/ görüş birliği + görüş ayrılığı) x 100) kullanılarak araştırmacı ile uzmanlar arasındaki uyum değeri hesaplanmış olup bu uyum değerinin %81 olduğu ortaya çıkmıştır. İçsel tutarlılığı veren kodlama denetimine göre uzman kişiler (kodlayıcılar) arası görüş birliğinin en az % 70 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 2015). Bu da Türkiye'de yayımlanan kitapların tarafsız bir şekilde incelendiğinin göstergesidir. Yunanistan'da yayımlanan kitaplar için bir Yunan dili uzmanında ve bir resim analizi uzmanından kitapları incelemesi istenmiştir. Uzmanların incelemelerinden sonra Miles ve Huberman (2015) tarafından geliştirilen formül (görüş birliği/ görüş birliği + görüş ayrılığı) x 100) kullanılarak araştırmacı ile uzmanlar arasındaki uyum değeri hesaplanmış olup bu uyum değerinin %83 olduğu tespit edilmiştir. Bu durum

araştırmacının Yunanistan'da yayımlanan kitapları tarafsız bir şekilde incelediğinin kanıtıdır.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde alt problemler doğrultusunda elde edilen bulgular içerik analizi be betimsel analiz şeklinde tablolaştırılarak ifade edilmiştir.

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmada "Türkiye'de okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **metinlerinde,** ne tür **inanç** ögeleri yer almaktadır" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının *Metinlerde İnanç Boyutuna* İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Boyut	Alt Temalar	F	%	Kodlar
İNANÇ	Dini İnanç	13	18,6	T2, T8, T9, T15, T16, T17, T19, T25, T30, T31, T33, T40, T68
	Batıl İnançlar	12	17,1	T3, T9, T15, T17, T19, T31, T37, T39, T46, T47, T59, T67
	Mitoloji	2	2,8	T9, T19
	Fantastik Ögeler	50	71,4	T2, T3, T5, T7, T8, T10, T11, T12, T13, T15, T16, T17, T19, T20, T21, T22, T24, T25, T26, T27, T28, T30, T31, T32, T33, T35, T36, T37, T40, T42, T43, T44, T46, T47, T48, T50, T52, T53, T56, T58, T59, T60, T61, T63, T64, T65, T67, T68, T69

Tablo 1 incelendiğinde inanç ögesiyle ilgili dini inanç alt temasının %18.6, batıl inanç alt temasının %17.1, mitoloji alt temasının %2.8 ve fantastik ögeler alt temasının %71.4 olduğu tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere Türkiye'de yayımlanan

resimli çocuk kitaplarının, metinlerinde inanç boyutunda en çok fantastik ögelere yer verildiği belirlenmiştir.

Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarında inanç boyutundaki alt temalara ilişkin bulgular, ifadelerle örnekleştirilmiştir.

Dini İnanç Alt Temasına Ait Örenekler:

> *T19: Sular yükseliyor, sular yükseliyor! Dedi. Herakles amcam yüce Poseidon zıpkınını sapladı yere, toprağı sarstı, suları fışkırttı. Çok öfkelendi, çünkü tanrıların sırlarını anlatmak yasaktır, bende sana anlattım dedi Herakles. T31(Örtük): Artık bitkin Piticik… Uzanıyor ikisinin arasına hemencecik derin mi derin bir uykuya dalıyor.*

Batıl İnanç Alt Temasına ait Örnekler:

> *T47: Bana gülümseyen bir küçük kız da kim? Bir büyücü mü?*
> *T67: Bulutun içinde bir bulut cini var birlikte dans ediyorlar.*

Mitoloji Alt Temasına ait Örnekler:

> *T9:Ellerimi uzatınca neredeyse ellerim yıldızlara değecekti. Üstelik yıldızlarda bana benziyordu. Ben gülünce yıldızlarda gülüyor ben ağlayınca yıldızlar da ağlıyordu.*

Fantastik Alt Temasına ait Örnekler:

> *T21: Beyaz kedi sevinçle zıplayarak çerçevenin içine geçip yerleşti. Orada öylece durdu. Artık canı sıkılmıyordu. Ben cansız bir çerçeve bir çerçeve içinde canlı bir kediyim, dedi gülümsedi. T37: Periler ülkesine buradan 7 dağ ve 7 çöl uzakta ve senin her bir dağı aşman ve her bir çölü geçmen 7 yılını alacak. Bu seyahatinde sana yardımcı olması için yanına 7 çift demir ayakkabı ve seyahatin boyunca yalnız yürümelisin, dedi.*

İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

"Türkiye'de okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **metinlerinde,** ne tür **etnik köken** ögeleri yer almaktadır" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının *Metinlerde Etnik Köken Boyutuna* İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Boyut	Alt Temalar	F	%	Kodlar
ETNİK KÖKEN	Etnik Köken	3	4,3	T6, T11, T45
	Irk – renk	7	10	T1, T8, T37, T38, T41, T42, T70
	Kültürel Gelenek	3	4,3	T55, T58, T68
	Kutlamalar	2	2,8	T4, T38
	Giyim	1	1,4	T66
	Yemek	9	12,9	T7, T9, T17, T22, T26, T34, T47, T62, T63
	Tarih	1	1,4	T45

Tablo 2 incelendiğinde etnik köken ögesiyle ilgili etnik köken alt temasının %4.3, ırk-renk alt temasının %10, kültürel gelenek alt temasının %4.3, kutlamalar alt temasının % 2.8, giyim ve yemek alt temalarının ise eşit bir oranla %1.4, yemek alt temasının da %12.9 olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının, metinlerinde etnik köken boyutunda en çok yemek alt temasına ait ifadelerin yer aldığı belirlenmiştir.

Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarında etnik köken boyutundaki alt temalara ilişkin bulgular, ifadelerle örnekleştirilmiştir.

Etnik Köken Alt Temasına ait Örenekler:

> *T6:Yani sen başkası mı olmak istiyorsun? dedi aslan. Kendinden başka biri mi? Bir bakalım doğru mu anladım. Ceylan bacaklı bir fil mi olmak arzun?*

Zürafa burunlu bir fil mi? Maymun kafalı bir fil mi? Zebra gibi çizgili bir fil mi? Hmm… Aklın karışmış anlaşılan dedi Aslan.

Etnik Köken Alt Temasına Ait Örenekler:

T42: Amma da garip! Sanki bir mucize! Diye şaşırıyormuş görenler, Köyümüze kadar geldi, dünyanın en mor ineği! T70: İşte benim gümüş renkli bisikletim.

Kültürel Gelenek Alt Temasına Ait Örnekler:

T58: Düşünmesine yardımcı olması için kendine bir bardak sıcak çay koymuş. Birkaç yudum içince de ne yapacağını bulmuş.

Kutlamalar Alt Temasına Ait Örnekler:

T4: Tırsak, bize sesleniyorlar, baksana sofra kurmuşlar, herkes oturmuş, dedi. Tırsak ve Toparlak masaya doğru ilerlediler.

Giyim Alt Temasına Ait Örnekler:

T66: Paspal Görünümlü bir balıkçı kayığında uyuyordu.

Yemek Alt Temasına Ait Örnekler:

T17: Periler yeryüzünün en güzel pekmezlerini, şaraplarını ve zeytinyağlarını yaparlardı, bildikleri en eski yöntemle sihir ile… T62: Kokuları doya doya içine çekti. Nefis hindistan cevizli ve portakallı kekler, hurmalar fındıklı ekmekler, ceviz sarmalar.

Tarih Alt Temasına Ait Örnekler:

T45: Uçtu bir yarım adanın üstünde. Bir bilse ne uygarlıklar geçmiş ne izler bırakmış her köşesine.

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

"Türkiye'de okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **metinlerinde,** ne tür **ülke** ögeleri yer almaktadır" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Metinlerde *Ülke Boyutuna* İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Boyut	Alt Temalar	F	%	Kodlar
ÜLKE	Ülkeler	8	11,4	T16, T19, T27, T45, T46, T53, T62, T66
	Dili	-	-	-
	Bayrağı	-	-	-
	Tarihi	3	4,3	T15, T17, T45
	Coğrafi Yapısı – İklimi	4	5,7	T12, T17, T35, T62
	Müzik	3	4,3	T47, T49, T67
	Göçler	6	8,6	T4, T29, T34, T45, T48, T57
	Değerler	2	2,8	T11, T14
	Duygular	16	22,9	T1, T4, T12, T18, T29, T34, T36, T44, T46, T48, T51, T54, T57, T61, T64, T65
	Farklılıklar	9	12,9	T2, T4, T18, T23, T29, T32, T54, T55, T68

Tablo 3 incelendiğinde ülke ögesiyle ilgili ülkeler alt teması %11.4, dil ve bayrak alt temalarına ait ifadelere ise incelenen kitaplarda rastlanılmamıştır. Ayrıca tarihi ve müzik alt temalarının da %4.3'le eşit oranda ifade edildikleri, coğrafi yapısı – iklimi alt temasının %5.7, müzik alt temasının %4.3, göçler alt temasının %8.6, değerler alt temasının %2.8, duygular alt temasının %22.9 ve farklılıklar alt temasının da %12.9 olduğu saptanmıştır. Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının, metinlerinde ülke boyutunda en çok duygular alt temasına ait ifadelere yer verildiği belirlenmiştir.

Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarında ülke boyutundaki alt temalara ilişkin bulgular, ifadelerle örnekleştirilmiştir.

Ülkeler Alt Temasına Ait Örnekler:

T16: Çok sayıda insan Bay Muffi'nin mezarı başında ağlıyor. Bütün İsveç yas tutuyor. T53:Vantu, Büyük Okyanus ta Rupa Nui adında küçük bir adada yaşıyor.

Tarih Alt Temasına Ait Örnekler:

T17: O zaman oradaki antik kentin duvarları arasında dolaşmak da onları eğlendirirdi.

Coğrafi Yapısı- İklimi Alt Temasına Ait Örnekler:

T62: Sıcak ve kurak çöllerde yolculuk ederdi.

Müzik Alt Temasına Ait Örnekler:

T49: Öğretmen sınıfa girince, yine hep birlikte haydi okula gidelim şarkısını söylediler.

Göçler Alt Temasına Ait Örnekler:

T29:Ben şehirde yaşayamam dedi panda binerken bende seninle geleceğim.

Değerler Alt Temasına Ait Örnekler:

T14: Tekrar ağacın altına gelip birbirlerinin üzerine çıktılar. Kır faresi elini elmaya uzatıp tam koparacakken… Tombul tilki öyle bir hapşırdı ki, dengelerini kaybedip kendilerini yerde buldular. Yaşasın işte koparmayı başardık deyip hep birlikte elmayı paylaşıp yediler.

Duygular Alt Aemasına Ait Örnekler:

T4: Toparnakın üzüntüsünün nedeni kilosu yüzünden arkadaşlarının onunla alay etmeleriydi. T44: Ama biraz karnım acıktı. Yiyecek bir şeyler arıyorum, fakat orman çok karanlık. Biraz korkuyorum fazla uzağa gidemiyorum, diye cevap verdi. T65: Bazen gün doğar ve hiç umut getirmez beraberinde.

Farklılıklar Alt Temasına Ait Örnekler:

T18: Anne, Zoe neden oyuncak bebeklerini parçalıyor? Diye sordu Daliya. – O özel bir çocuk! diye iç çekti annesi, herkesin farklı bir kişiliği var dedi.
T68: Tepenin arkasındaki denizi süt kıvamında bir sis kaplamıştı.

Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmada "Türkiye'de okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **resimlerinde,** ne tür **inanç** ögeleri yer almaktadır" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 4'de verilmiştir

Tablo 4: Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının *Resimlerinde İnanç Boyutuna* İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Boyut	Alt Temalar	f	%	Kodlar
İNANÇ	Dini İnanç	12	17,1	T8, T15, T16, T17, T19, T20, T23, T30, T40, T45, T62, T66
	Batıl İnançlar	4	5,7	T9, T13, T39, T40
	Mitoloji	1	1,4	T19
	Fantastik Ögeler	51	72,9	T2, T3, T5, T6, T7, T8, T10, T11, T12, T13, T14, T17, T19, T20, T21, T24, T25, T26, T27, T28, T30, T31, T32, T33, T35, T36, T37, T38, T40, T41, T42, T43, T44, T47, T48, T52, T53, T54, T55, T56, T57, T59, T60, T61, T63, T64, T65, T67, T68, T69, T70

Tablo 4 incelendiğinde inanç ögesiyle ilgili dini inanç alt teması %17.1, batıl inanç alt temasının %5.7, mitoloji alt temasının %1.4 ve fantastik ögeler alt temasının %72.9 olduğu tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk

kitaplarının metinlerinde olduğu gibi resimlerinde de inanç boyutunda en çok fantastik ögeler alt temasına ait resimlere yer verildiği tespit edilmiştir.

Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarında inanç boyutundaki alt temalara ilişkin bulgular, resimlerle örnekleştirilmiştir.

Resim 1 ve 2. Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Yer Alan İnanç Boyutundaki Dini İnanç Resimleri

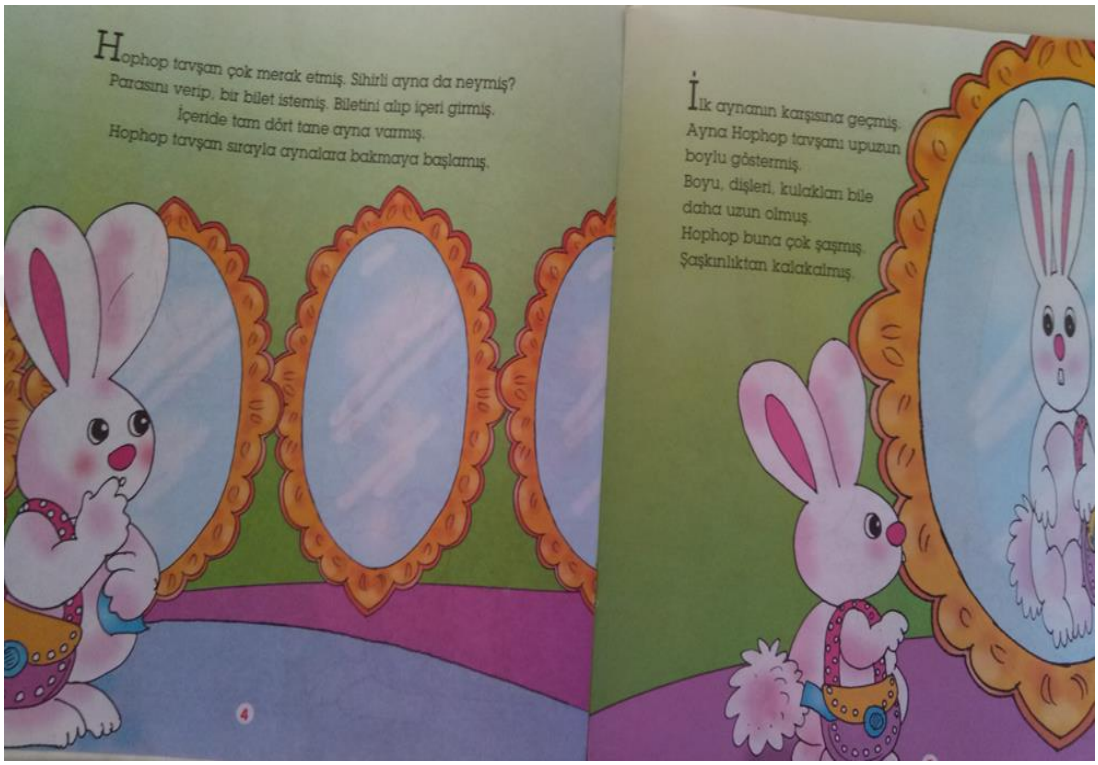

T15: Ayasofyanın Hazineleri

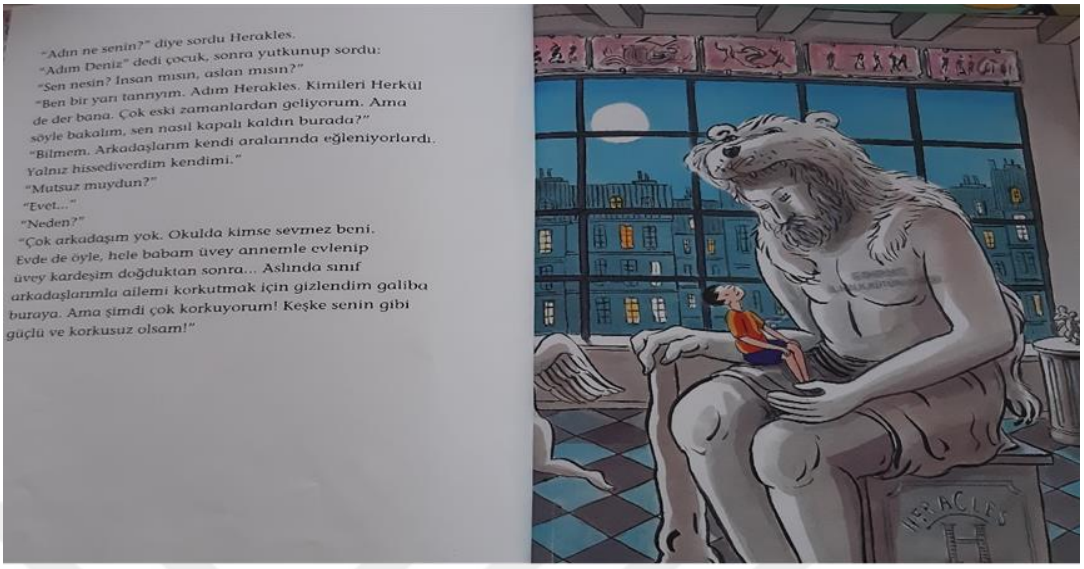
T30: Hep Yeşil

Resim 3. Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Yer Alan İnanç Boyutundaki Batıl İnanç Resmi

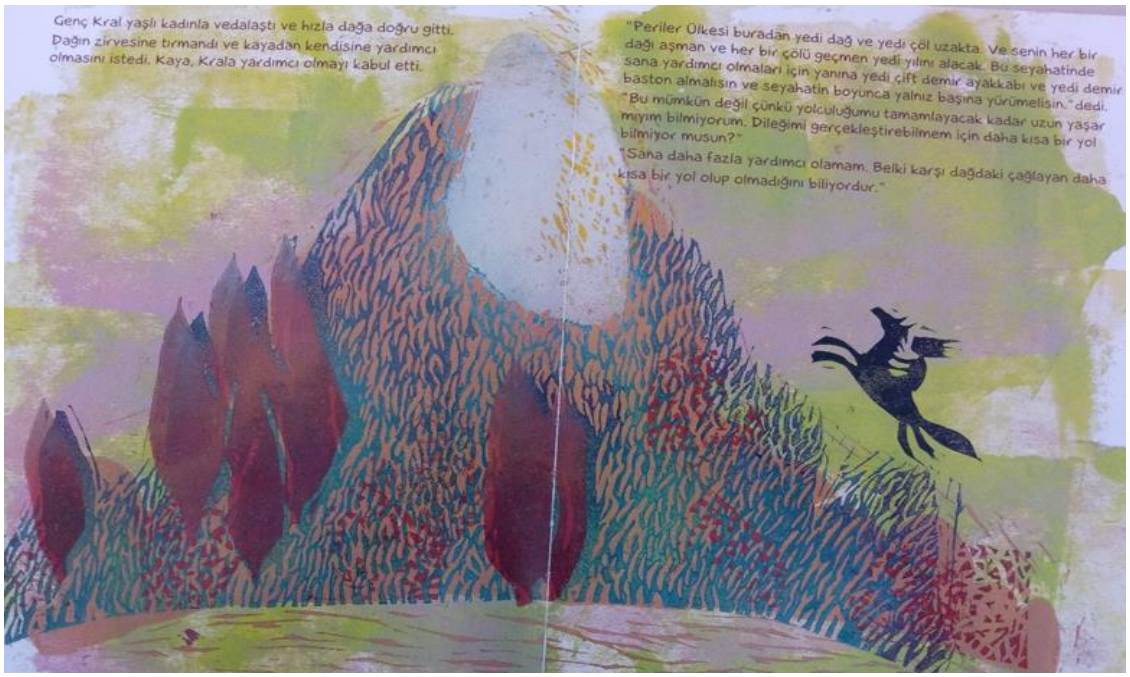
T39: Sihirli Aynalar

Resim 4. Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde İnanç Boyutunda Yer Alan Mitoloji Resim Örneği

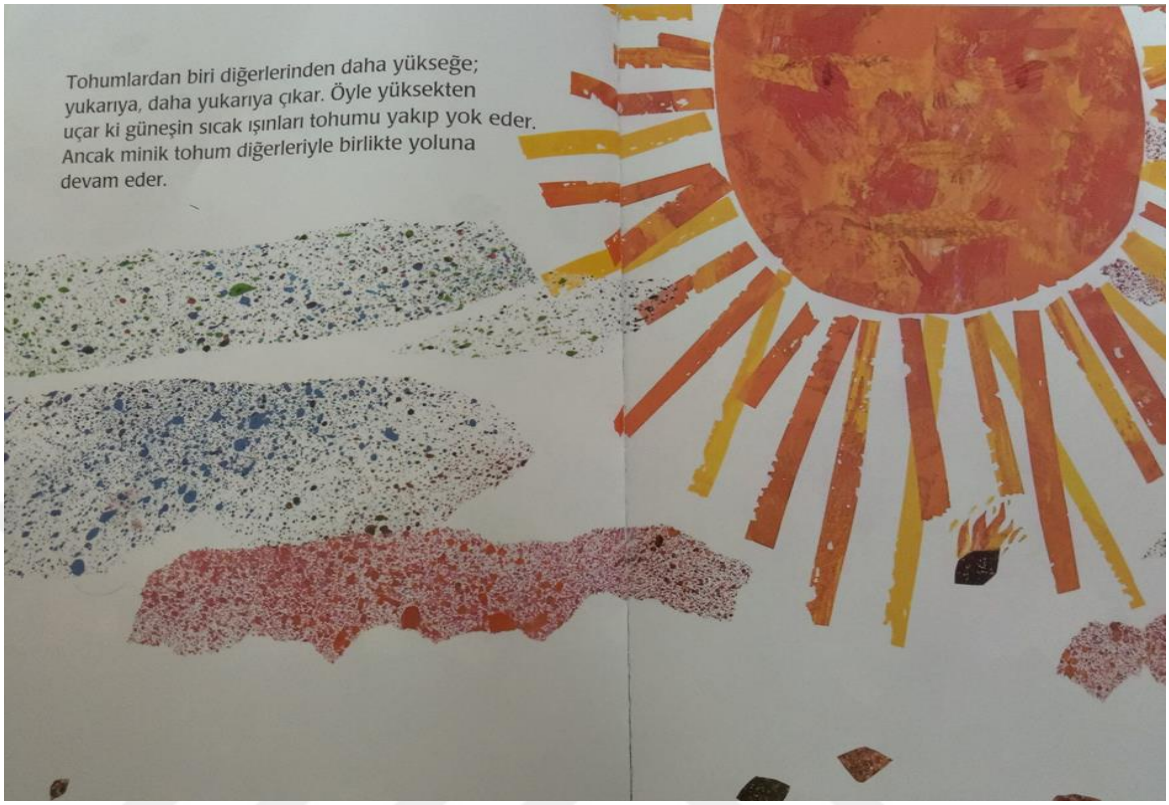

T19:İnanılmaz Bir Gecenin Hikâyesi

Resim 5. ve 6. Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde İnanç Boyutunda Yer Alan Fantastik Öge Örneği

T37: Zambaklar Ülkesi

T56: Minik tohum

Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

"Türkiye'de okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **resimlerinde,** ne tür **etnik köken** ögeleri yer almaktadır" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5: Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutuna İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Boyut	Alt Temalar	f	%	Kodlar
ETNİ	Etnik Köken	4	5,7	T15, T24, T26, T53

Irk – renk	7	10	T1, T8, T21, T23, T41, T42, T56
Kültürel Gelenek	15	21,4	T2, T4, T8, T13, T15, T20, T34, T45, T47, T50, T51, T58, T61, T64, T65
Kutlamalar	1	1,4	T29
Giyim	1	1,4	T9
Yemek	5	7,1	T4, T7, T8, T13, T24
Tarihi	-	-	-

Tablo 5 incelendiğinde etnik köken ögesiyle ilgili etnik köken alt temasınnın %5.7, ırk-renk alt temasının % 10, kültürel gelenek alt temasının %21.4, kutlamalar ve giyim alt temalarının % 1.4'le eşit oranda olduğu, yemek alt temasının %7.1, tarih alt temasına ise resimlemelerde raslanmadığı tespit edilmiştir. Tablo 5'te de görüldüğü üzere Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının, resimlerinde etnik köken boyutunda en çok kültürel gelenek alt temasına ait resimlere yer verildiği belirlenmiştir.

Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarında etnik köken boyutundaki alt temalara ilişkin bulgular, resimlerle örnekleştirilmiştir.

Resim 7. Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutunda Yer Alan Etnik Köken Örneği

T 24: Bu Gün Bir Kova Doldurdun Mu?

Resim 8. Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutunda Yer Alan Irk – Ren Örneği

T8: Boyalı Hamsi ve Süs Balığı

Resim 9. Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutunda Yer Alan Kültürel Gelenek Örneği

T61: Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan

Resim 10. Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutunda Yer Alan Kutlama Örneği Örnek

T29:Eve Yolculuk

Resim 11. Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutunda Yer Alan Giyim Örneği

T9: Sihirli Gömlek

Resim 12. Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutunda Yer Alan Yemek Örneği

T13: Yağmurun Rüyası

Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular

"Türkiye'de okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **resimlerinde,** ne tür **ülke** ögeleri yer almaktadır" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 6'de verilmiştir.

Tablo 6: Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutuna İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Boyut	Alt Temalar	F	%	Kodlar
ÜLKE	Ülkeler	2	2,9	T45, T63
	Dili	1	1,4	T49
	Bayrağı	1	1,4	T24
	Tarihi	8	11,4	T11, T15, T17, T19, T22, T27, T35, T45
	Coğrafi Yapısı – İklimi	4	5,7	T2, T17, T33, T45
	Müzik	7	10	T9, T16, T17, T19, T43, T49, T57
	Göçler	2	2,9	T34, T46
	Değerler	2	2,9	T11, T23
	Duygular	-	-	-
	Farklılıklar	5	7,1	T18, T23, T24, T29, T54

Tablo 6 incelendiğinde ülke ögesiyle ilgili ülkeler alt temasının %2.9, dil ve bayrak alt temalarının %1.4, tarihi alt temasının %11.4, coğrafi yapısı – iklimi alt temasının %5.7, müzik alt temasının %10, göçler ve değerler alt temalarının %2.9, farklılıklar alt temasının %7.1 ve duygular alt temasına ait her hangi bir resimlemeyle karşılaşılmadığı görülmektedir. Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının,

resimlerinde ülke boyutunda en çok tarihi alt temasına ait resimlemelere yer verildiği belirlenmiştir.

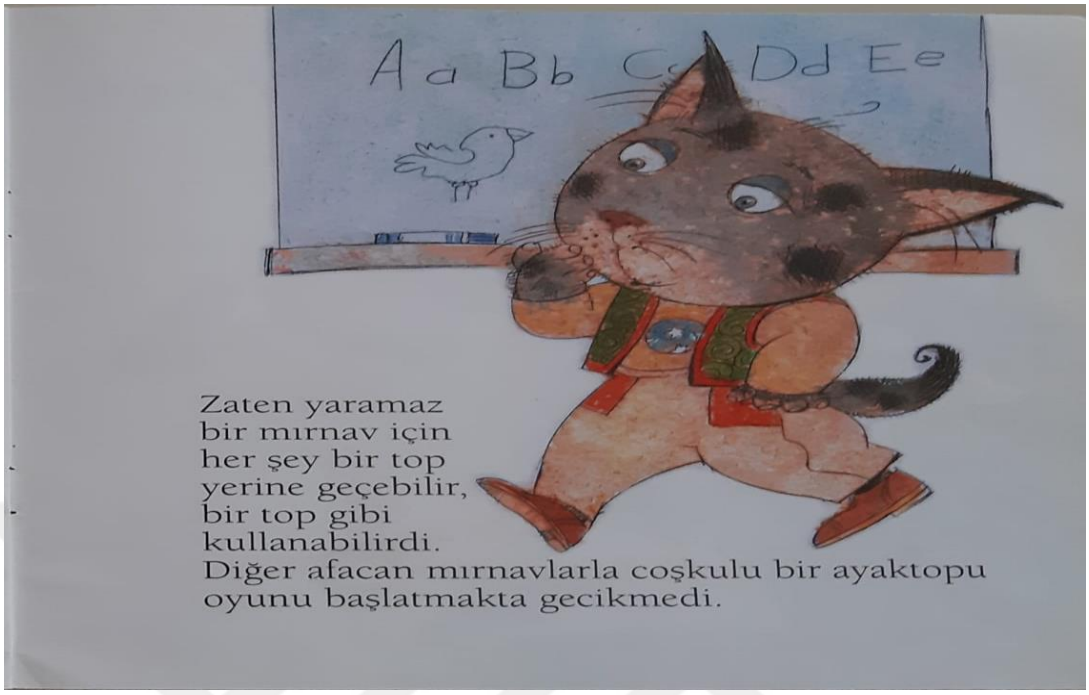
Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarında ülke boyutundaki alt temalara ilişkin bulgular, resimlerle örnekleştirilmiştir.

Resim 13:Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Yer Alan Ülke Boyutunda Bulunan Ülke Alt Temasına Örnek

T27:Ali, Yedi ve Uyuyamayan Koğala

Resim 14:Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutunda Yer Alan Dil Alt Temasına Örnek

T49: Kırmızı Yastık

Resim 15: Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutunda Yer Alan Bayrak Alt Temasına Örnek

T24: Bu Gün Bir Kova Doldurdun mu?

Resim 16: Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutunda Yer Alan Tarih Alt Temasına Örnek

T45:Küçük kaz cambaz İstanbul´da

Resim 17: Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutunda Yer Alan Coğrafi Yapısı-İklimi Alt Temasına Örnek

T33: Uçan Eşek

Resim 18: Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutunda Yer Alan Müzik Alt Temasına Örnek

T49: Kırmızı Yastık

Resim 19: Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutunda Yer Alan Göçler Alt Temasına Örnek

T34: Yaramaz Fareler

Resim 20: Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutunda Yer Alan Değerler Alt Temasına Örnek

T11: Kütüphanedeki Aslan

Resim 21: Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutunda Yer Alan Farklılıklar Alt Temasına Örnek

T29: Eve Yolculuk

T23:Bugün Bir Kova Doldurdun Mu?

Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmada "Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **metinlerinde,** ne tür **inanç** ögeleri yer almaktadır" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk *Kitaplarının Metinlerde İnanç Boyutuna* İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Boyut	Alt Temalar	f	%	Kodlar
İNANÇ	Dini İnanç	25	35,7	Y2, Y3, Y5, Y8, Y10, Y11, Y15, Y18, Y19, Y24, Y25, Y27, Y31, Y32, Y36, Y42, Y44, Y46, Y51, Y52, Y55, Y56, Y59, Y65, Y68
	Batıl İnançlar	14	20	Y1, Y4, Y11, Y17, Y28, Y31, Y32, Y37, Y39, Y40, Y49, Y52, Y55, Y56, Y65, Y66, 70
	Mitoloji	8	11,4	Y6, Y7, Y11, Y16, Y24, Y25, Y58, Y63
	Fantastik Ögeler	51	72,9	Y1, Y2, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y11, Y12, Y13, Y14, Y15, Y16, Y19, Y20, Y21, Y22, Y23, Y24, Y26, Y27, Y28, Y29, Y30, Y31, Y32, Y34, Y35, Y38, Y39, Y40, Y43, Y44, Y45, Y47, Y49, Y51, Y53, Y56, Y57, Y58, Y60, Y61, Y62, Y63, Y64, Y65, Y66, Y67, Y68, Y70

Tablo 7 incelendiğinde inanç ögesiyle ilgili dini inanç alt temasının %35.7, batıl inanç alt temasının %20, mitoloji alt temasının %11.4 ve fantastik ögeler alt temasının %72.9 olduğu tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının, metinlerinde inanç boyutunda en çok fantastik ögeler alt temasına ait ifadelere yer verildiği belirlenmiştir.

Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarında inanç boyutundaki alt temalara ilişkin bulgular, ifadelerle örnekleştirilmiştir.

Dini İnanç Alt Temasına Ait Örnekler:

Y11: Noel arifesiydi, Anna ve kardeşi Aleksandros Noel şarkıları söyleyerek çam ağaçlarını süslüyorlardı. Y36: Ansızın kıpkırmızı bir şimşek çaktı, ardından mavi daha sonra sarı bir şimşek daha, bu şimşekler mevsim tanrılarının işaretiydi.

Batıl İnanç Alt Temasına Ait Örnekler:

Y31: Lele Hanım ile tanışmamız masal gibiydi, sadece büyüleri eksikti, fakat müziğin büyüsü yeterliydi bizim için. Y66: Postacı, bütün arkadaşlarının güldüğünü görünce oyuna geldiğini fark etti. İşe başlamadan önce takvime baktığında 1 Nisan olduğunu o an hatırladı.

Mitoloji Alt Temasına Ait Örnekler:

T6: Kaybolmadan önce rüzgâr, motor tanrısı gibi yetişti ve tekrar güçlü bir şekilde esti ve gitti.

Fantastik Alt Temasına Ait Örnekler:

Y1: Yıldızlar serpiyorlarsa üzerlerine, gül ve altın tozu... dolunay! Y28: Her sabah uyanır güneşe günaydın derdi, güneşte ona günaydın küçük kız diye karşılık verirdi. Y61:Bir düşünsene! Dedi Elina, Pavloya artık bir kız olmayacağım bir kurbağa olacağım.

Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

"Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000-2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **metinlerinde,** ne tür **etnik köken** ögeleri yer almaktadır" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Metinlerde Etnik Köken Boyutuna İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Boyut	Alt Temalar	F	%	Kodlar
ETNİK KÖKEN	Etnik Köken	2	2,8	Y41, Y68
	Irk – renk	7	10	Y1, Y10, Y33, Y41, Y48, Y53, Y68
	Kültürel Gelenek	4	5,7	Y3, Y33, Y54, Y68
	Kutlamalar	5	7,1	Y1, Y3, Y6, Y21, Y27
	Giyim	1	1,4	Y3
	Yemek	13	18,6	Y3, Y7, Y11, Y14, Y22, Y31, Y54, Y55, Y58, Y63, Y64, Y67, Y68
	Tarihi	2	2,8	Y10, Y24

Tablo 8 incelendiğinde etnik köken ögesiyle ilgili etnik köken ve tarih alt temalarının %2.8, ırk-renk alt temasının %10, kültürel gelenek alt temasının %5.7, kutlamalar alt temasının % 7.1, giyim alt temasının %1.4, yemek alt temasının ise %18.6 olduğu tespit edilmiştir. Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının, metinlerinde etnik köken boyutunda en çok yemek alt temasına ait ifadelere yer verildiği belirlenmiştir.

Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarında etnik köken boyutundaki alt temalara ilişkin bulgular, ifadelerle örnekleştirilmiştir.

Etnik Köken Alt Temasına Ait Örnekler:

Y41:En sonunda kurt nefsine yenik düşüp üç domuz yavrusunu da üç yudumda yemiş ve yata uzanıp üçünü birden yemem kibar davranış değildi diye düşünmüş. Pişman olur gibi olmuş yememeliydim aristokrat kökenim bunu gerektirirdi diye aklından geçirmiş. Aman! Ne üzülüyorum canım, bir kurdum sonuçta. Tavuk hırsızı, domuz yiyen ve koyun boğazlayan.

Irk-Renk Alt Temasına Ait Örnekler:

Y53: Kurtlardan biri gülerek, -Yeşil! Bu bir kurt rengi değil ki! Gülmekten iki kat olmuş bir şekilde devam etti. –Bir kuda yakışan en iyi renk gridir dedi. Bir diğer kurt devam etti ve değiştirmelisin rengi dedi.

Kültürel Gelenek Alt Temasına Ait Örnekler:

Y68: En küçük terzi çırağı ben olduğum için ustam beni İstanbul boğazına nazır sarayda yaşayan valide sultanın terzilik görevine vermişti.

Kutlamalar Alt Temasına Ait Örnekler:

Y27: Küçük Yannis Paskalyanın pazarın da, annesine fırında sade patates yapması için çok yalvardı. Evet, yanlış duymadınız fırında sade patates ve Yannis in tepsinin kenarına iliştirdiği iki zil.

Giyim Alt Temasına Ait Örnekler:

Y3: Deri ceketini giydi ve kapıyı arkasından çekti ve gitti.

Yemek Alt Temasına Ait Örnekler:

Y14:İçinde bolca süt, biberiye, bir bardak böğürtlen, biraz yıldız tozu ve bilgelik ekledik çünkü çocuklar bazen büyüklerden daha bilgedir. Y67: Annem fincandaki çayını karıştırıyordu.

Tarih Gelenek Alt Temasına Ait Örnekler:

Y10: Antik Yunan dönemin de bile, yabancı demek, arkadaş, misafir demekti, dedi öğretmen.

Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular

"Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **metinlerinde,** ne tür **ülke** ögeleri yer almaktadır" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 9'de verilmiştir.

Tablo 9: Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Metinlerde Ülke Boyutuna İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımlar

Boyut	Alt Temalar	F	%	Kodlar
ÜLKE	Ülkeler	18	25,7	Y1, Y3, Y9, Y10, Y19, Y21, Y24, Y27, Y30, Y31, Y35, Y39, Y43, Y47, Y51, Y54, Y63, Y68
	Dili	4	5,7	Y2, Y9, Y31, Y62
	Bayrağı	-	-	-
	Tarihi	5	7,1	Y25, Y27, Y31, Y43, Y50
	Coğrafi Yapısı – İklimi	4	5,7	Y10, Y19, Y48, Y59
	Müzik	6	8,6	Y41, Y44, Y50, Y55, Y63, Y66
	Göçler	5	7,1	Y2, Y9, Y14, Y22, Y62
	Değerler	7	10	Y2, Y3, Y4, Y8, Y31, Y41, Y62
	Duygular	18	25,7	Y2, Y3, Y6, Y7, Y9, Y10, Y14, Y16, Y17, Y22, Y26, Y30, Y31, Y33, Y48, Y61, Y67, Y69
	Farklılıklar	8	11,4	Y9, Y10, Y33, Y39, Y47, Y52, Y66, Y69

Tablo 9 incelendiğinde ülke ögesiyle ilgili ülkeler ve duygular alt temalarının %25.7, dili ve coğrafi yapısı – iklimi alt temalarının %5.7, bayrak alt temasına ait her hangi bir ifade ile karşılaşılmadığı belirlenmiştir. Trihi ve göçler alt temalarının %7.1,

müzik alt temasının %8.6, değerler alt temasının %10 ve farklılıklar alt temasının da %11.4 olduğu tespit edilmiştir. Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde, ülke boyutunda en çok duygular ve ülkeler alt temalarına ait ifadelere yer verildiği belirlenmiştir.

Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarında ülke boyutundaki alt temalara ilişkin bulgular, ifadelerle örnekleştirilmiştir.

Ülkeler Alt Temasına Ait Örenekler:

Y9: Ve geceleri onlara heyecan verici Hindistan da kı ejderha hikâyelerin den bahsederdi. Gidiyor musun, dedi kurbağa. –Evet, yolculuğuma devam etme vakti geldi, dedi ve ekledi, Amerika ya gitmeliyim dedi. Y51: O güne kadar Nıkoleta öyle güzel büyüleyici bir silgi, görmemişti, o silgiyi babası Atina'dan getirmişti.

Dil Alt Temasına Ait Örenekler:

Y31: Fakat sende şanslısın ve harika yunanca konuşuyorsun dedi çerçevede ki adam. -Niau, evet de ben çift dilli doğdum, hem kedice biliyorum hem de insanların dilini konuşabiliyorum, dedi.

Tarihi Alt Temasına Ait Örenekler:

Y43: Babamın Epicurus olduğu söylenir, tabi emin olamayız bundan.

Coğrafi Yapısı- İklimi Alt Temasına Ait Örenekler:

Y48: Bitirince, Missisipi nehrinde yol almaya başladı, önce nehre bir kütük attı sonra üstüne oturarak bilinmezliğe doğru yol aldı.

Müzik Alt Temasına Ait Örenekler:

Y63: Eşeği konservatuara kayıt ettirmişti müzik dersi alabilmesi için, akordeon, vurmalı çalgılar, piyano ve tabi şan eğitimi de almayı ihmal etmiyordu.

Göçler Alt Temasına Ait Örenekler:

Y2: Sonunda o insanlar çocuklarını sınırsız küçük pencereleri olan büyük gri bir binaya yerleştirmişlerdi ve onlara demişlerdi ki bundan sonra eviniz bu olacak.

Değerler Alt Temasına Ait Örenekler:

Y8: Askerlerim yarın sabah tarlaları ekmeye gideceğiz. Şu büyük obaya zeytin ağaçları dikeceğiz. Çünkü bir ülke, mutlu ve barış içinde olabilmesi için zeytin ağaçları gerekli.

Duygular Alt Temasına Ait Örenekler:

Y7: Buzdolabının içi gerçekten gökkuşağı gibiydi. Y67:Karanlık basar basmaz korkularım uyanıyor sanırım gece uyanıyorlar.

Farklılıklar Alt Temasına Ait Örenekler:

Y52: Bili çok farlıydı diğer insanlardan, üzerindeki kıyafetleri sacı başı her zaman tersti.

Onuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmada "Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **resimlerinde,** ne tür **inanç** ögeleri yer almaktadır?" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 10'da yer almıştır.

Tablo 10: Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde İnanç Boyutuna İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

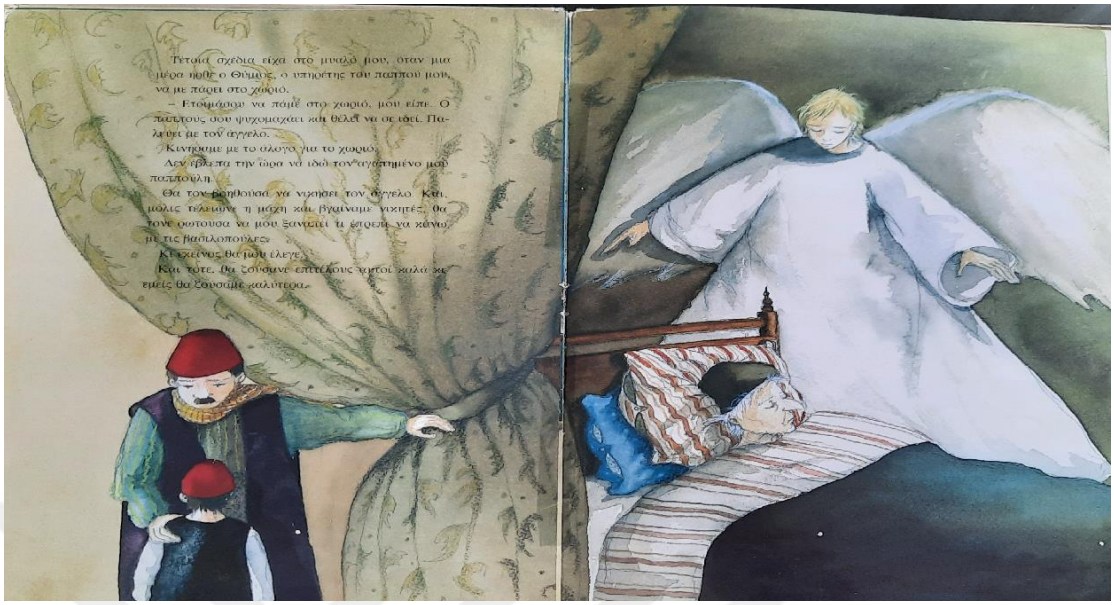
Boyut	Alt Temalar	F	%	Kodlar
İNANÇ	Dini İnanç	37	52,9	Y1, Y2, Y3, Y6, Y9, Y10, Y11, Y12, Y15, Y16, Y18, Y19, Y20, Y21, Y23, Y24, Y27, Y29, Y31, Y36, Y37, Y39, Y41, Y42, Y44,

			Y46, Y47, Y50, Y51, Y54, Y55, Y56, Y63, Y65, Y67, Y68, Y69
Batıl İnançlar	6	8,6	Y17, Y32, Y49, Y52, Y56, Y65
Mitoloji	4	5,7	Y25, Y31, Y32, Y59
Fantastik Ögeler	45	64,3	Y1, Y2, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y11, Y20, Y21, Y22, Y23, Y24, Y25, Y26, Y27, Y28, Y29, Y30, Y34, Y35, Y36, Y37, Y38, Y39, Y40, Y43, Y44, Y45, Y51, Y53, Y54, Y55, Y56, Y57, Y58, Y60, Y62, Y63, Y65, Y66, Y67, Y69, Y70

Tablo 10 incelendiğinde inanç ögesiyle ilgili dini inanç alt teması %52.9, batıl inanç alt temasının %8.6, mitoloji alt temasının %5.7 ve fantastik ögeler alt temasının %64.3 olduğu tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının, resimlerinde inanç boyutunda en çok fantastik ögeler alt temasına ait resimlemelere yer verildiği belirlenmiştir.

Yunanista'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarında inanç boyutundaki alt temalara ilişkin bulgular, resimlerle örnekleştirilmiştir.

Resim 22:Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde İnanç Boyutundaki Dini İnanç Alt Temasına Örnek

Y68: Küçük Terzi Kız(Το Μικρό Ραφτόπουλο)

Resim 23:Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerin İnanç Boyutundaki Batıl İnanç Alt Temasına Örnek

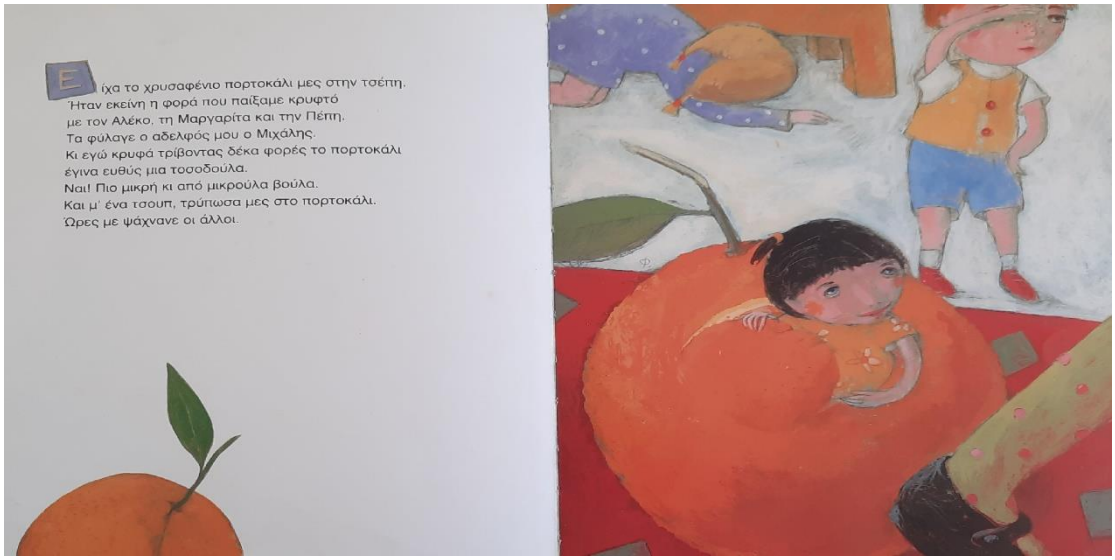
Y49: Yasemin Ve İki Korkunç Kadın (Η Γιασεμή Και Οι Δυο Τρομάρες)

Resim 24:Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde İnanç Boyutundaki Mitoloji Alt Temasına Örnek

Y37: Bir Şehir Ama Hangi Şehir (Μία Πόλη Μα Πια Πόλη)

Resim 25:Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde İnanç Boyutundaki Fantastik Ögeler Alt Temasına Örnekler

Y35: Portakalın İçine Gizlenen Kız(Το Κορίτσι Που Κρίφτηκε Σε Ένα Πορτοκάλι)

On Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmada "Yunanistan' da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **resimlerinde,** ne tür **etnik köken** ögeleri yer almaktadır?" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 11'de yer almıştır

Tablo 11: Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutuna İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Boyut	Alt Temalar	f	%	Kodlar
ETNİK KÖKEN	Etnik Köken	3	4,3	Y44, Y48, Y68
	Irk – renk	8	11,4	Y1, Y14, Y39, Y41, Y52, Y53, Y61, Y62
	Kültürel Gelenek	17	24,9	Y3, Y5, Y8, Y9, Y11, Y18, Y24, Y30, Y31, Y33, Y44, Y47, Y48, Y51, Y67, Y68, Y70
	Kutlamalar	5	7,1	Y1, Y5, Y19, Y21, Y55
	Giyim	3	4,3	Y14, Y19, Y68
	Yemek	5	7,1	Y7, Y9, Y22, Y39, Y55
	Tarihi	1	1,4	Y50

Tablo 11 incelendiğinde etnik köken ögesiyle ilgili etnik köken ve giyim alt temalarının %4.3, ırk renk alt temasının %11.4, kültürel gelenek alt temasının %24.9, kutlamalar ve yemek alt temalarının %7.1 ve tarih alt temasının %1.4 oldukları belirlenmiştir. Görüldüğü üzere Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde, etnik köken boyutunda en çok kültürel gelenek alt temasına ait resimlemelere yer verildiği belirlenmiştir.

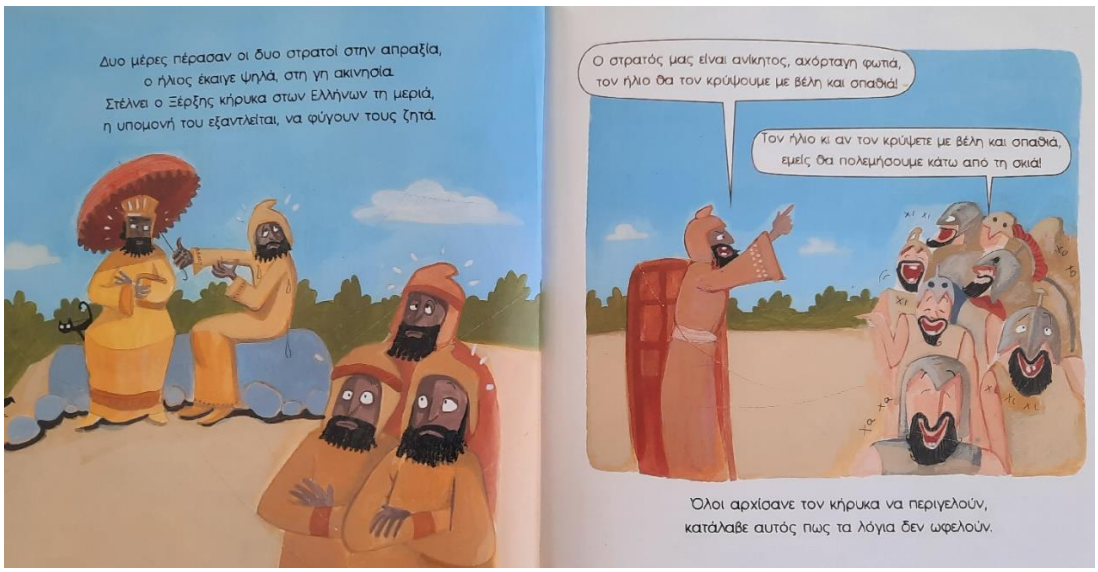
Yunanista'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarında etnik köken boyutundaki alt temalara ilişkin bulgular, resimlerle örnekleştirilmiştir.

Resim 26: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutundaki Etnik Köken Alt Temasına Örnek

Y44: Yorgancının Hediyesi(Το Δώρο Της Παπλωματούς)

Resim 27: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutundaki Irk-Renk Alt Temasına Örnek

Y59: Leonidas İlk Tarih Kitabım (Ο Λεωνίδας Ηπρώτη μου Ιστορία)

Resim 28: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutundaki Kültürel Gelenek Alt Temasına Örnek

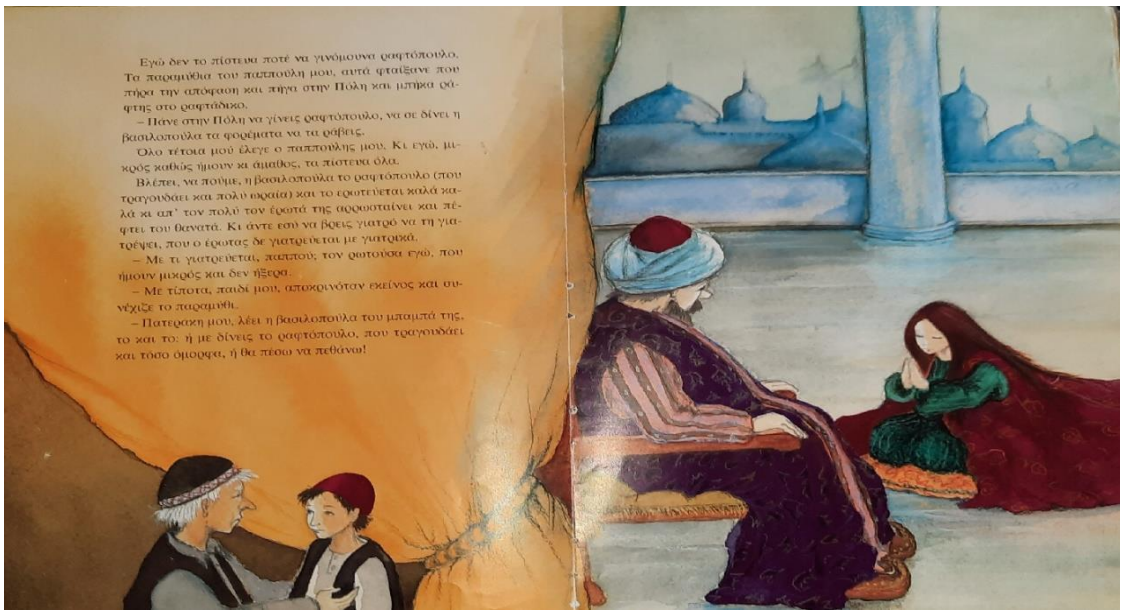
Y11: Anna ve Koblinler (Η Άννα Και Καλικάντζαροι)

Resim 29: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutundaki Kutlamalar Alt Temasına Örnek

Y1: Uğurböceği Fil İle Karşılaştığında (Όταν Η Πασχαλίτσα Συνάντησε Ελέφαντα)

Resim 30: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutundaki Giyim Alt Temasına Örnek

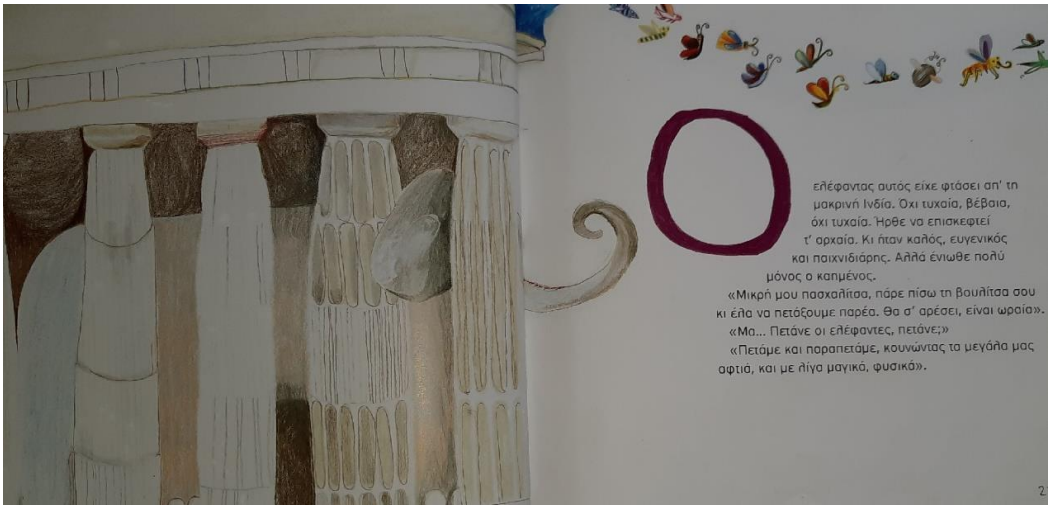
Y68: Küçük Terzi Kız(Το Μικρό Ραφτόπουλο)

Resim 31: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutundaki Yemek Alt Temasına Örnek

Y22: Cesur Kartal Boka (Μπόκα Ο Γεννέος Αετός)

Resim 32: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Etnik Köken Boyutundaki Tarihi Alt Temasına Örnek

Y1: Uğurböceği Fil İle Karşılaştığında (Όταν Η Πασχαλίτσα Συνάντησε Ελέφαντα)

On İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmada "Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **resimlerinde,** ne tür **ülke** ögeleri yer almaktadır?" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutuna İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Boyut	Alt Temalar	F	%	Kodlar
ÜLKE	Ülkeler	2	2,8	Y59, Y63
	Dili	2	2,8	Y65, Y70
	Bayrağı	7	10	Y8, Y12, Y18, Y31, Y37, Y55, Y69
	Tarihi	9	12,9	Y1, Y6, Y27, Y30, Y31, Y34, Y54, Y59, Y68
	Coğrafi Yapısı – İklimi	4	5,7	Y1, Y4, Y22, Y25
	Müzik	9	12,9	Y37, Y38, Y44, Y46, Y51, Y55, Y62, Y63, Y70
	Göçler	5	7,1	Y2, Y12, Y13, Y14, Y24
	Değerler	13	18,6	Y3, Y4, Y6, Y7, Y8, Y10, Y14, Y27, Y31, Y33, Y35, Y43, Y64
	Duygular	-	-	-
	Farklılıklar	2	2,8	Y44, Y47

Tablo 12 incelendiğinde ülke ögesiyle ilgili ülkeler, dili ve farklılıklar alt temalarının %2.8, bayrak alt temasının %10, tarihi ve müzik al temalarının %12.9, coğrafi yapısı – iklimi alt temasının %5.7, göçler alt temasının %7.1, değerler alt

temasının %2.9 ve duygular alt temasına ait her hangibir resimlemeyle karşılaşılmadığı görülmektedir. Yunanistanda'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının, resimlerinde ülke boyutunda en çok değerler alt temasına ait resimlemelere yer verildiği belirlenmiştir.

Yunanistan'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarında ülke boyutundaki alt temalara ilişkin bulgular, resimlerle örnekleştirilmiştir.

Resim 33: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutundaki Ülkeler Alt Temasına Örnek

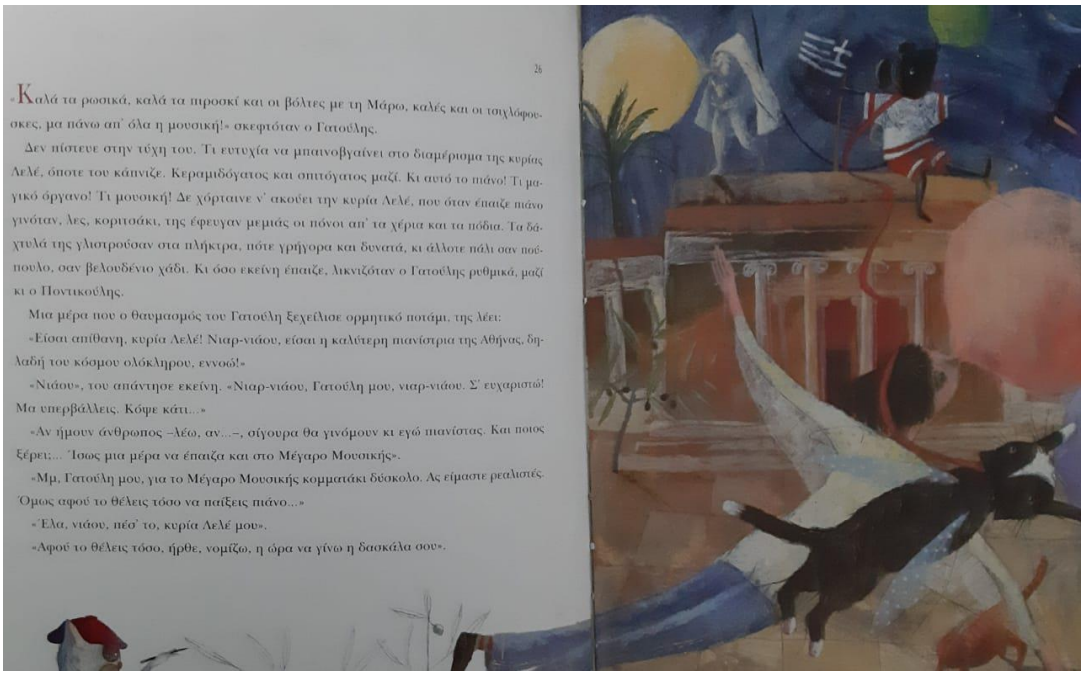
Y59: Leonidas İlk Tarih Kitabım (Ο Λεωνίδας Ηπρώτη μου Ιστορία)

Resim 34: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutundaki Dili Alt Temasına Örnek

Y70: İyi Ve Kötü Cadılar(Οι Καλες Και Οι Κακες Μάγισσες)

Resim 35: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutundaki Bayrak Alt Temasına Örnek

Y31: Smolenski Sokağının Kedisi (Ο Γάτος Της Οδού Σμολένσκη)

Resim 36: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutundaki Tarihi Alt Temasına Örnek

Y27: Fırında Zilli Patates(Κουδούνια Με Πατάτες Στο Φούρνο)

Resim 37: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutundaki Coğrafi Yapısı -İklimi Alt Temasına Örnek

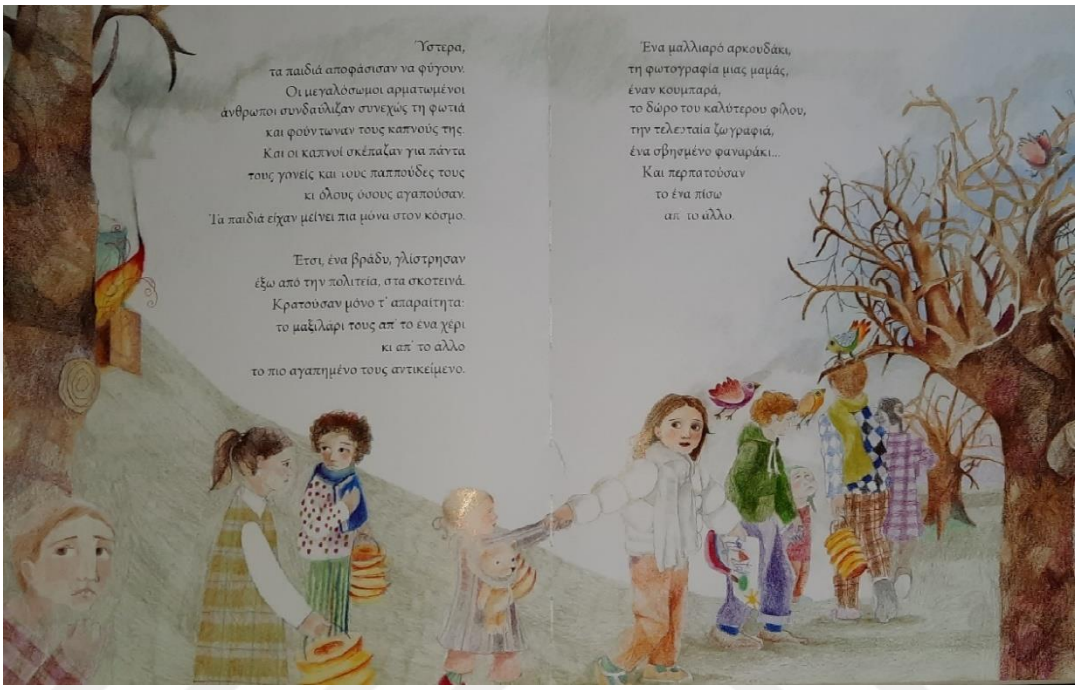
Y4: Perileri Beklerken (Περιμένοντας Της Νεραίδες)

Resim 38: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutundaki Müzik Alt Temasına Örnek

Y51: Büyülü Silgiler (Μάγγισες Γόμες)

Resim 39: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutundaki Göç Alt Temasına Örnek

Y2: Yıldız Ev (Το Αστερόσπιτο)

Resim 40: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutundaki Değerler Alt Temasına Örnek

Y44: Yorgancının Hediyesi(Το Δώρο Της Παπλωματούς)

Resim 41: Yunanistan'daki Çocuk Kitaplarının Resimlerinde Ülke Boyutundaki Farklılıklar Alt Temasına Örnek

Y33: Karatavuk Kuşu Ve Martı (Ο Μαύρος Κόστυφας και Ο Άσπρος Γλάρος)

On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

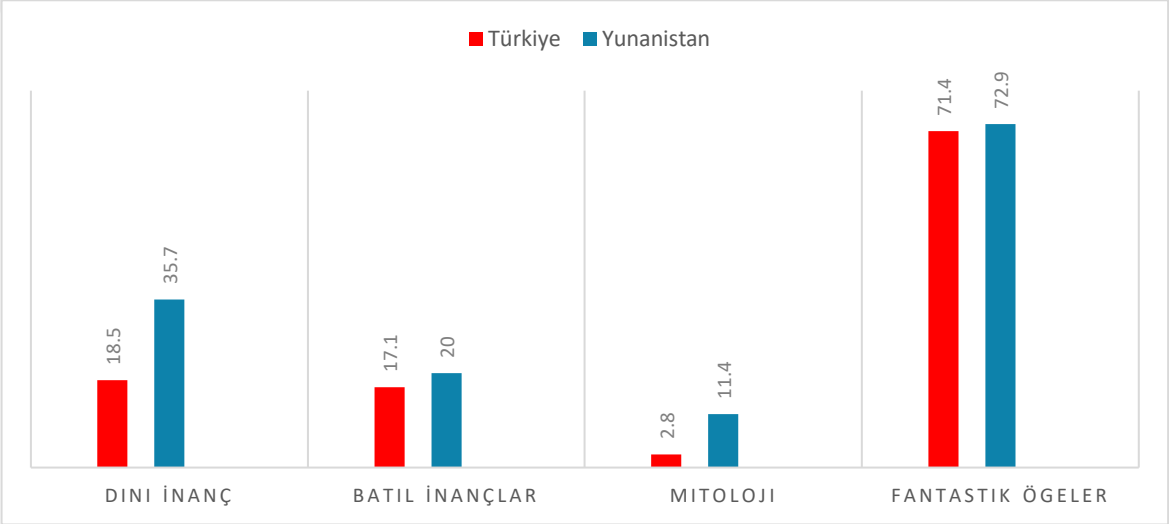
Araştırmada "Türkiye ve Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **metinlerinde,** inanç ögeleri ne tür farklılık göstermektedir?" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 13 ve Şekil 1'de verilmiştir.

Tablo 13: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitapların Metinleri İnanç Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Frekans Ve Yüzdeler

Alt Temalar	TÜRKİYE	YUNANİSTAN

	F	%	F	%
Dini İnanç	13	18,6	25	35,7
Batıl İnançlar	12	17,1	14	20
Mitoloji	2	2,8	8	11,4
Fantastik Ögeler	50	71,4	51	72,9

Şekil 1: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Metinlerin İnanç Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Grafik

Tablo 13 ve Şekil 1 incelendiğinde Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının, metinlerinde inanç boyutunun dini inanç alt temasının Türkiye'de %18.5, Yunanistan'da ise %35.7'inde yer aldığı görülmektedir. Dini inanç alt temasının Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının metinlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Batıl inanç alt temasının Türkiye'de %17.1, Yunanistan'da %20'sinde yer aldığı görülmektedir. Buna göre, batıl inanç alt temasının Yunanistan'da yanınlanan çocuk kitaplarının metinlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Mitoloji alt temasının Türkiye'de %2.8, Yunanistan'da %11.4'ünde yer aldığı görülmektedir. Mitoloji alt temasının Yunanistan'da yanınlanan çocuk kitaplarının metinlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. İnanç boyutunun fantastik ögeler alt temasının Türkiye'de %71.4, Yunanistan'da ise %72.9'unda yer

aldığı görülmektedir. İki ülkede yayımlanan çocuk kitaplarının metinleri fantastik ögeler alt teması açısından birbirine çok yakın oranlarda olduğu görülmektedir.

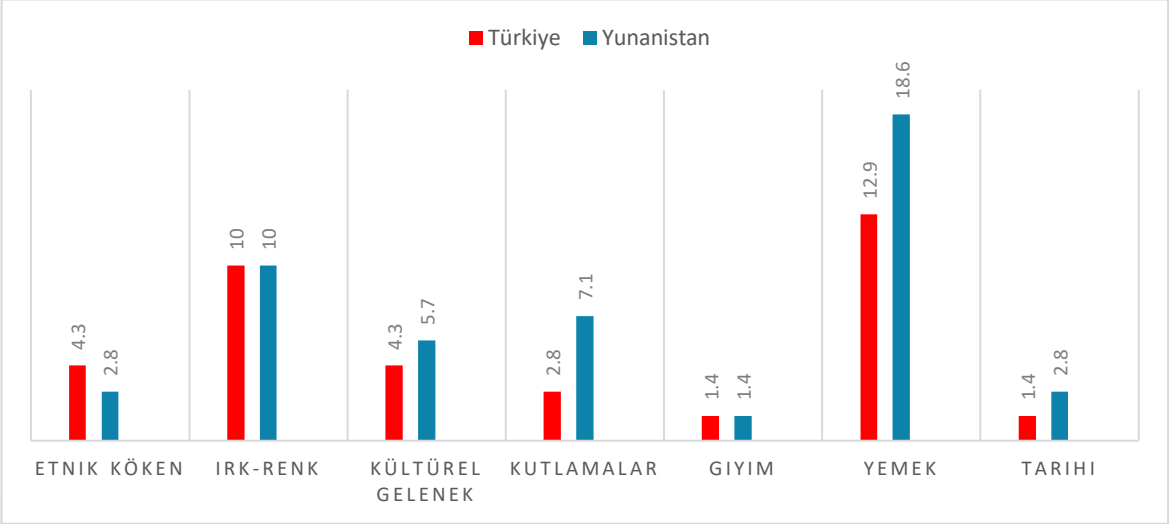
On Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmada "Türkiye ve Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **metinlerinde**, etnik köken ögeleri ne tür farklılık göstermektedir?" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 14 ve Şekil 2'de verilmiştir.

Tablo 14: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Metinleri Etnik Köken Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Frekans Ve Yüzdeler

Alt Temalar	**TÜRKİYE**		**YUNANİSTAN**	
	f	**%**	**F**	**%**
Etnik Köken	3	4,3	2	2,8
Irk – renk	7	10	7	10
Kültürel Gelenek	3	4,3	4	5,7
Kutlamalar	2	2,8	5	7,1
Giyim	1	1,4	1	1,4
Yemek	9	12,9	13	18,6
Tarihi	1	1,4	2	2,8

Şekil 2: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Metinlerin Etnik Köken Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Grafik

Tablo 14 ve Şekil 2 incelendiğinde, Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitapların metinleri etnik köken boyutunda karşılaştırma sonuçlarına göre, etnik köken boyutunun etnik köken alt temasının Türkiye'de %4.3, Yunanistan'da ise %2.8'inde yer aldığı görülmektedir. Etnik köken alt temasına ait ifadelelrin Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının metinlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Irk-renk alt temasının Türkiye'de %10'nunda ayni şekilde Yunanistan'da da %10'nunda yer aldığı görülmektedir. Buna göre, ırk-renk alt temasına ait ifadelerin Türkiye ve Yunanistan'da yanımlanan çocuk kitaplarında eşit oranda yer aldıkları tespit edilmiştir. Kültürel gelenek alt temasının Türkiye'de %4.3, Yunanistan'da %5.7'sinde yer aldığı görülmektedir. Kültürel gelenek alt temasına ait ifadelelrin Yunanistan'da yanımlanan çocuk kitaplarının metinlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Kutlamalar alt temasının Türkiye'de %2.8, Yunanistan'da ise %7.1'sinde yer aldığı görülmektedir. Buna göre kutlamalar alt temasına ait ifadelerin Yunanistan'da yayımlaman çocuk kitapların metinlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Giyim alt temasının %1.4'le Türkiye ve Yunananıstan'da yayınlana kitaplarda eşit oranda yer aldıkları tespit edilmiştir. Yemek alt temasının Türkiye'de %12.9, Yunanistan'da %18.6'ında yer aldığı görülmektedir. Buna göre yemek alt temasına ait ifadelerin Yunanistan'da yayımlanan kitaplarda daha fazla olduğu görülmektedir. Etnik köken boyutunun tarihi alt temasının Türkiye'de %1,4, Yunanistan'da ise %2.8'inde yer aldığı görülmektedir. Buradan hareketle, Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının metinlerinde tarihi alt temasına ait

ifadelerin daha fazla yer aldıkları tespit edilmiştir. Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde etnik köken boyutunda yemek alt temasına ait ifadelerin her iki ülkede de yüksek oranda olduğu görülmektedir.

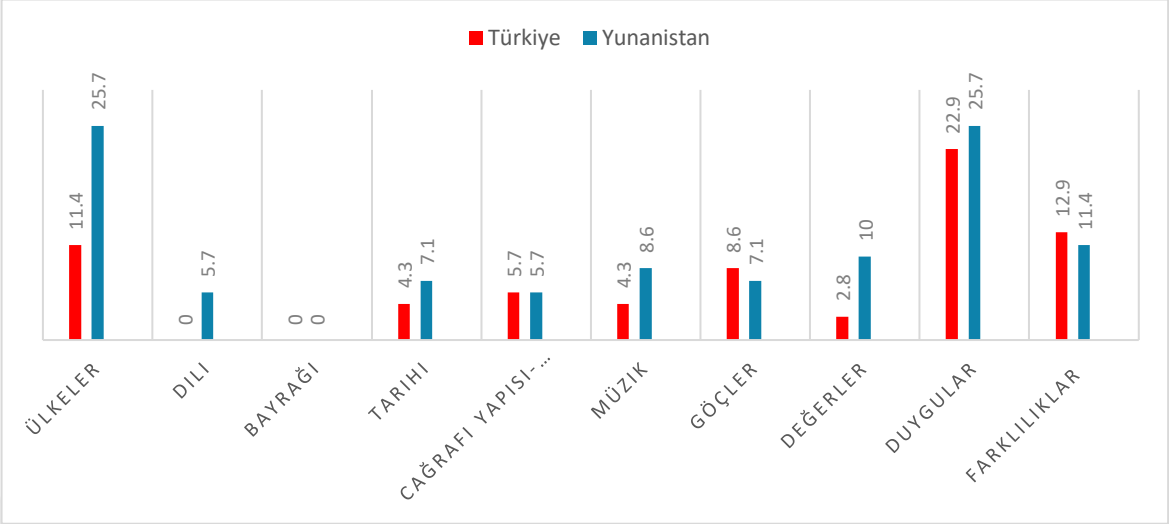
On Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmada "Türkiye ve Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **metinlerinde,** ülke ögeleri ne tür farklılık göstermektedir?" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 15 ve Şekil 3'de verilmiştir.

Tablo 15: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Metinleri Ülke Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Frekans ve Yüzdeler

Alt Temalar	**TÜRKİYE**		**YUNANİSTAN**	
	F	**%**	**F**	**%**
Ülkeler	8	11,4	18	25,7
Dili	-	-	4	5,7
Bayrağı	-	-	-	-
Tarihi	3	4,3	5	7,1
Coğrafi Yapısı – İklimi	4	5,7	4	5,7
Müzik	3	4,3	6	8,6
Göçler	6	8,6	5	7,1
Değerler	2	2,8	7	10
Duygular	16	22,9	18	25,7
Farklılıklar	9	12,9	8	11,4

Şekil 3: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Metinlerin Ülke Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Grafik

Tablo 15 ve Şekil 3 incelendiğinde, Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının metinleri ülke boyutunda karşılaştırma sonuçlarına göre, etnik köken boyutunun ülke alt temasının Türkiye'de %11.4, Yunanistan'da ise %25.7'inde yer aldığı görülmektedir. Ülke alt temasına ait ifadelelrin Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının metinlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Dili alt temasına ait ifadelelrin Türkiye'deki kitaplarda hiç rastlanmadığı, Yunanistan'daki kitapların %10'nunda yer aldığı görülmektedir. Bayrağı alt temasına ait ifadelerin gerek Türkiye gerekse de Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarında yer almadığı tespit edilmiştir. Tarihi alt temasının Türkiye'de %4.3, Yunanistan'da ise %7.1'inde yer aldığı görülmektedir. Buna göre tarihi alt temasına ait ifadelerin Yunanistan'da yayınlaman çocuk kitapların metinlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Coğrafi yapısı- iklimi alt temasının %5.7'yle Türkiye ve Yunananıstan'da yayınlana kitaplarda eşit oranda yer aldıkları tespit edilmiştir. Müzik alt temasının Türkiye'de %4.3, Yunanistan'da %8.6'sında yer aldığı görülmektedir. Buna göre müzik alt temasına ait ifadelerin Yunanistan'da yayımlanan kitaplarda daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ülke boyutunun göçler alt temasının Türkiye'de %8.6, Yunanistan'da ise %7.1'inde yer aldığı görülmektedir. Buradan hareketle, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının metinlerinde göçler alt temasına ait ifadelerin daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Değerler alt temasının Türkiye'de %2.8, Yunanistan'da %10'unda yer aldığı görülmektedir. Değerler alt temasına ait ifadelerin Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitapların metinlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Duygular alt

temasının Türkiye'de %22.9, Yunanistan'da %25.7'inde yer aldığı görülmektedir. Duygular alt temasına ait ifadelerin Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarında daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Farklılıklar alt temasının Türkiye'de %12.9, Yunanistan'da %11.4'ünde yer aldığı görülmektedir. Farklılıklar alt temasına ait ifadelerinin Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarında daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere Türkiye'de yayımlanan cocuk kitaplarının metinleri ülke boyutunda %22.9'la duygular alt temasına ait ifadeler yer alırken, Yunanistan'da yayımlanan kitaplarda ise ülke boyutunda duygular ve ülkeler alt temalarının %25.7 ile en çok yer alan ifadeler olduğu belirlenmiştir.

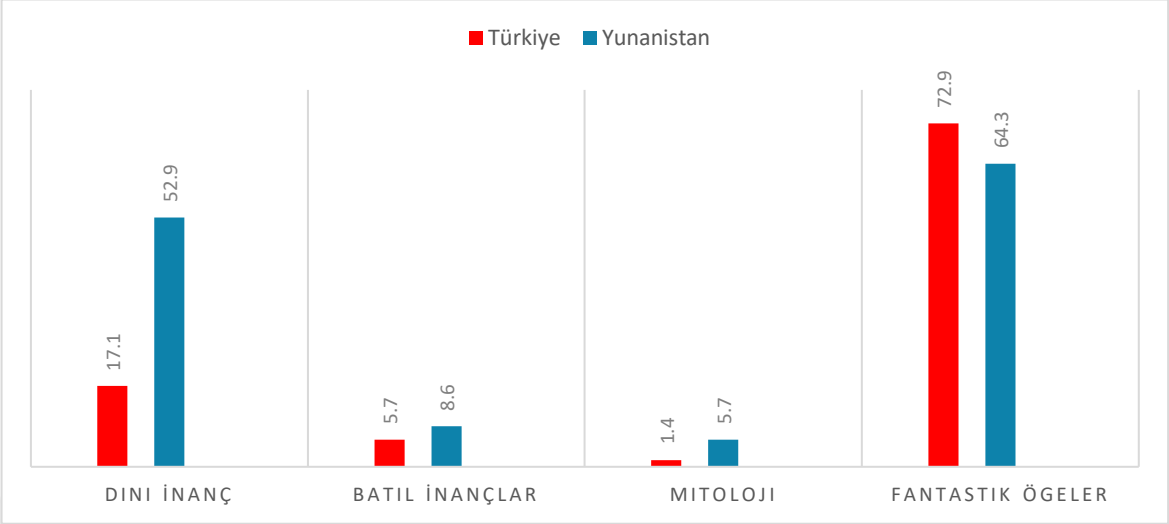
On altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmada "Türkiye ve Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **resimlerinde**, inanç ögeleri ne tür farklılık göstermektedir?" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans, yüzde ve kodlar Tablo 16 ve Şekil 4'de verilmiştir.

Tablo 16: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitapların Resimleri İnanç Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Frekans Ve Yüzdeler

Alt Temalar	**TÜRKİYE**		**YUNANİSTAN**	
	F	**%**	**F**	**%**
Dini İnanç	12	17,1	37	52,9
Batıl İnançlar	4	5,7	6	8,6
Mitoloji	1	1,4	4	5,7
Fantastik Ögeler	51	72,9	45	64,3

Şekil 4: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerin İnanç Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Grafik

Tablo 16 ve Şekil 4 incelendiğinde Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının resimleri, inanç boyutunda karşılaştırma sonuçlarına göre, dini inanç alt temasının Türkiye'de %17.1, Yunanistan'da ise %52.9'unda yer aldığı görülmektedir. Dini inanç alt temasına ait resimlerin Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarında daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Batıl inanç alt temasının Türkiye'de %5.7, Yunanistan'da %8.6'sında yer aldığı görülmektedir. Buna göre, batıl inanç alt temasına ait resimlerin Yunanistan'da yanınlanan çocuk kitaplarında daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Mitoloji alt temasının Türkiye'de %1.4, Yunanistan'da %5.7'sinde yer aldığı görülmektedir. Mitoloji alt temasına ait resimlerin Yunanistan'da yanınlanan çocuk kitaplarında daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. İnanç boyutunun fantastik ögeler alt temasının Türkiye'de %72.9, Yunanistan'da ise %64.3'ünde yer aldığı görülmektedir. İnanç boyutunun fantastik ögeler alt temasına ilişkin resimlerin Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarında daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir.

On Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

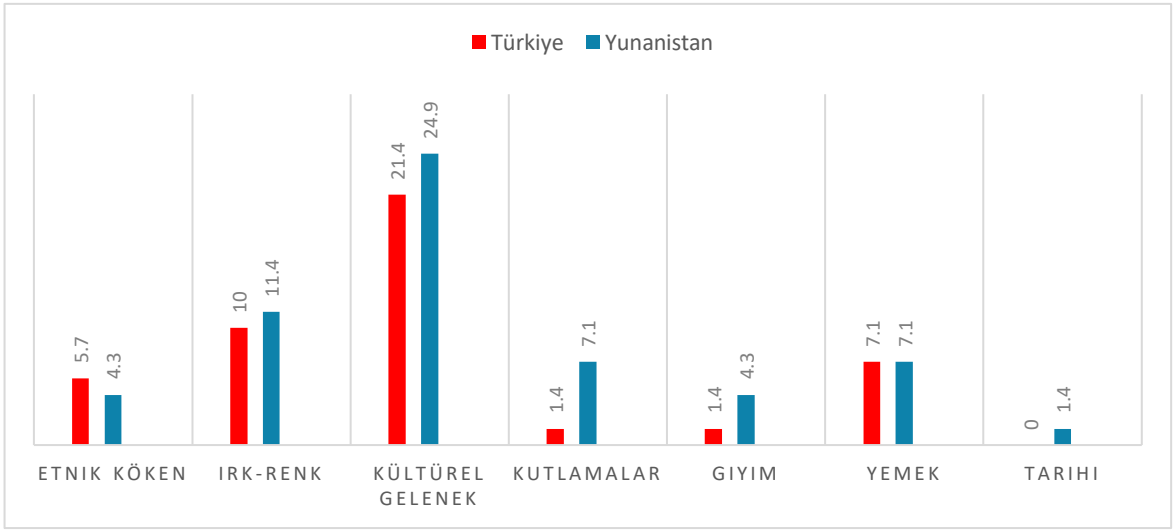
Araştırmada "Türkiye ve Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitapların **resimlerinde,** etnik köken

ögeleri ne tür farklılık göstermektedir?" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans ve yüzde Tablo 17 ve Şekil 5'de verilmiştir.

Tablo 17: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitapların Resimlerinde Etnik Köken Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Frekans Ve Yüzdeler

Alt Temalar	**TÜRKİYE**		**YUNANİSTAN**	
	f	**%**	**f**	**%**
Etnik Köken	4	5,7	3	4,3
Irk – renk	7	10	8	11,4
Kültürel Gelenek	15	21,4	17	24,9
Kutlamalar	1	1,4	5	7,1
Giyim	1	1,4	3	4,3
Yemek	5	7,1	5	7,1
Tarihi	-	-	1	1,4

Şekil 5: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerin Etnik Köken Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Grafik

Tablo 17 ve Şekil 5 incelendiğinde, Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitapların resimleri etnik köken boyutunda karşılaştırma sonuçlarına göre, etnik köken boyutunun etnik köken alt temasının Türkiye'de %5.7, Yunanistan'da ise %4.3'ünde yer aldığı görülmektedir. Etnik köken alt temasına ait resimlemelerin Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının resimlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Irk-renk alt temasının Türkiye'de %10'nunda ayni şekilde Yunanistan'da da %11.4'ünde yer aldığı görülmektedir. Buna göre, ırk-renk alt temasına ait resimlemelerin Yunanistan'da yanınlanan çocuk kitapların resimlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Kültürel gelenek alt temasının Türkiye'de %21.4, Yunanistan'da %24.9'unda yer aldığı görülmektedir. Kültürel gelenek alt temasına ait resimlemelerin Yunanistan'da yanınlanan çocuk kitaplarının resimlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Kutlamalar alt temasının Türkiye'de %1.4, Yunanistan'da ise %7.1'inde yer aldığı görülmektedir. Buna göre kutlamalar alt temasına ait resimlemelerin Yunanistan'da yayınlaman çocuk kitapların resimlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Giyim alt temasının Türkiye'de %1.4, Yunananıstan'da %4.3'ünde yer aldığı görülmektedir. Giyim alt temasına ait resimlemelerin Yunanistan'da yayımlanan kitapların resimlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Yemek alt temasının %7.2 ile Türkiye ve Yunanistan'da yayınlana kitapların resimlerinde eşit oranda yer aldıkları tespit edilmiştir. Etnik köken boyutunun tarihi alt temasına ait resimlemlerin Türkiye'de yayımlanan kitaplarda rastlanmazken Yunanistan'daki kitapların %1.4'ünde yer aldığı tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere yayımlanan kitapların resimlerinin karşılaştırılma sonuclarına göre etnik köken boyuutnda Kültürel gelenek alt temasının Türkiye'de %21.4, Yunanistan'da %24.9'unda yer aldığı görülmektedir. Kültürel gelenek alt temasına ait resimlemelerin Yunanistan'da yanınlanan çocuk kitaplarının resimlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir.

On Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

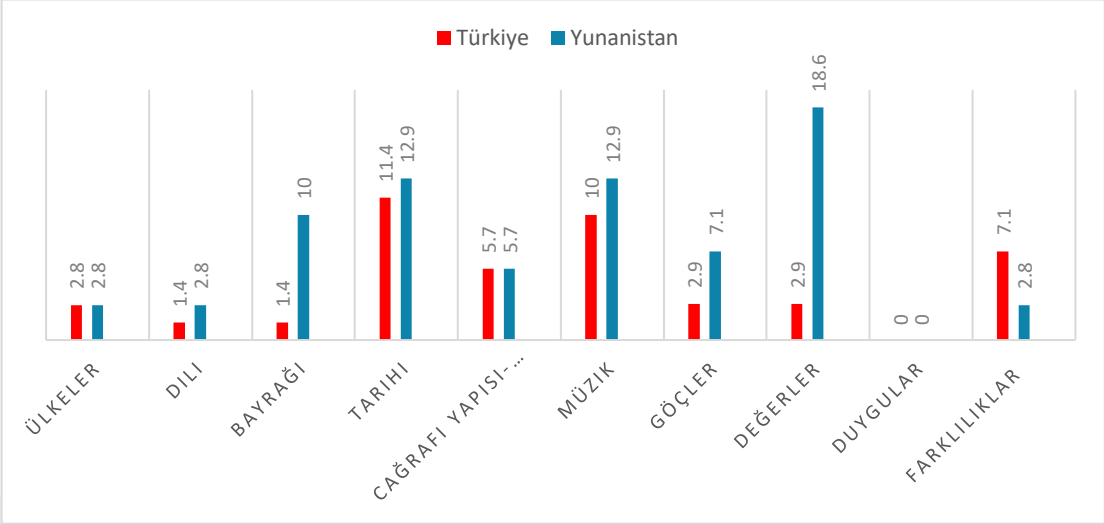
Araştırmada "Türkiye ve Yunanistan'da okul öncesi çocuklarına yönelik 2000 - 2015 yılları arasında yayımlanan resimli çocuk kitaplarının **resimlerinde**, ülke ögeleri

ne tür farklılık göstermektedir?" şeklinde ifade edilen alt probleme ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 18 ve Şekil 6'de verilmiştir.

Tablo 18: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitapların Resimleri Ülke Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Frekans ve Yüzdeler

Alt Temalar	**TÜRKİYE**		**YUNANİSTAN**	
	F	**%**	**F**	**%**
Ülkeler	2	2,8	2	2,8
Dili	1	1,4	2	2,8
Bayrağı	1	1,4	7	10
Tarihi	8	11,4	9	12,9
Coğrafi Yapısı – İklimi	4	5,7	4	5,7
Müzik	7	10	9	12,9
Göçler	2	2,9	5	7,1
Değerler	2	2,9	13	18,6
Duygular	-	-	-	-
Farklılıklar	5	7,1	2	2,8

Şekil 6: Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resimlerin Ülke Boyutu Açısından Karşılaştırılmasına Ait Grafik

Tablo 18 ve Şekil 6 incelendiğinde, Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitapların resimleri ülke boyutunda karşılaştırma sonuçlarına göre, ülke boyutunun ülkeler alt temasının Türkiye ve Yunanistan'da %2.8'le her iki ülkede yayımlanan kitapların resimlerinde eşit oranda yer aldıkları tespit edilmiştir. Dili alt temasına ait resimlemelerin Türkiye'de %1.4, Yunanistan'da %2.8'inde yer aldığı görülmektedir. Dili alt temasına ait resimlemelerin Yunanistan'da yayımlanan kitapların resimlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir.Bayrağı alt temasına ait resimlemelerin Türkiye'de %1.4, Yunanistan'da yayımlanan kitapların %10'unda görülmektedir. Buna göre bayrağı alt temasına ait resimlemelerin Yunanistan da yayımlanan kitapların resimlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Tarihi alt temasının Türkiye'de %11.4, Yunanistan'da ise %12.9'unda yer aldığı görülmektedir. Buna göre tarihi alt temasına ait resimlemelerin Yunanistan'da yayımlaman çocuk kitapların resimlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Coğrafi yapısı- iklimi alt temasına ilişkin resimlemelerin Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan kitapların resimlerinde %5.7'iyle eşit oranda yer aldıkları tespit edilmiştir. Müzik alt temasının Türkiye'de %10, Yunanistan'da %12.9'unda yer aldığı görülmektedir. Buna göre müzik alt temasına ait resimlemelerin Yunanistan'da yayımlanan kitaplarda daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Ülke boyutunun göçler alt temasının Türkiye'de %2.9, Yunanistan'da ise %7.1'inde yer aldığı görülmektedir. Buradan hareketle, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının resimlerinde göçler alt temasına ait resimlerin daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Değerler alt temasının Türkiye'de %2.9,

Yunanistan'da %18.6'sında yer aldığı görülmektedir. Değerler alt temasına ait resimlemelerin Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitapların resimlerinde daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Duygular alt temasına ilişkin resimlerin Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitapların rsimlerinde rastlanmadığı tespit edilmiştir. Farklılıklar alt temasının Türkiye'de %7.1, Yunanistan'da %2.8'inde yer aldığı görülmektedir. Farklılıklar alt temasına ait resimlerin Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarıda daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere her iki ülkede yayımlanan kitapların resimlerinin karşılaştırma sonuçlarına göre, ülke boyutunda Türkiye %11.4'le en çok tarihi alt temasına ait resimlere yer verirken, Yunanistan'da yayımlana kitaplar ise %18.6'yla değerler alt temasına ait resimlemelere yer verdiği görülmektedir.

BÖLÜM V : TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. TARTIŞMA

Bu bölümünde, bir önceki bölüm olan dördüncü bölümde verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmamızla ilgili tartışma, sonuç ve önerilere yer verilecektir. Araştırma dâhilinde Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitapları, çok kültürlülük ögeleri olan dini inanç, etnik köken ve ülke olmak üzere üç ana başlık altında ele alınacaktır.

Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının metin ve resimlerinde çok kültürlülük

Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının *metinlerde* yer *alan inanç boyutundaki* çok kültürlülük öğeleri incelendiğinde, *fantastik ögeler* alt temasının incelenen (f=70) %71,4'le en çok yer verilen ifadeler olduğu saptanmıştır. Çılgın'a (2007) göre "Çocuk edebiyatında XIX. yy. ortalarından itibaren hayal ürünü (fantastik) olan metinler girmeye başlar. Değişen çağ ile birlikte hem çocuğa bakış hem de aynı zamanda çocuklar değişmeye başlamıştır. Artık çocukluk dönemine hayatın en dertsiz ve en tatlı çağı olarak görülmektedir. Çocuğa sürekli nasihat vermek yerine öncelikle onu eğlendirmenin ve aynı zamanda eğlendirirken eğitmenin daha doğru olacağı görüşü benimsenmektedir. Bu değişiklik sonucunda çocuklar için yazılan fantastik hikâyelerin sayısında artış gözlemlenmektedir". Çılgın'ın da belirttiği üzere, çocuk kitaplarında fantastik alt temasına ait ifadelerin yüksek oranda olması bizi şaşırtmamalıdır. Keza Gönen, Karakuş, Uysal, Kehci, Ulutaş ve Kahve'nin 2016'da "Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik ve Resimleme Özelliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı çalışmalarında, inceledikleri resimli çocuk kitaplarının %61,33'ünün hayal ürünü (fantastik) olduğunu saptamışlardır. Gönen ve arkadaşlarının tespit ettikleri bulgunun, bu çalışmanın bulgusu ile de örtüştüğü görülmektedir.

Tunç ve Akın'ın 2020'de "Miyase Sertbarut'un Çocuk Kitaplarında Fantastik Kurgu" adlı çalışmalarında, Sertbarut'un çocuk kitaplarında fantastik ögelerin betimlenmiş olduğu, fantastik kurgunun ise çevrimsel ilişki şeklinde olduğunu saptanmışlar. İki dünya (gerçek ve hayal) arasında görülen gidiş geliş durumu, kitap karakterlerinin daha hareketli olmasını sağlayacağı gibi okuyucunun da ilgisini daha çok çektiği ve kurguyu tekdüzelikten kurtardığını söylenebilir. Kitaptaki karakterler ile özdeşim kuran çocuk okurun, kendini kitabın karakterlerinin yaşadığı duygu durumu içinde bulduğu da bir gerçektir. Bu çalışmanın da verilerini incelediğimizde, gerçek dünya ile hayal dünyası arasında gidiş gelişlere ait ifadelerin yer aldığı gözlemlenmektedir. Örneğin T37'de, (*Periler ülkesine buradan 7 dağ ve 7 çöl uzakta, senin her bir dağı aşman ve her bir çölü geçmen 7 yılını alacak. Bu seyahatinde sana yardımcı olması için yanına 7 çift demir ayakkabı ve seyahatin boyunca yalnız yürümelisin, dedi*), burada kitabın kahramanının bir dağ ile konuştuğu, dağın tarifi ile hayali bir dünyaya yolculuk ettiği ve tekrar gerçek dünyaya döndüğü ifadeleri gözlemlenmektedir. Aynı şekilde T63'te de gözlemlendiği üzere (T63:*Birden tuhaf şeyler oldu. Canavar değişmeye başladı. Gülmesi sürerken yüzünün, bedeninin biçimi değişti genç bir adama dönüştü), hayal (fantastik)* bir âlemden gerçek dünyaya bir metamorfoz gözlemlenmektedir.

Çetinkaya ve Durmaz'ın 2020'i de ki "Çeviri resimli çocuk kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi stili" isimli çalışmalarında; incelemiş oldukları en çok satılan 50 resimli çeviri kitaplarından elde edilen sonuçlara göre: din ve inanışlara ait özellikler ve davranışlar baktığımızda "*Noel bayramı, Tanrı*" gibi farklı kültürlerin inanışlarına yer verilirken hayalî (fantastik) "*Canavar, uzaylılar, peri, sihirli değnek, cadı"* gibi varlıklar ve bunların özelliklerine ilişkin de çok sayıda ifade tespit edilmiştir.

Tüfekçi Çan'ın da "Çocuk Edebiyatına Giriş" adlı eserinde şu ifadelere yer vermiştir: "Batı Edebiyatı'nda ise dini kodların eserlere yerleştirilmeleriyle fantastik eserler daha çok popülerlik kazanmıştır. J.R.R. Tolkien ve C.S. Lewis ve Ursula K. Le Guin'in 'yüksek fantastik eserler' olarak adlandırılan eserlerinde, dışsal çerçevede yer

alan dinsel, metafiziksel ve ahlaksal konular olay örgüsünün merkezine yerleştirilir. C. S. Lewis'in Türkçe'ye de çevrilen fantastik eserlerinde ise dini imgeleri, incelerseniz hem iç çerçevede hem de dış çerçevede, bazen direkt bazen de örtük bir şekilde kullanılmıştır". Çalışmamızda da elde edilen bulgulara göre dini inanç boyutunun fantastik maddesinde dinsel örneklerle karşılaşılmıştır. Örneğin T21'de görüldüğü üzere *(T21: Beyaz kedi sevinçle zıplayarak çerçevenin içine geçip yerleşti. Orada öylece durdu. Artık canı sıkılmıyordu. Ben cansız bir çerçeve içinde canlı bir kediyim, dedi gülümsedi,* örtük ifade olarak ölümü kastetdiği düşünülmektedir.

Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının *metinlerinde* çok kültürlülük ögelerinden *etnik köken boyutuna* baktığımızda en çok direkt olarak kullalınlan ifadenin % 12,9'la *yemek alt temasına* ait ifadelerin olduğu belirlenmiştir. Yemek kültürü ve yeme alışkanlıkları, o toplumun kültürel bir unsuru oldukları düşünüldüğünde, yayımlanan resimli çocuk kitaplarında kendi yemek kültürüne ya da farklı etnik grupların yemek alışkanlıkları ve yemek kültürlerine ait ifadelere yer verilmesi olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Örneğin bu çalışmada, T62, T17, T34 ve T47'inci kitaplarda geçen ifadeler incelendiğince, *(T62: Kokuları doya doya içine çekti. Nefis hindistan cevizli ve portakallı kekler, hurmalar, fındıklı ekmekler, ceviz sarmalar), (T17:Periler yeryüzünün en güzel pekmezlerini, şaraplarını ve zeytinyağlarını yaparlardı, bildikleri en eski yöntemle sihir ile…), (T34: Fareler işi azıttıkça azıttı. Her gün çatlayıncaya kadar enfes pastalardan yiyor, un çuvallarını kemiriyor, kilerdeki elmaların tadına bakıyor ve reçel kavanozlarını yağmalıyorlardı), (T47:Minik annesine mutfakta yardım etti. Birlikte kurabiye pişirdiler),* Türk kültürüne ait yemek ve yemek alışkanlıklarına ve içeceklere ait ifadelere rastlanılmıştır.

Taşdemir'in 2018 yılında "Türkiye'de Yayımlanan yerli ve çeviri resimli çocuk kitaplarının kültür bağlamında değerlendirilmesi" isimli tezinde, 2013 ile 2017 yılları arasında Türkiye'de yayımlanmış olan 28 yerli ve 27 çeviri resimli çocuk kitapları olmak üzere incelediği 55 çocuk kitaplarında; yemek kültürünün kitaplarda yer verilme durumuna baktığımızda, her iki ülke kitaplarında, iyi beslenme ve sağlıklı olmakla ilgili bilgilere, kitapların % 10,91'lik kısmında yer verildiği saptanmıştır. Toplumda fiziksel ve zihinsel açıdan sağlıklı bireyler yetiştirmenin yolu iyi

beslenmeden geçmektedir. Yeme alışkanlıklarının ve yemek kültürünün kitaplarda yer verilme durumu incelendiğinde iyi beslenme ve sağlıklı olmaya, hem yerli hem çeviri kitaplarda yeterince yer verilmediği, yemek kültürüne ise hem yerli hem de çeviri kitaplarında orta düzeyde yer verdiğini belirlemişlerdir.

Çetinkaya ve Durmaz'ın 2020'i de ki "Çeviri resimli çocuk kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi stili" isimli çalışmalarında; incelemiş oldukları en çok satılan 50 resimli çeviri kitaplarından elde edilen sonuçlara göre, evrensel kültüre dair yiyecekler ve yemeklerin sıklığı yüksek olan ögeler arasında yer aldığını tespit etmişlerdir. Aynı şeklide Mert, Albayrak ve Serin'in 2013'de "Çeviri çocuk kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi" adlı çalışmalarında, ilkokul çocuklarına yönelik yayımlanan, incelenen 5 çeviri çocuk kitabından, çocuk kitaplarında yabancı kültürlerde beslenme, yemek ve yemek çeşitleri ifadelerine yer verildiği görülmüştür.

Pek çok resimli çocuk kitaplarında gerçek veya hayali, bir yer, bir ülke ya da farklı ülkelerle ilgili ifadelere yer verildiği görülmektedir. Bu çalışmada, incelediğimiz Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının çok kültürlülük ögelerinden *ülke boyutundaki* ülkeler alt temasıyla ilgili ifadelerin azımsanmayacak kadar iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Kitaplarda farklı ülkeleri görmek, tanımak, keşfetmek, okul öncesi çocuğunun farklı ülkeler ve kültürler hakkında bilgi sahibi olması açısından çok önemli olduğu, ayrıca okurun farklı kültürleri tanımasına olanak sağlamakla kalmayıp, okurun hayal dünyasını ve gücünü de geliştireceği düşünülmektedir. Çok kültürlülük ögelerinden ülke boyutunda incelenen kitaplarda en çok %22,9'la *duygular* alt temasıyla ilgili ifadelere yer verildiği görülmektedir.

Resimli çocuk kitapları alanında yapılan çalışmalarda, özellikle okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yayımlanan kitaplarda gerek resimlerde gerekse metinlerde duygulara ait ifadelerde yer verildiği görülmektedir. Küçük yaştan itibaren çocuklar, çocuk kitaplarında kendi hayatlarından yansımalar bulmaktadırlar, olaylar

ve sonuçlarıyla etkileşime geçerek çocuk kitaplarında ele alınan kurgunun içine girerler. Okul öncesi dönemdeki çocuklar, hissettikleri duyguları kolay kolay dile getiremedikleri bilinmektedir. Fakat keşfetmeye çalıştıkları duygularını resimli çocuk kitaplar sayesinde anlamlı hale getirebildikleri düşünülmektedir. Lewis ve Michalson'a (1983) göre, duygu ifadelerinin ve duyguların anlaşılmasının çocukların gelişiminde büyük bir öneme sahip olduğunu ifade ettiği bilinmektedir. Bütün kültürlerde ortak olarak kabul edilen, temel duyguların hangileri olduğu tartışma konusu olmasına karşın, genel olarak sekiz duygu üzerinde durulduğu görülmektedir. Kültürel farklılıkları dışarıda bırakarak evrensel olarak tanımlanan bu duygular korku, öfke, üzüntü, zevk, sevgi, şaşkınlık, utanç ve iğrenme olduğu bildirilmektedir (Goleman, 2004). Çalışmamıza bakacak olursak, *T4:Toparnakın üzüntüsünün nedeni kilosu yüzünden arkadaşlarının onunla alay etmeleriydi*, utanç duygusunu dile getirdiği görülürken, T44'dayer alan *(T44:Ama biraz karnım acıktı. Yiyecek bir şeyler arıyorum, fakat orman çok karanlık. Biraz korkuyorum fazla uzağa gidemiyorum, diye cevap verdi),* şu cümlede ise korku duygusu yer aldığı görülmektedir. Keza T65'te de *(T65:Bazen gün doğar ve hiç umut getirmez beraberinde*), üzüntü duyulduğu görülmektedir. Bu sekiz duygunun dışında kalan duygular ise karmaşık olarak adlandırıldığı bilinmektedir. Bu temel duyguların karışımından oluştukları veya kültüre özel oldukları belirtilmektedir. Çalışmamızda gecen duygular alt temasına ait ifadeler incelendiğinde genellikle temel duygulara ait ifadeler olduğu görülmektedir.

Gönen, Aydos, Şentürk, Karacan, Kahraman ve Tuna'nın (2013) yapmış oldukları resimli çocuk kitaplarının içerik ve fiziki özelliklerinin inceledikleri çalışmalarında; incelenen 228 resimli çocuk kitabından %7,5'i taklit yapmak, tembellik, büyümek, insan sevgisi, merak etmek, cimrilik, yalan söylemek, gibi konuları içerirken, %17,1'i hayvanlar, %12,3'ü doğa ve %*9,2'si duygular* konusunu ele almakta olan resimli çocuk kitapları olduğu görülmüştür.

Erdem, Aydos ve Çoban'nın (2017)'de "Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Olumsuz Duygular Ve Karakterlerin Kullandığı Baş Etme Stratejileri" isimli çalışmalarında; 2006 ile 2015 yılları arasında 3-6 çocuklarına yönelik yayımlanan ve incelemiş oldukları 61 resimli çocuk kitabından, en sık rastlanan olumsuz duygu

durumunun üzüntü (47) olduğu ve bunu sırasıyla korku (41) ve öfke (20) duygularının izlediğini belirlemişlerdir. Çalışmamıza bakacak olursak ülke boyutunda duygular alt temasına ait gecen duygu ifadelerin olumsuz duygulara ait ifadelerin daha çok yer aldığı görülmektedir. Örneğin T61:*Bakalım korkarmısın gitmeye tek başına ormana* ve T36:*Küçük hasır şapka bütün geceyi parkta tek başına geçirdi. Korkuyordu ve tuhaf gürültüler duyuyordu. - Küçük hasır şapka pek özgündü,* gibi benzeri olumsuz duygu ifadeleri görülmektedir.

Çocuk kitapları her türlü kör inanç ve önyargıdan arınmış olmalıdır. Din ayrılığı, ırk üstünlüğü dolaylı ya da doğrudan aşılanmamalıdır. Ulusal değerler işlenirken evrensel değerler bir kenara itilmemeli, ülkeler arasında öç alma ve düşmanlık gibi duygular körüklenmemelidir. Çocuklara, yalnızca insanin üstün olduğu ve her şeyi bileni insan örnekleri sunulmamalıdır. Çocuk, kitaplarda çelişkileri ile değişen, düşünce ve duygularıyla insanı görmeli başkalarında kendisine benzerlikler bulabilmelidir (Döl, 1999). Ayrıca çalışmamızda incelenen kitapların ülke boyutunda alt temalarında her hangi bir örtük ifade ile karşılaşılmamıştır. Kastedilen anlamın doğrudan doğruya söylenen cümlenin kendisinde açıkça ifade edildiği literal dilden farklı olarak, non-literal dilde söylenen ile kastedilen birbirinden farklıdır ve dinleyicinin kastedilmek isteneni anlaması için, okuyucunun amacına uygun çıkarımda bulunması gereken (MacKay, Shaw; 2004) ifadelerle karşılaşılmamıştır. Okul öncesi dönem çocuklarının örtük ifade ile ifade edileni anlamı anlamada ve anlamlandırmada yetersiz olabileceği düşünüldüğünde, örtük ifade ile karşılaşılmaması bizi şaşırtmamıştır.

Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitapların *resimlerinde* çok kültürlülük ögelerinden *inanç boyutunda*, metinlerinde de olduğu gibi en çok %72,9'la *fantastik alt temasına* ait resimlerin (T2, T3, T5….T68, T69, T70) yer aldığı görülmektedir. İncelenen kitapların metinlerinde de dini inanç boyutunda en yüksek oranın fantastik ögeler alt temasına ait ifadelerin olduğu görüldüğünde, bu bize aynı zamanda incelenen kitapların metin ve resimler arası bir bütünlük ve tamamlayıcılık olduğunu da göstermektedir. Üste de Çılgın'nın (2007)'de ki çalışmasında belirttiği gibi XIX.yy. ortalarından sonra "çocuk" kavram ve çocuğa yönelik bakışın değişmesiyle birlikte

çocuğa yönelik yayınlan kitaplarda da hayal ve fantastik metinler ve buna paralel olarak da fantastik resimlemeler de artış olduğu görülmektedir.

Gönen, Uygun, Erdoğan, Katrancı'nin 2012'de ki "Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi" isimli çalışmalarında; incelenen 120 resimli çocuk kitabından yer alan resimlerin %27,5'inin gerçekçi, %72,5'inin ise hayali (fantastik) resimler olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra kitaplarda yer alan resimlerin büyük bir çoğunluğunun da hayali ögelerden oluştuğu görülmektedir. Yine Gönen, Aydos, Şentürk, Karacan, Kahraman ve Tuna'nin (2013) yapmış oldukları resimli çocuk kitaplarının içerik ve fiziki özelliklerini inceledikleri çalışmalarında; incelenen 228 resimli çocuk kitabından %65,3'ünün resimlerinin hayali (fantastik) olduğunu saptamışlardır. Bu iki çalışmanın sonuçları değerlendirildiğinde, bizim çalışmamızın da inanç boyutundaki fantastik ögeler alt temasına ait resimlerin yüksek oranda olması bizi şaşırtmamalıdır. Yine 2016'da, Gönen, Karakuş, Uysal, Kehci, Ulutaş Ve Kahve'nin, "Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik ve Resimleme Özelliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" isimi çalışmalarında; 2000-2010 yılları arasında yayımlanan okul öncesi dönem çocuklarına hitap eden 150 resimli çocuk kitabının, %61,33'ü hayal ürünü, %38,67'si gerçek hayatı yansıttığı belirlenmiştir. Ayrıca, karakterlerin %20,67'si hayal ürünü, %79,33'ü günlük hayattan seçilen karakterler olduğu ortaya konmuştur.

İncelenen kitaplarda kullanılan resimlerin fantastik ögeler alt temasına ait resimlemelerin çokça yer alması, bazı uzmanlar tarafından pekte desteklenmeyen ve okurun yaratıcılığını sınırlandırabileceği düşünülemektedir. Aynı zamanda okul öncesi dönem çocuklarının somut düşünce yapısına sahip olduklarından dolayı bu tür hayali (fantastik) öğeleri ve varlıkları anlamakta zorlandıkları düşünülse de, aslında gerçek dünyada olmayan soyut kavramlar; örneğin sihirler, sihirli asa ile her şeyi yaratabilme, sihirli sözcükler ve objelerle uçabilme çocuklara bir bakkıma farkındalık yaratacağı da düşünülmektedir. Çocuklar fantastik dünyanın kapısını açarak, gerçek yaşadığımız dünyada böyle bir şeyin olamayacağını yalnızca kendi hayal ettikleri dünyalarda olabileceğine olanak sağlamakdır (Şenpire ve Asutay, 2020).

Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının *resimlerine, etnik köken* boyutunda bakıldığında *kültürel gelenek* alt temasına ait resimlerin %21,4'le en çok yer aldığı görülmektedir (T2, T4, T20, T34, T50,T65). Çocuk edebiyatının hiç şüphesiz en önemli işlev ve amaçlarından biri de toplumun kültürünü, geleneğini ve göreneğini, adetlerini diğer bireylere, gelecek nesillere aktarmada çocuk edebiyatının üstlendiği rol çok büyük olduğu düşünülmektedir. Waldmann'a (1999) göre de yazınsal metinler, kültürün bireylere sunduğu büyük bir zenginliktir. Böylelikle şu ana kadar bilinmeyen duygu ve fantezi dünyaları yakından tanınır, yeni duygusal ve aynı zamanda estetik deneyimlerle karşılaşılır, denenmemiş toplumsal ve bireysel imkânlar sorgulanır, deneyimler gelişip zenginleşmektedir. Atabek'e (1997) göre de, çocuğun kültürünün gelişmesini etkileyen başlıca etkenler arasında çocuğun çocuk edebiyatı ürünleriyle buluşturulması olduğunu düşünmektedir. Toplumlar, kültürel geleneği toplumun yeni bireylerine aktarmak için farklı yollar kullanmaktadır. Çocuk edebiyatının öneminin giderek artmasıyla birlikte bu yolların en önemli unsurlarından biri çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları haline gelmiştir diyebiliriz. Çocuk kitaplarında kullanılan bütün ögelerin bir toplumun kültürünü barındırabileceği açıktır. Bu nedenledir ki kendi kültürünü, kültürel geleneğini aktarımında ve aynı zamanda farklı ülkelere ait kültürleri ve kültürel gelenekleri tanınmasında en önemli unsurlardan biri hiç şüphesiz resimli çocuk kitapları olduğu düşünülmektedir. Örneğin T61'inci kitapta da görüldüğü üzere, odun sobası, sobanın üzerinde çaydanlık, bir tencere yemek ve sobanın fırınında görülen ekmek ve yemek hazırlamaya çalışan bir anne figürü görülmektedir.

Taşdemir'in 2018'de "Türkiye'de yayımlanan yerli ve çeviri resimli çocuk kitaplarının kültür bağlaminda değerlendirilmesi" isimli yüksek lisans tezinde; incelenen 55 resimli çocuk kitabından elde edilen sonuçlara bakılacak olursa, karakter isimlerinin yerli çocuk kitaplarında, çeviri kitaplara oranla daha fazla kültürel öge barındırdığı, ayrıca metin ve resimlerin de sunulan geleneksel kıyafetlerin yine yerli kitaplarda daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmamızın resimlerini etnik köken alt temasına ait resimleri incelediğimizde, Türk genel kültürüne ait, örneğin çaydanlık, kahve fincanı, lokum ve benzeri resimlerle karşılaşılaşılmıştır. Keza, Çetinkaya ve

Durmaz'ın (2020) "Çeviri Resimli Çocuk Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi Stili" isimli çalışmalarında bakacak olursak; incelemiş oldukları 50 resimli çeviri kitabından elde edilen sonuçlara göre "Örf ve âdetler" teması kapsamında, farklı kültürlerin özellikleri ve gelenekleri kitaplarda sıkça yer aldığı saptamışlardır. Taşdemir'in (2018), Çetinkaya ve Durmaz'ın (2020) yapmış oldukları çalışmalarının bulgularıyla bu çalışmanın bulgularının örtüştüğü görülmektedir.

Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının *resimleri* çok kültürlülük ögelerinden *ülke boyutunda* ise resimler incelendiğinde, metinlerinde olan duygular alt temasına ait ifadelerin aksine incelenen kitaplarda duygulara ait resimlemelerle pek karşılaşılmamıştır. Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarındaki resimlerde ülke boyutunda %11,4'le en çok *tarihi alt temasına* ait resimler görülmüştür. Resimli çocuk kitaplarına bakıldığında, bazen metinlerde haklarında ayrıntılı bilgi verilen tarihî yapılara ait resimlerin olduğu, bazen de metinde ifade edilen eser, semt ve ülkelerin öne çıkan tarihi eserleri ve ya o ülke ve semt ile eşleşen simgelerin resmedildiği görülmektedir.

Hiç şüphesiz kültürün bileşen parçalarından biri de maddi kültürdür, onun ise en önemli unsuru geçmişten bugüne kadar tarihi bir miras olarak varlığını sürdürmekte olan ve koruyan mimari (tarihi) eserlerdir. İnsanın yaşadığı mekânla ve o mekânlardaki mimari eserlerle olan ilişkisi, bireyin üzerinde tahmin edilenin ötesinde bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Çünkü bu mekânlar, insanlar için, onları çevreleyen nesnel bir ortam olmanın da ötesinde, duygusal bağlar ile anlamlandırdıkları ve varoluşlarını bütünleştirdikleri yaşamsal bir unsurdur. Aidiyet hissetmek, kök salmak gibi, insan ve mekân ilişkisini imleyen fiiller ise mekânı ve kimlik inşasının da temeline oturtur (Sivri ve Kuşça, 2015: 10-11). Bu anlamda, bireylerin kendilerini çevreleyen şeyler dünyasında yok olup gitmemesi, onların tarihselliğini sağlayan bellek mekânlarına tutunmaları ve orada kurdukları kendilik bilinciyle hem uzamsal boyutta dünyayla hem de zamansal boyutta toplumsal geçmişleriyle bağlantıya geçmeleriyle gerçekleşebilir (Korkmaz, 2014). Bu çerçevede mekânın bireysel ve toplumsal gelişiminin ve aynı zamanda 'yeni'lenmenin dönüştürücü değeri, bireyin kaotik

boşluklarda yok olup gitmesini engelleyen bir kurtarıcı konumuna geleceği tespiti yapılabilir (Eliuz, 2012). Resimli çocuk kitapları, geçmişi, tarihi ve kültürü gelecek bireylere, nesillere aktarmada önemli bir araç olarak düşünüldüğünde, tarihi alt temasına ait resimlerin yüksek oranda olması olumlu karşılanmaktadır.

Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitapların metin ve resimlerinde çok kültürlülük

Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitapların *metinlerinin* inanç boyutuna ait bulgular incelendiğinde örtük ifadelere rastlanmadığı ve doğrudan ifadelere yer verildiği görülmektedir. Yunanistan'da yayımlanan 70 resimli çocuk kitabı *inanç boyutunda* bulunan alt temalar incelendiğinde; %72,9'la en yüksek *fantastik ögeler* alt temasına ait ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Kanatsouli'ye (2004) göre, edebi kitaplar fantastik bir kurgu, hayali kahraman, olay ve yerleri merkezine alır. Bununla birlikte, özellikle son yıllarda, bilgiyi okuyucuya didaktik olmayan bir şekilde iletebilmek adına kitap yazarları tarafından fantastik kurgu giderek daha da fazla tercih edilmeye başlanmıştır. Çocuk edebiyatı ve özellikle tarihsel edebiyat, tarih ve fantastik kurgunun bir birleşimidir. Yazar tarihsel olayları, tarihin dar sınırları içinden sıyrılıp edebi bir ortama taşınabilmesi için, hayal gücü ve fantastik kurgu ile anlatıyı daha eğlenceli hale getirdikleri bilinmektedir (Staniou ve Tsilimeni, 2015).

Mattheou (Ματθαίου)'nun (2008) "Yunanistan'da 1990-2005 yılları arasında yayımlanan, 4-10 yaş çocuklarına hitap eden kitaplarda "öteki" nin tanımlanması ve farklılıkların incelenmesi" isimli çalışmada; incelenen 28 kitabın metinlerinde 'öteki'nin bir bitki, bir hayvan veya hayali (fantastik) bir varlık, mekân ve obje biçiminde ifade edildiği belirlenmiştir. Hayali (fantastik) bir varlık olarak ifade edilen 'öteki'nin günlük yaşamdan farklı bir şekilde yapılandırıldığı ve bu şekliyle halk massallarını anımsattığı söylenebilir (Michalopoulou, 1996). Hayali bir yaratık olan "ötekinin" kimliği, dini, etnik kökeni vb. gibi özelliklere sahip olmayacağı ve bu nedenle kimliğinin şekillenmesine (oluşumuna) ve öne çıkmasına toplum tarafından izin verilemeyeceği belirlenmiştir (Mattheou, 2008). Mattheou'nun çalışması yunan

çocuk kitaplarında farklı din, ırk ve dine sahip "öteki"nin resim ve metinlerinde geçen ifadeleri incelediği görülmektedir. Mattheou'nun çalışmasında farklı kültüre sahip karakterin bazen bir bitki veya hayvan bazen de hayâlı bir varlık olarak kitaplarda geçtiği saptanmıştır. Keza çok kültürlülük ögelerini incelediğimiz bu çalışmada, incelenen kitaplardan Y28 ve Y61'inci kitaplarda da görüldüğü üzere; *Y28: Her sabah uyanır güneşe günaydın derdi, güneşte ona günaydın küçük kız diye karşılık verirdi.* Burada kahramanın cansız varlıklarla konuşa bilme gibi bir özelliğinin olduğu görülmektedir. Yine diğer kitaptaki fantastik ifadeye baktığımızda, *Y61:Bir düşünsene! Dedi Elina, Pavlo'ya artık bir kız olmayacağım bir kurbağa olacağım*. Bu cümlede ise kitabın kahramanı Elina'nın metamorfoz(şekil değiştirme) gibi bir özelliğe sahip olduğu görülmektedir.

Mattheou'nun (2008) çalışmasında, incelenen resimli çocuk kitaplarının hitap ettiği yaş grubuna yönelik iki gruba ayırdığı görülmektedir. Ayrıca kitaplarındaki dini inanç kategorisindeki sonuçlarına baktığımızda ise: yazarların büyük çoğunluğunluğu, 4 ile 7 yaş dönem çocuklarına hitap eden kitapların metinlerde "öteki"nin dini ile ilgili ifadelere yer vermediği görülmektedir. Fakat 7 ile 10 yaş gurubu çocuklarına hitap eden kitaplarda dini inanca ait ifadelere yer verildiği tespit edilmiştir. Ancak, bu kitaplarda yer alan dini inanç ifadeleri dahi çoğunluğun(yerel) dini olan Hıristiyanlık olarak yer almaktadır. Buna ek olarak, bir dine yüceltmek, dini farklılığı ve yunan okullarında dinsel çeşitliliğin hafife alındığı gerçeği ile örtüştüğü görülmektedir (Kapetanaki, 2004). İncelenen Y11, Y8, Y46 ve Y42 kitaplarda görülüyor ki: *Y11: Noel arifesiydi, Anna ve kardeşi Aleksandros Noel şarkıları söyleyerek çam ağaçlarını süslüyorlardı. Y8:Bak! Tarlalarımız battı, devedikenleri ile doldu. Sizin savaştan dönmenizi beklerken çocuklarımız vaftizsiz kaldı. Y46: Arkadaşları ile anlaştılar Noel günü ülkenin sınırlarına girip darbe yapma kararı almışlardı. Y42:Noel'den sonra ocak ayının ilk günleri, sokaklar çam ağaçları ile dolar. Bir Temiz Pazartesi günüydü.* Hıristiyanlığın dini bayramlara, adetlere ve dini geleneklerle ilgili ifadelere yer verildiği görülmektedir.

Keza Karakiços(Καρακίτσος)'un 2014'de "Kültürel çeşitliliğe sahip çocuk kitaplarının kültürlerarası açısından değerlendirilmesi" adlı çalışmanında şu ifadelere yer veriyor; daha önce yunan çocuk kitaplarında kültürel çeşitlilikle ilgili bir metne rastlamak pek mümkün değildi (Tsilimeni T., 2007). Örneğin, aile modeli her zaman en az beş kişiydi ve hep bir arada yaşıyorlardı, ibadet için kiliseye gittikleri ve resimlerde de yaklaşık aynı özelliklere sahip aile modelleri görülmekteydi. Fakat kültürel çeşitliliğin de bir sonucu olarak son dönemlerde yayımlanan kitapların karakterlerinin çoğunda belli bir farklılığa sahip oldukları gözlemlenmektedir. Bu karakterler bazen bir insan bazen bir hayvan olurken bezende hayali (fantastik) bir karakter olabilmektedir. Karakiços'un çalışmasında tespit ettiği bir diğer konu ise, çocuk kitaplarında bulunan fantastik karakterlerin toplum tarafından kabul görebilmesi için, farklı (kültürel anlamda farklı dine, dile ve ırka) olan karakterin kendine haz güçlerinin veya özelliklerinin olduğu ve bu güçleri sayesinde toplum tarafından kabul edildiği görülmektedir. Araştırmamızda da incelenen kitaplara bakıldığında Y12, Y33 ve Y62 kitaplarında ki karakterlerin ırkı – rengi, cinsi ve ülkeleri farklı olan hayvan veya hayâlı (fantastik) karakterlerin olduğu ve bu karakterlerin kendilerine özgü özellik ya da doğaüstü güçlerinin olduğu görülmektedir.

Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının *metinlerinde* çok kültürlülük ögelerinden *etnik köken* boyutundaki ifadeler incelendiğinde ise; % 18,6'yla en çok *yemek* alt temasına ait ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Gavrilidu'nun (2017) çalışmasında belirttiği üzere, pek çok çocuk edebiyat kitabında yemek, yemek yeme ve ya yeme alışkanlıkları, yemek ile bağlantılı, metne veya görselle rastlamak mümkündür. Bu bazen oburluk ve beslenme şekli, bazen de kültürel gelenek olarak, hedef kitlenin yaşına ve kültürel bağlamına uygun olarak çeşitli işlevlere hizmet edecek şekilde çocuk kitaplarında yemek kültürünün yer aldığını belirtmektedir. Ayrıca Maria Nikolajeva'nın (2016) da halk masallarının dahi en yaygın motiflerinden birinin "yemek veya yemek yeme" olduğunu belirtmektedir.

Mattheou(Ματθαίου)'nun (2008) "Yunanistan'da 1990-2005 yılları arasında yayımlanan, 4-10 yaş çocuklarına hitap eden kitaplarda "öteki" nin tanımlanması ve

farklılıkların incelenmesi" isimli çalışmada; incelenen 28 kitapta 'öteki'nin etnik kökeni ile ilgili sonuçlarına baktığımızda, etnik köken; "farklı", "açıkça ima edilmiş", "belirtilmemiş" "diğerlerinin" ve bezende "coğrafi olarak uzak" etnik kökeni farklı kahramanın çoğunluk ile aynı uyruğa sahip olduğunu ima eden ifadelere de rastlanmıştır. Özellikle, 4-7 yaş arası çocuklara yönelik kitaplarda, "öteki" ulusal bir kimlik inşa ettiği görülmektedir. Ve genellikle çoğunluğun etnik kökeni yücelten ifadelere yer verirken ötekinin kinide küçümseyen ifadelere rastlandığı belirtilmektedir. Mattheou'nun çalışmasında etnik köken kategori olarak geçerken lt temalara ayrılmadığı görülmektedir. Bu çalışmada ise etnik köken boyutu yedi farklı alt temadan oluştuğu ve etnik köken boyutuna ait ifadelerin yedi alt temaya dağıldığı görülmektedir.

Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarındaki *metinlerinde* çok kültürlülük ögelerinden biri olan *ülke* boyutundaki alt temalar incelendiğinde; % 25,7'yle *duygular* ve *ülkeler* alt temalarına ait ifadelerinin yer aldığı görülürken bayrak alt temasınan ait herhangi bir ifade karşılaşılmamıştır. Resimli çocuk kitapları, çocukların yazılı ve sözlü ifadelerini geliştirdiği ve hayal güçlerini, yaratıcılıklarını da harekete geçirdiğinin yanı sıra her şeyden önemlisi duyguların anlaşılmasını ve ifade edilmesinde de bir araç olarak görülmektedir (Mpougiala,2020). Okul öncesi dönem çocuklarının duygular ve deneyimleri hakkında bilgi sahibi olmamaları çok önemlidir. Günlük yaşamlarında karşı karşıya kalacakları, olumlu ve ya olumsuz duygular ile nasıl başa çıkabileceklerini, çocuklar, çocuk kitaplarının karakteriyle özdeşim kurarak öğrenebilmektedirler. İncelen kitapların duygular maddesindeki ifadelere baktığımızda temel duyguların yer aldığı görülmektedir. Aynı zamanda bu temel duyguların ne olduğu ve kahraman bu duygular karşısında nasıl tepki gösterdiği, bu kahramanların nasıl baş ettikleri ayrıntılı şekilde görülmektedir. Örneğin Y67'inci kitaba bakarsak *Y67:Karanlık basar basmaz korkularım uyanıyor, sanırım gece uyanıyorlar.* Kahramanın korku duygusunu tanıması ve onunla nasıl başa çıktığının ifadeleri yer almaktadır. Aynı şekilde Y26'ıncı kitapta; *Y26:Biliyor musun neyi fark ettim, Şeftali hanımcım, dedi başını sallayarak Armut Ağacı. Bütün ağaçlar mutsuz ne kadar tohum kolyemiz olursa olsun, her zaman bizden daha çok kolyeye sahip birileri*

hep olacak ve yine kıskanıp mutsuz olacağız. –Bu dünyada mutluluk diye bir şey yok, sanırım dedi Şeftali. Bu ifadede de görüyoruz ki, kitabın kahramanları mutluluk duygusunun nasıl bir duygu olduğuna açıklık getirirken, mutluluğun ne olamayacağını da ve nasıl hareket etmeleri gerektiği hakkında da ipuçları değinildiği görülmektedir.

Maloina(Μαλωίνα)'nın (2011) "V.Iliopoulos ve M.Kontoleon'un Kitaplarında Kültürlerarası Unsurların İncelenmesi" isimli çalışmalarında, inceledikleri kitaplarda; milli kimlik, vatan ve ülke kavramlarının sıkça yer aldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra kitaplarda duygulara ve kitabın karakterlerinin nasıl hissettikleri ve bu duyguları karşısında nasıl hareket ettikleri hakkındaki ifadelere epeyce yer verildiği bildirilmektedir. Üst paragraflarda Sever'in (2003) de ifade ettiği üzere; iyi bir çocuk kitabı, çocuğun kendisini tanımasında ona rehberlik ederken, çocuğun hayatın değişik yönlerini öğrenmesinde, farklı kültürden insanları tanımasında ve aynı zamanda farklı ülkeler ve farklı toplumlar hakkında bilgiler edinmesinde çok zengin bilgiler içermektedir. İncelenen kitaplara da baktığımızda ülkeler alt temasına ait ifadelerin, farklı ülke isimlerin yer almasının yanı sıra ismi geçen ülkenin bazen tarihi bir özelline bazen de kültürel değerlerine değinildiği görülmektedir. İncelenen çocuk kitaplarına baktığımızda örneğin; *Y21:Fil ta uzaklardan Hindistan'dan buraya geldi. Tabi ki de eski yunan kalıntılarını ziyarete. Y19:Polikratis zengin hediyeler gönderirdi, büyük mısırın yüce kralı Amasi'ye onunla arkadaş olmayı çok arzu ediyordu. Y24:Kuş tüyü saraylarda Prenseslerin, genç terzileri beklediklerini öğrendiğimde, bende zor bekledim büyüyüp bu köyden çıkıp İstanbul'a ve Ayasofya'ya gideceğim günü. Çok geçmedi annem beni İstanbul'a bir terzinin yanına çırak olarak gönderdi. –Gittim İstanbul'a, Ayasofya'yı ve boğazı gördüm, güzelliğinden gözlerim kör oldu adeta.* Farklı ülkelerin isimlerin yanı sıra tarihi ve mimari eserlerinin de ifade olarak geçtiği görülmektedir.

Koenta(Κοέντα)'nın (2020), "Çocuk edebiyatı ve ötekilik: resimli çocuk kitaplarının kültürlerarası ve ideolojik boyutları, mülteci ve göçmenlik üzerine" isimli yüksek lisans çalışmasında; 2009 ile 2018 yılları arasında yayımlanmış, göçmen ve mültecileri konu alan, incelenen resimli çocuk kitaplarında, kahramanlarının duyguları gerek resimlerde kullanılan renklerle gerekse metinlerde ifadeler aracılığıyla

verilmeye çalışıldığı görülmüştür. Keza göçmen ve mültecilerin ülkelerinden ve ülkelerindeki kutlamalardan, geleneksel çocuk oyunların yanı sıra ülkelerinde yaşanan savaş ve göç yolculuklarına ait ifadelere detaylı bir şekilde yer verildiği görülmektedir.

Çocuk kitaplarındaki resimler sanatsal birer öğedirler, çocuklar resimlerle yüz yüze geldiklerinde bir iletişim ve ifade dili haline gelir (Anagnostopoulos, 1987). Çeşitli amaçlar için kullanılırlar, örneğin bazen bir metni tamamlarken bazen de tek başına görsel bir anlatım haline gelebilmektedir. İncelenen kitaplara baktığımızda, Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının *resimlerinde inanç* boyutunda %64,3'le en çok *fantastik ögeler* alt temasına ait resimler bulunduğu görülmektedir. İncelenen kitaplarının inanç boyutundaki metinlerdeki bulgulara baktığımızda fantastik ögeler alt temasına ait ifadelerin yüksek oranda olduğu görülmektedir. İnanç boyutunda metin ve resimlerinde fantastik ögeler alt temasının yüksek oranda olması, incelenen kitapların metin ile resimleri arasında bir bütünlük olduğunu da göstermektedir.

Megas'a göre "masal dünyasının kendine özgü, hayali (fantastik) bir kurgudan ibaret olduğunu desteklemektedir. Olayları, yaşam deneyiminden yoksun olan, çocuğun hayal gücünün kavrayacağı bir şekilde sunmaktadır" (Avdikos, 1994). Üst paragraflarda da Kanatsoul'nin (2004) de belirttiği üzere, edebi eserler, fantastik bir kurgu, hayali kahraman, olay ve yerleri merkezine aldığı ve özellikle de son yıllarda, bilgiyi okuyucuya eğlenceli bir şekilde iletebilme adına kitap yazarları tarafından fantastik kurgu giderek daha da fazla tercih edildiğini ifade etmişti. Kalkacikos'un 2019'da ki "Çağdaş Çocuk Edebiyatında İllüstrasyon" isimli çalışması çerçevesinde incelemiş olduğu 10 çağdaş resimli çocuk kitabından elde ettiği sonuçlara bakıldığında, resimlerin sayfanın dörtte üçünü kapladığını, resimlerde canlı renkler kullanıldığı, kahramanların fantastik olduğu, ayrıca olay ve yerlerin ise gerçek dünya ile hayal dünyası arasında cereyan ettiği görülmektedir. Bu çalışmada da incelenen resimlere baktığımızda canlı renklerin kullanıldığı, fantastik yer ve olayların resimleriyle karşılaşıyoruz.

Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının *resimleri* *etnik köken* boyutunda incelendiğinde ise en fazla % 24,9'la *kültürel gelenek* alt temasına ait resimlerin yer aldığı görülmektedir. Hiç şüphesiz XXI.yy'ın başlamasıyla birlikte, toplumlar kültürlerin, dinlerin ve geleneklerin bir karışımı haline geldiği düşünülmektedir. Kanatsouli'ye (2002) göre de, sosyal yapının bir parçası haline gelen bu karışım kültürlerarası kavramıyla dile getirilmektedir. Çocukların da yaşadıkları toplumu, anlamakta ve bu durumla nasıl başa çıkması gerektiğini, kendi kültürel geleneğini daha iyi tanıyabilmesi ve farklı kültürel yapılara saygı duyabilmesi adına çocuk edebiyatının üstlendiği rolün büyük olduğu bilinmektedir.

Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının *resimlerinde* çok kültürlülük ögelerinden *ülke* boyutundaki bulgulara bakıldığında, %18,6'yla en çok *değerler* alt temasına ait resimlerin yer aldığı görülmektedir. Govaris'e (2001) göre, "Her kültür ancak kendi yönelimleri ve değerleri temelinde değerlendirilebilir". Keza Karakitsios'un (2008) da, edebi eserler aracılığıyla yatırım yapılan duygular, değerler ve tutumlar, toplumsal ve tarihsel gerçekliği yansıttığını dile getirmektedir. Çocuk edebiyatı yazarlarının da yaşadıkları toplumun değerlerini, çocuk yazınlarında gerek bilinçli bir şekilde gerekse de bilinçsiz olarak, yaşadıkları toplumun değerlerini yazmış oldukları eserlere yansıttıkları düşünülmektedir. Çocuk kitaplarının yazarları, çocuğa kabul görmüş bazı değerleri pekiştirmeyi ya da tam tersine şahsi olarak karşı çıktıkları egemen değerlere, tepki vermeyi amaçlamakla kalmayıp neredeyse görevleri olarak görebilmektedir (Kanatsouli, 2004). Bu bağlamda incelenen kitaplarda, ülke boyutunda değerler alt temasına ait resimlerin yüksek oranda olması bizi pek şaşırmamalıdır. Katsiki-Givalou'ya (2005) göre de çocuk edebiyatı eserleri, çocukların dil ve estetik gelişimine katkı sağlamanın yanı sıra çocukların, sosyal ve kültürel değerlerin kazanımına ve farklı değerlere saygı duymalarını da sağlamaktadır.

Hacıvasiliou'nun (2016) da "Resimli Çocuk Kitaplarında 'Öteki'nin Tasviri," isimli tezinde, incelenen 12 çeviri ve yerli resimli çocuk kitaplarının bulgularına baktığımızda, barış içinde bir arada yaşama, dayanışma ve "öteki"nin kabulü, ön yargılardan kurtulma gibi değerlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Yunanistan gibi

her gün biraz daha çok kültürlü bir toplum haline gelen bir ülke için farklı kültürel grupları desteklemesi, gereken değerlerin ya da en azından dışlanmaması ve marjinalleştirilmemesiyle ilgili klişeleri dengelemek önemli olacağı bilinmektedir. Buna paralel olarak, üst kısımda da belirttiğimiz, Mattheou(Ματθαίου)'nun (2008) "Yunanistan'da 1990-2005 yılları arasında yayımlanan, 4-10 yaş çocuklarına hitap eden kitaplarda "öteki" nin tanımlanması ve farklılıkların incelenmesi" isimli çalışmasında incelediği kitaplara baktığımızda, kitapları hitap ettiği yaş gurubuna göre iki gruba ayırdığı görülmektedir: birinci gurup, 4 ile 7 yaş çocuklarına yönelik yayımlanan kitaplardan oluştuğu ve bu gruptaki kitaplarda değerleri ile ilgili bir ifade ve resme rastlanmadığı belirtilmiştir. Diğer gurup olan 7 ile10 yaş çocuklarına yönelik yayımlanan kitapların sonuçlarına bakıldığında, kitapların bazılarında sosyal değerlere yer verildiği belirlenmiştir.

Türkiye ve Yunanistan'da Yayımlanan Kitapların Metin ve Resimleri Çok Kültürlülük Ögeleri Açısından Karşılaştırılması

Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının *metinleri inanç* boyutu açısından karşılaştırılma sonucunda, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının metinlerinde, *dini inanç* alt temasının %18,6'sında, Yunanistan'da ise %35,7'sinde yer aldığı görülmektedir. İnanç boyutunun *batıl inanç* alt temasına ait bulgulara baktığımızda, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %17,1'inde, Yunanistan'da ise % 20'sinde yer aldığı tespit edilmiştir. *Mitoloji* alt temasında yer alan ifadelere bakıldığında, Türkiye'de %2,8'inde yer alırken, Yunanistan'da yayımlanan kitapların %11,4'ünde yer aldığı belirlenmiştir. *Fantastik ögeler* alt temasına ait sonuçlara baktığımızda, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %71,4'ünde, Yunanistan'da ise %72,9'unda yer aldığı görülmektedir. Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının *metinlerinde*, çok kültürlülük ögelerinden *inanç boyutunda* geçen ifadeler karşılaştırıldığında, her iki ülkede de en çok *fantastik ögeler* alt temasına ait ifadelilerin yer aldığı görülmektedir.

Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının *metinleri, etnik köken boyutunda* karşılaştırma sonuçlarına baktığımızda; etnik köken boyutunun etnik köken alt temasına ait ifadelerin Türkiye'de yayımlanan kitapların %4,3'ünde, Yunanistan'da ise %2,8'sinde yer aldığı görülmektedir. *Irk – renk* alt temasına ait ifadelerin, Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan kitapların %10'nunda eşit oranda yer aldıkları saptanmıştır. Keza, *giyim* alt temasına ait ifadelerin de her iki ülkede yayınlanan kitapların %1,4'ünde yer aldığı belirlenmiştir. *Kültürel gelenek* alt temasına ait ifadelerin Türkiye'de yayımlanan kitapların %4,3'ünde, Yunanistan'da ise %5,7'sinde yer aldığı görülmektedir. *Kutlamalar* alt temasnın, Türkiye'de yayımlanan kitaplarının %2,8'inde, Yunanistan'da ise %7,1'inde yer aldığı belirlenmiştir. Etnik köken boyutunun *yemek* alt temasına ait ifadelerin karşılaştırma sonuçlarına baktığımızda, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %12,9'unda, Yunanistan'da ise %18,6'sında yer aldığı tespit edilmiştir. *Tarihi* alt temasının, Türkiye'de %1,4'ünde, Yunanistan'da yayımlanan kitaplarının %2,8'inde yer aldığı tespit edilmiştir. Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının *metinlerinde*, çok kültürlülük ögelerinden *etnik köken boyutunda* geçen ifadeler karşılaştırıldığında her iki ülkede de en çok *yemek* alt temasına ait ifadelerin yer aldığı saptanmıştır.

Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının *metinleri,* çok kütürlülük ögelerinden ülke boyutunda karşılaştırma sonuçlarına baktığımızda, öncelikle her iki ülkede de yayımlanan kitapların ülke boyutunun *bayrak* alt temasına ait ifadelere metinlerde yer vermedikleri görülmektedir. Ülke boyutunun *ülkeler* alt temasınına ait ifadelerin, Türkiye'de yayımlanan kitapların %11,4'ünde, Yunanistan'da ise %25,7'sinde yer aldığı görülmektedir. *Dili* alt temasının Türkiye'de yayımlanan kitapların hiçbirinde dili ile ilgili ifadelerin olmadığı görülürken, Yunanistan'da yayımlanan kitapların %5,7'sinde yer aldığı belirlenmiştir. *Tarihi* alt temasının, Türkiye'deki çocuk kitaplarının %4,3'ünde yer aldığı görülürken, Yunanistan'da ise %7,1'inde yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca her iki ülkenin de ülke boyutunun *coğrafi yapısı – iklimi* alt temasına ait ifadelelrin %5,7'inde eşit oranda yer aldıkları görülmektedir. *Müzik* alt temasın Türkiye'de yayımlanan kitapların

%4,3'ünde, Yunanistan'da ise %8,6'inde yer aldığı bilinmektedir. *Göçler* alt temasına ait ifadelerin, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %8,6'sında, Yunanistan'da %7,1'inde yer aldığı görülmektedir. *Değerler* alt temansına ait ifadelerin Türkiye'deki çocuk kitaplarının %2,8'inde, Yunanistan'daki çocuk kitaplarının %10'ununda yer aldığı görülmektedir. *Duygular* alt temasına ait ifadelerin, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %22,9'unda, Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının %25,7'sinde yer aldığı görülmektedir. *Farklılıklar* alt temasına ait ifadelerin, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %12,9'unda, Yunanistan'da %11,4'ünde yer aldığı görülmektedir. Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinler arası karşılaştırma sonuçlarını inceleyecek olursak, çok kültürlülük ögelerinden *ülke boyutunda*, Türkiye´de yayımlanan çocuk kitaplarının %22,9'la en çok *duygular* alt temasına ait ifadelerlin yer aldığı görülürken, Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının ise ülke boyutunda en çok %25,7'yle *ülkeler ve duygular* alt temasına ait ifadelilerin eşit oranda yer aldıkları tespit edilmiştir. Duygular alt temasına ait ifadelerin her iki ülkede yayımlanan kitaplarda en çok yer alan ifadeler olmakla birlikte, ifadelerin görülme oranlarına baktığımızda da birbirlerine çok yakın olduğu da tespit edilmiştir.

Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının *resimleri,* inanç boyutunda karşılaştırma sonuçlarına baktığımızda, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının *dini inanç* alt temasına ait resimlerin %17,1'sinde, Yunanistan'da ise % 52,9'unda yer adığı belirlenmiştir. *Batıl inançlar* alt temasına ait resimlerin, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %5,7'sinde, Yunanistan'da %8,6'sında yer aldığı tespit edilmiştir. *Mitoloji* alt temasına ait resimlerin, Türkiye'deki çocuk kitaplarının %1,4'ünde, Yunanistan'da ise %5,7'sinde yer aldığı görülmektedir. İnanç boyutunun *fantastik ögeler* alt temasına ait resimlerin, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %72,9'unda, Yunanistan'da ise %64,3'ünde yer aldığı görülmektedir. Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının *resimleri, inanç boyutunda* karşılaştırma sonuçlarına göre, her iki ülkede de yayımlanan kitapların inanç boyutunda *fantastik ögeler* alt temasına ait resimlerin yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının *resimleri*, çok kültülülük ögelerinden etnik köken boyutu açısından karşılaştırma sonuçlarına baktığımızda, *etnik köken* alt temasına ait resimlerin, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %5,7'sinde, Yunanistan'da %4,3'ünde yer aldığı görülmektedir. *Irk – renk* alt temasına ait resimlerin, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %10'nunda, Yunanistan'da ise %11,4'ünde yer aldığı görülmektedir. *Kültürel gelenek* alt temasına ait resimlerin, Türkiye'deki çocuk kitaplarının %21,4'ünde, Yunanistan'da %24,9'unda yer aldığı görülmektedir. *Kutlamalar* alt temasına ait resimlerinin, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %1,4'ünde, Yunanistan'da %7,1'inde yer aldığı görülmektedir. *Giyim* alt temasına ait resimlerin, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %1,4'ünde, Yunanistan'da ise %4,3'ünde yer aldığı görülmektedir. *Yemek* alt temasına ait resimlerin her iki ülkede de yayımlanan kitapların %7,1'le eşit oranda yer aldıkları belirlenmiştir. Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının hiçbirinde etnik köken boyutundaki tarihi alt temasına ait resimle karşılaşılmamıştır. Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının %1,4'ünde *tarihi* alt temasına ait resimlere yer verilmiştir. Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimleri, *etnik köken boyutunda* karşılaştırma sonuçlarını incelediğimizde, her iki ülkede de yayımlanan çocuk kitaplarının etnik köken boyutunda *kültürel gelenek* alt temasına ait resimlerin yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının *resimleri*, çok kültürlülük ögelerinden *ülke* boyutunda karşılaştırma sonuçlarına baktığımızda; her iki ülkede de yayımlanan kitaplarda *duygular* alt temasına ait resimlere yer verilmediği görülmektedir. Bunun sebebi duyguların soyut kavramlar olmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Keza, her iki ülkede yayımlanan kitaplarda *ülkeler* alt temasına ait resimlerin %2,8'le, *coğrafi yapısı – iklimi* alt temasına ait resimlerin de %5,7'sinde eşit oranda yer aldıkları görülmektedir. *Dili* alt temasına ait resimlerin, Türkiye'de yayımlanan kitapların %1,4'ünde, Yunanistan'da %2,8'inde yer aldığı görülmektedir. *Bayrak* alt temasına ait resimlerin, Türkiye'de yayımlanan çocuk

kitaplarının %1,4'ünde, Yunanistan'da %10'nunda yer aldığı görülmektedir. *Tarihi* alt temasına ait resimlerin, Türkiye'deki çocuk kitapların%11.4'ünde, Yunanistan'daki ise%12.9'unda yeraldığı görülmektedir. tespit edilmiştir. *Müzik* alt temasına ait resimlerin**,** Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %10'unda, Yunanistan'da ise %12,9'nunda yer aldığı görülmektedir. *Göçler* alt temasına ait resimlerinin, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %2,9'unda, Yunanistan'da ise %7,1'inde yer aldığı görülmektedir. *Değerler* alt temasına ait resimlerin, Türkiye'deki çocuk kitaplarının %2,9'unda, Yunanistan'da 'se %18,6'sında yer verildiği saptanmıştır. *Farklılıklar* alt temasına ait resimlerin, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının %7,1'inde, Yunanistan'da ise %2,8'inde yer aldığı görülmektedir. Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitapların *resimler* arası karşılaştırma sonuçlarını incelendiğinde, çok kültürlülük ögelerinden *ülke boyutunda*, Türkiye´de yayımlanan çocuk kitaplarının %11,4'le en çok *tarihi* alt temasına ait resimlerin yer aldığı görülürken, Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının ise ülke boyutunda en çok %18,6'ıyla *değerler* alt temasına ait resimlerin yer aldığı tespit edilmiştir.

5.2. SONUÇ

Bu araştırmada, Türkiye ve Yunanistan'da 2000 ile 2015 yılları arasında yayımlanan, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik, yerli veya çeviri resimli çocuk kitapların, metin ve resimleri çok kültürlülük ögeleri olan inanç, etnik köken ve ülke boyutlarında, 140 kitap inceleme kapsamına alınmıştır. Çalışma verilerinin anliziyle ortaya çıkan bulgulardan hareketle, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır ve buna paralel olarak da araştırmanın sonuçlarına uygun olarak bazı öneriler sunulmuştur.

5.2.1. Türkiye'de Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resim Ve Metinlerinde Çok Kültürlülük Ögelerine Yönelik Sonuçlar

Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde, çok kültürlülük ögelerinden dini inanç, etnik köken ve ülke boyutlarının incelenmesine dayalı çalışma sonucunda, inanç boyutunda fantastik ögelere ait ifadelerin (f=50), etnik köken boyutunda da yemek ifadelerinin (f=9) ve ülke buyutunda duygu ifadelerinin (f=16) yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının çok kültürlülük ögelerinden en çok inanç ögesine ait ifadelere yer verdiği tespit edilmiştir. Resimli çocuk kitaplarının tarihsel süreç içerisinde değerlendirecek olursak, ortaçağda okuma-yazma bilmeyen çocuklara dini kavramların ağaç baskı tekniği ile veya resimli kitaplarla öğretilmesi resimli çocuk kitaplarının ilk örneği olarak kabul edildiği (Ergen, 2009) düşünüldüğünde ya da çok kültürlü bir toplumda yayımlanan kitapların çok kültürlülük ögelerini barındırdığı tespit edilmiştir.

Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde, çok kültürlülük ögelerinden dini inanç, etnik köken ve ülke boyutlarının incelenmesine dayalı çalışma sonucunda, çok kültürlülük ögelerinden inanç boyutunda(f=51) fantastik ögelere ait resimler, etnik köken boyutunda (f=15) kültürel gelenek alt temasına ait resimler ve ülke boyutunda da tarihi yansıtan resimlerin (f=8) en çok yer alan resimler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine, Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde olduğu gibi resimlerinde de çok kültürlülük ögelerinden en çok inanç boyutuna ait fantastik ögeler alt temasına ait resimlerin yer aldığı tespit edilmiştir.

Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik Türkiye'de yayımlanan resimli çocuk kitaplarının çok kültürlülük ögeleri açısından incelmesine dayalı bu araştırmanın sonucunda, Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarının hem metin hem de resimlerinde çok kültürlülük ögelerinden inanç, etnik köken ve ülke boyutlarının alt temalarına ait ifade ve resimlemelere sıkça yer verdiği belirlenmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarının farklı dinleri, farklı ırkları ve farklı ülkeleri tanıması açısından resimli çocuk kitaplarının olumlu birer kaynak olarak düşünülmektedir.

5.2.2. Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resim ve Metinlerinde Çok Kültürlülük Ögelerine Yönelik Sonuçlar

Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde, çok kültürlülük ögelerinden dini inanç, etnik köken ve ülke boyutlarının incelenmesine dayalı çalışma sonucunda, inanç boyutunda fantastik ögelere ait ifadelerin (f=51), etnik köken boyutunda yemek (f=13) ifadelerinin, ülke boyutunda ise duygular ve ülkeler alt temalarına ait ifadelerinin (f=18) en çok yer alan ifadeler oldukları tespit edilmiştir. Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının çok kültürlülük ögelerinden en çok inanç(fantastik ögeler) ögesine ait ifadelere yer verdiği belirlenmiştir.

Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde, çok kültürlülük ögelerinden dini inanç, etnik köken ve ülke boyutlarının incelenmesine dayalı çalışma sonucunda, çok kültürlülük ögelerinden inanç boyutunda fantastik ögeler alt temasına ait resimlerin (f=45), etnik köken boyutunda kültürel gelenek alt temasına ait resimlerin (f=17) ve ülke boyutunda değerler alt temasına (f=13) ait resimlerin en çok yer alan resimler olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitapları çok kültürlülük ögelerinden, metinlerinde de olduğu gibi en çok yer verdiği inanç (fantastik ögeler) ögesine ait resimlere yer verdiği belirlenmiştir.

Yunanistan'da okul öncesi dönem çocuklarına yönelik yayımlanan resimli çocuk kitaplarının çok kültürlülük ögeleri açısından incelmesine dayalı araştırma sonucunda, Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının hem metin hem de resimlerinde çok kültürlülük ögelerinden inanç, etnik köken ve ülke boyutlarında, hem ifadelerinde hem de resimlerinde sıkça yer verdiği belirlenmiştir.

5.2.3. Türküye Ve Yunanistan'da Yayımlanan Çocuk Kitaplarının Resim Ve Metinlerinde Çok Kültürlülük Ögelerine Yönelik Karşılaştırma Sonuçları

Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının metinlerinde, çok kültürlülük ögelerinden inanç boyutunda, Türkiye (f=50) ve Yunanistan (f=51) yayımlanan kitaplarda fantastik ögeler alt temasına ait ifadelerin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye (f=9) ve Yunanistan (f=13) yayımladıkları resimli çocuk kitaplarında etnik köken boyutunda bulunan yemek alt temasına ait ifadelere yer verdikleri belirlenmiştir. Türkiye yayımlanan kitaplarda (f=16) ülke boyutunda duygular alt temasına ait ifadelere yer verdiği görülürken, Yunanistan'da yayımlanan kitaplarda ise (f=18) ülke boyutunda duygular ve ülkeler alt temalarına ait ifadelere yer verdiği belirlenmiştir. Sonuç olarak, Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan, toplam 140 adet resimli çocuk kitabın metinlerinde çok kültürlülük ögelerinden inanç, etnik köken ve ülke boyutlarından kıyasladığımızda, küçük bir farkla dahi olsa çok kültürlülük ögelerinin Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarında daha çok yer aldığı tespit edilmiştir.

Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimlerinde, çok kültürlülük ögelerinden inanç boyutunda, Türkiye(f=51) ve Yunanistan'da (f=45) yayımlanan kitaplarda fantastik alt temasına ait resimlere yer verdiği belirlenmiştir. Türkiye (f=15) ve Yunanistan (f=17) yayımladıkları kitaplarda etnik köken boyutunda kültürel gelenek alt temasına ait resimlere yer verdikleri belirlenmiştir. Türkiye'de yayımlanan çocuk kitaplarında (f=8) ülke boyutunda tarihi alt temasına ait resimlere yer verdiği görülürken, Yunanistan'da yayınlan kitapların (f=13) ülke boyutunda değerler alt temasına ait resimlere yer verdiği belirlenmiştir. Buradan hareketle diyebilirim ki, Türküye ve Yunanistan'da yayımlanan çocuk kitaplarının resimleri, çok kültürlülük ögeleri olan inanç, etnik köken ve ülke acısından karşılaştırma sonuçlarında, gerek metinlerinde gerekde resimlerinde, alt temalaraın birbiriyle aynı olup değerlerin farklı olduğu sonucu ile karşılaşılmıştır. Fakat her iki ülkede yayımlanan kitapların resimleri ülke boyutunda karşılaştırıldığında alt temalarin farklı olduğu sonuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarınının çok kültürlülük ögelerinden dini inanç, etnik köken ve ülke boyutlarında ne tür ifade ve resimlere yer verdiklerine bakacak olursak, Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan, toplam 140 resimli çocuk kitabının metinlerinde çok kültürlülük ögelerinden inanç, etnik köken ve ülke boyutlarında kıyaslandığında her iki ülkenin de küçük farklarla dahi olsa, inanç, etnik köken ve ülke ögelerinin ayni alt temala ait ifadelere metinlerinde yer verdikleri tespit edilmiş. Türkiye ve Yunanistan da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının resimleri çok kültürlülük ögelerinden dini inanç, etnik köken ve ülke boyutlarında kıyaslandığında, her iki ülkenin de resimlerinin çok kültürlük ögelerinden inanç ve etnik kökken boyutlarında aynı alt temalara ait resimlerin yer aldığı görülürken, ülke boyutunda bulunan resimlerlerin farklı alt temalara ait resimler olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak, Türkiye ve Yunanistan'da yayımlanan resimli çocuk kitaplarının çok kültürlülük acısından değerlendirdiğimiz bu çalışmamızda, her iki ülkede de yayımlanan kitaplarda farklı dinlere, farkı dillere, farklı ırktan gruplara ve farklı ülkelere, gerek metinlerinde gerekse de resimleriyle yansıttıkları ve yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

5.3. ÖNERİLER

Araştırmamızın sonuçları göz önüne alındığında, gelecekte yapılması planlanan araştırmalar için araştırmacılara, eğitimcilere ve ebeveynlere yönelik öneriler aşağıda verilmektedir:

5.3.1. Araştırmacılara yönelik öneriler:

- Öncelikle alan yazını incelediğimizde resimli çocuk kitaplarının çok kültürlülük ve ögeleri bağlamında incelenmesine yönelik çalışmalar yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Çok kültürlülüğün farklı kültürleri tanıma adına ve toplumsal sorunlara çözüm konusunda öne sürülen bir kavram olduğu gerçeğinden yola çıkarak, resimli çocuk kitapları bilimsel yaklaşımlarla çok kültürlülük açısından incelenebilir.

- Bu araştırma kapsamında incelenen resimli çocuk kitaplarından yola çıkarak, resimli çocuk kitapları sayısı arttırılarak daha geniş çaplı bir çalışma yapıla bilinir.

- Araştırma amacı kapsamında incelenen çok kültürlülük ögeleri doğrultusunda, resimli çocuk kitaplarında çok kültürlülüğün her bir ögesi üzerine ayrı ve daha derinlemesine çalışmalar gerçekleştirile bilinir.

- Ülke bazında düşünüldüğünde, göç alan veya göç almayan ülkelerde yayımlanan çocuk kitapları arasında çok kültürlülük ögeleri incelenebilir.

- İki ülkede yayımlanan resimli çocuk kitaplarının yanı sıra, üç farklı ülkede yayımlanan çocuk kitapları çok kültürlülük ve ögeleri açısından değerlendirilebilir.

- Okul öncesi kurumlarında resimli çocuk kitapları kaynak olarak kullanılarak, okul öncesi dönem çocuklarının çok kültürlülük tutumları açısından deneysel bir çalışma gerçekleştirilebilir.

5.3.2. Eğitimcilere yönelik öneriler:

- Okul öncesi alanında çocukların farklı kültürleri, farklı dinleri ve farklı toplumları tanıması acısından her iki ülkede de yayımlanan resimli, çocuk kitapları kaynak olarak kullanılabilir.

5.3.3. Eebeveynlere yönelik öneriler:

- Ebeveynler çocuklarına kendi kültürlerinin yanı sıra farklı kültürleri tanımaları ve çok kültürlülük açısında çocuklarında farkındalık yaratmak isteyen ebeveynler resimli çocuk kitaplarını kaynak olarak kulla bilirler.

5.4.4. Yazarlara ve Yayın Evlerine Yönelik Öneriler:

- Çocuk kitabı yazarları, eserlerini tasarlarken günümüz koşullarında hergün biraz daha çok kültürlü olma yolunda ilerleyen toplum ve kültüri, ayrıca kültürel anlamda yaşanan değişimleri de göz önünde bulundurarak, kendi kültürümüzün yanı sıra diğer toplum kültürlerinide eşit oranda yasıtmaları önerilmektedir.

- Resimli çocuk kitapları, çizer ve ressamların da kullanmış oldukları resim ve görselleride okul oncesi çocuklarının hayal güçlerini geliştirecek ve aynı zamanda onları yaratıcı düşünceye itecek resim ve göresellerin kullanılması önerilmektedir.

- Resimli çocuk kitaplarında kullanılan resim ve metinlerinin çocuklara kitap duygusunu aşılayacak, kitapları sevdirecek ve onları farklı kültür ve toplumları tanımlarını sağlayacak resim ve metinlerin kullanılması önerilmektedir.

- Son olarak da kendi kültürmüzün yanı sıra farklı toplumları ve kültürleri, metin ve resimlerinde yansıtmaya çalışan resimli çocuk kitaplarının, basım ve yayımlanmasına daha çok öncelik ve önem verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Αγγελόπουλος, Γ.(2013). Πολυπολιτισμικότητα Αλά Γκρέκα: από το 1980 στο 2009, *Περιοδικό Επιστήμη και Κοινωνία*, 30.

Açık Önkaş, N.(2009). Çocuk Edebiyatı Kitaplarında Şiirin Yeri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (23)*, 1-12.

Aktay, Y. (2003). Küreselleşme ve çok kültürlülük. *Tezkire Dergisi*, 1*(35)*, s. 57-60.

Αναγνωστοπούλου, Δ.Β. (1987). *Θεματα Παιδικής Λογοτεχνίας.* Αθήνα: Καστανιώτη.

Anderson, N. A.(2010). *Elementary children's literature: ınfancy through age 13*. USA: Pearson Education.

Arbuthnot, M. H., Sutherland, Z. (1991). *Children and Books.* New York: Harper Collins Publishers.

Arıcı, A. F. (2016). *Çocuk edebiyatı ve kültürü.* Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Arıcı, A. F., Ungan, S., Şimşek, T. (2016). Çocuk Edebiyatının Türleri ve Çocuğa Katkıları. Edt. Şimşek, T. *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (S. 217-322). Ankara: Grafiker Yayınları.

Aslıer, M., Işıngör, M., Eti, E. (1986) Ero Temel Sanat Eğitimi Resim Teknikleri Grafik Resim. Ankara: Devlet Kitapları.

Atabek, E. (1997). Türkiye'de Çocuk ve Gençlik Kültürü. Edt. İpşiroğlu, N., İpşiroğlu Z. *Çocuk Kültürü* (S.11-15). İstanbul: Mavibulut.

Αυδίκος, Ε. (1994). *Το λαϊκό παραμύθι. Θεωρητικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Οδυσσέας.

Aydın, S. (1998). *Kimlik Sorunu Ulusalcılık Türk Kimliği*. Ankara: Öteki Yayınevi.

Aydin, H.(2012). Multicultural education curriculum development in Turkey. *Mediterraneam Lournal of Social Sciencer,*3(*3*).

Aydın, H. (2013). *Dünyada ve Türkiye' de çokkültürlü eğitim tartışmaları ve uygulamaları*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Aytaş, G., Karakuş Aktan, E. (2012). Çocuk Edebiyatı ve Eğitimi Açısından Hayriyye. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 32*(2),*s. 537-555.

Bassa, Z. (2013). *Çocuk Kitaplarında Resimleme*. Çocuk Edebiyatı. (Ed. Mübeccel Gönen). Ankara: Eğiten Kitap.

Bassa, Z.(2017). Çocuk kitaplarında Resimleme. M. Gönen. (Ed.) içinde, Çocuk Edebiyatı (ss. 179-221). Ankara: Eğiten Kitap.

Banks, J. A.(2009). *The Routledge İnternational Companion to Multicultural Education.* Abington: Routledge Press.

Βασιλάκη, Ε.Ρ. (2007). 'Πολυπολιτισμικότητα και αντι-εθνικιστικός λόγος στη σύγχρονη Ελλάδα' στο Γ. Αγγελόπουλος (επιμ.) *Ελλάδα-Βαλκάνια: Πολυπολιτισμικότητα και αντι-εθνικιστικός λόγος* (Α΄ τόμος ερευνητικών αποτελεσμάτων προγράμματος ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ). Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Διαθέσιμο στο: http://afroditi.uom.gr/mahabbet/Projects/Documents/Pythagoras_II_Vasilaki.pdf

Baş, B. (2015). *Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı.* Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Başbay, A., Bektaş, Y. (2009). Çok Kültürlülük Bağlamında Öğretim Ortamı Ve Öğretmen Yeterlikleri. *Eğitim ve Bilim,* 34*(152*), 30-43.

Bennett, T.(2001). *Differing diversites: transversal study on the theme of cultural polıcy and cultural diversity.* Strasbourg: Council of Europe Publ.

Berger P. L., Luckmann. T. (1966). *The Social Construction of Reality: A Treatise its the Sociology of Knowledge*. New York: Anchor Books.

Bilgin, H. (2011). *5-6 Yaş Çocuklarına Yönelik 1990-2010 Yılları Arasında Basılan Resimli Kitapların Çocuğa Görelik Kavramına Göre İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Boratav, P. N. (2003). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Bilgesu Yayıncılık.

Bostancı, N. (2005). Bir Çaresiz Stratejinin Adı Olarak "Türkiyelilik". M. Özdemir (Ed.) *Çok kültürlülük ve Türkiyelilik* içinde (s. 117). Ankara: Tekağaç Yayınları.

Carrithers, M.(1992). *Why Humnas Have Cultures: Explaining Anthropology and Social Diversity.* Oxford: Oxford University Press.

Cevdet, K.(1980). *Örneklerle Edebiyat Bilgileri 1*. İstanbul: İnkilap Kitapevi.

Ceylan, Y. (2015). Türkiye'de çok kültürlülük Tartışmaları ve Anadolu Aleviliği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,*8(*37*).

Ceylan, Y. (2016). Çok kültürlülük Avrupa Modelleri (Almanya Örneği). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 9(*43*).

Cianciolo, P. J. (1997). *Picture Books for Children.* USA: American Library Association.

Ciravoğlu, Ö. (1997). *Okul Öncesi Çocuk Edebiyatı.* İstanbul: Esin Yayınevi.

Çakmak-Güleç, H. Geçgel, H.(2014). *Çocuk Edebiyatı, Okul Öncesinde Edebiyat ve Kitap*. İstanbul: Kriter Yayınevi, 3.Baskı.

Çer, E. (2016). Türkçe öğretiminde çocuğa görelik ilkesine uygun edebiyat yapıtlarının önemi. *İlköğretim Online, 15*(4), 1399-1410. doi:https://dx.doi.org/10.17051/io.2016.22814

Çetinkaya, F. Ç. & Durmaz, M. (2020). Çeviri resimli çocuk kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi. *BoluAbant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(*2*), 945-959.

Çılgın, A.S. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Çıkla, S. (2005). Tanzimat'tan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler. *Hece Dergisi*, (*104*), 89-105.

Day, R. J. F. (2002). *Multiculturalism and the History of Canadian Diversity* .Toronto,Canada: University of Toronto Press.E

Demir, T. (2019). *Mavisel yener'in öykü ve romanlarındaki çok kültürlülük öğelerinin incelenmesi*(Yayımlanmamış yüksek lisans tesi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü:İzmir.

Demirel, Ş., Uludağ, M. E., Tozlu, N., Seven, S., ve Çeçen, M. A. (2011).Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatında Türler. *Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı* (2. Baskı)içinde (141-370). Ankara:Petek Akademi.

Destebaşı, F., Karabuğa, H. (2013). Kültür köprüsü: uluslararası çocuk edebiyatı eserlerinin öğretim materyali olarak kullanımı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi,* 297-315.

Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş çocuk yazını.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Doğan, M. (2005). *Büyük Türkçe Sözlük.* İstanbul: Pınar Yayınları.

Doğanay, Ü.(2007). AKP'nin Demokrası Söylemi ve Muhafazakârlık: Muhafazakâr Demokrasi ve Eleştirel Bir Bakış. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi,* 62(*1*), s.66.

Δουζίνας, K. (2012). *Ριζοσπαστική πολιτική και νομική φιλοσοφία.* Αθήνα: Νήσος.

Doytcheva, M. (2013). *Çok Kültürlülük.(T. Akıncılar Onmuş Çev.).* İstanbul: İletişim Yayınları.

Döl, A. (1999). *0-6 Yaş çocuk kitapları resimlemeleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Dursunoğlu, H. (2015). Çocuk ve edebiyat. Ö. Yılar, ve L. Turan (Ed), *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı* içinde (s. 3-33). Ankara: Pegem Akademi.

Duymaz, Ali.(2002).*İrfan Arzulayan Sözler Tekerlemeler.* Ankara:Akçağ Yayınevi.

Düğdü, Ö. (2010). *1981 ve 2005 Türkçe Programlarına Göre Hazırlanmış İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Masal ve Fabl Metinlerinin İşleniş*

Süreçlerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ekinci, T.Z. (1999) *Demokrasi, çok kültürlülük ve Yargısal Bir Serüven*. İstanbul: Küyerel Yayınları.

Elçin, Ş. (1986). *Halk Edebiyatına Giriş.* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Erdal, K., Celepoğlu, A., Kılıç, Y., Arıcı, A. F. ve Kara, R. (2007). Çocuk Edebiyatının Kaynakları. Ö. Yıllar, L. Turan, (Eds.). *Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı* içinde (67-200). Ankara: Pegem Akademi.

Eliuz, Ü. (2012). Ömer Seyfettin Metinlerinde Aydınlanma Ve Milli Bilinç. *Turkish Studies*, 329-336.

Ergen, E. (2009). *Kavramların algılatılmasında resimli çocuk kitaplarının rolü bağlamında "simyacının hediyesi, öyküsü için çocuk kitabı tasarımı.* Sanatta Yeterlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdal, K. (2008). Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Kitapları. *Milli Eğitim Dergisi. 178*, 40.

Ertuğrul, H. (1998). *Azınlık ve Yabancı Okulları Türk Toplumuna Etkisi*. İstanbul: Nesil Basım Yayın.

Eryılmaz, B. (1990). *Osmanlı Devletinde Gayrimüslim Tebaanın Yönetimi.* İstanbul: Risale Yayınları.

Fowler, J-W. (1992). The Enlightenment and Faith Development Theory. In J. Astley and L. Francis (eds.). *Christian Perspectives on Faith Development.* Leominster: Greenswing.

Fuat, M. (2010). *Tiyatro Tarihi.* İstanbul: Msm Yayınları.

Γαβρηλίδου, Σ. (2017). Φαγητό, άδειο στομάχι και χιουμοριστικές πτυχές της βρώσης στηνπαιδική λογοτεχνία. Η πείνα του Πινόκιο. *Διάλογοι! Θεωρία και Πράξη στις Επιστήμες της Αγωγής και Εκπαίδευσης,* 3*(1),* 4-17.

Glazer, J. I .(1986). *Literature for young children*. NewYork: Charles E. Merril.

Giddens, A. (2002). *Κοινωνιολογία*. Αθήνα: Goutenberg.

Γκόβαρης, Χ. (2001). *Εισαγωγή στη Διαπολιτιστική Εκπαίδευση*. Αθήνα:Ατραπός.

Gökçe, B. (2008). *Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerin Türkçeye Katkısı.* Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gönen, M. (1989). Beş ve Altı Yaş Anaokul Çocuklarının Resimli Çocuk Kitaplarındaki Değişik Resimleme Tarzlarına Tepkileri. *Türk Kütüphaneciliği,* III ,1. 2-35.

Gönen, M.(2009).Çocuk Edebiyati Dersi,Ders Notları.

Gönen, M.(2017). Cumhuriyet Öncesi ve Cumhırıyet Döneminde Okul Öncesi Çocuk Edebiyatı. M. Gönen. (Ed.) içinde, *Çocuk Edebiyatı* (ss. 15-31). Ankara: Eğiten Kitap.

Gönen, M. & Veziroğlu, M. (2017). Çocuk edebiyatının genel hedefleri. M. Gönen. (Ed.) içinde, *Çocuk Edebiyatı* (ss. 1-13). Ankara: Eğiten Kitap.

Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö., Katrancı, Z. (2012). Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim, 196.*

Gönen, M., Karakuş, H., Uysal, H., Kehci, A., Ulutaş, Z., Kahve, Ö. (2016).Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik ve Resimleme Özelliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmes. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 31*(4),* 724-735.

Gönen, M., Aydos, E-H., Şentürk, Ç., Karacan, G., Kahraman, Ç., Tuna, P. "Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik Ve Fiziki Özelliklerinin İncelenmesi", 65th OMEP World Assembly and Congress, 11-13 Temmuz 2013, Shangai, Çin.

Güleç, H.Ç. ve Gönen, M. (1997). 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirme ve fiziksel özellikleri yönünden incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi,* (11)1, 42-53.

Güleryüz, H. (2002). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegema Yayıncılık.

Güvenç, B., *(1993). Türk Kimliği Kültür Bakanlığı Yayınları.* İstanbul: Boyut Yayın Grubu.

Χατζηβασιλείου, Π.(2016). *Αναπαραστάσεις του «Άλλου» σε παιδικά εικονογραφημένα βιβλία. ΜεταπτυχιακήΕργασία.* Διατμηματικο – Διαπανεπιστημιακο ΠρογραμμαΜεταπτυχιακων Σπουδων«Ψυχοπαιδαγωγικη Τησ Ενταξησ: Ενα Σχολειο Για Ολους». Θεσσαλονίκη.

Hakverdi, S. (2014). *Adam Öykü Dergisindeki Öykü Teorisi ile İlgili Yazıların İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Harmas, J. M., Petrol, L. J.(1989). Book Desing: Extending Verbal and Visual Literacy. *Journal of Youth Services in Libraries*. 2(*2*), 136-42.

Χριστόπουλος, Δ. (2002). *Η ετερότητα ως σχέση εξουσία.* Αθήνα: ΚΕΜΟ και Κριτική.

Hutcheon, P.D. (1998), *Multiculturalism in Canada*. http://patduffyhutcheon.com/Papers%20and%20Presentations/Mult'culturalism%20in%Canada.htm Erişim Tarihi 20.03.2020

Işıtan, S. (2005). *Resimli Çocuk Kitaplarının Benlik Kavramıyla İlgili Konuları İçermesi Yönünden İncelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Işıtan, S. & Gönen, M. (2006). Resimli Çocuk Kitaplarının Benlik Kavramı ile İlgili Konuları İçermesi yönünden incelenmesi. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiri Kitabı,* Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, 413-420.

Işıtan, S. (2017).Özel Amaçla Yazılmış Çocuk Kitapları:Çocuk Kitaplarında Engelli Kavramı. M. Gönen. (Ed.) içinde, Çocuk Edebiyatı (ss. 159-175). Ankara: Eğiten Kitap.

Jalongo, M. R. (2003). *Early childhood language arts.* Boston: Allyn and Bacon. 3.Baskı.

Jalongo, M. R. (2004). *Young Childrenand Picture Books.* Washington, DC: NAEYC.

Kabaklı, A. (1971). *Türk Edebiyatı*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı.

Καλκακίτσος, Μ. (2019). *Η Εικονογράφηση στη Σύγχρωνη Παιδικά Λογοτεχνία.Πτυχιακη Εργασια.* Πανεπιστημιο Δυτικης Μακεδονιας, Παιδαγωγικη Σχολη Φλωρινας, Τμημα Νηπιαγωγων, Φλώρινα.

Κανατσούλη, Μ. (2002). *Εισαγωγή στη θεωρία και κριτική της παιδικής λογοτεχνίας*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Κανατσούλη, Μ. (2004). *Ιδεολογικές διαστάσεις της παιδικής λογοτεχνίας.* Αθήνα: Τυπωθήτω.

Καπετανάκη, Γ., (2004). *θρησκευτική αγωγή στο ενιαίο λύκειο: προσέγγιση ή αποκλεισμός τουθρησκευτικά διαφορετικού;* Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, ΕΑΠ, Πάτρα.

Kara, E. (2009).Gercek ile Kurmacanın Birlikteliği: Biyografik Romanlar ve " Başın öne eğilmesi". 1980 Sonrasi Türk Romanı Sempozyumu(27-28 Mart 2008)Bildiriler, (Ed. H. Argunşah, A. Demir, Erciyes Üniversitesi Yayınları, 157-184, Kayseri.

Karabacak, E. (2015). *Bir Fabl Ustası Olarak Ivan Krilov.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Καρακίτσιος, Α. (2008). *Θέματα Παιδικής Λογοτεχνίας.* Θεσσαλονίκη: Ζυγός.

Καρακίτσιος, Α. (2014). Διαπολιτισμικές αναγνώσεις παιδικών βιβλίων πολιτισμικής διαφορετικότητας. «Κείμενα»,9. Ανακτήθηκε 28 Νοεμβρίου 2018 από: http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=312 :2014-07-14-08-03-04&catid=64:tefxos19&Itemid=99

Καρακίτσιος, Α. (2014). Πανεπιστημιακές σημειώσεις του μεταπτυχιακού προγράμματος «Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης: ένα σχολείο για όλους».

Karakoç, İ. (1999). *Anılar ve Edebiyatçıların Anıları Bibliyografyası.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Fatih Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Καραλίδου, Φ. (2007). 'Κοινωνικές Σχέσεις, Ταυτότητες και Τοπική Αυτοδιοίκηση στο Δήμο Αξιούπολης και στο Δήμο Χέρσου του Νομού Κιλκίς'. Διδακτορική Διατριβή. Τομέας Σύγχρονης Ιστορίας, Λαογραφίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας. Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Α.Π.Θ.

Karataş, E. (2014). Çocuk edebiyatında "karakter" kavramı. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 33*, 60-79.

Κατσίκη-Γκίβαλου, Α. (2005). *Το θαυμαστό ταξίδι. Μελέτες για την παιδική λογοτεχνία*. Αθήνα: Πατάκης.

Kıbrıs, İ. (2002). *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*. (2.Baskı). Ankara: Eylül Yayınevi.

Kiefer, B. Z., Hepler, S., Hickman, J.(2007). *Charlotte Huck's children's literatüre*. ABD : The McGraw-Hill Companies.

Koç, Y. T. (2011). 12 Eylül'den 12 Haziran'a siyasi partiler: Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti). *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı* (*SETA) Analiz Raporu,* Ankara.

Khan, A., (2001)."Osmanlı İmparatorluğu: Çokkültürlülüğün Doğulu Mimarı", Hasan Celal Güzel (Ed.), *Osmanlı'dan Günümüze Ermeni Sorunu* içinde (367–379), Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, s. 369-370.

Kouzio, T.(1998). The Politics of Multiculturalism. Erişim: http// www.taraskouzio/net/Nation%20and%20State%20Building_files/1998/_kouzio.pdf

Kukathas, C. (1993). Multiculturalism and the Idea of an Australian Identity. Chandran Kukathas (Ed.*), Multicultural Citizens: The Philosophy and Politics of Identity* (s. 145-57). St. Leonard‟s: Center for Independent Studies

Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Kılıç, U. (2010). *Çeviri Çocuk Klasiklerinde Eğitici İletiler (Meb'in 2005 Yılında İlköğretim Öğrencilerine Önerdiği 100 Temel Eser Örneğinde).* Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kristeva, J. (1993). *Nations without Nationalism*. New York: Colombia University Press.

Kymlicka, W. (2006). *Çağdaş Siyaset Felsefesine Giriş*, (Çev.: E. Kılıç Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kymlicka, W. (1995). *Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights.* Oxford: Clarendon Press.

Kymlicka, W. (2012). *Multiculturalism: Succes, Failure, and the Future.* Washington DC: Migration Policy Institure Press.

Kymlicka, W. Öztürk, F.,(2012).Çok Kültürlülük: Başarı, Başarısızlık ve Gelecek. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası,*70(2).

Kaya, D. (2007). *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü.* Ankara: Akçağ.

Kaya, M. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Türkçe'de Yanlış Ünlü Sesletimleri**.** *İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi. 1,* 89-97.

Kaya, Y.K.(1984). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Bilim Yayınları.

Κονέντα, I. (2020). *Παιδική λογοτεχνία και ετερότητα: διαπολιτισμικές και ιδεολογικές διαστάσεις παιδικών εικονογραφημένων βιβλίων, πρώτης σχολικής ηλικίας, για την προσφυγιά και την μετανάστευση.* Μεταπτυχιακη Εργασια Ειδικευσης. Δημοκριτειο Πανεπιστημιο Θρακης. Σχολη Επιστημων ΤηςΑγωγης, Τμημα Επιστημων Της Εκπαιδευσης Στην Προσχολικη Ηλικια.

Korkmaz, R. (2014). *Aytmatov Anlatılarında Ötekileşme Sorunu ve Dönüş İzlekleri.* Ankara: Grafiker Yayınları.

Levent, G. (2010). *Çocuk Edebiyatı Çevirilerinde Karşılaşılan Sorunlar.* Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.Lewis, B. (1991). *Modern Türkiye'nin doğuşu* (Çev. M. Kıratlı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, s. 56.

Lewis, B.,(1992). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. (Çeviren: Metin Kıratlı)Ankara: TTK yayınları, s. 55- 60.

Lewis, M., Michalson, L. (1983). *Children's emotions and moods: Developmental theory and measurement.* New York: Plenum.

Maalouf, A. (2005). *Ölümcül kimlikler.* (A. Bora, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Machado, J. M. (2002). *Early childhood experiences in language arts.* 7.Baskı, Thomsen Delmar Learning:Clifton Park Canada.

MacKay, G., Shaw, A. (2004). A comparative study of figura- tive language in children with autistic spectrum disorders. *Child Language Teaching & Therapy* 20(*1),*13–32.

Μαλωίνας, Σ. (2011). Το Διαπολιτισμικό Στοιχείο Σε Μυθιστορήματα Των Συγγραφέων Β. Ηλιόπουλου Και Μ. Κοντολέων. Προπτυχιαακή Εργασία. Πανεπιστημιο Αιγαιου, Σχολη Ανθρωπιστικων Επιστημων, Τμημα Επιστημων της Προσχολικης Αγωγης και του Εκπαιδευτικου Σχεδιασμου.

Marantz, S. S., Marantz, K. A.(1988).*The Art of Children's Picture Books.* London: New Yor, Garland Publishing, Ong.

Μάρκου, Γ. (1996), *Η πολυπολιτισμικότητα της ελληνικής κοινωνίας. Η διαδικασία διεθνοποίησης και η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης*. Αθήνα : ΥΠ.Ε.Π.Θ. – Γ.Γ.Λ.Ε.

Μαυρομάτης, Γ. (2007). 'Αντι-εθνικιστικός λόγος στη Θράκη', στο Γ. Αγγελόπουλος (επιμ.) *Ελλάδα-Βαλκάνια: Πολυπολιτισμικότητα και αντι-εθνικιστικός λόγος* (Α΄ τόμος ερευνητικών αποτελεσμάτων προγράμματος ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ). Θεσσαλονίκη:

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Διαθέσιμο στο http://afroditi.uom.gr/mahabbet/Projects/Documents/Pythagoras_II_Mavromatis.pdf

Ματθαίου, Σ. (2008). Η ταυτότητα του «άλλου» στα λογοτεχνικά βιβλία Ελλήνων συγγραφέων της περιόδου 1990-2005 με θέμα τη διαφορετικότητα, για αναγνώστες 4-10 ετών. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού,* 8, 89-105. https://doi.org/10.12681/icw.18208

Mendoza, J., & Reese, D. (2001). Examining multicultural picture books for early childhood classroom: Possibilities and pitfalls. *Early Childhood Research & Practice*, 3, 1-38.

Μπουγιάλα, Ζ. (2020). *ΑναπαραστασειςτηςΑπωλειαςτου Παππου Σε Παιδικα Βιβλια για Μικρα Παιδια : Μια Διδακτικη Παρεμβαση Δημιουργικης Γραφης.*Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία.Αριστοτελειο Πανεπιστημιο Θεσσαλονικης, Παιδαγωγικη Σχολη, Τμημα Επιστημων Προσχολικης Αγωγης και Εκπαιδευσης.

Mercan, Z. (2015). *Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Resimlemenin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Mert, O., Albayrak, F., Serin, N. (2013). Çeviri Çocuk Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi.*Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1*(3),* 58-73.

Modood, T. (2014). *Çokkültürcülük, Bir Yurttaşlık Tasarımı*, (Çev.; İsmail Yılmaz). Ankara: Phoenix Yayınevi.

Μιχαλοπουλου, Κ., (1996). Αναπαράσταση ενος φανταστικού χώρου/κόσμου στα παραμύθια με τη χρήση στοιχείων φυγής από την πραγματικότητα.*Διαδρομές στο χώρο της λογοτεχνίας για παιδιά και νέους.*Αθήνα: Καστανιώτη, 42, 129-132,

Nikolajeva, M. (2016). Food. In A. E. Duggan, D. Haase, & H. J. Callow (Eds.), *Folktales and fairy tales: Traditions and texts from around the world* (pp. 363-366). Santa Barbara, California: Greenwood.

Norton, D.E. (1999). *Through the eyes of a child: an introduction to children's literature.* New Jersey: Prentice Hall.

Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Oğuzkan, F. (2006). *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Oğuzkan, F.(1987).*Yerli ve Yabancı Kaynaklardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Emel Matbaacılık Sannaii, 4. Baskı.

Ortaylı, İ. (2007). *Üç Kıtada Osmanlılar*. İstanbul: Timaş Yayınları,s.58.

Oruç, Ş., Erdem, R. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Biyografi Kullanımının Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi. 30,* 215-229.

Öncül, N.(1989). *İllüstrasyon Yöntemleri ve Çocuk Masal Kitaplarında Biçimsel Çözümler* (bir masal kitabı tez örneği) Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Önal, M. N. (2002). Türkçe'nin Eğitimi ve Öğretiminde Oyun Tekerlemelerinin Yeri ve Önemi. *Muğla Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.* Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı 9.

Özbudun, E.,(1997).“Milli Mücadele ve Cumhuriyetin Resmi Belgelerinde Yurttaşlık ve Kimlik Sorunu”, *Cumhuriyet, Demokrasi ve Kimlik,* Yay. Haz.: Nuri Bilgin, Ankara: Bağlam Yayıncılık.

Özcivelek, L.(1991). *Türkiye'de illüstrasyonu Çocuk Kitapları,* Yayimlanmamiş Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Grafik Tasarım Bölümü, Ankara.

Özdemir, E. (1990). *Edebiyat Bilgileri Sözlüğü.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Özensel, E. (2012). Çok Kültürlülük Uygulaması Olarak Kanada. *Akademik İncelemeler Dergisi, 7*(1), 55-70.

Özhan, İ. (2006). *Farklılaşmanın özel görünümleri olarak çok kültürlülük ve çokkültürcülük* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü:Ankara (No:185851).

Özönder, H. (2005). *Dünden Bugüne Konya*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş., s.102.

Öztürk Çelik, S. (1987). *Çocuk Edebiyatı.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Ders Kitapları.

Özyakışır, D. (2006). *"*Ulus-Devlet ve Milli Egemenlik Bağlamında Teorik Bir KüreselleŞme EleŞtirisi*", Jeopolitik Dergisi*, 5(*31),* ss. 78-80.

Παπαταξιάρχης, Ε. (2006). 'Τα άχθη της ετερότητας', στο του ιδίου, (επιμ.), *Περιπέτειες της ετερότητας*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Παπαρηγόπουλος, Ι.Ξ. (1999). 'Η πολυπολιτισμικότητα ως σύγχρονο πρόβλημα'. *Επιστήμη και Κοινωνία,* 2(*3*).

Parekh, B. (2000) *Rethinking Multiculturalism Cultural Diversity and Political Theory*. London: Macmillan Press Ltd.

Parekh, B. (2002). *Çokkültürlülüğü Yeniden Düşünmek, Kültürel Çeşitlilik ve Siyasi Teori*. Ankara: Phoenix Yayınevi.

Reese, D. (2008). Indigenizing children"s literature. *Journal of Language and Literacy Education,* 4(2), 59-72.

Pekmezci, H. (1996). *İlköğretim Ders Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğun Görsel Eğitimine Etkileri*. Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları. Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi. No: 11, s.146-151.

Petronoti, M. (2001). '"We are Multicultural Now". Articulating Ethno-nationalist and Multiculturalist Narratives in Greece', ανακοίνωση στην ημερίδα *Studying Collective Identity: A Conceptual and Methodological Inquiry*. Institute of Psychology and Consiglio Nazionale delle Ricerche. Rome.

Sakaoğlu, S. (1999). *Masal Araştırmaları.* Ankara: Akçağ Yayınları

Salisbury, M. (2004). *Illustrating Children Books*. Ġngiltere: A&C Blck Publishers

Sarıyüce, H. L. (2012). *Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi, I-II.* İstanbul: Nar Yayınları.

Say, Ö.,(2017). Çok kültürlülük Kavramı ve Anlamın Çokluğu. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 7 (1), 29-39.

Στανιού Χ. Έ., Τσιλιμένη Τ.(2015). «Η περίπτωση του μικρού αδελφού και της Προφητείας του κόκκινου κρασιού, της Λότης Πέτροβιτς – Ανδρουτσοπούλου. *Κείμενα,* 21, 1-14.URL: http:// keimena.ece.uth.gr/main/t/21/05_staniou.pdf.

Serdaroğlu, V. (2011). Edeb Der Edebiyat. *Dem Dergi, (4),* 4-30.

Shulevitz, U. (1997). *Writing with pictures: how to write and illustrate children's books*. New York: Watson-Guptill.

Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece*(107), 14-15.

Sever, S. (2002). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 35*(1-2), 25-37.

Sever, S. (2005). Çocuk, Yazın ve Yaşam. *Çoluk Çocuk Dergisi*. Ankara: Kök Yayıncılık, 46, s. 30-34.

Sever, S. (2007). Çocuk edebiyatının öğretimi nasıl Olmalıdır ? *2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu* (s. 41-56). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Sever, S. (2008a). Okulöncesi dönemdeki çocuklara seslenen kitaplarda bulunması gereken temel özellikler. Z. GüneĢ (Ed.), *Okul öncesinde çocuk edebiyatı* içinde (ss.55-71). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Sever, S. (2008b). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem.

Seyyar, A. (2007), "Batıl İnanç" İnsan ve Toplum Bilimleri Terimleri Ansiklopedik Sosyal Bilimler Sözlüğü. İstanbul: Değişim Yay.

Sivri, M., Kuşça, S. (2015). "Bin Parçaya Bölünmüş Yüz" Dünyasının Sınırları Genişlemiş Bir Dil, Bellek ve Mekân Sürgünü Nedim Gürsel'de Sürgünlük ve Göçebelik Hâlleri", *Göç Dergisi,* 2(*1),* 9-24.

Στάμκος, Γ. (2011). Μετανεστες, Πολυπολιτισμικότητα και Ξενεφοβία. *Περιοδικό Ζενιθ.*

Şahin,G.(2014).Okulöncesi Dönem Çocuk Kitaplarında Görsel Bir Uyaran Olarak Resim.*International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 9(3). 1309-1324.*

Şenalp, L. Şan, A.(1981). *Çocuk Yılında Çocuk Kitapları.* Istanbul: Onur Basımevi.

Şener, B. (2014). Küreselleşme Sürecinde Ulus-devlet ve Egemenlik Olguları.

Şimşek, T.(2004). *Çocuk Edebiyatı*(2.Baskı). Konya: Suna Yayınları.

Şenpire, B.Y., Asutay, H. (2020). Resimli Kitaplardaki Cadı Kavramının Yeri ve Önemi. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi Şenpire ve Asutay,* 06 (03), 48.

Şirin, M. R. (1994). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı.* İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Şirin, M. R. (1998). *Televizyon Çocuk ve Aile.* İstanbul: İz Yayıncılık.

Şirin, M. R. (2006). *Çocuk hep çocuk.* İstanbul: İz Yayıncılık.

Şirin , M. R. (2007). Çocuk ve çocukluk: kültürel ve sosyolojik boyut. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 5-13.

Taşdelen, V. (2005), "Çocuğu Anlayan Edebiyat", *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, s.104-105.

Taylor, C. (1996). *Çokkültürcülük.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tarçın, G. (2015). *Çukurova Bilmece Sorma Geleneği ve Çukurova Bilmeceleri (Adana-Osmaniye).* Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Taşdemir, H.Z. (2018). *Türkiye'de Yayımlanan Yerli Ve Çeviri Resimli Çocuk Kitaplarının Kültür Bağlamında Değerlendirilmesi.*Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi.

TDK(2005). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Temizyürek, F., Şahbaz, N. K., Gürel, Z. (2016). *Çocuk edebiyatı.* Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Temple, C., Martinez M., Naylor A. & Junko, Y. (1998). *Children's Books in Children's Hands.* Boston: Allyn & Bacon.

Tezel, N. (1997).*Türk Masalları.* Akara: Türk Tarih Kurumu Basımevi No:205.

Toğan, Z-V.(1987).*Tarihte Usul*. İstanbul:TTK yayınları.

Toz, H. (2015). Çocuk edebiyatı tarihi. Ö. Yılar, ve L. Turan (Ed.) *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı* içinde (s. 226-246). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Τσιλιμένη, Τ. (2007). *Εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο. Όψεις και απόψεις*. Βόλος: Πανεπιστημιακές σημειώσεις Θεσσαλίας.

Tuncer, N. (1974). Türkiye'de Yayınlanmamış Resimli Çocuk Kitapları, 1960-1974, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Tunç, A., Akın, E. (2020).Miyase Sertbarut'un Çocuk Kitaplarında Fantastik Kurgu. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(*1*), 45-53.

Turgut, G. (2007). *Televizyon Programlarında Biyografinin İçeriğinin Dönüşümü.* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tüfekçi Çan, D.(2014). *Çocuk Edebiyatına Giriş.*Konya:Eğitim Yayınevi.

Tür, G., Turla, A. (1999). *Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap.* İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Türkiye Ansiklopedisi (1993), "Azınlıklar" , Mad., C. 1. İstanbul: Kaynaklar Kitaplar Yayınları.

Türkmenoğlu, M-A.,(2019). Osmanlı Devletini Kurtarma Planı: Osmanlıcılık. *Tarih ve Gelecek Dergisi,* 5*(2).*

Ural, S. (2013). Okulöncesi Çocuk Kitaplarının Tanımı. M. Gönen (Ed.) Çocuk edebiyatı (s. 33-55). Ankara: Eğiten Kitap.

Ural, S. (2017). Okul Öncesi Çocuk Kitaplarının Tanımı. M. Gönen. (Ed.) içinde, Çocuk Edebiyatı (s. 33-55). Ankara: Eğiten Kitap.

Uygur, N. (1996). *Kültür Kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Uzmen, S. (2001). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Prososyal Davranışlarının Resimli Çocuk Kitapları ile Desteklenmesi*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Ülker Erdem, A., Aydos, E.H., Çoban, A. (2017). Resimli Çocuk Kitaplarınd Yer Alan Olumsuz Duygular ve Karakterlerin Kullandığı Baş Etme Stratejileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Egitim Fakültesi Dergisi,* 17(2), 914-931.

Waldmann, G. (1999). *Produktiver Umgang Mit Literatur İm Unterricht.* Hohengehren, Schneider Verl.

Varna – Joshi, M. (2004). Understanding Multiculturalism in the Social Studies Classroom. In A. Sears and I. Wright (Eds.) *Challemges and Prospects for Canadian Social Studies* (s. 150 – 163), Vancouver, Canada: Pasific Educational Press.

Vatandaş, C. (2001). Çokkültürlü yapıda ulusal/etnik kimlikler(Kanada örneği). *Sosyal Bilimler Dergisi*, 101-117.

Veziroğlu, M., Gönen, M.(2013). Çocuk Edebiyatının Genel Hedefleri.(General Purposes of Children Literature). M. Gönen includes. *Çocuk Edebiyatı* (Children Literature)(p.1-11). Ankara:Eğiten Kitap Publishing.

Yağcı, Y. (2007). Çocuk ve gençlerin kitaba ulaşmasındaki köprüler. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 21*(1), 62-71.

Yalçın, A. Aytaş, G. (2005). *Çocuk Edebiyatı.* Ankara: Akçağ Basım Yayın Pazarlama.

Yalçın, A., Aytaş, G. (2012). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yanık, C. (2012a). *Dünyadaki çok kültürlülük tartışmaları bağlamında Türkiye'de çok kültürlülük eleştirel bir bakış* (Yayımlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü : Bursa (No:306604).

Yanık, C. (2012b). Avustralya ve Yeni Zelanda'da çokkültürlülüğün değişen yüzü. *Kaygı: Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*,(19), 193-206.

Yardımcı, M. (2004). *Başlangıçtan Günümüze Türk Halk Şiiri.* Ankara: Ürün Yayınları.

Yıldırım, D. (1999). *Türk Edebiyatında Bektaşi Fıkraları.* Ankara: Akçağ.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.*

İstanbul: Seçkin Yayınları.

Yiakoumaki V. (2006α). '"Local", "Ethnic" and "Rural" Food: On the Emergence of "Cultural Diversity" in Greece since its Integration in the European Union'. *Journal of Modern Greek Studies,* 24*(2*).

Yörükoğlu, A. (1995). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk.* İstanbul: Özgür Yayınları.

Ζαμπα, Ε. (2018). Πολυπολιτισμικότητα και μετανάστευση στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτισμικοί- Κοινωνικοί φραγμοί που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στην καθημερινότητα τους στην Ελλάδα.Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Τμημα Διεθνων Ευρωπαικων Σπουδων.

Zizek, S., (2001). “Çokkültürcülük Ya da Çokuluslu Kapitalizmin Kültürel Mantığı”, Defter, Yıl: 14, Sayı: 44, s. 165.

EKLER

EK 1: Kitabın Künye Bilgileri Formu

1	Kitabın Adı
2	Kitabın Konusu
3	Yazarın Adı
4	Ressamın Adı
5	Çevirenin Adı
6	Kitabın Yayın Yılı
7	Kitabın Sayfa Sayısı
8	Yerel Kitap
9	Çeviri Kitap
10	Yayın Evi

EK 2: Çok kültürlülük Ögeleri Açısından Çocuk Kitapları İnceleme Formu

Metin incelemesi:

	Direkt İfade	**Kelime**	**Örtük ifade**
İNANÇ			
Dini İnanç **(**Melek – Şeytan, Cennet – cehennem, Cinler, Ruhun Ölmezliği, vb.)			
Batıl inançlar **(**Hurafeler, Doğaüstü güçler, Sihir- Büyü, vb.)			
Mitoloji (Efsaneler, Homeros, Hades, Poseıdon, Kronos,vb)			
Fantastik Ögeler (elfler,periler,doğaüstü ögeler,hiperbolik(abartılı),egzotik, endtürümental olağanüstü)			

ETNİK KÖKEN			
Etnik Köken			
Irk – Renk			
Kültürel Gelenek			
Kutlamalar			
Giyim			
Yemek			
Tarih(ulusun tarihi)			
ÜLKE			
Ülkeler			
Dili			

Bayrağı			
Tarihi (tarihi yapılar, kişiler, olaylar, değerler. objeler)			
Coğrafi yapısı – İklimi (dağları, nehirleri, nüfusu, konumu vb.)			
Müzik			
Göçler			
Değerler			
Duygular			
Farklılıklar			

Resimlerin İncelenmesi:

	Direkt İfade	**Kaç kez**	**Örtük ifade**
İNANÇ			
Dini İnanç			

(Melek – Şeytan, Cennet – cehennem, Cinler, Ruhun Ölmezliği, vb.)			
Batıl inançlar **(**Hurafeler, Doğaüstü güçler, Sihir- Büyü, vb.)			
Mitoloji (Efsaneler, Homeros, Hades, Poseıdon, Kronos, vb)			
Fantastik Ögeler (elfler,periler,doğaüstü ögeler,hiperbolik(abartılı),egzotik, endtürümental olağanüstü)			
ETNİK KÖKEN			
Etnik Köken			
Irk – Renk			
Kültürel Gelenek			
Kutlamalar			
Giyim			

Yemek			
Tarihi(ulusun tarihi)			
ÜLKE			
Ülkeler			
Dili			
Bayrağı			
Tarihi (tarihi yapılar, kişiler,olaylar,değerler.objeler)			
Coğrafi yapısı – İklimi (dağları, nehirleri, nüfüsü, konumu vb.)			
Müzik			
Göçler			

Değerler			
Duygular			
Farklılıklar			

EK 3:İncelenen Türkçe Resimli Çocuk Kitaplarının Listesi

(T= Türkçe Kitaplar)

	KİTABIN ADI	YAZARIN ADI	RESİMLEYENİN ADI	YAYIN EVİ
T1	Rengini Arayan Pudra	Betül SAYIN	Betül SAYIN	Günışığı Kitaplığı
T2	Dağ Kaşındı	Simla SUNAY	Serap DELİORMAN	Redhouse KidzYayınları
T3	Değirmen Vadisi	Noelia BLANCO	Valeria DOCOMBO	Abm Yayınları
T4	Toparnak İle Tirsak	Şebnem GÜRSOY	Buket TOPAKOĞLU	Final Yayınları
T5	Mavi Tutkunu Karga	Aysun BERKTAY ÖZMEN	Aysun BERKTAY ÖZMEN	KIDZ
T6	Mavi Fil Bobo	Myriam PİCARD	Jerome PEYRAT	Arpa Kitap
T7	Eyvah! Uçurtmam Kaçtı!	Nural Biren Akça	Nural Biren Akça	Abm Yayınları
T8	Boyalı Hamsi Ve Süs Balığı	Görkem YELTAN	Oğuz DEMIR	Alfa Basım Yayın Dağıtım
T9	Sihirli Gömlek	Mustafa RUHI ŞAHIN	Osman KEHRI	Nar Çocuk
T10	Bu Kitap Benim Köpeğimi Yedi	Richard Byrne	Richard Byrne	Uçan Fil
T11	Kütüphanedeki Aslan	Michelle KNUDSEN	Kevin HAWKES	Ucanbalık
T12	Kuçu Kuçu Kendine Ev Arıyor	Birger KOCH	Birger KOCH	Tudem Yayınları
T13	Yağmurun Rüyası	Filiz ÖZDEM	Ayşe İNAN ALICAN	Yapı Kredi Yayınları
T14	Kırmızı Elma	Feridun Oral	Feridun Oral	Yapı Kredi Yayınları
T15	Ayasofya' Nın Hazineleri	Duygu İçil	Ceylin Saral	Altın kitaplar
T16	Elveda Bay Muffin	Ulf Nilson	Ahna-Clara Tidholm	Pusula Yayıncılık
T17	Perili Öykü	Şafak Okdemir	Şafak Okdemir	Tudem Yayınları
T18	Zoe Zor Öğreniyor	Marie- CLOUDE FORTIN	Lou BEACHESNE	Yapı Kredi Yayınları
T19	İnanılmaz Bir Gecenin Hikayesi	Lyliana ADRA	Catherina BRILLON	Yapı Kredi Yayınları
T20	Ayşe Nin Bulut Projesi	Behiç AK	Behiç AK	Ofset Yayımevi
T21	Kuyruğu Dumanlı Kedi	Mevlana İDRIS	Dağıstan ÇETINKAYA	Vaknak Yayınları
T22	Ispanaklı Yumurta	Esra ERCAN BIRGIÇ	Nurten DELIORMAN	Final Kültür Sanat Yayınları

T23	Düşünüyorum Öyleyse Varım	Louise L. HAY Kristina TRACY	Manuela SCHWARZ	Butik Yayıncılık
T24	Bu Gün Bir Kova Doldurdun Mu?	Carol McCloud	David Messing	İstanbul Matbaacılık
T25	Bulutunu Arayan Su Damlası	Tülin KOZUKOĞLU	Burcu MUSSELWHITE	Redhouse Çocuk Kitapları
T26	Senin Kovan Ne Kadar Dolu?	Tom RATH Mary RECKMEYER	Maurie J. MANNING	Butik Yayıncılık
T27	Ali, Yedi Ve Uyuyamayan Koala	Zeynep Sevde Paksu	Serhat Albamya	Profil Çocuk
T28	Bu Kış Kimse Üşümeyecek	Feridun ORAL	Feridun ORAL	Y.K.Y.
T29	Eve Yolculuk	Frann Priston-Gannon	Frann Priston-Gannon	Pötikare Yayıncılık
T30	Hep Yeşil	Defne Akşin Akyol	Hubon Korman	Mavi Bulut
231	Üç Kedi Bir Dilek	Sara ŞAHINKANAT	Ayşe İNAN ALICAN	Y.K.Y.
T32	Somurtkan Kaplumbağa	Jaafar EBRAHMI NASR	Ali MAFAKHERI	Odtü Yayıncılık
T33	Uçan Eşek	Mevlana İDRIS	Dağıstan ÇETINKAYA	TN Kitap
T34	Yaramaz Fareler	Helga BONSH	Helga BONSH	Y.K.Y
T35	Balonlu Dede Ve Üç Küçük Yaramaz	Feridun ORAL	Feridun ORAL	Y.K.Y.
T36	Küçük Hasır Şapka	Celine Lomour- Crouhet	Feridun ORAL	Y.K.Y.
T37	Zambaklar Ülkesi	Farideh Kholotbaree	Ali Boozari	Y.K.Y.
T38	Yeşil Kuyruklu Fare	Leo LIONNI	E. Bakar METE	Alma Yayıncılık
T39	Sihirli Aynalar	Koray Avcı	Nilüfer Dericioğlu Ulaş	YA-PA
T40	Zuzun Un Ormnaı	Görkem K. AKSOY	Simpon TENNANT	Yapı Kredi Yayınları
T41	Ya Penguen Saatini Kurmayı Unutursa?	Sümeyye ÖZTÜRK ULU	Sümeyye ÖZTÜRK ULU	Nar Çocuk
T42	Mor İnek	Zulema CLARES	Erique MARTINEZ	Yazılama Yayınları
T43	Burun	Yekta KOPAN	Alex PELAYO	Marsık Kitap
T44	Ay Ne Zaman Gelecek	Feridun ORAL	Feridun ORAL	Y.K.Y.
T45	Küçük Kaz Cambaz İstanbul´Da	Gülsevin KIRAL Leyla EMORY	Buket GENCER	Manolin
T46	Dünyanın En Uğurböceği	Mevlana İDRIS	Dağıstan ÇETINKAYA	TN Kitap
T47	Anne Ben Kimim	Marianne VALENTINE	Philip CRIORDANO	Mavi Bulut
T48	Hüthütün Güzel Dünyası	Parıwin SALAJEDGA	Alain BAILHACHE	Eğiten kitap
T49	Kırmızı Yastık	Ayla ÇINAROĞLU	Mustafa DELIOĞLU	Uçanbalık

, T50	Murat Bey Ve Işıltı Hanım	Clotilde PERRIN	Yaeh HASSAN	Ayrıntı Basım Yayın
T51	Cici Pişi Tedi	Devrim ÇAKIR	Aysun DELIBAŞ EROĞLU	Y.K.Y.
T52	Çiçek Yağmuru	Munevver OĞAN	Ülkü OVAT Ümit ÖĞMEN	Yeni Umut Yayınları
T53	Öf! Çöp	Emper – Nuria JIMENEZ	Roza M. CURLA	Final Kültür Sanat
T54	Biricik Ve Harika Dünyası	Dave WHAMOND	Dave WHAMOND	Mavi Kelebek
T55	Hamdi Utangaçlığını Nasıl Yendi	Mymi DOINET	Nanou	Kaktüs Yayınları
T56	Minik Tohum	Erik Carle	Erik Carle	Kuraldışı Yayıncılık
T57	Tohumun Rüyası	Nalan Özdemir Erem	Sahar Bardaıe	Sarıgaga Yayınları
T58	Masal Bataniyesi	Ferida WOLF Harriet MAY SAVITZ	Elena ODRIOZOLA	Nesin Yayınları
T59	Açıl Bahçe Açıl	Aytül Akal	Mustafa Delioğlu	Uçanbalık
T60	Kahraman Kedi Zıp Zıp Pirelere Karşı	Alberto Pez	Roberto kubillaz	Marsık Kitap
T61	Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan	Sara Şahinkanat	Ayşe İnan Alican	Y.K.Y.
T62	Genç Nasreddin İle Fırıncı	Robin Tzannes	Korky Paul	İş Bankası Kültür Yyaınları
T63	Sular Kraliçesi Ve Canavar	Veranikio TABJO	Veranikio TABJO	Millet Yayınları
T64	Yavru Ahtapot Olmak Zor	Sara ŞAHINKANAT	Feridun ORAL	Y.K.Y.
T65	Kızıl Ağaç	Shaun TAN	Shaun TAN	İthaki Çocuk
T66	Balık Tutuma Dersi	Heınrich BÖLL	Emile BRAVO	Tudem Yayınları
T67	Kırmızı Düğmenin Düşü	Ümit Öğmel	Ümit ÖĞMEL	Kök yayıncılık
T68	O Büyük Ağaç	Retter LIDBECK	İstanbul Çizim Atölyesi	Dınazor Çocuk
T69	Ne Boyıyalım	Aytül AKAL	Aytül AKAL	Ser Yayıncılık
T70	Bisikletim	Fatima SHARAFEDDINE	Maya FIDAWI	Nar Çocuk

EK 4: İncelenen Yunanca Resimli Çocuk Kitaplarının Listesi

(Y= Yunanca Kitaplar)

	KİTABIN ADI	YAZARIN ADI	RESİMLEYENİN ADI	YAYIN EVI
Y1	Uğurböceği Fil İle Karşılaştığında (ΌτανΗΠασχαλίτσαΣυνάντησεΕλέφαντα)	Hristos BULOTİS (Χρίστος Μπουλότης)	Maria BAHA (Μάρια Μπαχά)	Livanis (A.A. Λιβάνης)
Y2	Yıldız Ev (Το Αστερόσπιτο)	Aleksandra MİÇİALI(Αλεξάνδρα Μητσιάλη)	Maria BAHA (Μάρια Μπαχά)	Pataki Yayınları (ΕκδόσειςΠατάκη)
Y3	Fincandaki Melek (Ο Αγγελός Στο Φλιτζάνι)	Tasula ÇİLİMENİ (Τασούλα Τσιλιμένη)	İrini İLİAKOPULU (Ειρήνη Ηλιακοπούλου)	Ellinika Gramata (Ελληνικα Γράματα)
Y4	Perileri Beklerken (Περιμένοντας Της Νεραίδες)	Dalıa GİZELİ (Ντάλια Γκιζέλη)	Lise-Lotte İVERSEN	Kalentis Yayınları (Καλεντής)
Y5	Yarım Horoz (Ο Μισοκόκορας)	Vasilis I.GERGAÇULİS (Βασίλης Ι. Γεργατσούλης)	Andonio CORSELLİ	Taxıdevtis Yayınları (Ταξιδευτης)
Y6	Yolculuk Et Benimle (Ταξιδεψε Μαζί Μου)	Dimitra P. PİRGELİ (Δήμητρα Π. Πυργέλη)	Mıhalis BALASOGLU – Maria PANGALU (Μηχάλης Βαλασόγλου – Μαρία Πανγαλου)	Livanis (A.A. Λιβάνης)
Y7	Gökkuşağını Nasıl Yutabiliriz (Πώς Να Καταβροχθίσετε Έναν Ουράνιο Τόξο)	Yıolanta ÇİAMPOKALU (Γιολαντα Τσιαμποκάλου)	Sofia TULIATU (Σοφία Τουλιάτου)	Kastonioti Yayınları (Καστανιώτη)
Y8	Traka Truka'nın Ülkesinde Barış(Η Ειρήνη Στη Χώρα Του Τράκα Τρούκα)	Maria VLETA-BASİLİADU(Μαρία Βλέτα Βασιλιάδου)	Eleni ÇAKMAKİ (Ελένη Τσακμάκη)	Angira Yayınları (Εκδώσεισ Άγκυρα)
Y9	Kurbağa Ve Yabancı (Βάτραχος Κι Ο Ξένος)	Max VELTHUİJS	Çocuk Kitapları Çok Renkli Resim(Πολύχρωμη Εικονογράφηση)	Pataki yayınları (Έκδωση Πατάκη)
Y10	Horoz Riko (Ο Ρίκο Κοκορίκο)	Sofia MANTUVALU (Σοφία Μαντουβάλου)	Teti SOLU (Τέτη Σώλου)	Mikri militos (Μικρή Μίλητος)
Y11	Anna Ve Koblinler (Η Άννα Και Καλικάντζαροι)	Meri SAVVA – RUBATİ (Μαίρη Σάββα - Ρουμπάτη)	Niki LEONİDU (Νίκη Λεωνίδου)	Livanis (A.A. Λιβάνης)

Y12	Savaş Yeyen Balina (Η Φάλαινα Που Τρώει Τον Πόλεμο)	Evgenios TRİVİZAS (Ευγένιος Τριβιζάς)	Natalıa KAPATSULI (Ναταλία Καπατσούλη)	Minoas Yayın Evi (Μινώας)
Y13	Sarmaşık Orman (Το Δάσσος Με Τους Κισσούς)	Katerina ANAGNOSTU (Κατερίνα Αναγνώστου)	Danıela STAMATİADİ (Ντανιέλα Σταματιάδου)	Mikri militos (Μικρή Μίλητος)
Y14	Mor Burun İstemiyorum (Δε Θέλω Μωβ Μύτι)	Popi DIAKENİSAKİ (Πόπη Διακαινισάκη)	Eghomi (Έγχρωμη)	Kedros (Κέδρος)
Y15	İki Yıldızcık (Τα Δυο Αστεράκια)	Andonis LAMPRINIDIS (Αντώνης Λαμπρινίδης)	Spiros KONDİS (Σπύρος Κόντης)	Akritas Pediko (Ακρίτας Παιδικό)
Y16	Çift Sarılı Yumurta (Το Δίκροκο Αυγό)	Loti PETROVİÇ – ANDRUÇOPULU (Λοτη Πετρόβιτς – Ανδρούτσοπουλου)	Natalia KAPAÇULİA (Ναταλία Καπατσούλια)	Pataki yayınları (Έκδωση Πατάκη)
Y17	Sihirli Ateşböceğinin Sırrı (ΤοΜυστικόΤηςΜαγική ςΠυγολαμπίδας)	Santi KUÇOSTAMATİ (Σάντυ Κουστοσταμάτη)	Eleni ÇAKMAKİ (Ελένη Τσακμάκη)	Livanis (Α.Α. Λιβάνης)
Y18	Denizin Sırrı(Το Μυστικό Της Θάλλασας)	Kostas MAGOS (Κώστας Μάγος)	Mıhalis KUNTURİS (Μηχάαλης Κουντούρης)	Pataki yayınları (Έκδωση Πατάκη)
Y19	Polıkrates'in Yüzüğü(Το Δαχτυλίδι Του Πολυκράτη)	Kostas PULOS (Κώστας Πούλος)	Efi LADA (Εφη Λάδα)	Papadopulos Yayınları (Παπαδόπουλος)
Y20	Dünyamızı Ejderhalar Ele Geçirseydi(Αν Δράκοι Πολλοι Υπήρχανε Στη Γη)	Debi Liori (Ντέμπι Λιόρι)	Renkli Resimleme (πολύχρομη οικονογράφηση)	Pataki yayınları (Έκδωση Πατάκη)
Y21	Elma Ağacı (Η Μηλιά)	Emanuil ROİDİS (Εμανουήλ Ροίδης)	Efi LADA (Εφη Λαδα)	Papadopulos Yayınevi. (Παπαδόπουλος)
Y22	Cesur Kartal Boka (Μπόκα Ο Γεννέος Αετός)	Maria THANAPULU (Μαρία Θαναπούλου)	Maria KATERAKI (Μαρία Καντεράκη)	Malıaris Pedeıas (Μαλλιαρής Παιδείας)
Y23	Yarın-Gece Bey (Ο Κύριος Αυριο-Βράδι)	Hristos BULOTİS (Χρρήστος Μπουλότης)	EFİ LADA (Έφη Λαδα)	Ellinika Gramata (Ελληνικα Γράματα)
Y24	Hayatımdaki Tek Yolculuk (Το Μόνο Ταξίδι Της Ζωής Του)	Georgıos VİZİİNO (Γεώργιος Βιζυηνος)	Ada ve Svetlin	Papadopulos Yayınevi (Παπαδόπουλος)
Y25	Yunanıstanın Büyük Bestecisi Cırcır Periklis (Ο Τζιτζίκο Περικλής	Eleni SVORONU (Ελένη Σοβράνου)	Maria LUİZA Vafiadaki	Metehmio Pediko

	Μεγάλος Συνθέτης Της Ελλάδας)		(ΜαρίαΛουΐζαΒαφιαδάκη)	(Μεταίχμιο Παιδικό)
Y26	Mutluluk Ağacı (Το Δέντρο Της Εύτυχιας)	İrini KAMARATU – YIALLUSİ (Ειρήνη Καμαράτου - Γιαλλούση)	Alekos FASIANOS (Αλέκος Φασιανός)	Prıpolus Yayınları (ΕκδώσειςΠεριπόλους)
Y27	Fırında Zilli Patates (Κουδούνια Με Πατάτες Στο Φούρνο)	Hristos BULOTİS (Χρήστος Μπουλώτης)	Fotini STEFANİDİ (Φωτεινή Στεφανίδη)	Estia Kütüphanesi (Βιβλιοπολείο της Εστίας)
Y28	Görünmez Şemsiye (Η Αόρατη Ομπρέλα)	Vaso MIHALAKİ – ORFARA (Βασω Μιχαηλάκη-Ορφαρα)	Apostolos KARAİSTERGİU (Αποστολος Καα'στεργίου)	Diaplasi Yayınları (Dıaplasi)
Y29	Şövalye Ve Peri(İnek) (Ο Ιππότης Και Η Νεραίγελαδα)	Nıkos PANAGIOTOPULOS (Νικος Παναγιοτόπουλος)	Vasilis PAPAÇARUHAS (Βασίλης Παπατσαρούχας)	Ellinika Gramata (Ελληνικα Γράματα)
Y30	Çiçek (Το Λουλούδι)	Con LAYT	Liza SVANS	Ellinika Gramata (Ελληνικα Γράματα)
Y31	Smolenski Sokağının Kedisi (Ο Γάτος Της Οδού Σμολένσκη)	Hristos BULOTİS (Χρρήστος Μπουλότης)	Fotini STEFANİDİ (Φωτεινή Στεφανίδη)	Ellinika Gramata (Ελληνικα Γράματα)
Y32	Çobanın Fülüdü (Η Φλογέρα Του Βοσκού)	Eleni PERIOVOLU (Ελένη Περιοβόλου)	Natalia KAPACOULİ (Ναταλία Καπατσούλια)	Mikri militos (Μικρή Μίλητος)
Y33	Karatavuk Kuşu Ve Martı (Ο Μαύρος Κοστυφας Και Ο Ασπρος Γλάρος)	Kiti KROUTHER	Kiti KROUTHER	Sighrono Orızontes Y. (ΣύγχρονοΟρίζοντες)
Y34	Kiraz Adasındaki Büyülü Dağ (Το Μαγικο Βουνο Στο Κερασονήσι)	Maria KALİCİ (Μαρία Καλίτση)	Kostas THEODOROU (Κόστας Θεοδώρου)	Livanis (A.A. Λιβάνης)
Y35	Portakalın İçine Gizlenen Kız(Το Κορίτσι Που Κρίφτηκε Σε Ένα Πορτοκάλι)	Hristos BULOTİS (Χρρήστος Μπουλότης)	Fotini STEFANİDİ (Φωτεινή Στεφανίδη)	Sighrono Orızontes Y. (Σύγχρονο Ορίζοντες)
Y36	Beşinci Mevsim Ve Cırcır Ciciko (Ο Τζιτζικό Περικλής Και Η Πέμπτη Εποχή Του Χρόνου)	Eleni SVORONOU (Ελένη Σβορώνου)	Maria-Louiza VORİODATİ (Μαρία-Λουίζα Βοριοδάτη)	Metehmio Yayınevi (Μεταίχμιο)
Y37	Bir Şehir Ama Hangi Şehir (Μία Πόλη Μα Πια Πόλη)	Yorgos KONSTANTINIDIS	EFİ LADA (Έφη Λαδα)	Angira Yayınları (Εκδώσεισ Άγκυρα)

		(Γιωργος Κονσταντινίδης)		
Y38	Periler Bana Şükran Duygusunu Anlatırken (Οι Νεραίδες Μου Μιλάνε Για Την Ευγνωμοσύνη)	Aliks KOMPRERA	Roza M. KURTO	Metehmio Yayınevi (Μεταίχμιο)
Y39	Fasulye Lakis (Λάκης Ο Φασολάκης)	Hristos BOULOTİS (Χρήστος Μπουλότης)	Vasılıs PAPAÇARUHAS (Βασίλης Παπατσαρούχας)	Sighrono Orızontes Y. (Σύγχρονο Ορίζοντες)
Y40	Elektrikli Süpürgesiyle Büyücü Fufihtra (Φουφήχτρα Μαγγισα Με Την Ηλεκτιρική Σκούπα)	Evgenios TRİVİZAS (Ευγένιος Τριβιζάς)	Katerina VERUÇU (Κατερίνα Βερούτσου)	Minoas Yayın Evi (Μινώας)
Y41	Kurt Ama Ne Kurt (Ένας Λύκος Μα Τι Λύκος)	Poilleve SYLVİE	Virginie Sanchez	Sighrono Orızontes Y. (ΣύγχρονοΟρίζοντες)
Y42	Sevgiden Bir Ağaç (Δεντρο Απο Αγάπη)	Tasula ÇİLİMENİ (Τασούλα Τσιλιμένη	Despina KARAPANU (Δέσποινα Καραπάνου)	Papadopulos Yayınları (Παπαδόπουλος)
Y43	Şansli Kedi Max (Μαξ Ο Τυχερόγατος)	Argiro PİPİNİ (Αργυρώ Πιπίνη)	Maria BAHA (Μαρία Μπαχά)	Metehmio Pediko Y. (Μεταίχμιο Παιδικό)
Y44	Yorgancının Hediyesi(Το Δώρο Της Παπλωματούς)	Brumbrau JEFF	Gail de MARCKEN	Angira Yayınları (Εκδώσεισ Άγκυρα)
Y45	Peri Kızı Lilika Ve Gizemli Deniz Kabukları(Νεραίδούλα Λίλικα Και Το Μυστήριο Με Τα Κοχύλια)	Claire GOUDRİOT	Claire GOUDRİOT	Papadopulos Yayınları (Παπαδόπουλος)
Y46	William Tell (Γουλίελμος Τέλλος)	Fridrih Fon Siler	Alıcia Ginebreda	Ta Nea (Τα Νέα)
Y47	Rüya Üfleyen (Ο Φυσητησ ΤωνΟνειρων)	Bernard VİLLİOT	Thibault PRUGNE	Livanis (Α.Α. Λιβάνης)
Y48	Hak Fin (Χακ Φίν)	Marc TOTHEİN	Alica GINEBRADA	Livanis (Α.Α. Λιβάνης)
Y49	Yasemin Ve İki Korkunç Kadın (Η Γιασεμή Και Οι Δυο Τρομάρες)	Errika PAPAVENETİOU (Έρρικα Παπαβενετίου)	Liana DENEZAKİ (Λιάνα Δενεζάκη)	Livanis (Α.Α. Λιβάνης)

Y50	Son Mektup (Ενα Τελευταίο Γράμμα)	Andonis PAPATHEODOULOU (Ανδώνης Παπαθεοδουλου)	İris SAMORCİ (Ίρις Σαμορτζης)	Papadopulos Yayınları (Παπαδόπουλος)
Y51	Büyülü Silgiler (Μάγγισες Γόμες)	Vasilis Koutsıaris (Βασίλης Κοντσιαρης)	Emılıa Konteou (Αιμίλια Κονταίου)	Minoas Yayın Evi (Μινώας)
Y52	Ters Bili (Μπίλυ Ο Αναποδος)	Sam McCullen	Sam McCullen	Kastonioti Yayınları (Καστανιώτη)
Y53	Yeşil Kurt (Ο Πράσινος Λύκος)	Pene GOUICHOUX	Eric GASTE	Papadopulos Y. (Παπαδόπουλος)
Y54	Ay Bacadan Kaydi(Το Φεγγάρι Γλίστρησε Στη Καμινάδα)	Fotini VASİLİU (Φωτηνη Βασιλείου)	Fotini TİKKU (Φωτηνή Τίκκου)	Kokkini klosti demeni (Κοκκινη κλωστη δεμενη)
Y55	İyi Ve Kötü Şövalyeler (Οι Καλοί Και Κακοί Ιππότες)	Antonis PAPATHEODULU (Αντώνης Παπαθεοδούλου)	Iris SAMARCİ (Ίρις Σαμαρτζή)	Papadopulos Yayınları (Παπαδόπουλος)
Y56	Büyülü Kitap (Το Μαγκικό Βιβλίο)	Maria ROUSAKİ (Μαρία Ρουσάκη)	Yorgos SGUROS (Γιώργος Σγουρός)	Papadopulos Yayınları (Παπαδόπουλος)
Y57	Gonguruk Balığının İnanılmaz Hikayesi (Ο Μπορμπουλήθρας Σε Μία Απίστευτη Ιστορία)	Katerina PAPANIKOLOPULU (Κατερίνα Παπανικολοπούλου)	Antonio KORSELLİ	Taksidevtis Yayınları (Ταξιδευτής)
Y58	Sonsuzluk Ve Ben (Το Άπειρο Και Εγώ)	Kate HOSFORD	Gabi SWİATKOWSKA	Papadopulos Y. (Παπαδόπουλος)
Y59	Leonidas İlk Tarih Kitabım (Ο Λεωνίδας Ηπρ'ωτη Μου Ιστορία)	Filipos MANDİLARAS (Φίλιπος Μανδηλαράς)	Natalia KAPAÇULİA (Ναταλία Καπαστούλια)	Papadopulos Y. (Παπαδόπουλος)
Y60	Çocuk Pirinç (Το Παιδάκι Ρθζάκι)	Yason STEFANOPULOS (Ιάσων Στεφανόπουλος	Hristina DARRA (Χριστίνα Δάρρα)	Mikri militos (Μικρή Μίλητος)
Y61	Yeni Öğrenci(Η Καινούρια Μαθήτρια)	Elzabet DİVAL (Ελιζαμπετ Ντιβαλ)	Elsa ORİAL (Έλσα Οριόλ)	Metehmio Yayınevi (Μεταίχμιο)
Y62	Karatavuk Kuşu Ormanı Kurtarmaya Çalışırken (Ο Κότσυφας Απαιτει Το Δάσος Να Σωθεί)	Vaggelis İLOPULOS (Βαγγέλης Ηλιόπουλος)	Françeska KOZANTİ	Pataki Yayınları (Εκδώσεις Πατάκη)
Y63	Şımarık Eşek Menios (Ο Γαίδαρος, Ο Μαίνιος , ΟΠαραχαίδεμενος)	Stella MİHAİLİDU (Στέλλα Μιχαηλίδου)	Nikos KUMARİAS (Νίκος Κουμαριάς)	En PloYayınları (ΕνΠλω)

Y64	Yaz Bizim Nehirde Uyuyor(Το Καλακαιρι Κοιμάται Στο Ποτάμι Μας)	Alexandra MİÇİALİ (Αλεξάνδρα Μητσιάλη)	Thanasis CİCİKAS (Θανάσης Τσιτσίκας)	Kastor Ekdoseis) (Κάστρο Εκδώσεις)
Y65	Marianın Sihirli Fiyonklu Tokası(Ο Μαγικός Φιόγκος Της Μαρίας)	Hristos BULOTİS (Χρίστος Μπουλότης)	Vasilis PAPAÇARUHAS (Βασίλης Παπατσαρούχας)	Sighrono Orızontes (ΣύγχρονοΟρίζοντες)
Y66	Tek Boynuzlu At Çiftlikte Mektubunu Bekliyor(Ο Μονόκερος Στη Φάρμα... Περ΄ Μένει Ένα Γράμμα)	Christian PONCHON	Rabecca DAUTREMER	Metehmio Yayınevi (Μεταίχμιο)
Y67	Arkaşlarımdan Ayrı Uyuyamam(Υπνος Μόνο Με Παρέα)	Fillipos MONDİLAROS (Φίλιππος Μονδηλαρός)	Natalia KAPAÇULİA (Ναταλία Καπατσουλία)	Pataki Yayınları (Εκδώσεις Πατάκη)
Y68	Küçük Terzi Kız(Το Μικρό Ραφτόπουλο)	Georgios VİZİİNOS (Γεώργιος Βυζυηνός)	Efi LADA (Εφή Λαδά)	Papadopulos Y. (Παπαδόπουλος)
Y69	Kim Korkar Çakallardan(Ποιος Φοβάται Από Τα Τσακάλια)	Filipos MADILARAS (Φίλλιπος Μανδιλαράς)	Natalia KAPATSULIA (Ναταλία Καπατσούλη)	Pataki Yayınları (Εκδώσεις Πατάκη)
Y70	İyi Ve Kötü Cadılar(Οι Καλες Και Οι Κακες Μάγισσες)	Antonis PAPATHEODULU (Αντώνης Παπαθεοδούλου)	Irıs SAMARCI (Ίρις Σαμαρτζή)	Papadopulos Y. (Παπαδόπουλος)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLİGİLER

Adı Soyadı: Chatitze Veli Amet

Doğum Tarihi:

Doğum Yeri:

İLETİŞİM BİLGİLERİ

E-Posta:

EĞİTİM BİLGİLERİ

2002-2008 Medsrese-i Hayriye Lisesi

2008-2012 Democritus University of Thrace, Okul Öncesi Eğitimi

2016-2017 University Of The Aegean, Özel Eğitim Programı (Uzaktan)

2017-2018 University Of The Aegean, Kültürlerarası Eğitim Programı (Uzaktan)

ÇALIŞMA BİLGİLERİ

2012- 2013 Dedeağaç 3. Devlet Anaokulu

2018-2019 Gümülcine 1. Devlet Özel Anaokulu

SEMİNER VE EĞİTİM PROGRAMLARI

2009: "Çocuklar için adaptasyonlar: Metin ve resimler Çalıştayı", Democritus Üniversity of Thrace

2010: "Eğitim reformu ve Hong Kong okul öncesi eğitimde değişiklikler Çalıştayı", Democritus Üniversity of Thrace

2010: 6. Ulusal Okul Öncesi Eğitiminde Doğa Bilimleri Kongresi, Democritus Üniversity of Thrace

2010: 2.Ulusal Gelişim Pisikolojisi Kongresi, Democritus Üniversity of Thrace

Thraki Palace

2012: "Sağlık Eğitimi ve İlk Yardım" Semineri, Dedeağaç

YABANCI DİL

Yunanca (C2)

İngilizce (B2)